

א. בענין החיוב למעט בעונה

מהל' איסורי ביאה הי"א שכתב וז"ל אין דעת חכמים נוחה ממנו שהוא מרבה בתשמיש המטה ויהיה מצוי אצל אשתו כתרנגול ופגום הוא עד מאד ומעשה בורים הוא אלא כל הממעט בתשמיש הרי זה משוכה והוא שלא יבטל עונה אלא מדעת אשתו ולא תקנו בראשונה לבעלי קריין שלא יקראו בתורה עד שיטבלו אלא כדי למעט בתשמיש המטה.

[ד] וא"כ לכאורה קשה בין על הגמרא ובין על הרמב"ם בהל' דעות למה נקטו הלשון שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים, וגם קשה מהו באמת המקור של הרמב"ם דדין זה הוי בכל אדם.

[ה] והנה עצם המקור של הרמב"ם, איתא במגדל עוז בפכ"א מהל' אסורי ביאה הי"א דהוא ממתני' באבות פ"א מ"ה וז"ל ואל תרכה שיחה עם האשה באשתו אמרו ק"ו באשת חברו ע"כ, ולכאורה כוונתו כמו שפירש הרמב"ם בפירוש המשניות שם דהפשט הוא דשיחה עם הנשים על הרוב בעניני המשגל היא, ומפני זה אמר שהרכות שיחה עמהם אסור כי הוא גורם רעה לעצמו, ר"ל שיקנה פחיתות מדות לנפשו והוא רוב התאוה ע"כ, הרי מבואר במתני' דאפילו שיחה אסרו לכל אדם כדי שלא יבוא לריבוי תאוה וכ"ש המעשה בעצמו דאז"ל עליו (סוכה נב:) "משביעו רעב מרעיבו שבע" וגורם תאוה בודאי אסרו זה לכל אדם, ועי' במהרש"א ברכות סא. לא יהלך אדם אחר אשתו שמביא את דברי פירוש המשניות וביאורו

[א] איתא בב"ק פב: דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין והקשה הגמרא דזהו מדאורייתא דכתיב "ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ את בשרו במים" ומתריץ הגמ' דאורייתא הוא לתרומה וקדשים ועזרא תיקן אפילו לדברי תורה. ובמס' ברכות כב. איתא דבעלי קריין שנתנו על עצמן ט' קבין מים טהורים, והתנאים לא פרסמו דין זה כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים, ופי' כיון דיותר נקל לטהר עצמו בט' קבין ויוכל להחם אותם ומצויין בביתו יהיה מצוי אצל אשתו, משא"כ כשצריך לילך למקוה, ע"ש.

[ב] והנה ברמב"ם הל' דעות פ"ה ה"ב כתב וז"ל אע"פ שאשתו של אדם מותרת לו תמיד ראוי לו לת"ח שינהיג עצמו בקדושה ולא יהא מצוי אצל אשתו כתרנגול אלא מליל שבת לליל שבת אם יש בו כח, ועי' בכסף משנה דכתב דמקורו הוא מן הגמרא בברכות שתקנו טבילה לבעלי קריין כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולין ע"ש, ולכאורה המעיין בגמרא יראה דאין זה הטעם לעצם הטבילה רק זה הטעם מדוע לא גילו הדין דט' קבין מועילים לטבילה זו ע"ש, דהא עצם החיוב לטבול הוי מדאורייתא לגבי טהרות ועזרא הוסיף דאף לד"ת ותפלה כדאיתא בב"ק.

[ג] ועי' בלחם משנה שם דכתב דדין זה הוא לאו דוקא בת"ח, אלא ת"ח בכל אדם, ומביא ראיה מהרמב"ם בפכ"א

איתא דהטעם דתקנו טבילה לבעל קרי הוא מהפסוק והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב מה להלן באימה וביראה ברתת ובזיעה אף כאן באימה וביראה ברתת ובזיעה מכאן אמרו בעלי קריין אמורים (כדברי תורה) וע"ש ברש"י ד"ה מכאן אמרו דבעל קרי לא יוכל להיות ברתת ובזיעה רק מתוך קלות ראש וזחות הדעת, ע"ש.

ואמנם הטור בסי' פח מביא דזהו הטעם דעזרא תיקן טבילה לבעלי קרי לפי שבא מקלות ראש, ובפשטות כוונת הטור כמו שפירש"י על גמרא זו בברכות, כב. אבל השו"ע בסי' פח מביא דהטעם דתקן עזרא טבילה לבעל קרי הוא כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים ע"ש, וא"כ אפ"ל דהגר"א קאי בשיטת המחבר. אבל עדיין קשה היכן המקור לזה. ומצאתי דהפרישה בסי' פח מקשה על הב"י היכן המקור לזה ונשאר בצ"ע והפמ"ג בסי' פח ובספרו על מס' ברכות כב. מבאר דהב"י לומד דזה הפשט בגמרא, דכיון דהגמ' מבאר דזה הטעם שלא רצו לגלות הדין דסגי במ' קבין א"כ משמע דהוא גופיה הטעם של טבילת עזרא, אבל א"כ קשה אמאי כותב הגמרא לפני זה הטעם של באימה וביראה, ותירץ הפמ"ג ד"ל כמ"ש הרמב"ם דהיו שני תקנות, תקנה א' בשביל לימוד תורה וע"ז בא הטעם של באימה וביראה, ותקנה ב' בשביל תפלה וע"ז בא הטעם כדי שלא יהיו מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים ע"ש.

אבל הקשה הפמ"ג דהמחבר כאן מיירי גם לענין ק"ש וגם לענין ד"ת ולמה נקט

באופן זה ע"ש, וכן משמע בכסף משנה דזהו מקורו של הר"מ דכתב על הלכה זו המקור במס' ברכות לענין טבילת בעל קרי (דשם כתוב ת"ח) ואח"כ ממשיך 'וכמה דברים אמרו במי ששטוף בענין זה' ע"כ, דהיינו דחז"ל גינו ענין זה בכמה מקומות ושם לא כתבו דזה בת"ח דוקא, א"כ רואים דכוונת חז"ל על כל אחד ולא רק על ת"ח. אבל הגר"א בשו"ע סי' ר"מ ס"א כתב על הדין דאם היה נשוי לא יהא רגיל ביותר עם אשתו אלא בעונה האמורה בתורה וז"ל וכן מוכח דהא על הכל גזרו טבילה, וא"כ משמע שלמד דעצם טעם הטבילה הוא כדי שלא יהיו מצויין וכו' וכיון שרואים דעזרא חייב כל אדם בזה ממילא מוכח דכל אדם יש לו חיוב לפרוש מריבוי עונה.

אבל קשה דהיכן מצינו דזה היה טעם הטבילה הא במס' ברכות כב. איירי הגמרא מהטעם דלא גילו דמ' קבין ג"כ מהני לטבילה זו, וצ"ל דלמד דהפשט בגמרא כיון דזה היה עיקר הטעם של עזרא לא רצו לגלות דמ' קבין מהני דיש בזה קצת ביטול מהתקנה. (אבל א"כ קשה דאם זה היה עצם טעם התקנה היאך מועיל ט' קבין, וצ"ע"ק). ובמאירי במס' ברכות כב. משמע דהא דמהני ט' קבין הוא מפני שבטלו לתקנת עזרא והעמידה על ט' קבין, ואח"כ בטלו גם תקנה זו. וא"כ י"ל דהגר"א לומד בגמרא כמו המאירי דלא רצו לגלות דבטלו התקנה דטבילה (ואמרו דסגי במ' קבין) כדי שלא יהיו מצויין אצל נשותיהם דהיינו הטעם של תקנת עזרא, וכל זה דחוק וצ"ע.

שוב מצאתי דענין זה כבר העירו בו הקדמונים, דהנה במס' ברכות כב.

וצ"ב אמאי נקט הר"מ הכא הלשון ת"ח הא הכא לא איירי בהנהגת ת"ח כבהל' דעות ודין זה שייך בכל אדם כמו"ש בהל' איסורי ביאה הנ"ל.

[ח] ועי' בטור בס' ר"מ זו"ל ואם היה נשוי לא יהא רגיל ביותר עם אשתו כדאמרינן שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים ולא דוקא ת"ח אלא ה"ה נמי כל אדם, ונקט ת"ח שהפרישות מצויה בהם ע"כ. וצ"ב כוונתו, דאם ר"ל דת"ח בדרך כלל הם פרושים ולכן אמר עליהם דין זה, הא אדרבה הול"ל דין זה בכל אדם דאינם פרושים וביותר צריכים ליוזר שלא להיות מצויין אצל נשותיהם אלא בעונה האמורה בתורה.

[ט] וי"ל דכוונתו היא דכיון דפרישות מצויה אצל ת"ח א"כ כשרוצים לומר ענין של פרישות אומרים בלשון שת"ח צריך לנהוג כן, אמנם ר"ל דכל אדם צריך להתנהג בזה כמו ת"ח שמתנהג בכל עניניו דלא יהא מצוי ובוזה מעלת כל אדם כמו ת"ח, (פי' דעצם הפרישות היא מדה של ת"ח והתורה חייבה דכל אחד יתנהג בזה כמו ת"ח).

[י] ועי"ל בלשון הרמב"ם דבאמת לפעמים מכנים חז"ל בלשון ת"ח לכל מי שאינו עם הארץ (והארכנו בזה לקמן במאמר "ביאור גדר ת"ח בש"ס ופוסקים", שם הבאנו דעת הפוסקים מה נחשב ת"ח לענין ההיתר דמאפיל בטליתו), וא"כ כיון דעזרא תיקן רק לדברי תורה (ולתפלה, ולדעת הרמב"ם ב"ד שאחריו עמדו ותקנו לענין תפלה) א"כ למעשה החיוב של טבילת עזרא הועיל רק

הטעם של כדי שלא יהיו מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים, וי"ל דהכסף משנה דהוא מרן הב"י באמת מקשה שם על הרמב"ם וכותב דלא מצא שום מקור לזה, וקשה דהא לדברי הפמ"ג יש מקור, רק התירוץ הוא בפשימות דשיטת הב"י דאפילו דהגמרא מביא פסוק זה, הוא אסמכתא בעלמא ועיקר הטעם הוא שלא יהיו מצויין וכו' וא"כ אין מקור לדברי הר"מ דהיו ב' תקנות ולפיכך שפיר נקט הש"ע עיקר הטעם של התקנה ולא האסמכתא, ודו"ק. ועכשו יוצא חידוש לדינא דהב"י לפי דרכו (להבנת הגר"א) למד חידוש זה דיש חיוב פרישה לכל אדם מחיוב טבילת עזרא, אבל לשיטת הטור והפרישה עיקר המקור צריכים לפרש דהוא מהר"מ הל' איסורי ביאה וכמו שפי' המגדול עון, ודו"ק. (וכ"מ מהרמב"ן ריש פ' קדושים שהבאתי בתחלת ס' ר"מ).

[ו] והנה הלחם משנה מקשה על עוד כמה דינים שנכתבו בהל' דעות פ"ה לענין ת"ח ובאמת ה"ה אצל כל אדם, ותירץ דהטעם דהר"מ נקט להו לענין ת"ח (פי' בפרק זה בה' דעות דאיירי כיצד צריך ת"ח להתנהג). הוא מפני שת"ח צריך ביותר להזהר בזה, ע"כ.

[ז] אבל לכאורה קשה על תירוץ זה, דהא הר"מ בהל' תפלה פ"ד ה"ד כתב זו"ל וב"ד שעמדו אחר כן התקינו (פי' החיוב לטבול) אף לתפלה, שלא יתפלל בעל קרי בלבד עד שיטבול, ולא מפני טומאה וטהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים ע"כ,

לפרש דבריו באו"ח דכוונתו דיש מעליותא בהא דלא יהא רגיל ביותר עם אשתו וכך ראוי להתנהג, אבל אין בזה איסור מעיקר הדין, אמנם צ"ע אם אפשר לדחוק כן בלשונו.

[יד] **ושם** בספר משכן ישראל העתיק דברי פירוש המשניות להרמב"ם במס' סנהדרין (לאחר שהאריך באזהרה על הקדושה) וז"ל ואין זה חולק על מה שקדם ממאמרם כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה לפי שענין האסור והמותר אינו בענין המרוחק והשנוא והמרוצה והאהוב ומה שראוי לעשות מדרך הצניעות ותכלית הפרישות וכו' וכן הוא אצלם דבר שנוא לשמש ממתו ביום ולהרבות בתשמיש ולהרבות נשים וכו' (ע"ש דברים נוראים בגדר הקדושה בתשמיש, והבאתי דבריו במאמר על קדושה ועוד מקומות). ולכאורה לפי"ז אפ"ל דהמחבר בסו"ר"מ איירי לענין כיצד צריך האדם להתנהג כדי להיות אהוב לפני המקום (אבל לא מעיקר הדין), משא"כ באהע"ז מבאר המחבר דמעיקר הדין אין איסור בזה. (וכן מצינו בעוד ענינים שיש שינוים בין מש"כ המחבר באו"ח ובאה"ע ויתבאר במק"א בעזה"ש).

אבל קשה להרמב"ן דאית ליה דיש בזה מ"ע מה"ת א"כ בודאי יש איסור גמור להוסיף, דעובר בזה על קדושים תהיו. **ואולי** י"ל דהר"מ והמחבר ושאר הראשונים פליגי על הרמב"ן וס"ל דאין זה הפירוש של קדושים תהיו, והא ראייה דלא הביאו כלל דיש בזה איסור של קדושים תהיו רק הביאו הדין דרבנן של

לת"ח שהיו עוסקים בדברי תורה ומתפללים, אבל עמי הארץ שלא היו יודעים רק לקרות ק"ש והיו יוצאים בתפלה ע"י שמיעת חזרת הש"ץ לא היה נוגע להם התקנה כלל (עי' ברכות כ: תוד"ה כדאשכחן בסיני) דעל הרהור אפילו אי נימא דשומע כעונה אין חיוב טבילה, ואפשר לצאת ידי חובת ק"ש ע"י שמהרהר בלבו כדאיתא בברכות כ: וא"כ אע"פ שלמעשה כל אדם אין לו להרבות בעונה תקנת עזרא היה מונע רק הת"ח.

[יא] **עכ"פ** להלכה נפסק בשו"ע סי' רמ ס"א "אם היה נשוי לא יהא רגיל ביותר עם אשתו אלא בעונה האמורה בתורה" ע"כ. והיינו דפוסק דכל אדם אין לו להיות רגיל ביותר עם אשתו.

[יב] **ויש** לעיין אם דין זה הוא בגדר איסור או מעלה, והנה מלשון השו"ע "לא יהא רגיל ביותר וכו' אלא וכו'" משמע דזהו חיוב גמור ובפרט לפי מה שהבאנו מהגר"א דזה נלמד מתקנת עזרא, אבל הקשה בס' משכן ישראל עמ' כח מהרמ"א באה"ע סי' כ"ה סעיף ב' דפסק ובו על בכל עת שירצה ופי' בהגר"א בעונתה ושלא בעונתה וא"כ משמע דאין כאן איסור.

[יג] **ובאמת** גם רבינו המחבר בעצמו כתב שם בלשון אחר קצת וז"ל ולא ירבה בתשמיש להיות מצוי אצלה תמיד שדבר זה פגום הוא מאד ומעשה בורות הוא אלא כל הממעט בתשמיש הרי זה משובח ע"כ, משמע מלשונו דצריך למעט והרי זה משובח אבל לא שיש איסור להוסיף על העונה האמורה בתורה וה"נ יש

שבילת עזרא והענין שלא יהא רגיל ביותר עם אשתו, ולא כתבו דיש בזה מ"ע. ולפיכך כתב המחבר דין זה באו"ח ולא באה"ע, דאין זה רק חיוב של פרישות דלא יהא שנוא לפני המקום, אבל לא מעיקר הדין.

אבל רבינו המ"ב מביא בס"ק א' דברי הרמב"ן, ומשמע דנקט כוותיה להלכה, וכן משמע בהרבה ספרי מוסר. וצ"ל דהמ"ב רצה רק לציין דברי הרמב"ן כדי להראות חומר הדברים, אבל להלכה ס"ל דאין בזה איסור, רק חיוב של פרישות דלא יהא שנוא לפני המקום.

ודוגמא לזה הא דמצינו בס"י ב' סעי' א' דנפסק דלא ילבש חלוקו כשהוא מיושב, דהמקור שם הוא במס' שבת ק"ח: דהוא מימרא דר' יוסי דהתפאר דמימיו לא ראו קורות ביתו וכו', ולא כתוב שם דהוא איסור אלא דכך נהג ר' יוסי.

וזהו ג"כ חיוב מדרבנן של פרישות, ונראה דהגדר בזה דלא נענש ע"ז באותו ערך של מי שעובר איסור דרבנן, דאמנם נקרא שנוא לפני המקום ואינו הולך בדרכי השם ונענש ג"כ, אך לא באותו החומר כמי שעובר על איסור גמור.

ולפי המחבר גם כאן יש חיוב מדרבנן שלא להיות מצוי אצל אשתו רק בזמני העונה, אבל מי שעובר ע"ז אף שהוא שנוא לפני המקום, אינו נענש בגדר עובר על איסור דרבנן, משא"כ להרמב"ן דיש בזה ממש מ"ע דאורייתא נ"ל דנענש ע"ז ממש כמו כל מבטל עשה ע"ש.

[טו] **ולפי** דברי הר"מ י"ל כמ"ש לעיל דאין איסור מעיקר הדין להרבות קצת (רק שלא יהא מנוול ברשות התורה להרבות בתשמיש בלי גבול כלל לפי שיטת הרמב"ן, ולא ברור אם גם הר"מ ס"ל דיש בזה מ"ע מה"ת דקדושים תהיו, ויותר נראה דס"ל דאפילו מרבה בלי גבול אין בזה איסור תורה רק זה שנוא ואין ראוי לעשות כן ואין זה משובח).

[טז] **ואף** אם נאמר כן בשיטת הר"מ, מ"מ כיון דהמחבר סתם בס"י ר"מ ס"א דלא יהא מצוי אצלה שלא בעונה האמורה בתורה אין לחלק בין להוסיף פעם אחת או יותר מזה דכיון דמוסיף על תקנת חז"ל הרי הוא מכניס עצמו בדבר שחז"ל אמרו שהוא שנוא ואין ראוי כלל לעשותו ולמעשה אין לו להתנהג כן, (והטעם בזה י"ל דכיון דמוסיף על החיוב כבר פורץ הגדר שעשו חז"ל ומעתה יעשה ככל העולה על רוחו באין שום מעצור לנפשו, ולכן לא חלקו חז"ל בשיעור ההוספה דלא נתנו דבריהם לשיעורים, אלא אמרו רק השיעור הראוי). ויש לעיין דלפי הרמב"ן יתכן שיעבור כבר בפעם אחת על העשה דקדושים תהיו כיון דהוסיף על החיוב שתקנו חז"ל וכיון דלהוספה אין גבול הרי הוא כבר נכנס בגדר של מנוול ברשות התורה, וצ"ע.

[יז] **העולה** להלכה מכל דברינו, דכל יהודי בין ת"ח ובין איש פשוט אין לו להוסיף כלל על העונה האמורה בתורה, רק בודאי צריכים

ללמוד דיני עונת שנתבארו בס' ר"מ ס"א (ויש בספרנו מאמר מיוחד בענין זה) ובודאי כשאשתו משתוקקת יש חיוב ללמוד דיני עונת שנתבארו בס' ר"מ ס"א (ויש בספרנו מאמר מיוחד בענין זה) ובודאי כשאשתו משתוקקת יש חיוב

ב. בענין מהות הקדושה

במצוה זו להמשיך על עצמו יראה, דבאהבה יכול להתגשם ע"ש בדבריהם הק', (ובענין מ"ש הר"ק מקאמאראנא בזה עי' להלן). וכן איתא במס' שבת נג: דחז"ל שבחו לאיש דלא הכיר באשתו שהיא גידמת, וחז"ל שבחו את אברהם אבינו והדומים לו דמעולם לא הסתכלו בנשותיהם, וכיון ששבח זה מוכב בפוסקים משמע דפרישות מהנאה יש בה קדושה. ומאידך גיסא יש הרבה מקומות דמשמע להיפך דהעיקר שיהיה בתענוג ובשמחה, דהנה רש"י בסנהדרין נח. כותב על "ודבק באשתו" דליכא דיבוק בלא הנאה ותענוג, ובהקדמת האבני נזר כותב דאם האדם מתענג מחדושי תורתו אז מתדבק בו ונבלע בדמו ומביא ראייה מרש"י זה, והענין שיהיו האיש והאשה מקושרים מאד וזהו חלק מקדושת מצוה זו, וזה מבואר בכמה ספרים, ועי' במהר"ל בגבורות ה' פ' מ"ג על סוטה יא: וז"ל כאשר יש אחדות של הזיווג כמו שהיו מתדבקים ומתאחדים ע"י תשוקת האשה או יש כאן זיווג אלקי כי החילוק הוא דבר גשמי והאחדות הוא ענין אלקי. וכן הוא במהר"ל באר הגולה עמ' צג וז"ל חיבור האדם ואשתו שיהיו לדבר אחד לגמרי וכו' כי השי"ת מחבר הזיווג הזה ומאחד אותם לכך, ולכך שמו ביניהם. וגם

סוגיא זו היא דבר עמוק וצריך בירור רב, דהא מצד אחד אנו מוצאים דנאמר בתורה קדושים תהיו ופרש"י הו' פרושים וכו' ועי' ברמב"ן דהכוונה היא להיות פרוש מתאוות היתר שלא יהיה מצוי אצל אשתו כתרנגול, וכן מצינו בגמ' בהנהגת ר"א דלא נהנה ועשה המצוה כמי שכפאו שד, וכן מצינו אצל ר"י בן חלפתא (הובא בבבב"א בס' ר"מ) בירושלמי דבעל יבמתו ע"י סדין ובבבב"א כתב דאף שי"ל דיבמה שאני כאבא שאול מ"מ נכון ג"כ באשתו, והיינו כדי שתהא כוונתו צלולה לשמים. רק דלמעשה אסור עפ"י דין לעשות כן אם אין אשתו מסכמת כדאיתא בהגהות מיימוניות על הרמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"א ה"ח. ומצינו ג"כ דאסרו תשמיש לאור הנר ובסדר היום פירש הטעם כדי שלא תתגבר תאותו עליו ויבוא לקיים המצוה שלא לשם שמים, וכל הספרים הקדושים מעוררים ע"ז שלא יהנה האדם מתאות היתר, ועל כולם מורנו ר' חיים ויטאל דכותב בהקדמתו לספר עין חיים בתוך ההנהגות: יקדש עצמו שלא יהנה, ובדברי תלמידי הבעש"ט כתבו ג"כ הנהגות כאלו, ולדוגמא: מובא בהנהגות הר"ק ר' מיכל מולאמשאוו והר"ק ר' מרדכי מנאדווארנע דעיקר העבודה

דזה נכלל בחובתו, ולשיטת הר"מ (ביארתי בענין משתוקקת) יש חיוב כללי לעשות מצוה זו בשמחה וזהו מעיקר דיני מצוה זו ע"ש. אבל מה שהוא צריך לעשות מצוה זו בשמחה וצריך לשמחה דזהו שעבודו וזה בא מתענוג, הכונה בזה צריכה להיות לשם שמים ולא למלא תאוותו, ואדרבה צריך לעשות כמי שכפאו שד דהיינו שהיה יותר מעדיף שלא ליכנס לכל הענין הזה, ורק לשם שמים הוא עושה את כל המעשה הזה (וכמו שמביא הרב הק' מזידיטשוב בשם האדמו"ר הר' מלובלין דעיקר הקדושה היא לפני מעשה המצוה), אבל צריך לעשות צורת המצוה באופן שמשמחה, דרך עייז מתדבק עמה וזהו תכלית מצוה זו וצורתה, דאם אינו באחדות עמה יש חסרון בצורת המצוה. ומי שיצרו גובר עליו וע"י ריבוי תאוה נשמר מיצר הרע גם נכלל בקדושת מעשה זה כדאיתא בראב"ד ונפסק במוש"ע סי' רס.

ומורנו הרה"ק מקאמארנא מוכיח מכמה מקומות דעיקר הקדושה הוא דיעלה התענוג למעלה ויתדבק על ידו בהשי"ת, ועייז יכולים להבין שורש הענין, דבודאי עיקר הקדושה בנוי על הדבקות למעלה בהשי"ת דזהו תכלית כל התורה ובודאי תאוות עוה"ז מבטל ההתדבקות למעלה, וכל כמה שימעט מהתאוה יותר יקל עליו להתדבק בה, אבל עצם התענוג מן המעשה תכליתו שיתדבק על ידו להשי"ת ומה שכותב ר' חיים ויטל יקדש עצמו שלא יהנה הכונה שלא יהנה עצמו מן הגשמיות דהיינו שלא יעשה המצוה לשם ההנאה רק יעלה התענוג להבורא

כבר איתא בזהר הקדוש בויקרא סא. בגין כך בעי בר נש למיחדי לאיתתיה בההיא שעתא לזמנא לה ברעותא חדא עמיה ויתכוונון תרויהו כחד לההיא מילה, וכד משתכחי תרויהו כחד כדין כולא בנפשא ובגופא כדין קב"ה שארי באחד ואפקיד רוחא דקדושה בההוא אחד ואלין אקרין בנין דקב"ה (והיה מקום לחלק בין ההנאה של אשתו דיש בזה מצוה שיתדבק לה ואין דבקות בלי הנאה ע"י רש"י בסנהדרין נה. ד"ה ידבק ולשון הזהר כאן, אבל להוסיף הנאה מצד תאוות האיש יש בזה פירוד, וע"י לקמן). והנה יצאו לאחרונה כמה ספרים אשר לקטו מכמה מקומות דהאריכו הסה"ק בגודל מעלת השלום והאחדות דהוא הקדושה, אבל למדו מזה דאדרבה כל שיעשה וישתדל להמשיך שלום ואחדות זהו ענין הקדושה, ובודאי מצד אחד הצדק עמהם אבל גרמו בזה לשבש הדעות דכאילו לא שייך בענין זה גם חלק הקדושה דצריך להיות פרוש מן תאוות עוה"ז ולמעט בתשמיש כל מה שיכול כמבואר במפורש בכל הראשונים והאחרונים, וצריך בירור רב מהו רצון השי"ת בענינים אלו. וגם ראיתי לאחרונה מכתב של הרה"ק ר' שמעל'ה זעליכאווער זצ"ל שלא נדפס עדיין ועוד כמה ספרים וקונטרסים המדברים גם מהצד הב' דהעיקר הוא האחדות והאהבה וזהו השורש לכל הקדושה.

והנה עיקר הקדושה היא במה שמתחזק לעשות עפ"י התורה ועושה לשם שמים לקיים חובו כמו"ש בשו"ע. וממילא חלק מהחיוב הוא לעשות באופן שמשמחה,

ויתדבק על ידו בהשי"ת ואז לא חשיב דמתהנה רק נדבק בבוראו. והטעם דהז"ל שבחו הפרישות, דמדרך החסיד להיות לו פחד שלא יכול לעמוד בעצם המלחמה עם היצר ויבוא לעשות לשם תאוה ולפיכך מדרכי החסידות לפרוש עצמו מן הגשמיות כמה שיכול, אבל מה שמוכרח עפ"י מצות התורה לא בלבד שאין בזה שבח אם פורש אדרבה יש לו חטא בזה ואין זו קדושה כלל, ואם יקיים מצות התורה דוקא עי"ז יתקדש, אבל כל מה שפורש עפ"י מצות התורה הרי הוא משובח דזה מראה שיש לו יראת השם וחושש דאפשר יבוא להתגשמות דהיינו לקיים המצוה בשביל תענוג ולא בשביל לעשות נחת רוח לקונו. וכמו דבאכילה יש בירור בין טוב ורע גם כאן העיקר שידבק ע"י התענוג למעלה ולא יגשם עצמו דהיינו דיוסף בתענוג שלא לצורך המצוה ואחדותם ואז ישכח מהשי"ת, אבל מה שמוכרח לעשות בשביל קיום המצוה וגם בשביל אחדותם דהוא חלק מן המצוה לא נכלל בכלל פירוד ומדבק אותם למעלה, ועדיין יש בזה מלחמה גדולה שאע"פ שחייב לעשות המצוה אבל יכול לגשם עצמו אם אינו עושה המעשה של המצוה בכוונה הראויה דהוא לעשות רצון קונו ולשלם חובותיו לאשתו וכו' כמ"ש הפוסקים (עי' באו"ח בתהלת סי' ר"מ), ואדרבה אם מכוין אז ע"י התענוג המוכרח לדבק עצמו למעלה אין בזה חסרון כלל וזהו עיקר הקדושה, וגם שלא יוסף מה שאין צריך בשביל קיום המצוה בשלמותו. וקשה מאד לומר לכל אדם בפרטות מה נקרא העדפה ותאוה אצלו, דהא כבר הביאו הפוסקים מהז"ל

דמה שצריך האדם לשמור את עצמו מן החטא ג"כ נכלל בהמצוה וזה קשה לדעת אצל כל אדם בדיוק, וגם מה שמוכרח לעשות בשביל שלום בית בודאי נכלל בהמצוה דהא זהו עיקר גדר המצוה של עונה לדעת כמה פוסקים ואכמ"ל, ועי' בתהלת סי' ר"מ ס"א ומה שהארכתי שם בפירוש על דברי השו"ע. והעיקר הוא דכל אחד ישער בנפשו מה שצריך לקיום המצוה ושיהא לו שלום בית דזה גם נכלל בהקדושה ועל ידו יתדבק למעלה בהשי"ת, ומה שיוסף בשביל תאוה זה יבטל אותו מדבקות ויביא אותו למחשבות זרות וכו' וידע כי בזה הוא עובר על תכלית הקדושה דצריך לפרוש ממותרות ותאוות עוה"ז וללחום לדבק מחשבתו בשעת מעשה למעלה בהשי"ת ולא בשביל תאוה לבו, אבל הכל יהיה עפ"י גדרי המצוה דהוא שיהיו באחדות ובלב שלם ולא לעשות ח"ו באופן שיקלקל השלום בית בינו לבין אשתו ויהיה בזה פירוד בעצם המצוה וכמו שכותב הרה"ק מלובלין בספר אבני זכרון בהנהגות וז"ל: "עת הזיווג יראה מקודם לפיים את אשתו אף שאין לו כעס עמה, ויכוין שחומר שלו הוא ממש בטל כמציאות רק חיות שלו ממנו יתב' מתדבק בחיות של אשתו על ידי הפיוס, ויכללו חיות שלו ושלה ויגרום למעלה שיכללו כל החיות של מעלה זה בזה". ועיין עוד בסה"ק חסד לאברהם שג"כ מאריך בענין התקשרות הנפשות. ויעזרנו השי"ת שנעשה רצונו בלבב שלם עצהיו"ט.

יש להוסיף מש"כ הרמב"ם בפירוש המשניות לסנהדרין פרק שביעי על

(שבת נג:): קצת מן החכמים שהיה לו אשה שהיו בה מומין גלויים נראים והוא לא היה יודע בהם לפי שהיתה מחשבתו כמה שמחשבים החסידים המהורים בהיותו בשעת צרכו עמה לא יכוין אלא מה שהיתה כוונת הטבע כחכמת האלהית ואין זה הולך על מה שקדם ממאמרם כל מה שרוצה לעשות באשתו עושה לפי שענין האסור והמותר אין בענין המרוחק והשנוא והמרוצה והאהוב ומה שראוי לעשות מדרך הצניעות ותכלית הפרישות. עכ"ל הנהב, והזינן מהכא דהר"מ ס"ל דגדר "המקדש עצמו" היינו שלא להוסיף על פעולת המעשה לשם תענוג בעלמא רק מה שצריך לקיום המצוה, ובודאי מה שצריך ומוכרח בשביל שמחת אשתו אין בזה איסור ומצוה הוא ורק מה שמוסיף לשם תאוה בעלמא ע"ז אמרו המקדש עצמו בשעת תשמיש הוי ליה בנים ת"ח, ודו"ק.

מתני' בדף נד. וז"ל אבל אע"פ שכל זה מותר כמו שזכרנו (משכב הפוך ונשיקת מקומות מן הגוף) החסידים הצנועים ירחיקו כל אלה הדברים הבהמיים ומחזיקין אותן ברשעות ומרשיעין המתכוונים לתכלית תענוגין כגון אלה הדברים, לפי שנתבאר שתכלית התשמיש להעמיד המין לא לתענוג התשמיש בלבד והתענוג בזה הושם לעורר הבעלי חיים על הכוונה הראשונה והוא הזרע, והראיה הברורה על זה שתסור התאוה ויכרת התענוג ביציאת השכבת זרע לפי שלזה בלבד התנועעו הטבעים כי אם היה התענוג במשגל הוא הכוונה היה מתמיד כל זמן שירצה האדם שיתענג ואין הדבר כן, לכן יכונו החסידים דרך כוונת הטבע בלבד והחכמים משבחין זה ומאהבין אותן וקוראין כוונה זו המקדש עצמו בשעת תשמיש והוא שיכוין להוציא אותו מותר בלבד, ואמר בזה מה שמזכה הבנים זכות הצניעות ומדות טובות, וכבר שכתו

ג. שיטת הגר"א בענין קדושה

(שבועות יח: נדה ע:): "יקדש עצמו בשעת תשמיש" היא להזהר מט' מדות, והבין המחבר הנ"ל דברי הגר"א בתקו"ז נג שיעיקר החיוב בקדושת הזיווג הוא בענין ריבוי האהבה והאחדות ביניהם (דמ' מדות פי' ביאה בלי אהבה ואחדות דהיינו בני מריבה). וכן מאריך בכל הספר דעיקר הקדושה נבנה על ענין האחדות, וסובר שזה העיקר, ומה דאיתא בספרים שאר

בזמן האחרון נפוץ בעולם הישיבות ספר אחד שאמנם יש בו הרבה דברים חשובים, אמנם יש בו גם כמה דברים שלפענ"ד צריכים תיקון, וראש וראשון הוא שיטת הגר"א בנושא הקדושה.

המחבר הנ"ל כותב בזה"ל: וכן פי' הגר"א שיעיקר האחריות על קדושת זרע ישראל שאמרו על זה בכמה מקומות

הדעת טוב ורע רח"ל. ודא בן כזה הוא ערבוביא דטוב ורע ומפרש מעורב ממצה ושאר היינו מיצר טוב ומיצר הרע. ובגין דא כדי שיזכו לבנים קדושים מני קב"ה לישראל צוה אותם במצות קדושים תהיו ואחז"ל כל המקדש עצמו בשעת זיווג היין לו בנים זכרים לנטרי גרמי' בפריה ורביה שישמור עצמו בזיווגו שיהיה בצניעות שלא ימצא הרע מקום לחול שם הה"ד ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ואכילה הוא כינוי לזיווג ומפרש טוב מסטרא דדם טהור זוכה שנרקם הולד מיצר הטוב ורע מסטרא דדם נדות היינו מבחי' שאור שבעיסה מצד חימום היצר הרע שעיי"ז נתקללה חוה בדם נדות דהאי בר גרים לעצמו אבודא דתרין עלמין שלא יזכה לטוב אפילו בעוה"ז וכ"ש לעוה"ב וכו'. ע"כ לשון הזה"ק עם פירוש מתוק מדבש של הרה"צ מו"ה דניאל פריש שליט"א. ופירש הגר"א על המילים ובגין דא מני ר"ל דכתיב קדושים תהיו וכו' ואמרו כל המקדש וכו', ורע מסטרא דדם נדות דהאדם נברא מדם שכאשה אלא דלפי המחשבה נקלט בדם אם טמא אם טהור ועיקרו קאי על בני ט' מדות שנאמר בהן וברותי מכם הפושעים והמורדים דהן מסטרא דערב רב ועמי הארץ כמש"ל. עכ"ל. וכוונת דבריו בפשיטות הוא דהקב"ה צוה לאדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ואם מקדש עצמו ביראה ואהבת קונו דהיינו לשם מצוה (כדאיתא מפורש בלשון התיקוני זחר דהבאתי) זוכה לבן נחמד דידוע בסודות התורה, אבל אם אינו עושה ביראה ואהבה אל הקב"ה יש בו התערבות של יצר טוב ויצר הרע ולפיכך

ענינים זהו רק מדת חסידות. ומאד יתפלא כל מעיין דהא נודע מכל הראשונים והאחרונים כהרמב"ן בפ' קדושים והשו"ע כאן בס' רמ' ובס' רל"א ועוד דעיקר הקדושה הוא במעשה שלא לעשות בריבוי יותר מחיובו מדיני התורה, ובמחשבה לכיין רק למצות פרו ורבו ועונה, ולהרמב"ן והמקובלים לדבק עצמו בעליונים כו' כאשר הארכתני בזה במק"א ובודאי צריך שיהיה אחדות ביניהם דאם לאו הוי מט' מדות כדאיתא בהטור דאם אין אהבה הוי מט' מדות דזהו בני מריבה ויש בזה סילוק שכינה דאין השכינה שורה רק במקום אחדות, אבל ח"ו להקל ולומר דרק זהו הקדושה ולהוציא מפשוטו הדין המובא בכל הראשונים והאחרונים שלא הזכירו דשייך רק לצדיקים. (ומהו הגדר של ט' מדות עיין מה שהארכתני בביאורי לשו"ע סי' ר"מ ס"ג)

ועכשו נבוא לדברי רבינו הגר"א וז"ל הזהר בתיקון נג: תא חזי כל מאן דבעי דנטיר ברית (מלפוגמו כזרע לכמלה רח"ל) זוכה כי ההוא בר דיהיב ליה קוב"ה עליה איתמר ויצמח ה' אלוקים כל עין נחמד למראה דע"י נטירת הברית יזכה שיצמח לו בן שתהיה לו השגה ברזין דאורייתא ששורשו מהיסוד (עיי' בהגר"א שם). וטוב למאכל ושיהיה נזהר בפקודין דאורייתא בקיום מצות התורה, אבל ברא אחרא דלא איתעביד בדהילו ורהימו דקב"ה שלא היתה לו כוונה לשם קיום מצות פרו ורבו שצריך לעשותה באהבה ויראה כשאר כל המצות אז מה כתיב ביה בבן הנולד מזיווג שלא לשם שמים ועין

צריכים לשמור עצמו מאד דאם אינו מקדש עצמו יוכל הבן להוולד מדם נדות, וע"ז כותב הגר"א דזה נעשה בעיקר אם עושה בדרך של בני ט' מדות דהיינו די ש מריבה ביניהם כו' דאז פוגם מאד, ואף אי לא הוי בדרך ט' מדות אם מחשבתו פגום מאד ג"כ יענש בעונש חמור מאד דהבן נעשה מדם נדה. אבל אם מחשבתו אינו פגום כ"כ רק לא היה ביראה ואהבת קונו כראוי, יהיה בהבן רק תערובת קצת מהשאור דהיינו מהיצר הרע אבל לא יהיה ח"ו מדם נדות, ע"כ. ואין מכאן שום הוכחה דהקדושה מטרתו שמירה מט' מדות בלבד, רק כותב דעיקר הפגם ועיקר העונש הוא על בני ט' מדות וזה פשוט לדינא לכ"ע כדאיתא בחז"ל בכ"מ כמה גרוע המ' מדות ועי' בסוף מסכת כלה ע"ש. (ועיין בביאור הגר"א לשו"ע אה"ע סי' כ"ה ס"ק ט"ו דאע"פ שלפי שיטת הראב"ד לא התירו חכמים לעשות באשתו רק הפיכת שולחן אבל בשאר מודו, ומ"ש ובאשתו נדה י"ל דלענין בנים שאינם מהוגנים דוקא נדה, ע"כ. משמע דבנים שאינם מהוגנים בא רק מפגם גדול מאד ע"ש ואכתי צ"ע).

ובאמת הגר"א גופיה ביהל אור פ' פקודי כתב וז"ל וזהו והתקדשתם שלעולם יפנה מחשבתו למעלה בקדושה (דהיינו להפנות מחשבתו לקב"ה) ועי"ז ממשך מ"ן (מיינ נוקבין) ומשפיעין לו מ"ד (מיינ דכרין) מלמעלה נשמה קדושה, הרי ברורה שיטתו דעיקר הקדושה להגביה מחשבתו למעלה (והמחבר הנ"ל הרחיק עצמו לשיטתו לפרש דהגמרא מדבר ממדת חסידות ולא מעיקר הדין) וע"ע בט"ז סי' ג' סק"ב.

ועכשו נעתיק דברי הגר"א בביאורו לשו"ע אה"ע סי' כ"ה סקב"א דאיתא בשו"ע לא יכוין להנאתו אלא כאדם הפורע חובו שהוא חייב בעונתה ולקיים מצות בוראו בפריה ורביה ושיהיו לו בנים עוסקים בתורה ומקיימי מצות בישראל וכותב הגר"א כמו שאמרו בכ"מ אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וערש"י נדרים כ: ד"ה בני שכרות [דביאתו (של שיכור) לאו ביאה גמורה אלא כעין זנות היא שאין מתכוין אלא לבעול בעלמא ע"כ]. ופי' המחבר הנ"ל דכוונת הגר"א דעיקר הקדושה הוא כשיכוין לשם אישות והתחברות ולא לשם הנאת עצמו ע"ש.

והמחבר הנ"ל מביא את דברי הגר"א באו"ח סי' רל"א דכותב על לשון השו"ע כל מעשיך יהיו לשם שמים אפילו בעונה האמורה בתורה אם עשה להנאת גופו ולהשלים תאותו הרי זה מגונה ועי"ז נאמר קדושים תהיו אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו ופי' הגר"א כמ"ש בפ"ב דשבועות (יה:): [כל המקדש עצמו בשעת תשמיש היינן לו בנים זכרים] ועי"ז נאמר קדושים תהיו וכמ"ש בפ"ב דכתובות דרכי זקף וכו' [פי' עשר אצבעותיו כו' ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה] וכו' מיושבת קושית תוס' ע"ז יא. ד"ה צנון (דהקשו היאך אמר לא נהניתי הא לא פסק מעל שולחנו צנון וחזרת, אבל לפי הגר"א דקאי על קדושת המחשבה א"ש). ופי' המחבר הנ"ל דכוונתו שיהיה המעשה בדרך אישות ולא לשם הנאת גופו לבד ע"ש. ונפלאתי עליו מאד דכיון דדברי הגר"א מיוסדים לבאר

דברי השו"ע, והשו"ע כותב דברים מפורשים דהכונה תהיה לפרוע חובו ולשם שמים לקיים מצות בוראו של פרו ורבו והכל הולך למקום אחד דהיינו דיעשה המצוה לשם שמים ולא לשם תענוג. וכן הוא משמעות כל לשונות הגר"א כמו דהבאתי לעיל היאך שייך לשנות עיקר הענין ולומר דאין זה עיקר הכונה רק העיקר לשם התחברות ואישות, וכל מי שמבין בצורתא דשמעתא יודה על האמת דכך הוא פשטות דבריו ולא איזה ענין חדש דלא נזכר בדברי השו"ע, וכל זה פשוט לפענ"ד.

היוצא מדברינו, שאין שום מקור בכל דברי הגר"א לפרש את עצם ענין הקדושה באופן אחר ממה דאיתא בכל הראשונים והאחרונים, וממילא ח"ו להקל ולומר דעיקר הקדושה הוא רק אחדות ואין שום ענין למעט התענוג רק מצד מדת חסידות ולחשוב שקדושה שייך רק לחסידים וכו' דזהו מעיקר חיובי מצוה זו של קדושים תהיו דהוא מ"ע מדאורייתא לכל יהודי ולפיכך נאמרה בהקהל ששום אדם לא יוכל להוציא עצמו מחיוב זה, וח"ו לחשוב דע"י קיום מצוה זו כפשוטה יבוא לחסרון של שלום בית, אדרבה ואדרבה ע"י שיחשבו להתדבק להקב"ה ולא להנות מתענוגי עוה"ז יהיה קשר אמיתי ורוחני ביניהם ולא קשר גשמי כבהמות ח"ו רק קשר הנשמות המתיחדים לעשות רצון קונם וגורמים היחוד העליון, ואשרי חלקם.

ואגב אעיר בענין מה שיש מועים וחושבים שכל עניני שמירת עינים והתרחקות מנשים וכו' היו נוהגים בו רק החסידים אבל בקהלות אחרות לא היו

מקפידים על ראית פני אשה רק השתדלו שלא להסתכל ולהנות והוא ע"פ מה דאיתא במ"ב סי' ע"ה ס"ק ז' בשם הפמ"ג דראיה בעלמא לפי תומו שרי אם לא מצד המוסר ובספר מנחת שמואל הוכיח דאדם חשוב יש לו להזהר בכל גווני עכ"ל. ומקור דברי המ"ב הוא ברבינו יונה בשיטה מקובצת בכתובות דף י"ז ע"א ושם הביא בשם רבינו מאיר הלוי דאיסור הגמ' הוא רק הסתכלות אבל ראיה בעלמא בלי להנות מותר, ואילו הרא"ש שם הולק ואוסר אפילו ראיה בעלמא, וזהו שהחסידים נהגו להחמיר כשיטת הרא"ש אבל אנשי ליטא סמכו עצמם על רבינו יונה. ועיין עוד שם בים של שלמה בס"ג דג"כ סבירא ליה כרבינו יונה שכן מביא דברי הרא"ש והולק עליו והוסיף שכן משמע מדברי הרמב"ן אולם בסיום דבריו כתב שמי שיכול להזהר ולהוסיף אזהרה ושמירה והוא פרוש בכל מילי דשמיא ויודע שלא יחשבו לו כיוהרא נקרא איש קדוש ותע"ב.

ועיין בהמקנה אה"ע הל' קדושין סימן ס"ה ס"ב שג"כ רוצה להתיר מעיקר הדין ראיה בלי הסתכלות עפ"י הרמ"א סי' קכ"ח ס"ק ל"ה ע"ש.

מ"מ צריכין לידע דגם היתר זה אינו פשוט כ"כ לשיטתם דעיין בבאור הלכה סי' רכ"ה ד"ה אפילו ע"ג, בדין הרואה אילנות טובות ובריאות נאות אפילו עכו"ם אומר ברוך שככה לו בעולמו. והיינו בראיה בעלמא מיירי כמבואר במ"ב שם בשם המ"א דאסור להסתכל בעכו"ם. והביא הבאור הלכה ראיה לדברי המ"א מגמ' דע"ז דף כ' דלא

יסתכל אדם באשה נאה וכו' תיפוק ליה דאפילו היה זכר היה אסור להסתכל בו מצד דאסור להסתכל בדמות וכו' אלא ודאי דהסתכלות בעלמא שרי וכו' ולענין אשה אפילו סתם הסתכלות אסור, עכ"ד. נמצאנו למדים מדבריו דישנם ג' גדרים: א. הסתכלות באשה דהיינו להסתכל בה ולהשוב באותה צורה אסור, ב. ראייה בעלמא דהיינו הכרת הפנים מותר, ג. אצל עכו"ם רק להסתכל ולהשוב בו ביותר אסור.

ומדברי מרן הגאון החזון איש נראה שחולק על המ"ב שכן כותב באו"ח סימן ט"ז ס"ק ח' לאחר שמביא דעת ר' יונה הנ"ל דאין איסור בראיה אלא בהסתכלות וז"ל: ונחי דעת שאר הפוסקים שסתמו בזה להחמיר בראיה מ"מ וכו' (ממשיך בשיטתו דבקטנה שאין דעתם של ב"א עליהם מחמת קטנותם מותר) ע"כ. ומשמעות לשונו שסובר להלכה כרוב הפוסקים דגם ראייה אסור בערוה ולא רק הסתכלות דהיינו כשיטת הרא"ש דלעיל ואע"פ שהבאנו שזו רק שיטת הרא"ש נראה שהחזו"א לומד שכיון שרוב הפוסקים סתמו הדבר סתימתם הוי כמו שפירשו שאין חילוק בין ראייה להסתכלות עיין בכללי הפוס' שדה חמד חלק ט' דמסתימת הפוסקים יש ללמוד שיטתם להלכה.

וכן באגרות משה או"ח ח"א סי' מ' כותב שאסור להסתכל באשה אפילו במקומות שדרכם להיות מגולים כשמתכוין לראותה, וזה אסור בכ"מ אפילו ברחוב ויש חיוב על כל אדם להביט כפי האפשר למטה כשהולך בשוק, אך לא

באופן שיהיה פרוש קוזאי שיהיה מקיז דם בכותלים עי' בסוטה דף כ"ב ובפרש"י שם ד"ה מקיז, וכן כשבאה אשה לשאול מהרב שאלה בעניני איסור והיתר מחויב להשתדל שלא להביט בפניה כדי שלא יבוא ליהנות ח"ו מהראיה, וכן בכל מקום שפוגע בנשים עכ"ל. ומשמע דלשיטתו אפילו אם מעיקר הדין אסור רק כשמכוון להנות, כיון שהדרך שבאים לידי כך יש חיוב השתדלות כפי האפשר שלא לראות כלל. ועיין ברבינו יונה בספר היראה שמי שח"ו אינו מקפיד בענין הסתכלות בעריות נחשב כמומר לדבר אחד. וע"ע במס' כלה ומובא גם בברכות ס"א ע"א וערוכין י"ח ע"ב שמרצה מעות לאשה מידו לידה בשביל להסתכל בה אפילו הוא כמשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר יד ליד לא ינקה רע. וצריכין להבין למה הוסיפו חז"ל **כמשה רבינו** ובפרט שמובא ביו"ד סימן רמ"ב ס"ק ל"ו שאומר לחברו איני מקבל ממך אם היית כמשה מלקין אותך משום בזיון, ומפרוש הט"ז ס"ק כ' שם משמע שזהו בזיון למשה רבינו ע"ה שאדם אחר יהיה כמוהו דהרי כתיב לא קם כמשה ולפי זה קשה למה נקטו חז"ל כאן בלשון הריף שאפילו הוא כמשה רבינו שקיבל תורה מסיני.

וצ"ל דדוקא בענין זה שהוא מהמלאכות הקשות שבמקדש שמא יהיה איזה אדם ת"ח גדול ובעל מדריגות בבחי' שיאמרו אנשים שהוא כעין משה שקיבל תורה מסיני אעפ"כ הוא לא יתיר לעצמו ח"ו להסתכל בנשים והגזימו חז"ל בלשונם לומר משה רבינו כדי שלא יהיה פתחון

פה לשום אדם. (ואם לפעמים רואים אצל אדם גדול מאוד הנהגה שנראית כעין זה כבר ידוע מה שכתוב בדרך פיקודיך בדבר שהצדיקים הגדולים לא רואים כלל וכלל דברים אסורים אפילו שנדמה לעולם שכן רואים. וידועים דברי הרב הק' מקארנא דמי שנזהר בצעירותו בשמירת העינים זוכה לשמירה מן השמיים שאינו רואה שום דבר שאינו נכון לפניו ית' שמו ועיין עוד בספר הכשרת האברכים כמה שביאר בענין זה שכמעט נעשה טבע המציאות ולא רק בדרך נים.)

ואע"ג דלשיטת המ"ב אינו כן מעיקר הדין רק ממדת חסידות, עכ"פ מי שיראת ה' נוגע ללבו יחמיר בזה דספק

דאורייתא לחומרא, וכידוע מה שמסופר על הגר"א שפ"א הזמין את השאגת אריה לאכול אצלו בשבת ועשה עמו תנאי שאשתו לא תאכל עמו באותו השולחן שישב עליו הגר"א, אבל השאג"א לא הסכים בשום אופן ואמר שאיתא במתני' דכתובות ואוכלת עמו משבת לשבת והוא מחויב לאכול עמה ביהד, אבל הגר"א פסק כמ"ד שם בגמרא דהכונה לתשמיש ע"ש, עכ"פ רואים בזה מקצת מן המקצת מהקפדתו של קדוש עליון רבינו הגר"א זיע"א בענין שמירת עינים דהסכים לוותר בשביל כך על המצוה הגדולה של הכנסת אורחים, הפלא ופלא. והלואי שנזכה לילך בדרכו הגדול והקדוש בעזרת האל יתברך ויתעלה.

ד. בענין ההכנות ועוד פרטים

חובת פיוס בדבור דאין שום מקור בחז"ל דצריך לעשות פיוס כמעשה דוקא רק ע"י דבור בפה וכדאיתא בערוובין ק: דהחיוב של פיוס הוא בדבור ע"ש.

ויש קהלות דלא נהגו לעשות פיוס רק בדבור וכמו שביאר הגאון רמ"פ בתשובה דכל המקור בחז"ל הוא בדבור ע"ש וכבר הארכתי לבאר בכמה מקומות דבאמת מוכח דשיטת הראב"ד והשו"ע לדינא דאין חובת פיוס כלל רק בשעת כעסה וע"י מש"כ בפירוש לשו"ע או"ח סי' ר"מ סי' ומה שהבאתי מהגר"א דהגמרא בפסחים נ: ובערוובין ק: איירו בשעת כעסה. ואף במקום שצריך לפי"ס את

הנה כבר הזכירו חז"ל בפסחים נ: וכן הוא להלכה לכמה פוסקים דלא יהא אדם מכה ובוועל כעם הארץ וכן הוא בערוובין ק: דלומדים דרך ארץ מתרנגול דצריכים לפי"ס לפני בעילה, ולפיכך המנהג ברוב הקהלות לשהות כמה דקות בקרוב בשר לפני קיום המצוה, ויש שעושים חיבוק ונישוק כמו דאיתא בספרי המקובלים. אבל כבר הזכירו כל הפוסקים וביניהם הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (הובא תשובתו בשער התשובות) דאם ח"ו יש חשש שיבוא ח"ו לידי הוצאת זרע לבטלה – דאיסורו חמור מכל עברות שבתורה – יסביר לה שאינו יכול לעשות כן לפני קיום המצוה ויוצא ידי

אשתו דהיה לו כעס עמה ואז לכו"ע יש חובת פיוס, אם יודע דבודאי יבא לידי הו"ל מפני שהוא איש מחומם עדיין א"א להקל לעשות פיוס במעשה רק לעשות פיוס בדבור, והגדר של זרע לבטלה בפשטות הוא אפילו טיפין היוצאים מהאבר אפילו בלי זריעה כדכתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בתשובה, אבל קבלתי מכתב מהגר"מ שטרנבוך שליט"א ששמע מהחזו"א דטיפין אלו אין בהם חומר האיסור של הו"ל, ולדינא צ"ע וישאל שאלת חכם אם יוצא ממנו טיפין אלו, ובודאי יותר טוב אם יוכל לקיים פיוס בדבור קודם קיום המצוה ופיוס במעשה לאחר קיום המצוה דאז אין כ"כ החשש של הו"ל. ובכלל צריכים המחנכים לדעת חומר האיסור של הו"ל דנפריץ מאד בזמן האחרון להדריך כל מיני הדרכות שמביאים להכשל בעון המר הזה ואומרים דכוונתם לעשות שלום בית, ועליהם לידע כי שלום הוא בגימטריא עשו ג"כ וא"א להביא שלום ע"י איסורים ורק ע"י שמירת התורה יבוא לידי שלום, ומי שישאל עצות לחכמי התורה האמיתיים ידריכו אותו באופן של מעגלי צדק למען שמו (מעגלי צדק הוא ההלכות דהם צדק, למען שמו לעשות שלום בית דמשכין שמו של הקב"ה בבית) דרכים של שמירת התורה והברית ובאופן שיחיה באהבה ואהבה ורעות ורק שלום יהיה לנו ולכל ישראל אמן.

והנה יש נשים הרוצות שבעליהם ישכבו עמהן יחד בתוך מטה אחת, והאור צדיקים בסי' כ"ז אות ג' כותב וז"ל ישכב

תמיד במטה מיוחדת בפני עצמו ואם צריך לשמש לשם מצות פרו ורבו אחר גמר תשמיש כמו חצי שעה יקום וישוב למטתו המיוחד לו, והמעם פשוט כדי שלא יבוא לידי הו"ל, והשל"ה הקדוש בדף צט כותב וז"ל שלא ישכב החתן אצל הכלה עד הלילה שרוצה לבעול (וזה הוא למנהגם שלא היו כועלים ביום ראשון, אבל כבר כתבו האחרונים דלדינא אסור לעשות כן וצריך לבעול מיד כלילה הראשון) והמעם ג"כ פשוט כדי שלא יבוא לידי הו"ל, ומי שיודע בנפשו שלא יבוא להו"ל דאינו איש מחומם, מעיקר הדין אין בזה איסור, ומשמע מהגמרא ומהפוסקים דבזמן חז"ל היו הרבה ישנים כן, אבל מצד חסידות כבר הבאתי דברי המהר"ם פאפריש דאין לעשות כן, אבל במקום שיש בעיות של שלום בית דאשתו עומדת בתוקף על כך שישן עמה במטה אחת יש להקל אם יודע בנפשו שלא יכשל בהו"ל וגם לא יבוא לידי טיפין לרוב פוסקים, וישאל שאלת חכם להלכה. ואם חושש שיבוא להו"ל יסביר לה בנועם דעפ"י הלכה אסור לו לעשות כן, והשומע להלכה ולדבר ה' ישכון לבטח ויזכה להשראת השכינה ולשלום בתוך ביתו דא"א לבנות בית בלי שיתוף השלישי דהוא המאציל העליון דאינו בא במקום שעוברים ח"ו על רצונו בחטאים של הו"ל, אבל איש ואשה שמקדשים עצמם ושומרים את התורה והמצות ממשכין אור של השכינה והגאולה, ויה"ר שיתגלה משיח צדקנו בב"א.

ה. ההדרכה הראויה בענין חו"ג

לעשות יותר ממה שמחליט דזה החיוב שלו לשמח את אשתו (וגם מה שצריך כדי לשמור א"ע מיצר הרע, שמאד צריך לזהר בזה) והכל לפי דעת אשתו ומבעו ולפי מנהג הקהלה שלו והעיקר שלא להוסיף יותר מחיובו לפי ענינו ולעשות סתם בשביל תאותו רק להנהיג הנהגה לשם שמים שהאשה תהא מפויסת דיה ואז בונה ביתו בקדושה גדולה והקב"ה הבוהן לבבות יודע אם עושה רק מה דבעי לצורך פיוס וכוונתו בחו"ג היא לש"ש ולא סתם לגשם עצמו בתאוות הלב, ובזה יאמר לו קדוש.

ואע"פ שזה פשוט דעיקר הדין מותר לו לעשות בהיתר מה שרוצה כל זמן שאינו נוול ברשות התורה דהיינו שאין לו גדר כלל ועושה כל תאוות לבו אבל אם יש לו קצת גדר כבר מקיים מעיקר הדין המצוה וכל המוסיף בזה קדוש יאמר לו.

וע"ז אומר הרמב"ן הפשט בקדושים תהיו קדש עצמך כמותר לך, והנה כבר הארכנו בחלק ההלכה של הקונטרס והבאנו מתשובות הגר"מ פיינשטיין ועוד פוסקים דאסור לעשות חו"ג אם יכול לגרום לו להוציא זרע לבטלה ח"ו ויסביר לאשתו דמחמת כן אסור לו לעשות החו"ג לפני המצוה ויעשה זאת לאחר המצוה, ואם יבוא עי"ז לקשוי שנית יכול לבעול שנית (וצריך שתהא מסכמת שיבעול שנית דהא אסור לבעול שלא מדעתה ועי' דעת קדושים סי' כ"א) וכל ערום יעשה בדעת ויהיו כל מעשיו לשם שמים

הנה ישנם הרבה אברכים הרוצים להתקדש ולמעט בחיבוק ונישוק ושאר קירובים, אבל נשותיהם לא מסכימים לכך, והנה מחד גיסא יש להם בזה שאלה של שלום בית ומאידך גיסא אם נותנים לאשה כל מה שרוצה הא רוצה אשה בקב ותפלות יותר מט' קבין ופרישות והם מגשמים את עצמם ובאים עי"ז למחשבות זרות באמצע היום.

והנה מעיקר הדין כבר נתבאר בכ"מ דאין חיוב לעשות חיבוק ונישוק, רק עפ"י קבלה יש ענין לנשק וכדו', אבל יש חיוב מעיקר הדין שהאשה תהא מפויסת דאם לאו יש ח"ו בזה איסור של בני אנוסה, והנה לקצר בעניני חיבוק ונישוק אפילו לדעת המקובלים בודאי יש בזה גדר קדושה דכל מה שמרבה בענינים אלו יותר קרוב להתגשם, ואפילו התנא הקדוש ר' אליעזר קיצר בכל הענינים האלו כדי שלא להתגשם ח"ו ולא יעשה המצוה לשם שמים, אבל מאידך גיסא אם האשה אינה מפויסת לא רק שאין מקיים המצוה רק יש בו איסור ג"כ, ולפיכך בחכמה יבנה בית, בראשונה ילך לפי מנהג קהלתו דידוע דיש בזה כמה מנהגים, דיש מדריכים שנוהגים להדריך לעשות חו"ג לפני תשמיש ויש שאינם מדריכים ואח"כ יראה אם אשתו מפויסת במנהג שלו ואולי תתפיים בדיבורי אהבה, ואם אין זה מספיק יעשה גם פעולות של חיבוק ונישוק ועיקר הקדושה הוא שלא לעשות כבהמה בחיבוק ונישוק רק לשם שמים לשמח את אשתו ולקיים המצוה ולא

והעיקר דבכל ענינים אלו ילך לת"ח הבקי בהלכות וידריך אותו ולא ילך להמדריכים הקלים המצויים היום לרוב דמקלם יגיד להם היאך להדריך בלי שבדקים היטב בשו"ע ובספרי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים.

ולענין חיבוק ונישוק באמצע היום אע"פ שמעיקר הדין אין בזה איסור רק אם הוא איש מחומם ויבא להז"ל, מ"מ בודאי צריך ליוזר בזה מעיקר הדין כמו שהארכנו בכ"מ, וכבר נהגו הרבה מן היראים כשיטת הישועת חכמה דאין לעשות כלל חיבוק ונישוק שלא בשעת המצוה כדי שלא לבוא לידי קישוי וזרע לבטלה, (והרהור באשתו שלא בשעת מצוה יש הרבה אחרונים שסוברים דיש בזה איסור דאורייתא וכ"כ הגר"מ פיינשטיין שהוא בכלל שלא ירהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, ושיטת החזו"א בענין יתבאר במאמרינו "כמה הערות בעניני קדושה") וקדוש יאמר להם ואשרי מי שבונה ביתו בקדושה, ויסביר לאשתו דוהו המנהג שלו וממילא לא יהיו לה טענות עליו, ומה טוב אם יוכל לעשות שלום אתה ולא להכניס עצמו לידי ספק איסורים דסחור סחור אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב וידוע

דקשה מאד ליוזר מהרהור וקשוי, ובחונים שנוהגים לעשות חיבוק ונישוק אף באמצע היום (בעיקר בשנים הראשונות כדי לחזק האהבה ביניהם), מעיקר הדין יש להם על מי לסמוך, רק אם הוא איש שיודע שטבעו הם ויוכל לבוא לידי איסור הז"ל צריך להסביר לאשתו שאף שהמנהג אצלם לעשות חו"ג, בשבילו זה אסור שגורם לו לחטא ר"ל, ויתיעץ עם ת"ח ורבנים חשובים היאך יתנהג באופן של קיום התורה ושלום ואחדות.

וצריך לזכור דלא הותר שום איסור תורה בגלל שלום בית, ועל אף ששלום בית הוא דבר גדול מאד והקב"ה אמר דימחה שמו על המים בשביל להשכין שלום בין איש לאשתו, אבל אכתי לא הותר מהמת כן לעבור על האיסור דאורייתא החמור מכל איסורים שבתורה כלשון השו"ע באה"ע סי' כ"ג, ויזכור דשלום הוא גם בגימטריא עשו וימסור את נפשו לעשות שלום באופן שלא יבוא לידי איסורים, ויתיעץ עם ת"ח וידריכו אותו באופן שיעשה שלום בית בלי לעבור על איסורים ח"ו, ובזכות הקדושה יזכה לבנות בית נאמן בישראל ויראה דורות ישרים מבורכים.

ו. כמה הערות בעניני קדושה

מכלל תשע מדות ע"ש ברש"י, ומה למדו הרבה טועין דכוונת רש"י דא"צ שום קדושה רח"ל וזה כנגד פסק השו"ע דצריך לכיין רק כאדם הפורע חובו עיין או"ח סי'

[א] **בענין מש"כ רש"י בנדה יז. ד"ה אונם שינה דמשבחים אותם דשמשו מטותיהם ביום דעי"ז לא קין בה ומשמש רק לקיום מצות עונה בעלמא דאז הוי**

ר"מ, ובפרט קשה דאיתא בשיחות הר"ן דצדיקים מרגישים בזה יסורי מילה וכן בח"ס שם במס' נדה יז. כתב מפורש דישראל קדושים נוהגים לשמש מטותיהם רק בלילה, והמעם הוא דמשמשים רק לשם מצוה ע"ש, וקשה דמשמע מרש"י דזה הוי מכלל תשע מדות, ולפענ"ד לא קשה דעיקר הנקודה דלא יהא קץ בה דאז אינו דבוק בהשי"ת בשעת המצוה דמרגיש צער דנטולו מן הדבקות וכמו דאיתא ברשב"ם ריש ערבי פסחים דלאכול מצה לתאבון הוי הידור במצות אכילת מצה ושם הרי צריך לאכול לשם שמים (עיין נזיר כג. דצריכים לאכול פסח לשם מצוה), והכונה שם דאם אבל אכילה גסה ואין לו הנאה בהמאכל דהיינו שמרגיש לא טוב ע"י האכילה לא נחשב אכילה, אבל אין איסור לכיין כוונות במצוה ולהיות דבוק בהשי"ת ולא להרגיש טעם גשמי, ואדרבה אשרי לו, רק יש הידור לראות שלא להיות במצב שיזיק לדבקותו וכן כאן, אבל מה שצדיקים מרגישים יסורי מילה זה מעצם השגתם בחלק הקלי' של זה המעשה (דמוכרח להיות בקצת יצר הרע, עיין בס' דרך פקודין) וזה צער להם, אבל אין מרגישים בעצם המעשה צער דיכמל דבקותם, וזה פשוט בעזה"ת. (ועי' בליקוטי מהרי"ח ח"א קמז: דהעיר בזה, אבל כתב דלהשו"ע בודאי יש חיוב לכיין שלא לשם הנאה). ועי' בסה"ק סדר היום בסדר הנהגות הלילה דכותב דראוי לאדם שלא להשתמש באשתו קודם שישן סמוך לשכיבתם כי מתוך שהם נעורים מתלהבים ביצה"ר וא"א שאותו זיווג יהיה קדוש לגמרי אבל אחר שנרדמו שניהם וישנו כבר נתבטל קצת היצה"ר שלהם וכו'.

והקשה ר' יעקב חיים סופר שליט"א בהגהותיו על הספר סדר היום דלכאורה אדרבה יש ענין לעשות דוקא לפני השינה כיון דשכחו בני מונבז ע"ז דעשו ביום דלא ישנו ויהיה קץ בה ויש האיסור של ט' מדות, אבל לפי מה שהבאתי בפנים הקונטרס בשם החת"ס דבאמת להיפך כיון דלהלכה ישראל קדושים הם ואסורים לשמש מטותיהם ביום ומבאר הטעם דעי"ז מכוונים יותר לש"ש ואה"נ בית מונבז היה להם המעלה דלא יבוא לידי ט' מדות דיהא קץ בה, אבל ישראל קדושים הם ויש להם מעלה יותר גדולה דמכוונים לש"ש. (וודאי אינם קצים בנשותיהם רק דאז יש יותר מקום לחוש לזה, ופשוט).

[ב] **בענין** הוא בכגדו וכו'. הנה בשו"ע סי' רמ סעי' ח' כתב כמה פירושים על הנהגת ר' אליעזר שהיה מגלה טפח ומכסה טפחיים ומביא דיש מפרשים "מגלה טפח על הסינר שהיתה חוגרת בו שאף בשעת תשמיש היה מצריכה להגרה ומגלה רק טפח ממנה ומכסה מיד כדי למעט הנאתו" ומסיים המחבר "וכולהו פירושי איתנהו וצריך בעל נפש ליוהר בהם". הרי לנו דשיטת המחבר דראוי לבעל נפש לשמש בכגדים. והקשה המג"א בס"ק כב דבאה"ע סי' ע"ז סעי' י"ג איתא האומר אי אפשי אלא אני בכגדי והיא בכגדה יוציא ויתן כתובה וכו' דבעינן דוקא קירוב בשר וכו', ותי' המג"א דבשניהם מרוצים הוי מדת צניעות ומה דפסק השו"ע באה"ע היינו כשאחד מבני הזוג עושה כן שלא לדעת רעהו. והנה המ"ב בסק"ז הביא דכדי לצאת ידי המדרש דהקב"ה שונא מי

שמשמש ערום אפשר לכסות מלמעלה וכתב בשער הציון ס"ק י"ח בשם המקובלים (וכנראה כוונתו להראשית חכמה בשער הקדושה פט"ז דהביא התיקוני זוהר דצריכים שניהם להיות בלי בגדים כדי שיהיה יהוד שלם) דבאופן זה עדיף טפי על הא דכתב השו"ע בסעי' ח', אבל רבינו האר"י כתב דצריך להיות עליו ט"ק.

וראיתי באיזה מחברים של זמננו מחוגי הספרדים שכותבים לפי רבינו האר"י להגביה הטלית קטן ויהיה רק למעלה ועי"ז יהיה יהוד שלם, וכל זה לא נראה לענ"ד, עיין בבניהו (פי' לבעל הבן איש חי על תיקוני זוהר שכתב וז"ל אין הכונה שיהיו ערומים לגמרי בלי לבוש אלא הכוונה וכו' שיסלקו הכתונת למעלה באופן שיהיו בקרוב בשר. ומה דר"א הצריך שתהא בסינר (עי' בספר עטרת תפארת להבן איש חי) אין זה סותר למ"ש התיקונים דלא נחשב הפסק וכן טלית קטן, ובפרט עיין בכמה הנהגות מתלמידי הבעש"ט דמוכח דהיה עליהם חלוק, ומשמע דלמדו דאין כוונת התיקונים דצריך להיות בלי לבושים כלל רק באיזה אנפין אחרים (דצריך להיות בקרוב בשר), ואפשר דלמדו כן ממה דהצריך רבינו האר"י ללבוש הט"ק. והראשית חכמה היה תלמיד הרמ"ק ולא למד אצל רבינו האר"י ולמד בזה הזוהר כפשוטו, והמ"ב נמשך בזה אחר הפוסקים דהביאו דברי הראשית חכמה, אמנם כללא נקוט בידך דבעניני קבלה צריכים לילך אחר המקובלים, וכיון דתלמידי הבעש"ט המקובלים האמיתיים כותבים בהנהגותיהם כגון בהנהגת המאור עינים אות י"ח וז"ל ויזהר מאד שלא להתפלל

בבגדים שהיו עליו בשעת הזיווג רק להחליף החלוק, בודאי הבינו דלאחר הגלות נגלות לנו דברי רבינו האר"י החי דצריך להיות עליו הט"ק בשעת הזיווג על כרחק דפירשו הזוהר באנפין אחרים, ואין לנו אלא דברי בן עמרם רבינו האר"י ותלמידי הבעש"ט אחריו דגילו לנו הפשט האמיתי כאן בהזוהר, ובודאי הרמ"ק ג"כ מודה לזה כמ"ש בשבחי רח"ו דגילו להרח"ו דלאחר פטירתו בא אליו ואמר לו דבמתכתא דרקיעא ג"כ לומד כרבינו האר"י. וגם רבינו המנחת אלעזר בשו"ת ח"ז סי' ל' בכי"ק (הובא בדרכי חיים ושלוש סי' שמ"ה) מביא דבשעת הזיווג אין להתיר הטלית קטן כמ"ש רבינו האר"י, הגם שאין נראה כן דעת הראשית חכמה שער הקדושה פ' ט"ז (דכתב דצריך שיהיו שניהם בלי בגדים כלל) ולמד כן מדברי התיקונים תיקון נ"ה, נ"ל דהראשית חכמה כתב כן לפי שודאי כך קבל מהרמ"ק ואנחנו ג"כ נעשה כפי שקבלנו מרבינו האר"י"ל שכתב לפי עולם התיקון שאין להסיר הט"ק, ואנו נקראים תלמידים שקבלנו קבלת האר"י"ל עכל"ק. וא"כ שוב אין ראיה מדברי הראשית חכמה ג"כ לענין חלוק, דהוא לשיטתיה אול ואנן בשיטת האר"י קיימינן, ודו"ק. שוב מצאתי כדברי רבינו הרש"ש בנה"ש בדף נ"ה ע"ב שמעתיק דברי הרמ"ק, א"כ משמע שהרש"ש הכריע דאין כאן מחלוקת בין האר"י לרמ"ק וט"ק לא נקרא הפסק לענין זה וכמו שהכאנו לעיל בשם הבא"ח.

והנה שמעתי בשם האדמו"ר בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל דכוונת האר"י

דישמש בט"ק היינו דישים הט"ק על זרועותיו לרחבו (כמו ט"ג) ובשעת ההכנות יהיו זרועותיו המכוסות בט"ק מונחות על גופה, ובשעת מעשה המצוה יסיר זרועותיו לצדדין ויהיו בקרוב בשר ממש ותיכף יבעול ובכך מקיים את הנהגת ר"א דמגלה טפה היינו באו"מ ומכסה טפחיים היינו הזרועות, וא"כ מצד אחד הוא יותר מקיל מהאדמו"ר ממונקאטש דלמד פשט באר"י דצריך שיחיה הט"ק על גופו אף בשעת מעשה, אך מאידך גיסא בשעת ההכנות לדעת המנח"א מותר שיחכך זרועותיו בגופה ללא כיסוי כלל, ואילו להדברי חיים אף הזרועות צריכות להיות מכוסות. אמנם בפשטות נראה כוונת האר"י כדפירש המנחת אלעזר והבן איש חי דצריך שיחיה הפסק בין שני הגופות אף בשעת מעשה.

והנה אחד מהשובי מורי ההוראה בירושלים סובר שאין להדריך הבחורים דראוי לשמש בבגד העליון, רק יש לומר להם דמעיקר הדין מותר ויפה לבעול ללא בגדים כלל רק אם שני בני הזוג מרוצים לבעול בבגדים יש בזה מדת צניעות, דאל"ה יש בזה דינא דהוא בבגדו וכו' דשוללים מהם למפרע את האפשרות ליהנות מקרוב בשר. אמנם בפשטות אינו כן, דנראה מלשון המחבר דראוי לומר לכל בעל נפש שיזהר לנהוג כהנהגת ר"א.

[ג] **מה** שיצאו לחדש דקירוב הוי חיוב ולדעתו אסור לקצר באותן ההכנות, זה להיפך ממה דאיתא בשו"ע

סי' ר"מ ס"ח דצריכים להתנהג כמו ר"א לקצר כמה שיכולים ועי' מג"א סקכ"א מה שביאר בזה. ואע"ג דמבואר דהמקובלים סוברים דחייב להשהות על הכתף היינו בשעת מעשה המצוה אבל בהכנות פשיטא דצריכים לקצר ו"אומרים לקוצרים ה' עמכם" דצריך למעט בהנאתו, ובפרט שע"י שמרבים בהכנות לבסוף יוצא מהן טיפין של זרע לבטלה וכבר הארכתי במק"א דלפי הגר"מ פיינשטיין בתשובה (וכבר איתא כן באור החיים הק' פ' ויצא) יש בזה החטא החמור של הו"ל, ולפי הקבלה איתא בפע"ח שער קשעה"מ דצריך תיקון גדול וממילא צריכים לקצר בהכנות אלו, ואם יודע שאפילו במעט הכנות יבוא להוצאת טיפין אלו פוסק הגר"מ דיוצא יד"ה פיוס בדבור (דלשיטתו תמיד יש חיוב פיוס ואפילו בשעה שאין כעס ביניהם וכדכתב בסדור היעב"ן, ועי' בתשובתי בפנים הקונטרס בענין דבור עם אשתו קודם תשמיש) ויסביר לאשתו דאסור לו עפ"י הלכה לעשות חו"נ לפני התשמיש ויעשה אה"כ ע"ש, והבאנו תשובתו בסוף הקונטרס. ובכמה קהלות לא נוהגים בכלל לעשות הכנות ויש קהלות היוצאים יד"ה פיוס בדבורים של חבה לפני התשמיש בכדי לשמח את האשה ולפייסה כמו"ש בזוה"ק דיהיה רצונה עמו, ועיין באגרות הרמ"ז דצריכים לקצר שמא יבואו לידי איסור. ואמנם יש קהלות דנוהגים כהמקובלים לעשות חיבוק ונישוק לפני ובשעת המצוה אבל העיקר לעשות רק כדי שתהא מפויסת ולא להוסיף סתם בשביל תאותו, והארכתי בזה לקמן במאמר נפרד בפנים הקונטרס.

הנה כל הענין דבעינן בת"ח משבת לשבת קצת קשה דהא לכאורה הדבר תלוי באשתו, דאם היא משתוקקת יש חיוב בכל פעם כמפורש במחבר סי' ר"מ, וא"כ לפי מה דקי"ל רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה קבין ופרישות לא שייך לקיים דין זה, ומח"א שליט"א שמעתי לתרין דצריך הבעל לראות שלא תשתוקק אליו מכח דיבור, ולא נראו לי דבריו, דלא משמע כן מכמה פוסקים וביניהם החת"ס, דהא כתב דיכול לשנות עונתו מעונת פועלים לעונת ת"ח ואע"פ שבעת שהתחתן היה פועל ע"ש, וקשה דהא היא משתוקקת ואז יש חיוב אפילו על ת"ח, ולפיכך נלפענ"ד לחדש חידוש עצום דבאמת ת"ח אין לו חיוב של השתוקקות (ואמנם זהו כנגד הסכמת הפוסקים האחרונים דהיינו הדרך פקודיך במצות פרו ורבו והאג"מ, וכ"ז כתבתי רק בדרך פלפול ולא לדינא). ובפרט לפי הפרישה דאין לו חיוב עונה כלל אפילו משבת לשבת רק אם פונה מלימודו ע"ש. ולענ"ד מוכח כן מהאר"י בתחלת שער רוה"ק דכתב מפורש דאין בזה עוון אפילו תבעתו אשתו ממש באמצע השבוע כיון דלא היה שבת ע"ש, וצ"ע למה לא הביאו האחרונים דבריו בזה וברמב"ם לא נפסק כלל דין זה.

שוב מצאתי בזהר חי פ' יתרו דהעתיק הלשון של רבינו האר"י בשער רוח הקדש דכתב שם מפורש דהיה בזה הטא שלא קיים העונה כיון שתבעה וגם כותב שהתביעה היתה בדרך שהיא מותרת לעשות רק לא היה בזה הטא כל כך כיון שנתכוון לש"ש שלא לעשות בחול. וכן בס'

עמרת תפארת להבן איש חי כותב דלהאר"י אם היא משתוקקת יש חיוב כמו בליל ש"ק. והנה באהיעזר ה"ג ס"א מחדש דאין חיוב במשתוקקת רק אם עושה מקיים מ"ע מה"ת ולפיכך השמיטו הר"מ ובוה א"ש פסק הח"ס והאר"י.

ולפי האחרונים דסוברים דיש חיוב של השתוקקות אפילו לת"ח ובפרט לפי האג"מ (וכן היא שיטת הברכי יוסף בספרו למס' נדה) דסובר דזהו עיקר חיוב עונה מן התורה צ"ל דיש חילוק אם היא שרויה בעצבות מהמת זה שלא קיים העונה ורוצה לשמחה (דע"ז כותב החכמת אדם בפירוש דחייב כמו בגוונא דתבעתו עפ"י הסימנים המבוארים בשו"ע) או דאין לה סיפוק משאר דברים דאין לו חיוב לשמחה בזה כיון דהוא ת"ח, אבל אם היא משתוקקת לאותו מעשה באותו לילה דזה לא הוי בכל לילה רק כשמראה לו זה בעליל, אז יש חיוב, ועדיין צ"ע, אמנם יותר נ"ל כמו שכתבתי לעיל ובפרט שמצאתי כן מפורש בכתבי האר"י הנ"ל ולכא"ו הפשט הפשוט הוא דבד"כ היא מוחלת אפי' כשהיא משתוקקת, (והיה נראה לחדש לפ"ז דאפילו אי נימא דיש חיוב קריבות – עיין בס' מצות הבית דמביא ספק הח"ס בריש המדיר ע"ש – לת"ח אין חיוב זה, דהא זה תלוי בבעל ולא באשה, ויש לחקור בזה, ויתבאר במק"א. שוב התבוננתי דאין חיוב קריבות מעיקר הדין כלל כדהבאתי במק"א, וממילא אין ראייה כלל מהח"ס).

[ד] **באתי** להעיר בדרך אגב דזה פשוט לדינא מש"כ התניא דהחושב על ענינים אלו בדרך סתם דהיינו לחשוב

בעניני זווג אפילו באשתו עובר על האיסור ד'ונשמרת מכל דבר רע' שלא ירהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה. ועיין באגרות משה דאין בזה איסור ההרהור הידוע, רק יש בזה האיסור דונשמרת, ובאגרות חזו"א כתב דאין אסור ההרהור באשתו, אבל אפשר דכוונתו רק להתיר עצם ההרהור בה ולא ההרהור באותו מעשה דלכאורה יש בזה האיסור דונשמרת וצ"ע, ואם ח"ו עולה במחשבתו ענינים אלו חייב להסירה דעת תיכף ומיד ואז אינו עובר על המחשבה, עיין בדרך פקודיך לבעל הבני יששכר, וגם מותר לו להניח תפילין, ואם לא מסיח דעתו הוא רשע ועובר על אסור תורה.

[ה] ועי' ברכי יוסף אהע"ז סי' כ"ה אות ג' דמביא דברי הרמב"ם בפט"ו מהל' אישות הי"ח דהיא לא תמנע מבעלה כדי לצערו ובהגהות מיימוניות הקשו מפרק תולין גבי בנתיה דרב חסדא, והלחם משנה תירץ דכיון דהבעל עביד איסורא כשממשמש הותר להן לצערן, וכתב החיד"א דכל דבריו אינם מחוורים כאשר יראה הרוואה ואין להאריך במקום שאמרו לקצר ע"ש ויש שלמדו מזה דדעת החיד"א להתיר נגיעה דלא כשיטת הלח"מ. ועי' בדברי הר"מ בפיה"מ לסנהדרין (הוכא במאמר מהות הקדושה) ומדבריו נלמדו כמה הילכתא גבירתא, ועכ"פ לענין נידון דידן אפילו אם מותר מעיקר הדין להכניס ידו אם כוונתו רק לשם תאוה הרי זה דבר שנוא וע"ז אמרו חז"ל המקדש עצמו בשעת תשמיש וכו' ודו"ק.

[ו] יש אנשים שלא מזיק להם הלימוד באלו הענינים ואדרבה הוא שמירה להם, ויש כאלו שזה מזיק להם מאד, והאדם צריך לשקול מעשיו ולכוין לעשות נחת רוח ליוצרו ית'. ויש גם יצה"ר גדול לבחורים ללמוד ענינים אלו וזהו מהתגרות היצה"ר ואין להתיר להם בשו"א, רק כשנודע בבירור דעי"ז ישמרו את עצמן יש צד להתיר וכגון לבעלי תשובה. ואסור לדבר כלל בענינים הללו ר"ל, והמדבר עובר על לאו דלא תתן את פיך לחטא את בשרך כדמבואר בזה"ק בכמה מקומות.

[ז] חוב קדוש להודיע לכל תינוקות של בית רבן שיש איסור נגיעה באותו מקום, ומי שאינו אומר לבנו החטא תלוי על צוארו כל מה שיעבור בנו בכל ימי חייו, וא"צ להסביר שום טעם רק לומר לו דזהו איסור חמור וכך צוה לנו השי"ת ואשרי למי שמוזהר ע"ז, וכן יש להשגיח על כל החברים שלא ידברו כלל בענינים הללו ר"ל, ולהזהר בכל מקום היכן הילד הולך ומי נמשך אתו, וגם בישיבות צריך לדאוג שישמור את עצמו מאד ממכשולות עד שיתחתן בקדושה, ולראות שישא אשה תיכף בהגיעו לפרקו דהיינו במלאת לו י"ח שנה. וכך ציוה הגר"א וכדמובא בעליות אליהו בשמו, וכן היה שיטת כל תלמידי הבעש"ט וגדולי החסידות בדורות האחרונים וכן הורו למעשה האדמו"ר בעל ויואל משה מסאטמאר זצוק"ל והבית ישראל מגור זצוק"ל.

[ח] נזדעזעתי לשמוע שיש אומרים דחוב על החתן לטייל בשוק עם

המדוברת כדי לבדוקה אם היא מתאמת לו, ומי שמע כזאת הלא אף באשתו אוסר בפרקי דר"א לילך עמה בשוק, (ועיין בפתחי נדה שמביא מעשה מאחד הגדולים ע"ש). ובכרכות איתא דת"ח אסור לילך עם אשתו בשוק, וברמב"ם בהל' יסוה"ת כתב דאין לדבר עם אשתו בשוק, ואפילו אם אין מחמירים כן דסומכים דאינם ת"ח, (וכן אמר הגר"ח קניבסקי שליט"א דבזמננו אין דין ת"ח לענין זה) מ"מ לילך עם סתם אישה בשוק הא הוא הציפוטא ופריצותא שאין כמוהו ואכמ"ל בגריעות מנה"ג אותיות גהנ"ם הזה, ולא היה כן מנהג אבותינו יה"ר שיתבטל בב"א, ושמעתי מפי הגר"ח קניבסקי שליט"א דאביו בעל קהלות יעקב כעס מאוד על מנהג (אותיות גהנ"ם) זה ולא הניח לבניו בשו"א לעשות כן. וכן נפסק בשו"ת שבט הלוי דיש לבטל מנהג זה דמביא לידי כמה איסורים, השי"ת יצילנו מהם.

[ט] **נסתפקתי** ספק גדול להלכה גבי אותם הימים שהאר"י אוסר לשמש כגון בליל שבועות והושענא רבה ומר"ח אב עד ט"ב, וליל פסח וכו', באם האשה משתוקקת אם צריך לעשות רצונה או לא, ולדעת האג"מ והדרך פקודיך דזהו חיוב עונה דאורייתא לכאורה י"ל דחייב כמו בליל טבילה, ומסתימת הפוסקים והמקובלים לא משמע כן.

[י] **בספר** משכן ישראל הביא סתם בשם הגר"א דעיקר הקדושה הוא שלא להיות מבני ט' מדות וזה בודאי אמת, והביא קבלה מהג"ר אהרן קאטלער זצ"ל בשם הגר"א דעיקר הקדושה הוא האחדות

ביניהם זה ג"כ יכול להיות אמת, אמנם כל זה הוא בצירוף מש"כ בשו"ע ובכל גדולי ישראל דעיקר הקדושה הוא לילך מהנאה גשמית ולדבק עצמו בהשי"ת ובתורה ולקצר כל מה שיכול בעצם המעשה והכנות כל מה דלא צריך ממש לעצם המצוה ולשמחתה, ולהוסיף במשהו בשביל תאוותו הוי פגם וצריך לעשות תשובה על זה דנהנה מעוה"ז, וכל זה היינו לבעל מדרגה החפץ לקיים מצות קדושים תהיו דלא להיות מנוול ברשות התורה, ובאמת מי שנפל לעברות או לבעל תשובה דהצלתו מהחטא הוא דוקא ברבוי קיום מצוה זו, אדרבה יש לו חיוב להוסיף על תענוגו להצילו מן החטא דזהו ג"כ חלק ממצוה זו דהתירה תורה להצילו מן החטא כמו"ש ברוקה וברבינו יונה, ומש"כ בשו"ע דיקיים המצוה כמו שכפאו שד מיירי בסתם יהודי דלא צריך להוסיף על הנאתו להצילו מן החטא (וגם אצל הבעל תשובה לפי בחינתו יש גדרים שלא להוסיף יותר ממה דצריך להצילו מן החטא). ובעמ' סו מביא המחבר הנ"ל ראיה לשיטתו מספר חסידים שסב, וראשית נעתיק בזה לשון הס"ח וז"ל: יש דברים אם תחמיר על האדם לא יעשה המצוה, כמו זה מעשה בחסיד אחד וכו' ואותו חסיד לא היה מנשק את בניו אלא כשהיה שמה לדבר מצוה ולבו שמה באהבת הקב"ה היה מנשקם בפיחם כדי שמחשבתו תכנס בלבם, אמרו לו לפי דברך תהרהר ביראת שמים בשעת ביאה שיהיו בניך צדיקים, אמר להם ברבות התאוה יהיו הבנים צדיקים לפי שהרהור התורה מבטלת התאוה גשמיות ומרבה התאוה רוחנית וכו'. והנה המחבר הנ"ל

ב"ב ורע"א ציינו בגליון הש"ס קדושין מא. מציינו ע"ש וע"כ דאף במקומות המגולים לא הסתכל בה. (ועוד דמזה היה משמע דהו"צ מאברהם אבינו והדומים אליו היו נוהגים להסתכל במקומות המכוסים). ולפיכך מדת חסידים דמה שמוכרח בשביל שלום בית וכדו' להסתכל יסתכל, אבל להוסיף על המוכרח סתם בשביל תאותו, אע"ג דאין בזה איסור יש אדרבה ענין שלא להסתכל מי שרוצה לקדש את עצמו מאד, דלא בכדי הביאו הרמב"ם הנ"ל וכן כתב בספר מהרת הקדש לר' אהרן ראטה זצ"ל ובספר הקדושה מר"ש הומינר זצוק"ל וכמו דמקובל אצל כלל ישראל ולא להיפך, ובאשתו נדה יש בזה איסור אם מביאו לידי הרהור כדאיתא בקובץ אגרות קודש להחזו"א. ויעיין בספר עזר מקודש שנדפס על גליון השו"ע אה"ע סי' כ"ה ס"ב וז"ל מה שכתב בב"י ז"ל באה"ע סי' כ"ה שאסור להסתכל במקום טנופות נראה שאין זה רק לגבי אותו מקום באשה דאיירי ביה שם משא"כ הו"צ לזה גם שטוב לשמור את עצמו מ"מ לא שייך בזה גדר איסור כי אין להוסיף על דברי חז"ל בכזה, וכבר כתבתי במק"א שאין גדר הסתכלות כי אם במעיין ותוקע דעתו בזה, משא"כ דרך העברה בעלמא אין שום קפידא בכל מילי שאמרו חז"ל שלא להסתכל, ובשבת גבי מיעא דהוה שפיך כקדירא משמע שגם נתן עיניו לראות בזה כיון שיש בזה צד תועלת ידיעה, ומ"מ באותו מקום יש ליהדר ביותר. עכ"ל. ויש להאריך הרבה בדבריו ועוד הו"צ למועד בעזהשי"ת.

דייק מזה שאין לחשוב בדברי קדושה רק בצרוף לשמהתו עם אשתו, אמנם אינו כן אלא כדפי' המפרש על הס"ח וז"ל לפי שהרהור התורה ר"ל ואז לא היה יכול להזדקק לאשתו על כן לא היה מהרהר בהרהור התורה. אבל אה"נ מי שהרהור בד"ת אינו מבטל תאותו הגשמית לגמרי יש לו חיוב גדול לחשוב בד"ת כדאיתא בקיצור שו"ע ובר"ן למס' שבת וכל הספרים מלאים מזה. (ובכלל אינו ברור אם הספר חסידים ר"ל דאותו חסיד נהג כשורה, דהא מתחיל שם בגנותו ומספר דמהמת פרישותו היותר מדי גדולה גרם לבטל בני אדם מן המצות כהנחת תפילין וכדומה. ואפילו נימא דעשה כשורה ר"ל כדפי' המפרש דלא יכל באופן אחר, ומוכח כן מתשובתו דלא השיב שא"צ לחשוב בד"ת אלא אמר שהוא לא יכול עי"ז לבוא לידי תאוה גשמית וכדפירש המפרש כנ"ל. והדברים פשוטים מאד ואין חולק).

[יא] מה שאפשר להבין מדברי המחבר בעמ' נ' (ואולי הוא כלל לא נתכוון לכך) ד'דרך הקדושה' להסתכל על אשתו אפילו לשם תאוה, זהו להיפך ממה ששינינו בדברי הרמב"ם בפכ"א מהל' איסורי ביאה הכ"ד דחסידים הראשונים אחד מהם התפאר שלא הסתכל מעולם בצורת אשתו וכן מציינו באברהם שלא הסתכל מעולם ביופיה של שרה, ואין פירוש הדברים כדכתב מחבר דנן בעמ' נב בהערה 5 דאיירי במקומות המכוסים דהא במהרש"א הקשה דהיאך קדש אברהם אבינו את שרה הא אסור לקדש את האשה עד שיראנה עיין רש"א

[יב] **בעמי'** סו כותב המחבר בד"ה באימה וכיראה כמי שכפאו שד שהוא רק גדר של יראת שמים בלב דבר שאין בו הפרעה למצות שמחת עונה, וחלילה לומר כן דבאמת דברי השו"ע הם כפשוטם ובודאי נוגע גם לעצם המעשה דמה שצריך לקיים המצוה ולהנאה המוכרחת לקיום המצוה וגם בשביל שמחתה מותר ויש בזה מצוה, (וכן מי שהוא בעל עברה וצריך להרבות בעניני תענוג כדי לשמור את עצמו מהחטא הכל מצוה), ויותר אין להוסיף כלל, ועיקר השמחה יהיה רק ע"י דיבורים אם יכול כר"א ששמחה את אשתו בדברים. ואם לאו, יכול להרבות קצת כדי לשמחה כמ"ש באגרות הקה"י ולא ירבה מאד אלא יעשה בקיצור כמ"ש הבן איש חי והרמ"ז וכל גדולי ישראל דמברכים למקצרים בענינים אלו, ובהכנה צריך להזהר שלא יבוא לאיסור הו"ל ח"ו, ומחשבתו תהא דבוקה רק באשתו (כמ"ש כמה ראשונים) אם הוא איש פשוט, ואם הוא עובד ה' ידבק מחשבתו רק במקום ב"ה ובדבקות קונו (כמ"ש הרמב"ן והמקובלים) עד שיוכל לבוא למדרגה שלא ידע שהוא במטה יחד עם אשתו כמ"ש ברב פעלים ח"ג ובנועם אלימלך ועוד דזהו עיקר הקדושה, ויזכנו השי"ת לכך שנהיה דבוקים רק בעולמות העליונים וביחודים קדושים אכ"ר, אבל בודאי יהיה עם אשתו באחדות גמורה ובלב אחד להביא זרע קודש לעולם, ואין זה סתירה לקדושה, אדרבה זה יוסיף על זה כמ"ש ביערות דבש דעיקר הקדושה היא במקום האחדות.

[יג] **בסעיף ח'** (עמ' ע') מאריך המחבר לבאר דהדבור של אותה שעה הוא חלק מקדושת מצות פו"ר ועונה ויש חיוב ומצוה לדבר בשעת החבור כדי להרבות תאותו וכו' ואה"נ כן היה נראה מפשטות לשון הרמב"ם בפכ"א מהל' איסורי ביאה, (אמנם הכ"מ והלח"מ לא פירשו כן) דצריך לעשות החיבור מתוך שיחה ושמחה, אמנם במוש"ע משמע דלכתחלה אסור לספר כלל בשעת תשמיש ולא קודם לכן וכתבו דרק בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות תאותו, והיינו כמו שפ' הערוך השלחן והחכמת אדם מה שצריך כדי לקיים המצוה כדן אם צריך לדבר להרבות תאותו כדי לבוא לקישוי, אבל סתם לדבר עמה יש בזה האיסור המכואר בגמ' חגיגה ה: ומגיד לאדם מה שיחו וכו' ע"ש ברש"י. ולפי שיטת היעב"ץ אפילו דבור כדי לפייסה בעת כעס דהתיר השו"ע הוא רק לפני המעשה. והלא אם מדברים לא יכול לדבק נפשו למעלה ולפעמים גם יכול עי"ז לחשוב בנשים אחרות כדכתב המור "ואל יספר עמה שלא יתן דעתו באשה אחרת" ואיך אפשר להפך הדין ולומר שכאילו יש ענין לדבר.

[יד] **בעמי'** סו כותב המחבר בד"ה באמצע הלילה דאם לא תתרצה אשתו בשמחה עדיף שלא ימתין עד הצות הלילה, ובסוגריים מוסיף מקובל מפי ר"ח ויטל, ולפלא בעיני היאך אפשר לחדש קבלות בשם רח"ו דבר שלא נזכר בשום ספר מספרי גדולי המקובלים עד

שקודם יעשה כל ההשתדלות כדי לא לבוא לידי קולא הזאת, וכנודע הרה"ו כותב גודל הגנות והאיסור בזה ולא הזכיר אף פעם ההיתר הזה, וא"כ איך אפשר לתלות בוקי סריקי באשלי רברבי כהרה"ו בשעה שלא שמעו ולא ידעו אבותינו מקולא זו עד דור תהפוכות שלנו שכל אחד עומד בראש ואומר עלי להורות התורה ומוניחים דרך אבותינו ר"ל, וה' יעזרנו להתחזק במדת הקדושה כמסורת אבותינו ורבותינו נבג"מ ובזכות זה נזכה להעמיד דור ישרים יבורך לתפארת ישראל.

היום, שוב שמעתי מאחד ששאל את המחבר למקור ה"קבלה" המהודשת הזאת, ואמר לו ששמע כן בשם הרב מרדכי אליהו, ונפלאתי עליו איך יכול לכתוב קבלה בשם רה"ו ולהורות לצבור לסמוך עליה למעשה על סמך שמועה שלא ידענו ממנה עד היום ולא נזכרת בספרי המקובלים הידועים, ואדרבה, צריך הבעל לשמחה, ורק בדיעבד אם אינו מצליח אפשר דמותר, ובאמת כן איתא בס' חסד לאלפים לבעל הפלא יועץ, אבל לא יתכן לכתוב דהרה"ו הורה לעשות כן לכתחלה בלא להזכיר חומרת הענין ומה שכתב בזה"ק ע"ו, דלכן ראוי

ז. בענין דיבור בשעת ההכנות

[ב] **בגמ'** ברכות סב. רב כהנא על גנא תותיה פוריא דרב (ישן תחת המטה של רב) שמעיה דשח ושחק ועשה צרכיו אמר ליה דמי פומיה דאבא כדלא שריף תבשילא, (דנראה דלא שימש מימיו) א"ל כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא, אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך. ובפרש"י שח ושחק – עם אשתו שיחה במלה של ריצוי תשמיש, ועשה צרכיו – ושמע מטתו ע"כ. ומשמע ג"כ דמותר ויש ענין לדבר דברי ריצוי.

[ג] **במסכת** חגיגה ה: איתא ומגיד לאדם מה שיחו אמר רב אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידין לו לאדם בשעת מיתה איני והא רב כהנא

[א] **בגמ'** נדרים כ. הרשין מפני מה הוין מפני שמספרים בשעת תשמיש, והקשה בגמרא ורמינהו שאלו את אימא שלום מפני מה בניך יפיין ביותר אמרה להן אינו מספר עמי כו' ומשמע דמעיקר הדין שרי לספר, ומתריץ הגמ' לא קשיא הא במילי דתשמיש הא במילי אחרנייתא, דבמילי דתשמיש מותר לדבר. ובר"ן כתב דמילי דתשמיש היינו "כדי לרצותה" ונראה מדבריו דשרי לדבר עמה דברים של ריצוי, ובפי' הרא"ש כתב דמילי דתשמיש שרי "להרבות תאוותו" ומשמע דרק מה דצריך כדי להרבות תאוותו ולא סתם דברי ריצוי, או י"ל לאידך גיסא דכ"ש דשרי מה דצריך כדי לרצותה, ויתבאר דבריו לקמן בעזהש"ת.

הוה גני תותיה פוריה דרב שמעיה דשח ושחק ועשה צרכיו אמר דמי פומיה דרב כמאן דלא מעים ליה תבשילא אמר ליה כהנא פוק לאו אורח ארעא לא קשיא כאן דצריך לרצויה הא דלא צריך לרצויה. וברש"י שיחה יתרה – דברי שחוק שלפני תשמיש (קשה קצת הלשון של רש"י לפני תשמיש אמאי לא פי' בשעת תשמיש, ועל כרחך דמוכח מלשון הגמרא דשח ושחק ועשה צרכיו משמעותו דשחק לפני קיום המצוה, כיון דכתב שח ושחק ועשה צרכיו משמע דהשחוק היה לפני עשיית צרכיו) ואפ"ה אסר הגמ' אם לא צריך לרצויה. וכן מוכח מהגר"א סי' כ"ה סק"י דבדין של קודם תשמיש הביא מהגמ' חגיגה, והדין של שעת תשמיש הביא מהגמ' נדרים. ועכ"פ סוגיא זו סותר לגמ' דנדרים לפי הר"ן דמשמע לפי הר"ן דכ"א מותר לרצות וכאן משמע דרק אם צריך לרצות מותר, וכן משמעות הסוגיא דברכות כסוגיא דנדרים דלא מחלק בהכי.

[ד] הנה הראב"ד בבעלי הנפש כתב וז"ל והריני מפרש את כל הענינים הללו כי יש תועלת בפירושם כי מה שאמרה שהוא מספר עמה בשעת תשמיש (נדרים כ). פי' דגמרא דדוקא כמילי דתשמיש שהם צורך לאותו התשמיש א"נ שהיה לה כעם עמו והוא צריך לרצותה ולפתותה שאינו רשאי לבעול עד שיפיסנה בענין זה הוא רשאי לדבר עמה ולרצותה בכל עניני ריצוי אבל אם אינו צריך לרצותה אינו רשאי לדבר עמה בדברים אחרים חוץ מדברים הצריכים לתשמיש של אותה שעה ומה שאסרו לספר בדברים

אחרים אינו במעשה בלבד אלא אף משהזקקו לאותו מעשה נמי אסור והטעם כדי שלא יתערב דעת אחרת בשעת מעשה. ואם סיפר מה ענשו, עליו הכתוב אומר מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה יתרה שבין איש לאשתו מגידין לו בשעת הדין (חגיגה ה:). ובעוה"ז מה ענשו כך אמרו רבותינו הרשין מפני מה הויין מפני שמספרין בשעת תשמיש ומאי ניהו במילי אחרנייתא עכ"ל, הרי דהקשה כבר סתירת הסוגיות ותירץ דאח"כ אסור סתם לרצותה דזה מותר רק בשעת כעם כמו מעשה דרב ורק מילי דתשמיש שהם צורך לאותו תשמיש מותר אפילו שלא בשעת כעם. אבל אכתי צ"ב הגדר בזה דמה נקרא מילי דתשמיש דשרי ומה נקרא שיחה יתרה, דא"א לפרש דמילי דתשמיש נקרא כל עניני ריצוי דזה מותר רק בשעת כעם, ועיין לקמן באות ז'.

[ה] עיין באגרת הקדש להרמב"ן וז"ל ולפיכך יש לך להכניסה תחלה בדברים מושכין את לבה ומיישבים את דעתה ומשמחים אותה כדי לקשור דעתך בדעתה וכוונתך בכוונתה ולומר דברים קצתם מכניסין אותה בחשק וחובר ואהבה ורצון (כי החבור אם אינו נעשה ברוב השק ואהבה ורצון אין השכינה שורה בו) וקצתם מושכין אותה ליראת שמים ולחסידות ודרך צניעות ומספר עמה בדרך נשים חסודות וצניעות איך יצאו מהם בנים הגונים וכשרים וטהורים ראויים לכתר עליון בעלי תורה ויראת ה' גדולים וקדושים ובעלי מעשה עכ"ל, ולכאורה דבריו הם בסתירה גמורה לדברי הראב"ד, ובפשטות הוא

חולק על הראב"ד וסובר שכ"א צריך לדבר דברי ריצוי אפילו אין לו כעס עמה.

ובשו"ת תורה לשמה כתב דמותר לדבר לפני תשמיש בשביל ריצוי והתעוררות ורק יזהר שלא להרבות יותר מדי ע"ש, נמצא דג"כ פוסק כהרמב"ן דלא כהראב"ד ובפשטות כתב כן משום דנמשך אחר שיטת המקובלים כמו בכל ספריו, ובוזהר מוכח ג"כ כהרמב"ן דלא כהראב"ד וכפי שהארכתי לקמן.

[ו] **הנה** הטור באו"ח ר"מ מביא הגמ' דנדרים כ. כסתמא וז"ל חרשין מפני מה הויין מפני שמספרים בשעת תשמיש וכו' מפני שנותן דעתו באשה אחרת, ולקמן כתב שאלו לאימא שלום אשתו של רבי אליעזר מפני מה בניך יפין ביותר אמרה מפני שאינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסופה אלא בחצי הלילה פי' מספר על עסקי תשמיש, משמע מלשונו דהתיר רק במילי דתשמיש כהראב"ד ז"ל (אבל קצת קשה דפסק שם ג"כ המימרא דמס' כלה מה יעשה אדם ויהיו לו בנים יעשה הפצי שמים והפצי אשתו, הפצי שמים יפזר מעות לאביונים הפצי אשתו ר"א אומר יפתנה בשעת תשמיש, ולכאורה קשה דלשון יפתנה משמע בדבור הא לדעתו רק במילי דתשמיש מותר וצ"ל דיפתנה הוא במעשה קירוב או אפשר לפרש באופן אחר עיין לקמן אות ז').

[ז] **ובטור** אה"ע סי' כ"ה כתב וז"ל ואל יספר עמה לא בשעת תשמיש ולא קודם לכן כדי שלא יתן דעתו באשה

אחרת ואם סיפר עמה ושימש מיד עליו נאמר מגיד לאדם מה שיהו אפילו שיחה בטלה שבין איש לאשתו מגידין לו בשעת הדין אבל בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות תאותו כדאיתא בברכות פרק הרוואה רב כהנא עייל גנא תותיה פוריה דרב שמעיה דשה ושחק ועשה צרכיו, או אם היה לו כעס עמה וצריך לרצותה שתתפיים יכול לספר עמה כדי לרצותה עכ"ל, ויוצא מדבריו דאינו מותר לדבר רק בשני אופנים או עניני תשמיש ופי' עניני תשמיש מה דצריך לדבר לרבות תאותו (ועיין לקמן באריכות) אבל יותר מזה אסור, או אם צריך לרצותה שתתפיים ג"כ מותר, ועיין בב"י דכתב דפסק כהרא"ש דפירש דההיתר דהגמרא בנדרים כ. הוא להרבות תאותו, ומה שכתב הטור דבשעת כעס מותר לדבר עמה לומד הב"י דזהו ג"כ הפי' בהר"ן שם בנדרים דהר"ן ג"כ לא התיר אלא אם היתה בכעס, וזה קצת חידוש, ואפשר דהוצרך לומר כן דאל"ה יש סתירה מהגמרא בחגיגה ה: דהבאתי לעיל, וז"ל ומ"ש כדי להרבות תאותו כ"כ הרא"ש שם והר"ן כתב דבמילי דתשמיש שרי כדי לרצות וזהו שכתב רבינו בסמוך או אם היה לו כעס עמה וצריך לרצותה וכו' עכ"ל. ואגב תירץ בזה הטור הסתירה בין שני הסוגיות דהקשינו לעיל באות ב' ג' דבמס' ברכות סב. משמע סתמא דגמרא דרב התיר בכל אופן ובחגיגה ה: משמע מהגמרא דרק אם יש לו כעס מותר, דהטור מפרש דהגמרא בברכות סב. איירי רק במילי דתשמיש דהיינו מה דצריך לרבות תאותו, והא דהגמרא במס' חגיגה ה: לא תירץ כן ו"ל

דאח"נ הגמרא היה יכול לתרין כן ותירין בדרך אחרת דזה ג"כ אמת דבשעת תשמיש מותר לרצות אבל ה"ה די"ל כמו פי' הרא"ש בנדרים כ. ולפרש דהיה כדי לרבות תאותו.

[ח] והנה הרמב"ם בפ"ה מהל' דעות ה"ד כתב וז"ל ולא ינבל את פיו בדברי הבאי ואפילו בינו לבינה הרי הוא אומר בקבלה מגיד לאדם מה שיהו אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו עתיד ליתן עליה את הדין וכו' יספר וישחוק מעט עמה כדי שתתישב נפשה וכו' ומפשטות לשונו משמע דפוסק דסתמא בלי כעס ידבר עמה דברי ריצוי כמו שיטת הרמב"ן דהבאתי אבל לא ניבול פה וסתם דברים בטלים, ובזה מתרין קושית הראב"ד מהגמ' דהגיגה דמגיד לאדם מה שיהו דמה דהגמרא אוסר שם בהגיגה אם אינו צריך לרצותה איירי בדברים בטלים וסתם דברים של שחוק וקלות ראש אבל לרצותה ולשחוק מעט מותר, וזה נקרא מילי דתשמיש דהתיר הגמרא בנדרים כ., וזהו דלא כהטור דפוסק כהראב"ד ויוצא לנו בזה לתרין דברי הרמב"ן מהגמרא דהגיגה דיפרש ג"כ כמו הרמב"ם דאיירי בניבול פה וכדומה.

[ט] והב"מ שם מפרש דברי הר"מ וז"ל וכתב הטור דהא דיספר דוקא בעניני תשמיש ומשמע דמפרש דהטור אינו חולק על הר"מ והר"מ מיירי דצריך לעשות כן לרבות תאותו אבל קשה היאך פירש כן הא הר"מ סתם ויספר וישחוק

מעט עמה ומשמע אף שלא בשעת כעס ולא דוקא לצורך התשמיש וצ"ע.

[י] שוב ראיתי דהלחם משנה כבר דבר בקדשו בכל הסוגיא הזו וע"ש דהביא ב' הסוגיות דבנדרים מהלק הגמרא בין מילי דתשמיש דמותר למילי אחרני דאסור ובהגיגה מתרין הגמרא דדוקא דצריך לארצויי מותר ומסיק דמשמע דתרווייהו איתנהו והא דלא תירין הגמרא בנדרים מה דתירין בהגיגה הוא משום דאשתו של ר"א אמרה "אינו מספר עמו" משמע דכן היה דרכו של ר"א מעולם ודוחק לומר דלעולם היה צריך לרצות והיה לו כעס עמה, ובפ"ק דהגיגה לא תרין הגמרא כדתרין בנדרים משום דמשמע ליה דשחק היינו במילי דעלמא אע"פ שאינן מילי דתשמיש וע"כ דמילי דתשמיש שרי אף שלא בשעת כעס, ואח"כ מקשה על הטור בס' ר"ם דמביא ג"כ שני התירושים של הב' סוגיות דהיכי מפרש דהגמ' דברכות סב. איירי במילי דתשמיש (עיין לעיל אות ז') הא המעשה שם הוא אותו המעשה דפי' הגמ' בהגיגה דאיירי בשאר דברים והיה צריך לרצויי (ודוחק גדול לומר דשני המעשיות היו באותם אמוראים) וכתב דאח"נ, רק כיון דשני התירושים הם אמת תירין הטור עפ"י הגמרא דנדרים דאיירי באופן של מילי דתשמיש, (והטור לא ס"ל כמו דפירש לפני זה דהלשון שח ושחוק משמע שאר מילי דיכולים לפרש דהיה מדבר במילי דתשמיש), ואח"נ דבהגיגה אפשר היה לתרין דרב כהנא איירי בלא צריך לארצויי ובמילי דתשמיש. וכתב הלח"מ דאכתי קשה היכי שביק הטור תירושי

דגמרא חגיגה (דאיירי בצריך לארצויי) ואמר תירוץ אחר, ועכ"פ פוסק הטור דשני הסוגיות הם להלכה.

והלח"מ הקשה על הר"מ אמאי אינו מביא הסוגיא דנדרים דדוקא מיילי דתשמיש מותר (ולפי מש"כ לעיל אות ה' מתורץ בפשטות דהר"מ ס"ל כהרמב"ן וכפשטות הפי' בהר"ן דמיילי דתשמיש לרצות אותה שרי לעולם, ורק אסור לדבר דברי נבלה ושאר דברים במלים) ותירץ הלח"מ משנה דכל התירוץ הזה של הגמרא בנדרים הוא דוקא לשיטת ר' יוחנן בן דהבאי אבל למסקנת הגמ' דליתא לר"י בן דהבאי אין כל חילוק הזה של מיילי דתשמיש (וישיטת הר"מ דלא כהטור וסובר דכוונת הגמ' דליתא לר"י בן דהבאי היינו דלגמרי ליתא לדבריו, ולא כהטור דסובר דליתא רק לענין הפיכת שולחן). אבל החילוק של הגמרא בחגיגה דשרי רק בצריך לרצויה הוא לפי האמת ולפיכך כתב רבינו הרמב"ם יספר וישחק עמה מעט כדי שתתישב נפשה וכו' ע"כ דבריו של הלח"מ משנה בשינוי לשון.

ודבריו נפלאו ממני דהא כתב בעצמו בתחלת דבריו דהלשון "אינו מספר עמי" משמע דכן היה דרכו מעולם, ודוחק הוא דתמיד היה לו כעס עמה והיה צריך לארצויי, וא"כ היאך מפרש דברי הר"מ דפוסק בסתמא דלעולם יספר וישחק עמה קצת כדי שתתישב נפשה מיירי בנוונא דצריך לארצויי, וכי לעולם הוא בכעס עמה, וצע"ג.

[יא] **היוצא** מדברינו לכאורה להלכה דאע"פ דמשמעות הרמב"ן

הוא לדבר עמה בכל פעם לארצויי וכן היה אפשר לפרש בדברי הר"ן והרמב"ם, אין לנו להלכה אלא דברי הטור והמחבר בשו"ע (דמוכא לקמן) דפסקו כהראב"ד דרק מה דצריך לרבות תאותו ולצורך תשמיש מותר, וגם כשהיא בכעס מותר לארצויי בכל מיני דבורים, אבל כשהיא בכעס אסור לדבר עמה סתם אפילו כדי לארצויי. ולכאורה קשה מערובין ק: דמביא דצריך לפיים מתרנגול, ומשמע דיש חיוב לדבר עמה קצת לפני המעשה, וק"ק דאיך הראב"ד מפרש הגמ' דאיתא שם מפורש דצריך לדבר עמה לפני תשמיש, ועיין באגרות משה אה"ע ח"ד סי' ס"ו שלומד דזהו חיוב דאורייתא, ואפשר דלהראב"ד איירי הגמ' דוקא כשצריך לארצויי כגון שהיתה בכעס עמו, וצ"ע דמשמעות הפוסקים והשו"ע דהבאתי לקמן משמע דאין חיוב כזה כלל. שוב מצאתי דמפורש בכהג"א בס' ר"מ דלפי המחבר והראב"ד איירי הגמ' בערובין ובפסחים ביש לו כעס עמה וע"ש.

[יב] **ויש** לעיין היכא דאינה בכעס אמנם גם אינה בשמחה ממש אי שרי לדבר כדי לארצויי, ולכאורה פשוט להיתר דמה שכתבו בכעס עיקר הכוונה היא שאינה מרוצה כלשון חז"ל "הא דצריך לארצויי" אבל עדיין צ"ע דלשונות הפוסקים הוא "כשהיה לו כעס עמה", ויש מקום להתיר ואפשר דזה חשיב ג"כ מיילי דתשמיש דהיינו שצריך את זה לאותו תשמיש דהיא תהא בשמחה דזהו חלק ממצות עונה כדמוכח מכמה דוכתי, (כן מוכח לכא' מלשון הזהר - דזהו ענין לשמה

את אשתו - ומעוד מקומות). ויש להביא קצת ראייה דמותר מהא דהכ"מ מפרש דברי הר"מ דכתב "יספר וישחק עמה" ומביא דברי הטור דזהו דוקא במילי דתשמיש משמע דזה עצמו הוי מילי דתשמיש לשמחה אפילו בלי כעס, וגם לפי הלח"מ בסוף דבריו משמע קצת כן, דהוא לומד בדברי הר"מ דזהו ההיתר דלרצויי ע"ש. וא"כ אפ"ל דאין מחלוקת בין הראב"ד להרמב"ן דהרמב"ן מייירי בדבורים מועטים מה דצריך לשמחה שתהא ראויה לאותו תשמיש, אבל לא משמע כן מלשונו. ואכתי צ"ע להלכה, וה' יאיר עיני במאור תורתו אמן.

[יג] והנה בש"ע א"ה סי' ר"מ סמ"ז כתב המחבר וז"ל לא יספר עמה בדברים שאינם מעניני התשמיש לא בשעת תשמיש ולא קודם לכן שלא יתן דעתו באשה אחרת ואם ספר עמה ושמש אמרו עליו מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו מגידין לו בשעת הדין ע"כ. וכתב המג"א בס"ק כ"ג אבל מעניני תשמיש שרי כדי להרבות תאותו, והמ"ב בס"ק ל"ז כתב דאם היה לו כעס עמה מותר לספר עמה מתחלה כל דבר ריצוי כדי לפייסה, ובס"ק ל"ח כתב דגם מעניני תשמיש יש ליוזר אם הוא איש מחומם ויכול לבוא עי"ז לידי המא.

[יד] ובאהע"ז סי' כ"ה ס"ב כתב המחבר ואל יספר עמה בשעת תשמיש ולא קודם לכן כדי שלא יתן דעתו באשה אחרת וכו' אבל בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות תאותו או אם

היה לו כעס עמה וצריך לרצותה שתתפוס יכול לספר עמה כדי לרצותה.

[טו] והנה יש לעיין מה הגדר של להרבות תאותו צריכים לעיין מה הפשט בזה, ובחכמת אדם כלל קכ"ח ס"ב כתב וז"ל אבל בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות תאותו אם צריך לכך ע"כ, משמע דהבין דגדר להרבות תאותו נקרא כדי להוציא הזרע ואם א"א לו מותר לדבר כדי להוציא. ובערוך השולחן סי' כ"ה ס"ב כתב וז"ל כדי להרבות את תאותו להזריע זרע כשר וצ"ע קצת בלשונו מה נקרא כשר, ואפשר דכוונתו כדי להרבות תאותו עליה כדי שיחשוב בה ולא יחשוב באחרת, דזה נקרא זרע כשר. וזה ג"כ מותר, דכל הטעם שאסרו הדיבור הוא כדי שלא יחשוב באחרת.

[טז] והנה בדרך פקודיך מ"ע א' אות י"ג הביא מהגמ' דברכות סב. ומהזוהר דמשמע דעפ"י התורה מן ההכרח לדבר עמה במילין באהבה דיהא רעותא דילהון כחדא וכשיטת הרמב"ן, ואח"כ מביא דמהש"ע בסי' ר"מ משמע דדוקא ביש לו כעס מותר, אבל להלכה מסיק דלא כהמחבר רק כהזוהר. ונראה טעמו דהוא פוסק כזהר אף אם אינו כדעת המחבר. ואח"כ כותב דבשעת תשמיש לכ"ע אסור. ולכאורה דבריו הק' נפלאו ממני דאם מפרש הגמרא בנדורים דמותר לדבר מילי דתשמיש דהכוונה דברי ריצוי הא שם הוי בשעת מעשה כדמוכח מפשטות הסוגיא ובשיטה מקובצת שם וכן איתא בהדיא בביאור הגר"א אה"ע סי' כ"ה סק"ט, וכ"כ

היעב"ץ בסדורו בחוליא ב' אות ג' וד' כשיטת הרמב"ן דמותר לדבר עמה דברי ריצוי ורק משהתחיל לשמש עמה אין לו לדבר כלל בשום ענין כדי שתהא כוונתו צלולה לשם שמים, וצ"ע מהו המקור לדבריהם, וי"ל שהוא עפ"י הקבלה דידוע עפ"י הסוד דהיהוד צריך להיות בשתיקה דלא יהא אחיזה להחיצונים דומיא דשמו"ע דאין להשמיע קולו שהוא זמן היהוד כנודע.

[יז] **ונמצא** דהפרות הנושרים לדינא הוא, דשאלה זו תלוי במחלוקת הפוסקים והמקובלים, דלפי המחבר אסור לדבר עמה לפני המצוה ובשעת המצוה ורק אם צריך להרבות תאותו כדי להוציא זרע כשר מותר אפילו בשעת מעשה, וכן אם יש לו כעס עמה שרי בכל אופן כדי לרצווי, ורק אם הוא איש מהומם יזהר שלא יבוא לידי הטא. ולפי המקובלים (וגם להרמב"ן וי"ל דגם הר"מ והר"ן ס"ל כוותיה) יש ענין לדבר עמה בכל פעם כדי לרצווי לפני המעשה, ובשעת מצוה אסור לדבר שום דיבור לפי הקבלה, אבל לפי הרמב"ן אפשר דמותר לדבר עמה גם בשעת מעשה המצוה, אבל לא נקמינן כן להלכה. ועי' בפמ"ג או"ח סי' ר"מ אות כ"ג דמשמע מדבריו ד"עניני תשמיש" היינו דברי ריצוי לעשות תשמיש, ובשעת כעסה מותר לדבר כל דברי ריצוי ע"ש.

[יח] **וכבר** האריכו הפוסקים דהיכא דיש מחלוקת בין הזהר ובין הש"ם ההלכה כהש"ם היכא דמפורש בש"ם להיפך מהזהר, והא דהיעב"ץ בסדורו פסק

כן בסתמא ולא חילק דזהו דוקא להמקובלים והסידים המתנהגים עפ"י קבלה בכל דבריהם, אפשר די"ל בדוחק דסובר דכיון דאפשר ליישב סוגית הש"ם כשיטת הזהר וכדמפרש הרמב"ן לא חשיב דיש סתירה בין הזהר להש"ם, אבל ק"ק לומר כן דכמעט בכל מחלוקת בין הזהר לש"ם יש מקום לתרץ המחלוקת ולעשות כשיטת הזהר, ואפ"ה אם הראשונים לומדים הפירוש בהש"ם להיפך מהזהר קי"ל לדינא כהש"ם. ואכמ"ל בזה וצ"ע. אבל על הדרך פקודיך לא קשה כלל שהוא כותב בספרו להמתנהגים כשיטת הזהר דהיינו החסידים והמקובלים המתנהגים כשיטת הזהר בכל דבריהם, ומ"מ קשה דלא הו"ל לסתום את דבריו כ"כ.

ועיין בב"י בא"ח סי' קמ"א גבי העולה לס"ת אם צריך שיקרא עם הש"ן, ודברי הרמ"א בדרכי משה שם, וכן בסי' כ"ה גבי ברכות דתפלין אי סגי בברכה אחת לתפלין של יד ושל ראש שתייהן, וע"ע בשדי חמד כללי הפוסקים סי' ב' אות י"ב, דמכולם משמע דקי"ל כש"ם נגד הזהר, וע"ע בהערות לשו"ע הרב בסוף ח"א דמביא המגיה שם בשם ספר שער הכולל פ"ב סימן ג' בעמ' 46 וז"ל כל דבר שבעלי הקבלה הלך אחר הגמ' וכו' ומפי הר"ג החסיד ר' הלל פאריטשער זי"ע שמעתי אשר פ"א שאלו את אדמו"ר הזקן איך יש ללמוד בדבר שהמקובלים חולקים על הפוסקים והשיב אדמו"ר דמסתמא יש לנהוג כהמקובלים, ושאלנו דהלא הוא בעצמו בשו"ע שלו בסי' כ"ה סכ"ח כתב שיש לילך אחר הפוסקים והשיב דכן כותבים הפוסקים ובש"ע נמשך אחר

העולם תמיד אפילו בחוגי הליטאים ומשמע דנהגו תמיד כהרמב"ן והמקובלים, ועי' פסקי התוס' מו"ק כא. וברמב"ם פ"ו מהל' שמיטה וירושלמי פ"ה ממע"ש דמקום שהלכה רופפת בידך פוק חזי מה עמא דבר. וא"כ יש מקום להדריך אפילו להאברכים הליטאים כמו שיטת המקובלים, וכ"ש חוגי החסידים הנוהגים תמיד כהכרעת המקובלים, ובפרט בענין זה דכתוב מפורש בסה"ק דרך פקודיך לבעל הבני יששכר לנהוג כן.

וע"ע בספר מדרש שמואל על אבות פ"א מ"ה דנראה מדבריו דס"ל כשיטת הרמב"ן והמקובלים דבכל גווני יש חיוב על הבעל לדבר עם אשתו ולפיסה בשעת תשמיש, רק כתב דאעפ"כ יקצר בזה. וז"ל: או אפשר שאף אם מצווה האדם לפי אשתו בשעת תשמיש יהיה במיעוט דברים ולא ברבוי כי מגיד לאדם מה שיחוו, ע"כ.

ויש להביא כאן דברי החוזה מלובלין בהנהגות מכת"י (אות יב) דכתב מפורש דצריך לפי אשתו בדבור בכל פעם לפני תשמיש אף אם אין לו כעס עמה.

והמקור שלא לדבר בשעת תשמיש עפ"י הקבלה הוא בשער מאמרי חז"ל (פי' על פרקי אבות פ"א) וז"ל ואל תרבה שיחה עם האשה פי' בשעת הזיווג וצריך שלא יגביה קולו האדם וכו'. ואמר מכאן אמרו חכמים וכו' שמגביה קולו בשעת הזיווג עם האשה גורם רעה לעצמו שהוא הקליפות שיתאחזו בו וגם מונע ממנו האור והשפע שיחיה נמשך לו וכו' ובוטל מדברי תורה וכו'.

הפוסקים אבל המקובלים כותבים לילך אחר המקובלים נגד הפוסקים שהכריעו נגד המקובלים. וזה לא יצוייר שהמקובלים יהיו נגד התלמוד או הפוסקים שלמדו דבריהם מן הגמ' שבזה כל ישראל שוין כמבואר בש"ע סי' ס"ה, עד כאן שמעתי, וע"ע במ"ב בסי' כ"ה סקמ"ב שמביא בשם כנה"ג בכללי הפוסקים דכל דבר שבעלי הקבלה והזהר חולקים על הגמ' פוסקים הלך אחר הגמ' והפוסקים, ואם בעלי הקבלה מחמירים יש להחמיר גם כן ואם לא הוזכר בנמרא ובפוסקים אע"פ שנזכר בקבלה אין אנו יכולין לכוף לנהוג כך, והביא מהשע"ת בסקי"א בשם הח"צ שהביא מתשובת הרדב"ז דדין שאין מוזכר בהיפוך בש"ס ופוסקים יש לילך אחר דברי קבלה וגם במקום שיש פלוגתא בין הפוסקים דברי קבלה יכריע.

וא"כ הכא כיון דלהב"י דפוסק כהראב"ד מפורש בש"ס כנגד הזהר ההלכה היא דאסור לדבר. ורק להנהגים בכל אורחותם כדברי המקובלים דהלכה כמקובלים כנגד הפוסקים אפשר להתיר כאן, ודלא כספר משכן ישראל דכתב דלא כמאן שהתיר לכ"א לדבר דברי פיוס כשיטת הרמב"ן והמקובלים ולא הביא שיטת המחבר כלל והתיר ג"כ בשעת תשמיש וזה אינו גם לשיטת המקובלים, ונתן מכשול לפני כלל ישראל, והשי"ת יראנו נפלאות מתורתו ויוליכנו בדרך אמת, אמן.

אמנם יש לדעת דכיון דבעל הקהלות יעקב מביא במכתב לנהוג כמ"ש בסדור ר' יעקב עמדין משמע דכך היה מנהג

הפוסקים אבל המקובלים כותבים לילך אחר המקובלים נגד הפוסקים שהכריעו נגד המקובלים. וזה לא יצויר שהמקובלים יהיו נגד התלמוד או הפוסקים שלמדו דבריהם מן הגמ' שבזה כל ישראל שוין כמבואר בש"ע סי' ס"ח, עד כאן שמעתי, וע"ע במ"ב בסי' כ"ה סקמ"ב שמביא בשם כנה"ג בכללי הפוסקים דכל דבר שבעלי הקבלה והזהר חולקים על הגמ' פוסקים הלך אחר הגמ' והפוסקים, ואם בעלי הקבלה מחמירים יש להחמיר גם כן ואם לא הוזכר בגמרא ובפוסקים אע"פ שזכור בקבלה אין אנו יכולין לכוף לנהוג כך, והביא מהשע"ת בסקי"א בשם הח"צ שהביא מתשובת הרדב"ז דדין שאין מוזכר בהיפוך בש"ס ופוסקים יש לילך אחר דברי קבלה וגם במקום שיש פלוגתא בין הפוסקים דברי קבלה יכריע.

ועיין בב"י בא"ח סי' קמ"א גבי העולה לס"ת אם צריך שיקרא עם הש"י, ודברי הרמ"א בדרכי משה שם, וכן בסי' כ"ה גבי ברכות דתפלין אי סגי בכרכה אחת לתפלין של יד ושל ראש שתיהן, וע"ע בשדי חמד כללי הפוסקים סי' ב' אות י"ב, דמכולם משמע דקי"ל כש"ס נגד הזהר, וע"ע בהערות לשו"ע הרב בסוף ח"א דמביא המגיה שם בשם ספר שער הכולל פ"ב סימן ג' בעמ' 46 וז"ל כל דבר שבעלי הקבלה הלך אחר הגמ' וכו' ומפי הרד"ג החסיד ר' הלל פארימזשער זי"ע שמעתי אשר פ"א שאלו את אדמו"ר הזקן איך יש ללמוד בדבר שהמקובלים חולקים על הפוסקים והשיב אדמו"ר דמסתמא יש לנהוג כהמקובלים, ושאלנו דהלא הוא בעצמו בשו"ע שלו בסי' כ"ה סכ"ח כתב שיש לילך אחר הפוסקים והשיב דכן כותבים הפוסקים ובש"ע נמשך אחר

ח. בענין תשמיש ביום ובענין חתן

איסור בזה כיון דאינו מנהג קדושה וכדאיתא בנדה טז: דר"ל לומד האיסור של תשמיש ביום מהפסוק כמשלי י"ט בזה דרכיו ימות דהיינו מי שמבזה דרכיו דקאי אתשמיש הנקרא דרך כדכתיב (משלי ל) דרך גבר בעלמה והמשמש ביום בזה דרכיו דבעי צניעותא שלא יסתכלו. (כ"כ רש"י בשבת פו. ד"ה דקאמר ר"ה ומשמע דגם תוס' למדו כן עיי' תוד"ה ישראל קדושים, ולאפוקי רש"י בנדה טז: ד"ה בזה דרכיו דמבאר בדברי ר"ל דהבזיון הוא שמא

איתא במס' נדה יז. אמר ר' חסדא אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום שנא' ואהבת לרעך כמוך מאי משמע אמר אביי שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, אמר רב הונא ישראל קדושים הם ואינם משמשים מטותיהם ביום אמר רבא ואם היה בית אפל מותר ות"ה מאפיל בכסותו ומשמש ע"כ והביאור הפשוט בסוגיא (וכ"מ מתוס' שבת פו. ד"ה ישראל קדושים הם) דרב הונא ר"ל דאפילו בלי פסוק ואפילו קודם מתן תורה גם היה

יראה בה דבר מגונה ומיירי רק לאחר מתן תורה דיש מצוה של ואהבת לרעך כמוך וממילא שייד החשש דשמא יראה בה דבר מגונה). ועוד כיון דישראל נקראו קדושים כמ"ש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אסורים לעשות כן דכה"ג אין צניעות וקדושה, (כן פי' גם תוס' בשבת ד"ה ישראל קדושים) וזו שאלת הגמ' בשבת פו. למה היה צריך משה רבינו לצוות שלא ישמשו ממותיהם לפני מתן תורה הא בלא"ה לא ישמשו דישראל קדושים הם וע"ש ברש"י ותוס' ודו"ק.

עכ"פ יוצא מזה דיש בזה ב' איסורים: א' ואהבת לרעך כמוך, וזו שיטת רב חסדא. וב' דישראל קדושים הם, והגמ' בנדה טז: הביא עוד שני פסוקים לר' יוחנן יש פסוק באיוב (ג') יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר ודורש הגמ' דלילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון, ור"ל למד מהפסוק בזה דרכיו ימות דכתיב במשלי י"ט, (ואע"פ שרש"י ותוס' בשבת פו. מבארים דגם רב הונא לומד מפסוק זה כפי שהבאנו לעיל, היינו משום שרואים מדבריו דפשוט לשכל דזהו סתירה לקדושה, ולפיכך מסתבר דיש בזה איסור מצד עצמו אפילו לפני מתן תורה כיון דאין בזה קדושה וזו שאלת הגמ' בשבת כנ"ל, ולאחר מתן תורה נתוסף גם האיסור מדברי קבלה מהפסוק הנ"ל לבד מה שהוא אסור מצד הסברא. ולכן מביאים רש"י ותוס' בשבת דוקא את הפסוק של ר"ל ולא של ר"י או ר"ח, דרק לר"ל רואים מהפסוק דזה כנגד דרך ארץ ושורת הקדושה. ודו"ק).

ולכל הד' טעמים יש ההיתר דאמר רבא דאם היה בבית אפל מותר דאז יש

צניעות ואין בו חסרון קדושה, וגם אין שם חשש שמא יראה בה דבר מגונה, ומשמע דזהו היתר לכתחלה ואפילו למי שאינו ת"ח, דהא בשבת פו. מחלק הגמ' את דברי רבא לשני מאמרים, הלכה א' דבבית אפל מותר והלכה ב' דת"ח כיון שהוא צנוע ולא יסתכל סגי במאפיל בטליתו ובפשטות משמע דאיירי אפילו אין הבית אפל. (כן נראה להדיא ברש"י שבת פו. ד"ה ת"ח) ולפיכך אפילו בנדה יז. דנקט הגמ' כל דברי רבא בבבא אחת "ואם היה בית אפל מותר ות"ח מאפיל בטליתו ומשמש" והיה מקום לומר דצריכים לשניהם הן בית אפל והן ת"ח מאפיל בטליתו מ"מ מוכח מהגמ' בשבת דמחלק המאמרים דאינו כן, ובפרט שכאן גם עפ"י סברא מוכח כן, דאל"ה אם הוא בית אפל למה צריך גם האפלת טלית, ויותר מוכח מהא דהגמ' בכתובות נו. וסב: מביא מדברי רבא רק את הדין דבבית אפל מותר. ומשמע שם דזהו היתר לכתחלה ע"ש.

אבל ברמב"ם בפכ"א מהל' איסורי ביאה ה"י כשמביא הלכה זו משמיט כל הדין דבבית אפל מותר ומביא רק הדין דת"ח מותר כשמאפיל בטליתו ומוסיף דאין נזקקין לזה רק מפני צורך גדול, וז"ל ואם היה ת"ח שאינו בא להמשך בכך הרי זה מאפיל בטליתו ומשמש, ואין נזקקין לדבר זה אלא מפני צורך גדול עכ"ל, וכתב הרב המגיד דהטעם דלא הזכיר הר"מ דבבית אפל מותר כדי להרחיק מהרגל תשמיש, ומה שהידש דאפילו לת"ח אין להקל רק בשעת הדחק דבר פשוט הוא שאין לו לת"ח להקל על עצמו אלא מפני הצורך. (וביאור דברי הרב המגיד ביאר בספר משכן

תשמיש וקשה דהכא מפורש דהוא מותר לכתחלה, וצ"ע.

וע"ק דאיתא בספר תורה לשמה שאלה ע' דבטור או"ח סי' ע' מבואר דחתן הכונס את הבתולה פטור מק"ש בין ביום ובין כלילה ד' ימים וד' לילות אם לא עשה מעשה וכתב שם בשם ר' מנוח דמדברי הר"מ משמע דפטור גם בימים אבל אפשר דלא מיפטר ליה אלא בלילות אבל לא בימים דישראל קדושים הן כדאיתא בשבת ומסח דעתיה מינה ואין כאן טירדא, וכתב ע"ז הב"י ורבינו כתב כדמשמע מהר"מ (היינו דהטור פסק כר"מ), ומכריח מכל זה בספר תורה לשמה דשימת הר"מ דבבית אפל מותר לכתחלה ביום דאם יש בזה איסור אמאי פטור מק"ש ולא מסח דעתיה מינה, וא"כ יש סתירה בדברי הר"מ, (וי"ל בדוחק דהר"מ ס"ל דאף שאינו מקיים תשמיש ביום אכתי טריד בזה, אבל התורה לשמה לא רצה לפרש כך).

וע"ק דבסנהדרין קג. איתא ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו וגו' אמר ר' יהודה שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה אבר קמץ יש באדם משיבועו רעב מרעיבו שבע ופרש"י דדוד המלך היה משמש ביום כדי שיהא שבע מתשמיש ולא יהרהר אחר אשה כל היום ונתעלמה ממנו הלכה שהמשיבוע אבר בתשמיש רעב ומרבה תאוה ע"כ, והקשה בס' תורה לשמה דאמאי לא הביא ג"כ שנתעלמה ממנו ההלכה דאסור לשמש ממתו ביום ואין לך חסיד שבחסידים יותר מדוד המלך, והזוי מהכא דזה מותר לכתחלה אף לחסיד

ישראל עמ' פ' בטור"ד דס"ל דלהר"מ לא התירו מאפיל בטליתו אלא לת"ח, והטעם הוא שת"ח אינו בא להמשך בדבר, אבל שאר אנשים יבאו לידי הרגל תשמיש עי"ז כיון שאין עת קבוע לזה, ולפיכך השמיט הר"מ דין זה כדי שלא יבואו לידי הרגל תשמיש. ולכאורה דבריו צריכים עיון טובא, דהיאך גזר הר"מ מעצמו גזרות חדשות בלי ראייה מהגמרא, דהא כיון דאיתא בש"ס להדיא דמותר לא שייך כל הטעמים דאסרו מהמתן, וגם מש"כ דדבר פשוט הוא דלת"ח אין להקל לעצמו רק לעת הצורך היכן המקור לזה ומי הודיע זאת להר"מ.

וע"ק דלכאורה הוא נגד גמרא מפורשת בפ' אע"פ (כתובות ס"ה:) דאיתא התם במתני' ואוכלת עמו מליל שבת לליל שבת ורשב"ג אומר דאוכלת עמו ליל שבת ויום שבת ובגמ' יש פלוגתא אם הכונה אכילה ממש או תשמיש ומביא הגמ' ברייתא דרשב"ג אומר דאוכלת עמו בליל שבת וביום שבת ושואל הגמ' בשלמא למ"ד אכילה היינו דקתני וביום שבת אלא למ"ד תשמיש תשמיש בשבת מי איכא והאמר ר' הונא ישראל קדושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום ומתריץ הגמ' האמר רבא בבית אפל מותר היינו שרשב"ג איירי בבית אפל, וזהו דין לכתחלה, הרי הוינן דמותר לכתחלה לבעול בבית אפל ביום. ולקושיא זו רומז המג"א בס' ר"מ סקכ"ו, והיה אפ"ל דהר"מ איירי רק בהאפלת טלית דאסור רק בשעת הדחק אבל בית אפל מותר לגמרי, אבל א"כ קשה אמאי השמיטו הר"מ, וגם מפורש בהרב המגיד דהר"מ השמיטו כדי להרחיק מהרגל

שבחסידים רק שנתעלמה ממנו הלכה אחרת שהוא רצה לשמור עצמו מיצר הרע ע"י תשמיש ואדרבה מעשה תשמיש מביא ליתר תאוה והו"ל לשמש בלילה כדי שיהיה רעב לתשמיש ביום דהא מרעיבו שבע. וכיון דקי"ל משביעו רעב יהיה זה יותר שמירה מלשמש ביום דאז הוי שבע, ודו"ק.

ולפענ"ד נראה לישב שיטת הר"מ עפי"מ דאיתא בהידושי הריטב"א למס' כתובות על הגמ' כדף סה: דרשב"ג מחייב לשמש בליל וביום שבת בבית אפל, והקשה הריטב"א וז"ל איכא למידק נהי דמותר לעת הצורך למה מחייב רשב"ג בכך וי"ל דמיירי בטיילין או בפועלין שעונתן שתיים בשבת וסבר רשב"ג אע"פ דקבלה עליה להשרות ע"י שלישי ושתהא אוכלת עמו בליל שבת אין לו למעט מעונתה כל מה שאפשר ונותן לה שתי עונות לתשמיש ליל שבת ויום שבת עכ"ל. הרי דשיטתו היא כהר"מ דמותר רק בשעת הצורך, ופירש הגמ' בכתובות דאיירי בטייל דאין לו ברירה כיון דיש לו חיוב לשמש ב' פעמים וא"א לו לקיים באמצע השבוע דהא אמרי' דנותן לה מזונות ע"י שלישי ולפיכך שרי בבית אפל.

ויש לפרש בשיטת הרמב"ם והריטב"א, דהגמ' בכתובות נו. אומר "ואלא מאי חופה, חופה בלילה איתא ביממא ליתא וליטעמיך ביאה ביאה בלילה איתא ביממא ליתא הא אמר רבא אם היה בבית אפל מותר הא לא קשיא אורח ארעא קא משמע לן דביאה בלילה". ויש לעיין מהו הגדר של אורח ארעא וי"ל דהר"מ והריטב"א ס"ל דאורח ארעא הכונה היא

לכתחלה צריך לנהוג כן ורק בדוחק אפשר לנהוג אחרת. ובפרט דיש עוד מקומות יותר מפורשים לומר כן, דאיתא במדרש רבה פ' תולדות פרשה פ"ד אמר ר' יוחנן המשמש מטתו ביום הרי זה מגונה דאמר ר' יוחנן אין תשמיש המטה אלא בלילה שנאמר בערב היא באה ובבקר היא שבה ופי' בס' תורה לשמה הנ"ל דזה פשוט דיצחק היה מאפיל בטליתו דשרי מעיקר הדין אבל אעפ"כ לא יעשה כן לכתחלה בלי צורך גדול, וזה מקור נאמן ומפורש לפסק הרמב"ם, והרבה פעמים מוצאים דהר"מ מדייק דינו מספרים אחרים מלבד הגמ' כמדרשים וכדומה (כגון הא דפוסק דכל הכועס כאילו עובד ע"ז דאיתא בזהר ועיי' שדי חמד כללי הר"מ ואכמ"ל) וכ"ש דזה נרמז קצת גם בלשון הגמ' דאורח ארעא דוקא בלילה. והתורה לשמה מוכיח דזו כוונת ר' יוחנן דהא ר"י גופיה בנדה טז: אומר בלשון איסור אסור לשמש מטתו ביום וכאן אמר דהוא רק מגונה, וע"כ דאיירי אף כשמאפיל בטליתו דאפ"ה אינו לכתחלה. ואפי' אי נימא דאין זה הפשט בגמ' בכתובות נו. י"ל דהר"מ פסק כמו המדרש אפילו דאין לו מקור בש"ס דידן כמו שמצינו בכ"מ ברמב"ם.

רק יש לעיין אם זהו הפשט בגמ' דכתובות נו. דהא הגמ' מסיים שם בחופה נמי דאורח ארעא הוא בלילה ומוכח מכתובות ה. דהיו נושאים ביום דכתוב שם דשקדו חכמים על בנות ישראל שיהא שמח עמה ולפיכך תקנו דישא ברביעי ויבעל בחמישי דהיינו דיעשה חופה ביום ולא מבואר שם דרק בדוחק עשו כן, ומוכח דאורח ארעא

בהכרח דמתיר לת"ח לצורך גדול כמו דרואים דיצחק אבינו עשה כן כדאיתא במדרש רק הוא מגונה אם עושה כן לכתחלה, ובוה א"ש ג"כ הגמרא בסנהדרין דדוד המלך ג"כ בשביל צורך גדול עשה כן דחשב שע"ז לא יהרהר באשה באותו יום רק טעה דהאמת הוא להיפך דמשביעו רעב ומרעיבו שבע, וכדאיתא שם בגמ' ע"ש.

אבל בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"א סי' ק"ב הקשה על הרש"א דלכאורה זהו כנגד גמרא מפורשת ביבמות לו. דאיתא שם דרבא אומר דהלכה כר"ל בשלשה, ואם פליגי ר"י ור"ל גם במחלוקת זו אי שרי בבית אפל הו"ל למימר דהלכה כר"ל בארבע. ולפענ"ד לק"מ על המהרש"א דלעולם י"ל דאין כאן מחלוקת מפורשת בין ר' יוחנן ור"ל דאפשר דר"ל מודה לר' יוחנן דבבית אפל אסור ביום, רק מסתבר דכיון דטעמו מבונה דרכיו ימות ועיקר הביוון זה ביום דיוכל לראותה (כמ"ש רש"י בנדה) אפשר דר"ל יתיר בבית אפל, אבל זה אינו מפורש בדבריו כלל, ורבא לא נחית התם ביבמות למנין מקום שהלכה כר"ל בדבר שכל המחלוקת נלמד רק ע"י דיוק מדבריו ואינו מפורש בדבריו כלל, ודו"ק.

ולפי מה שביארנו דלא התיר הר"מ כלל בבית אפל וכו' יוחנן א"כ קשה מהברייתא כתובות סה. דהבאנו לעיל שהקשה לרב אשי דסובר אוכלת היינו תשמיש מרשב"ג דאמר אוכלת כליל שבת ויום שבת הא אין משמשין ביום ותירץ האמר רבא בבית אפל מותר וקשה היאך יפרש ר' יוחנן דברי רשב"ג, ובאמת לק"מ

אינו דין דכך צריך לנהוג לכתחלה רק פחות מזה. (ועי' בביאור הגר"א לשו"ע אה"ע סי' נ"ה סק"א דהביא ראיה זו מהגמ' ה. והביא דבירושלמי איתא דהיו עושים חופה בלילה, ופלא שלא הביא דמכתובות נ. מוכח דהיו עושים בלילה). וי"ל עפ"י התוס' ביומא (יג: ד"ה לחדא) דהחופה של יציאה בהינומא היה ביום אבל חלק החופה של היחוד היה בלילה ע"ש, ובאלמנה אה"נ דהיו עושים יחוד ביום, וכוננת הגמ' דחופה בלילה הוא על יחוד של בתולה ע"ש בתוס' ודו"ק.

ולולי דברי המגיד משנה י"ל דהר"מ השמיט את הדין של בית אפל כיון שפסק לגמרי כר' יוחנן דאיתא בנדה פז: דר' יוחנן לומד דהאיסור לשמש ביום ילפינן מהפסוק יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ור"ל יליף מבונה דרכיו ימות ולחלף בי"ז. איתא ת"ש ושל בית מונבו המלך היו עושים ג' דברים ומזכירין אותם לשבח היו משמשין מטותיהן ביום ומסקנת הגמ' אימא בודקין (היינו דלא היו משמשין ביום רק בודקין ביום) והקשה המהרש"א שם אמאי לא מתרץ הגמ' דהיה בבית אפל ותירץ דלפי שיטת ר' יוחנן דלומד מהפסוק והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון אסור אפילו בבית אפל דלשיטתו ביום יש איסור בכל מקום ולפיכך מתרץ הגמ' בגירסא אחרת דבודקין.

והשתא אתי שפיר שיטת הר"מ, דבאמת פסק לגמרי כר' יוחנן הן מה שהביא המדרש בפ' תולדות והן מה שאמר הגמ' בנדה יז: ולפי"ז ר' יוחנן כלל אינו מתיר בבית אפל כיון דכתיב יום אולד רק

דאפשר דיפרש כרב נחמן דהכוונה אוכלת ממש. אבל אכתי צריך להבין לפי שיטת המגיד משנה דהר"מ פוסק כרבא דבבית אפל מותר רק השמיטו כיון דאין לעשות כן לכתחלה רק לצורך א"כ פוסק הר"מ כמו רבא ואיך איתא בסוגיין דלרבא מותר לכתחלה הא הגמרא מפרש שיטת רשב"ג כמו רבא ומשמע מרשב"ג דשרי לכתחלה, ותירץ האגרות משה שם בסי' ק"ב דאיירי באונם שלא היה יכול לקיים מצות עונה בליל שבת דאז נחשב צורך גדול לקיימו ביום. אבל באמת כבר פירשו הראשונים שם (הריטב"א ועוד) הובא בשו"ת תורה לשמה סי' ס"ט דאיירי בפועל דצריך לשמש ב' פעמים בשבוע ולדעתו יש חיוב לשמש שני פעמים וכיון דהוי חיוב מותר לקיימו ביום דחשיב הכא כמו שעת הדחק כיון דלא היה יכול לקיים בשאר ימי השבוע דאינו עמה (דהא נותן לה מזונות ע"י שלישי) וצריך לקיים הב' פעמים בשבת דהיינו פ"א בליל שבת ופ"א ביום שבת. וע"ש בראשונים.

והנה בס' מנורת המאור נר ג' כלל ו' סי' קע"ט ג"כ פוסק דבין בבית אפל ובין בהאפלת טלית לת"ח מותר רק כשהוא בשביל קיום עונתה (ובפשטות איירי בדהוה ליה אונם ולא יכל לקיים העונה בלילה או דהוה פועל כנ"ל) או ביוצא לדרך ולא ישאר בעיר עד הלילה, ות"ח מותר מפני שלפעמים אין לו זמן מחמת שקידת תלמודו ע"ש. עכ"פ חזינן מהכא דהוא פוסק כהר"מ בענין זה וכשיטת המגיד משנה.

ולפ"ד הרב המגיד בביאור שיטת הר"מ וכן לפי"מ דאנחנו ביארנו בשיטת הר"מ צריך לפרש הא דאיתא בגמרא ב"מ

קז: "ת"ר י"ג דברים נאמרו בפת שחרית וכו' ונזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת" ופרש"י אם בעל הרהורים הוא ומתוך שלבו טוב בבקר שאכל קצת תובע לאשתו ובצאתו לשוק ורואה נשים אינו מתאוה להם, רש"י לשיטתו אויל דסובר דבבית אפל מותר לכל אדם לשמש ביום לכתחלה, אבל להר"מ דיש בזה איסור יש לפרש לפי הרב המגיד דעכ"פ יש בזה היתר לעת הצורך אם מתגבר עליו יצרו ואיירי הכא באדם שהוא בעל הרהורים. ולפי"מ שביארנו בדעת הר"מ דאסור לגמרי ביום לשאר אנשים חוץ מת"ח וכשיטת ר"י לפי הרש"א צריך לפרש דכוונת הגמ' ומזדקק לאשתו היינו בלילה, ואינו מתאוה ביום ע"י האכילה בבקר, דאינו מסלק לגמרי התאוה ממנו אבל לא מתגבר עליו התאוה וממילא מזדקק רק לאשתו ולא לשאר נשים.

שוב ראיתי דרוב דברי כאן כבר נזכרו בדברי האחרונים והובאו בספר אוצר הפוסקים באהע"ז סי' כ"ה ושמהתי שזכיתי לכוון אל האמת בס"ד.

אכן לפי דרכנו יש להקשות אמאי פסק הר"מ דחתן פטור מק"ש גם ביום ופליג עליו רבינו מנוח משום דאסור לשמש ביום והכריח מזה בשו"ת תורה לשמה דהר"מ התיר לשמש ביום לעת הצורך, וי"ל דהר"מ סובר דאע"ג דאסור לשמש ביום אפ"ה יש לו טרדא מזה גם ביום מחמת שלא קיים מצוה זו ולפיכך פטרוהו מק"ש עד שיעשה מעשה.

ולפי"מ שביארנו בשיטת הר"מ מיושב דבר פלא דהובא בספר בן איש

אמנם קצת קשה דלפי"ז אמאי אינו מותר לשמש ביום בשעה שהיא כבר מעוברת, וצ"ל דכיון דלמעשה עושה איזה פעולה בהולד כמ"ש הו"ל במס' נדה דבשלש חדשים ראשונים קשה לאשה וקשה לולד וכו' כבר יש בזה איסור, (ויותר מובן לפי"מ דאיתא בספרי קבלה דמכל ביאה נולדים ילדים הוי' מביאה ראשונה וכדאיתא בזה"ק הובא בחיד"א ובשלחן המהור סי' ר"מ). רק עדיין קשה דבזקנה שאינה יכולה לבא לידי הריון אמאי אינו מותר לר"י לשמש ביום, וצ"ל דלא פלוג הו"ל בנשים, וביאה ראשונה התירו לכולם, ויותר מכאן אסור לכולם ללא הבדל גיל.

אבל רבינו הטור באו"ח סי' ר"מ שיטה אחרת יש לו בזה דכתב וז"ל אסור לשמש ביום דאמרינן ישראל קדושים הם ואין משמשינן מטותיהן ביום ולא לאור הנר ובבית אפל מותר ות"ח שהוא צנוע בדרכיו מאפיל בטליתו ושרי, עכ"ל. והיינו דפסק כמו רב הונא בנדה יז. ומשמעות לשונו דבבית אפל מותר בכל אופן, והב"ח מביא שיטת הר"מ דאין נזקקין לזה אלא מפני צורך גדול וכן פסק הטור באה"ע סי' כ"ה ע"ש.

ובש"ע סי' ר"מ סי' י"א כתב המחבר וז"ל אסור לשמש לאור הנר אע"פ שמאפיל בטליתו וכן אסור לשמש ביום אא"כ הוא בית אפל עכ"ל, ומשמע מלשונו דבבית אפל מותר לכתחלה, והרמ"א מוסיף דת"ח מאפיל בטליתו ושרי, ובאה"ע סי' כ"ה ס"ה כתב המחבר וז"ל וכן אסור לשמש מטתו ביום שעזות פנים היא לו עכ"ל. וקצת פלא למה השמיט המחבר

חי פ' וירא סי' כ"ו דאיתא שם דהיה מנהג פשוט בבגדד דהחתן שנושא בתולה משמש בליל חופה שהיא ביאה ראשונה לאור הנר אפילו הוא חכם וחסיד בלי שום פקפוק, ומכאן הבא"ח ההיתר דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה (יבמות ל"ד). והוא רק עושה את האשה לכלי (כנודע עפ"י קבלה), לכן אין החיצונים מתגרים בזה ואין כאן העונש של בנים נכפים דפסחים קי"ב: עכ"ד. וכן נשמע שהאדמו"ר מקלויזנבורג וצ"ל הורה לחתנים לשמש בלילה הראשון לאור לאנטערנע. ולכאורה כל קורא יפלא דהא הדין של איסור תשמיש לאור הנר מפורש בנדה יז. והגמרא מדמה זה לאיסור של תשמיש ביום דטעמם שוה, וא"כ כיון דהאיסור הוא מטעם ואהבת לרעך כמוך ושמא יראה בה דבר מגונה היאך שייך לחלק בין ביאה ראשונה לשניה. אבל לפי"מ דביארנו דהר"מ פסק כר' יוחנן י"ל דנהגו כשיטתו, ולשיטת ר' יוחנן דלומד מקרא ד"והלילה אומר הורה גבר" לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון י"ל דבביאה ראשונה דאינה בשביל הריון מותר, וע"ז סמכו להקל בבגדד. (שוב מצאתי דבשו"ת תורה לשמה שאלה ק"ד כבר עמד בזה ותירץ דבכעילה ראשונה שרי משום הכרח כדי שיראה דם בתולים לנגד עיניו ואם ישמש במחשך יהא לבו נוקפו אולי היתה בעולה ועשתה איזה ערמה להביא עדים מלוכלכים בדם עוף וכיצא וקנחה בהם ותאמר זה דם בתולים עכ"ד, ולא זכיתי להבין דבריו הק' דכי בשביל חשש כל שהוא אפשר להתיר איסור מחו"ל וצ"ע).

הדין של ת"ח מאפיל בטליתו דלא מובא זה כלל בשו"ע רק ברמ"א, ואפ"ל עפ"י דברי הרב המגיד דכתב דהר"מ השמיט הדין של בית אפל משום הרגל תשמיש שלא יבא לעשות כן לכתחלה ואולי מזה הטעם גם המחבר השמיט הדין של ת"ח מאפיל בטליתו שלא יתרגלו לעשות כן לכתחלה, אבל ק"ק אמאי שינה מהר"מ דהשמיט הדין של בית אפל והשמיט הדין של ת"ח.

ועי"ל באנפין אחרים עפ"י המבואר ביו"ד סי' רמ"ג ס"ב ברמ"א דאין בדורנו עכשו חכם שיתנו לו ליטרא דדהבא אם מביישו רק לענין לפוטרו ממם אין מדקדקין בזה רק שיהא מוחזק לת"ח, והמקור הוא מדברי הירושלמי המובא בר"ף והרא"ש פ"ח בב"ק (עי' שם כביאור הגר"א אות ח') ועיין שם בפתחי תשובה אות ג' דמביא משו"ת כנסת יחזקאל דמביא מרבתי דבזמן הזה שכל אחד נוטל שררה לעצמו וכו' ומכ"ש שכל הספרים בדפוס וכל מי שיש לו הבנה כל שהיא לומד מתוך ספר ואומר מצאתי כל הפצי אין שום דין צורבא מרבנן וק"ו ת"ח ללא פלוג בדבר בין למדן ללמדן וכו' אמנם מי שהומחה לרבים ורבים קבלוהו עליהם להיות להם לרב וקובע מדרש וישיבה ודאי דין ת"ח גמור יש לו ע"ש.

וא"כ יש לעיין איזה גדר ת"ח צריך לענין זה דיש לו היתר דמאפיל בטליתו, ואפשר דהמחבר ס"ל דצריך להיות ת"ח גמור כמו לענין ליטרא דדהבא וזה לא שכיח בזמן הזה ולפיכך השמיטו, אבל לדינא אין לנו אלא דברי הרמ"א דמיקל לת"ח אם מאפיל בטליתו. (לנו היינו

לאשכנזים, וכן להספרדים, דאע"פ שהמחבר השמיטו לא מוכח מזה מידי, כיון דהרבה פעמים השמיט המחבר דינים מסוימים ולא כתבם בשו"ע, דסמך על המעיין בחבורו בית יוסף על הטור שימצאם ומשם ידרשם). וגדר ת"ח הוא בודאי כמ"ש שם ברמ"א דאין חילוק בין שהוא תופס ישיבה או לא רק אם הוא מוחזק לת"ח בדורו שיוודע לישא וליתן בתורה ומבין מדעתו ברוב מקומות בתלמוד ופירושו ובפסקי הגאונים ותורתו אומנתו נקרא ת"ח ע"ש. (וצע"ק דמסתמת לשון הפוסקים משמע דסגי לענין זה כל שנקרא ת"ח וצנוע בדרכיו, וכן מלשון השו"ת תורה לשמה שאלה ע' משמע דכ"א שנקרא ת"ח לפי הדור מותר לכתחלה לעשות כן). אבל בגדר זה נכלל רק ת"ח גדול ולא סתם כל אברך שלומד בכולל, ולפיכך אין היתר לדינא לרוב האברכים לשמש ביום במאפיל בטליתו רק בבית אפל וזה שרי מעיקר הדין למחבר והרמ"א אפילו לכתחלה.

אבל המג"א בסקכ"ו מביא שיטת הרמב"ם והב"ח דאין נזקקין לדבר זה אלא מפני צורך גדול פי' כשיצרו מתגבר עליו ואח"כ מסיים דמסוף פ' אע"פ משמע דכבית אפל מותר לכתחלה, ולכאורה כוונתו היא דהר"מ מחמיר רק בת"ח ביום (ולכן ציין המג"א דבריו על דברי הרמ"א) אבל בית אפל דאיירי בזה המחבר שרי לכתחלה, וזהו דלא כדברי הרב המגיד הנ"ל דס"ל דלר"מ אין לשמש בבית אפל לכתחלה משום הרגל תשמיש ע"ש, וכן איתא בפמ"ג דלפי המג"א מותר לכתחלה לשמש בבית אפל ביום, ועיין בחכמת שלמה דמביא דברי הר"מ שציין המג"א גבי ת"ח בהאפלת טלית דאין נזקקין לזה

אלא מפני צורך גדול, והקשה דמהגמ' כתובות סב: יש ראייה ברורה דמותר לכתחלה, ופלא שלא הרגיש דהמג"א בעצמו מביא את הגמ' ומבאר דההיא איירי בבית אפל דשרי לכתחלה אבל ת"ח ביום אינו מותר אלא מפני צורך גדול וממילא לא קשה על הר"מ כלל. (ומש"כ החכמת שלמה דהגמ' מתרין הא אמר רבא ת"ח מאפיל בטליתו ושרי אצלנו בגמרא אין הגירסא כך, רק הא אמר רבא בבית אפל מותר, וצ"ע) ורק לשיטת הרב המגיד יש להקשות, והנלענ"ד כבר פי' לעיל, ע"ש.

והרכי יוסף כותב דאין ראית המג"א מוכרחת, כיון דאפשר לפרש הגמ' כהריטב"א דאיירי בפועל דעונתו ב' פעמים בשבוע ולפיכך מותר, א"נ דאיירי בת"ח ורק לו מותר לכתחלה בבית אפל, דבלי בית אפל ומאפיל בטליתו מותר רק בשעת הדחק כדאיתא ברמב"ם אבל בבית אפל והוא ת"ח מותר לכתחלה, (ובזה מיושב סוגית הש"ס אף לפי שיטת המגיד משנה, אבל יוצא חידוש גדול לדינא) אמנם למעשה אינו מסיק לדינא כנגד המג"א.

והמ"ב שם בס"ק מ"ה פוסק כהמג"א ולא דן כלל בשאלה מה הדין לגבי בית אפל ביום אי שרי לכתחלה אי לאו (ובספר משכן ישראל רוצה לדייק מזה דהמ"ב מתיר כן רק לצורך, ואינו מוכרח לפענ"ד דהא המחבר סותם דהוא מותר ומשמע דאף לכתחלה, ואם היה המ"ב אוסר לכתחלה הו"ל לפרש). רק מביא חידוש לדינא מהחכמת אדם בשער הציון ס"ק כ"ה דבאופן שיכול לבוא לידי חטא מותר ע"י האפלת טלית אף לכל אדם ע"כ, וצ"ע"ג היכן המקור לזה דלא נזכר

בש"ס היתר דהאפלת טלית רק לת"ח ולא לסתם אדם וכן כתבו כל הפוסקים, ופשוט דאם יצרו מתגבר עליו ילך לבית אפל וישמש ביום דזהו מותר לכל הפוסקים, (ואף לשיטת הרב המגיד אם צריך לכך, כשיטת הר"מ ורבינו מנוח והריטב"א בכתובות סה כדמוכח מהש"ס כמו שהבאתי לעיל). ואם אין בית אפל צ"ע לדינא, דאפשר דיותר טוב לעבור על האיסור לשמש לאור הנר מלעבור ה"ו על איסור יותר המור דהו"ל, וכן מסתבר, וצ"ע.

והנה לכאורה יוצא לדינא דבבית אפל ביום מותר דהא הטור פוסק דאפילו לת"ח מותר לכתחלה כשמאפיל בטליתו, ואפילו להר"מ דאוסר הא כבר כתב המג"א דזהו דוקא שלא בבית אפל ולא נקט לדינא כמו הרב המגיד דאוסר לשיטת הר"מ, אבל עיין בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"א סי' ק"ב דפוסק בסתמא כהרב המגיד דאינו מותר רק לצורך גדול ולא מביא כלל דברי המג"א והפמ"ג וצ"ע על דבריו, ועכ"פ לחתן שמעודת נישואיו נגמרה סמוך לבוקר יש מקום להתיר לו בשופי לעשות ביאה ראשונה בבית אפל, דהא לרוב הפוסקים אף בכל פעם מותר לשמש ביום בבית אפל, ולפי"מ שביארנו בשיטת הר"מ דפוסק כר"י יש סברא דבביאה ראשונה אין שייך כלל האיסור לשמש ביום דאין מתעברין הימנה וכנ"ל וכמנהג בגדד המובא בבא"ח, ולכן נראה להקל בכח"ג אבל רק בבית אפל ולא לאור הנר ובהאפלת טלית דזה התירו רק לת"ח, וגם להנהגים עפ"י קבלה יש סברא להקל כפי שנאריך לקמן בס"ד. ואע"פ שלכאורה מעיקר הדין מותר, משמע להדיא בש"ס

דאין להרגיל עצמו בכך דאיתא בכתובות נז. דאורה ארעא לשמש בלילה, ועיין מה שכתבנו בזה לעיל, ובפרט דלהרבה מקובלים יש בזה איסור (עי' לקמן) וגם דלהרה"מ להר"מ אין לעשות כן לכתחלה וכו"ה דעת הריטב"א ורבינו מנוח א"כ בודאי אין להנהיג לעשות כך בתדירות ורק לעת הצורך יש להקל כנ"ל.

ויש להוסיף דפשמות הר"מ מוכח כהמגיד משנה דהא הר"מ משמיט ההלכה של בית אפל לגמרי, ועי' לא תירץ המג"א כלום, ובפרט דאיתא ברדב"ז (הובא בשדי חמד ח"ט דף ק"מ ס' ז' אות ג') כל מקום שאני רואה מחלוקת בדברי הרב (הרמב"ם) אני סומך על דברי המגיד משנה שהיה אדם גדול ובקי ורוב שיטתו כשיטת הרשב"א ועוד כיון שהוא בא לפרש דקדק בהם ככל הצורך, ומביא בשם הרב נחלת יהושע קשה להעלות על הלב שאנו מבינים דברי הרמב"ם יותר מהרשב"א והרב המגיד, ואע"פ שאין בכחנו לחלוק על המג"א לכתחלה אין לעשות כנגד הרב המגיד, ומה גם דהברכ"י כותב דראית המג"א אינה מוכרחת, והמ"ב הוא סתום בענין זה, אשר על כן נראה להלכה דאין להקל לשמש ביום בכית אפל רק לעת הצורך גדול כגון דנתגבר עליו יצרו וכדומה, ודו"ק.

ועכשו נבוא לברר הדין בזה לפי שיטת המקובלים, דברעיא מהימנא (הובא בשו"ת תורה לשמה שאלה ס"ט וע') אמר רעיא מהימנא אי הכי מאי ניהו כי בא השמש וכו' אלא מהכא אוליפנא מאן דמיחד באיתתא צריך בליליא ולמכבי

שרגא וביממא לאו אורה ארעא דרבנן לשמש ממתן אלא בלילה אורה צנעא עכ"ל, הרי דאין כאן איסור רק דאין זה אורה ארעא דהיינו דאין לעשות כן לכתחלה וברגילות. אבל מרבינו האר"י בפע"ח שער קשעה"מ פ"א משמע דיש בזה גם איסור דכותב וז"ל המשמש מטתו ביום אינו לוקח כי אם הנשמות המגולגלות וכו' לכן הוצרך לקיים קיומם בדרך עברה היינו שמושו ביום ובדרך זנות, ולפי שירמיה הולידתו אמו ביום לכן אמרו חז"ל שירמיה אמר ארור היום אשר יודלתי בו מלמד שחלקיהו שימש מטתו ביום לפי שהוצרך לברוח כו' וז"ס מ"ש למה זה מרחם יצאתי לראות עמל ויגון עכ"ל. ומשמע להדיא דיש בזה איסור ולפיכך גורם עמל ויגון וכו' וגם אינו לוקח בשביל זה רק נשמות מגולגלות (ועל אף שלמעשה היה אז לאביו חיוב עונה משמע דאפ"ה ממשיכים נשמות מגולגלות, ואפשר דבאמת אין בזה איסור כ"כ, רק למעשה ממשיכים עי"ז נשמות מגולגלות, וצ"ע).

והנה מכיון דמשמע מהלשון של הפע"ח בסתמא דאסור באמצע היום משום דממשיך נשמות מגולגלות ויש בזה צד עברה עי' לשונו לעיל יש לעיין מה הדין אם היא כבר מעוברת דאז אינו ממשיך נשמה וא"כ י"ל דמותר, ובאמת בשו"ת תורה לשמה תשובה ע' רוצה להתיר בשביל זו באופן כזה עפ"י קבלה, אבל לפענ"ד נראה במחכ"ת דידוע דעפ"י סוד אסור לשמש באמצע השבוע לת"ח עד דחשיב ליה בזהר כעובר על הלאו דערות

כלתך לא תגלה עי' בזהר פ' אחרי. ורבינו האר"י בפע"ה שער קשעה"מ סי' י"א דף פ' ע"ב דזהו דוקא בימים שיכולים להתעבר בהם אבל בימי יניקה ועבור אין לחוש, אבל רבינו מהר"ם פאפרי"ש בספר אור זרוע (בהגהות על טעמי המצות עמ' רנ"ד) כותב זהו שקר, דמפורש מהזהר בפ' אחרי דף עח. דבכל גווני אין לשמש רק בשבת, והוא אומר דלשון זו של רבינו האר"י הוא מכתב יד מוהר"ז ז"ל, ואפשר שכתב זה קודם שלמד עם מורנו האר"י ועי' בספר פתוחי הותם (להרה"ג המקובל מוהר"ר אברהם אביש ציינבורט שליט"א) באהע"ז הל' אישות סי' כ"ה סק"ט דהקשה דלכאורה לשון מוהר"ז הוא בפע"ה "מורי זלה"ה היה אומר וכו'" ומשמע דזהו דברי רבינו האר"י החי, ונשאר בצ"ע, ואפשר דמהר"ם פאפרי"ש למד דכוונתו על הרמ"ק דמוהר"ז למד גם אצלו, אבל אין זה דרך מוהר"ז בשאר מקומות לכתוב כן על הרמ"ק. אבל באמת מצינו בתחלת פע"ה דמביא בשם מורי ז"ל וכוונתו לרמ"ק, (ע"ש דכתוב באמת משם רבינו האריז"ל אמנם הכוונה היא לרמ"ק ע"ש, ואפשר דהיה כתוב בשם מורי ז"ל והמעתיקים חשבו דהכוונה לאריז"ל ובאמת התכוון לרמ"ק).

והנה מש"כ בבן איש חי שנה ב' פ' וירא דבדיעבד מותר עד משיכיר נלפענ"ד הביאור עפ"י דברי רבינו האר"י החי בשער הכוונות כ' ע"א דכתב

וז"ל ונמצא כי המוחין שבאו מחצות לילה ואילך אינם מסתלקים עד אחר היות היום ברור כי בעת אילת השחר עדיין לא נסתלקו המוחין וכו' ע"ש, ונמצא דהיהוד של יעקב ולאח הולך עד משיכיר, והטעם דבקדרותא דצפרא יש עוה"פ היהוד דיעקב ולאח כנודע כמו בחצות ונמשך עד אז ולפיכך שייך להמשיך נשמות מאותו יהוד כמו מן חצות, אבל שיטת התורה לשמה ס"ז דמתיר עד הנץ (אם הבית אפל) כוונתו נראה דכיון דרשב"י אומר במס' ברכות ה: וכן פסקינן בשעת הדחק דאם לא קרא ק"ש ערבית מותר לקרות עד הנץ ע"כ גם עפ"י סוד יש מקום להמשיך האורות של לילה עד הנץ וא"כ שייך להמשיך נשמות עד הנץ בשעת הדחק, אבל זה רק בשעת הדחק דאנחנו פוסקים דאם לא היה שונג אסור לו לקרות ק"ש אחר עלות השחר, (אבל כשמעיינים בלשונו שם הזי' דאע"ג דאירי במי שהיה לו אונס אינו מביא תנאי זה דרק באנוס כוונתיה יהא מותר לשמש עד הנץ, ואפשר דאה"נ הוא סובר דלכל הפחות כיון דיש בו מעלה של שבת ואם ימתין עד מוצ"ש כבר לא יהיה לו מעלה זו יש להתיר מחמת כן אפילו אי לא הוה אונס גמור עד הנץ ע"ש וצ"ע). משא"כ לפי מש"כ בבא"ה דאפילו לא קרא במזיד יהיה מותר לשמש עד זמן משיכיר כיון דעד אז יש היהוד ודו"ק היטב.

ט. בענין נבול פה

בדברי הזה"ק שה"ש עד: וז"ל אסור ליה לבר נש למשתעי מילי דזנותא אפילו באתת' בגין דיתקשי וייתי להרהורין בישין אהרנין, הרי מפורש בדבריו הקדושים דגם אם רק יביא לידי מחשבות אסורות אסור לדבר. (ובפרט דידוע דלמקצת פוסקים וביניהם רבינו בעל היסוד ושורש העבודה אם אדם בא לידי קישוי ע"י הרהורי עברה ח"ו נחשב כבר כמוציא זרע לבטלה דאח"כ יוצא הזרע במי רגלים ר"ל).

ועיין ביסוד ושורש העבודה שער המים פ"ג דכותב דמדברי הזה"ק בריש בראשית דהבאנו לעיל מוכח דאפילו לדבר מענין יום הטבילה אימתי יהיה וכדומה ג"כ אסור דיכול להביא לידי הרהורים ע"ש, **ובין** בספר מסלת ישראלים בפ"א בפרטי מדת הנקיות כותב הידוש נפלא דיש איסור עריות בדבור כמו שיש איסור עריות במעשה, וז"ל: בענין הדבור עם האשה בהדיא שנינו (אבות פ"א) כל המרכה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו, ובשמיעה אמרו (ברכות כ"ד) קול באשה ערוה, עוד בענין זנות הפה והאוזן, דהיינו הדבור בדברי הזנות או השמיעה לדברים האלה, כבר צוחו ככרוכיא: ולא יראה בכך ערות דבר ושב מאחריך, ערות דבר זה נבול פה, ואמרו (שבת ל"ג) בעון נבלות פה צרות רבות וגזרות קשות מתחדשות ובהורי ישראל מתים ח"ו, ואמרו עוד (שם) כל המנבל פיו מעמיקים לו גיהנם, ואמרו עוד (כתובות ה:) הכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה אלא כל המנבל פיו כו'

איתא במס' כתובות ה: אמר ר' חנן בר רב הכל יודעין כלה למה נכנסת לחופה אלא כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו נחתם לו גזר דינו של שבעים שנה לטובה נפסק עליו. (ורע"א מצייין להט"ז ביו"ד סי' קכ"ב ס"ק א' דהיינו דוקא אם מוציא מפיו דבר נבלה בכונה וברצון אבל אם לפעמים מדבר נבול פה בלא כיוון להרע לא נכלל במאמר זו ולפיכך נקט הלשון מוציא מפיו דהיינו בכונה, דאל"ה היה צ"ל כל שאומר או שמזכיר דברי נבול פה וכדו').

הנה ידוע ומפורסם דהרבה אנשים מנבלים את פיהם לדבר בעניני התשמיש וכו' עם נשותיהם שלא לצורך מצוה כלל ופעמים מדברים ע"ז גם עם חבריהם ויש בזה איסורים חמורים מאד. ראשית, האיסור הגדול של נבול פה דאיתא בכתובות כנ"ל. ושנית, יש בזה האיסור המובא בזוה"ק פ' בראשית בהקדמה דף ת. וז"ל רב המנונא סבא אמר הכי אל תתן את פיך לחטיא את בשרך דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא ויהא גרים למיחטי לההוא בשר קודש דחתים ביה ברית קדישא, דאילו עביד כן משכין ליה לגיהנם וכו'. ויש אנשים שמועים ומפרשים דברי הזה"ק איירי בחטא הידוע דהו"ל וסוברים דכיון דהם נזהרים ויודעים שלא יבואו ע"י הדבור להו"ל רק לידי קישוי או מחשבות רעות אין בזה איסור ח"ו, ולבד שעוברים על האיסור החמור של נבול פה דזהו אסור בכל אופן הם גם עוברים על איסור זה של הזה"ק דכן מבואר להדיא

מגופו של מעשה שאע"פ שאין בהם כרת ומיתת ב"ד אסורים הם איסור עצמם מלבד היותם ג"כ גורמים ומביאים אל האיסור הראשי עצמו, וכענין הנזיר שזכרו במדרש שהבאנו למעלה. בענין המחשבה כבר אמרו בתחלת הברייתא שלנו: ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, ואמרו עוד (יומא כ"ט) הרהורי עברה קשים מעברה, ומקרא מלא הוא (משלי ט"ו) תועבת ה' כל מחשבות רע. והנה דברנו משני גופי עברות המורות שבני אדם קרובים ליכשל בענפיהם מפני רובם של הענפים ורוב נטיית לבו של אדם בתאותו אליהם. עכ"ל.

ובראשית חכמה בחופת אליהו כתב וז"ל ג' הקב"ה שונאן וכו' והמספר בדברים שבינו לבין אשתו לשום בריה (ובמעשה תורה הגירסא בפרהסיא) ובודאי אין לספר לשום אדם מענינים אלו. לבד מלצדיק או מדריך שלא יבוא לידי חטא, וזה לא חשיב דרך סיפור רק דרך לימוד, כנלפענ"ד, דהא חזי' לגדולי ישראל דהדריכו בענינים אלו.

אפילו גזר דין של ע' שנה לטובה הופכים לו לרעה, ואמרו עוד (הגיגה ה') אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידין לו לאדם בשעת הדין, ובענין השמיעה הרעה הזאת ג"כ אמרו (שבת ל"ג) אף השומע ושותק, שנאמר זעום ה' יפול שם, הרי לך שכל החושים צריכים להיות נקיים מן הזנות ומענינו, ואם לחשך אדם לומר שמה שאמרו על נבול פה אינו אלא כדי לאיים ולהרחיק אדם מן העברה ובמי שדמו רותח הדברים אמורים שמדי דברו בו בא לידי תאוה, אבל במי שאמרו דרך שהוק בעלמא לאו מלתא היא ואין לחוש עליו, אף אתה אמור לו עד כאן דברי יצר הרע, כי מקרא מלא שהביאו ז"ל לראיתם על כן על בחוריו לא ישמח ה' וגו' כי כלו הנף ומרע וכל פה דובר נבלה, הנה לא הזכיר הכתוב הזה לא עבודה זרה ולא גילוי עריות ולא שפיכות דמים אלא חניפה ולשון הרע ונבול פה, כולם מחטאת הפה בדבור, ועליהם יצאה הגזרה על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם, אלא האמת הוא כדברי רבותינו ז"ל שניכול פה הוא ערותו של הדבור ממש, ומשום זנות הוא שנאסר ככל שאר עניני הזנות חוץ

י. בענין האחדות

באגרת הרמב"ן וכן מבואר בזהר בכמה מקומות (עי' אגרת הקדש פ"ג בענין בני אנוסה "שבאותו החיבור - אם אינו נעשה

הנה פשוט דהאחדות בין האיש ואשתו הוא החלק העיקרי הגורם להמשכת הקדושה והשראת השכינה כדאיתא

אחד, ולקשר עצמו לבוראו ולא לכוון בשביל תאות עצמו ואהבת עצמו הסרוחה, ומפריד עצמו מבוראו וגם להבדיל מאשתו הגשמי.

ולפיכך צריך האדם למעט מהתאווה הגשמית דאז יותר יכול להתקדש בדעתו ויהיה רק בהתקשרות הנפשית והתדבקות למעלה, ויקיים המצוה כדי לפרוע חובו כדאיתא בשו"ע, וכ"ז פשוט למעמיק באמיתיות ענינים אלו.

והכלל הוא דכל עונג פותח הנפש ויכול להשתמש בפתיחה זו לאהבת ה' וקשר רוחני עם כלל ישראל, ובמצוות פרו ורבו להתקשר בנפש אשתו להיותם נפש אחת. אבל ריבוי תענוג שלא לצורך מבטל כוונתו הנעשה כרוך לעצם התענוג ולא לנותן התענוג, דתענוג הוא היות המקשר ואם אדם מקבל היות (או שאר דברים) מחברו נעשה מקושר לחברו, ואם אדם מבין שמקבל היותו מהקב"ה נעשה מקושר להקב"ה, אבל על ריבוי התענוג כתוב "וישמן ישורון ויבעט" ונעשה מקושר לעצם התענוג ורוצה את עצם הכסף וזהב, וממילא נעשה נפרד מבוראו ובעט במי שנותן לו התענוג, דאינו מרגיש הכרת הטוב והתקשרות לו ית', רק מרגיש את עצמו את גדולתו וישותו וכו', ובא לידי גאווה ופירוד מבוראו. ולפיכך ציוו חז"ל מחד גיסא לאכול מצה לתאבון דרך עייזו יש הידור מצוה דיכול לקיים המצוה בכוונה ובדבקות בבוראו, וכן במצות עונה איתא ברש"י נדה יז. דאם הוא מקיים המצוה כשאין לו חשק ורצון

ברוב החשק והאחדות - אין השכינה שורה בו". ובסה"ק ראשית חכמה שער הקדושה פ' ט"ז מביא דברי הזהר בפ' ויקרא פא: (הלשון של הזהר באותיות אחרות בדפוס) "לא שארי קודשא בריך הוא ולא אשתכח אלא באחד וכו' ואימתי איקרי בר נש חד בשעתא דאשתכח דבר ונוקבא ואתקדש בקדושה עילאה ואתכוון לאתקדשא כדקא יאות כדין הוא שלים ואיקרי אחד בלא פגימו וכו' וכד משתכחי תרויהו כחד כדין כולהו בנפשא ובגופא, בנפשא לאתדבקא דא בדא ברעותא הדא ובגופא כמה דאוליפנא דבר נש בבר נש דלא נתיב כמאן דאיתפליג, וכד מתחברן דבר ונוקבא כדין איתעבידו חד גופא ואשתכח דאינהו חד נפשא וחד גופא ואיקרי בר נש אחד, כדין קב"ה שארי באחד ואפקיד רוחא דקודשא בהווא אחד". ועי' מהר"ל בגבורות ה' מש"כ דהאחדות הוא ענין אלקי, והראשית חכמה שם פירש דברי הזהר שיהא רצונה עמו שלא יהיה ביניהם שום קטיגוריא ומחלוקת אלא אהבה ואחוה שלום ורעות.

והנה יש אנשים שהושבים שענין זה הוא סתירה למה שכתוב בשו"ע דצריך האדם למעט בתאוותיו וכהא דרבי אליעזר שימש כמי שכפאו שד, דהא עיקר הקשר הוא רק מחמת תענוג, ועיקר הקדושה והשראת השכינה הוא רק במקום קשר. אמנם באמת עיקר הענין בזה הוא דתענוג גשמי פותח הנפש, אבל תאוה גשמית מבטלת כוונת הנפש וגורמת לאדם לכוון להנאת ואהבת עצמו, וכיון דבשעת מצוה זו פתוח התענוג יכול להשתמש בהארה זאת להתקשר בנפש אשתו שיהיו נפש

קרוב להיות בני אנוסה דאז אינו יכול לכוון כראוי, אבל כשיש פתיחת הלב אז יכול לכוון כראוי ויכול לקיים המצוה כהלכתה.

אבל אם מרבה בתאוה שלא לצורך רק בשביל תענוגו האישי שאוהב את עצמו אז נעשה מקושר להתענוג ושוכח מאשתו וההתקשרות בנפשה ופריעת חובו

כלפיה, וכ"ש ששוכח מבוראו דאינו מכוין לידבק בו כלל ולעשות רצונו, רק כל הפצו למלאות תאותו ונפרד לגמרי מקונו. ולפיכך ציוו חז"ל למעט בהנאתו כדי שיקיים המצוה כהלכתה, ונעשה יחוד למעלה בין הדודים וגם למטה הם מתקשרים בנפש אחת, אשריהם שנעשים דוגמא דלעילא.

יא. בענין חיובי עונה

איתא במס' כתובות סא: התלמידים יוצאים לת"ת שלא ברשות שלשים יום, הפועלים שבת אחת, העונה האמורה בתורה הטיילין בכל יום הפועלים שתיים בשבת החמרים אחת בשבת הגמלים אחת לשלשים יום הספנים אחת לששה חדשים דברי ר"א. ובתוס' שם ד"ה התלמידים כתבו בשם ר"י דאתא לאשמעינן דאע"ג דמנהגם היה ללמוד ולעשות מלאכה בעירם ועונה האמורה בתורה מע"ש לע"ש כדאמרינן בגמרא ולפועלים שתיים בשבת כדקתני סיפא אפ"ה יכולים לשנות ממנהגם ולצאת מכיתם, התלמידים ל' יום והפועלים שבת אחת, ע"כ. הנה יעו"ש בסוגית הגמרא דף סב. דמה שאמרו שהתלמידים יוצאים שלא ברשות שלשים יום דמשמע דברשות מותרים יותר, השיעור הוא כמה שהם רוצים אבל דרך ארץ שלא ישא על עצמו חטא הוא לרב חדש בבית וחדש אצל רבו ולר' יוחנן חדש אצל רבו ושני חדשים בביתו.

עוד איתא שם בגמרא בכתובות סב. דמ"ש במתני' דהטיילין בכל יום רב מפרש שהוא כגון ר' שמואל בר שילת דאכיל מדידיה ושתי מדידיה וגני בטולא דאפדניה ולא חליף פריסתקא דמלכא אבביה ורבין אומר מפנקי דמערבא. ולפענ"ד נראה דשייך בזמנינו עונת הטיילים באברכי כולל שאינם לומדים בקביעות כל היום אלא הולכים כמה שעות לכולל ולומדים קצת ומפטטים קצת ואין עליהם עול הפרנסה דאביהם או חמיהם שולח להם מדי חודש את הכסף הנצרך להם והם מעוננים ובריאיים בודאי אין להם הפטור של המעיל צדקה דיש דין של ת"ח בזמננו לענין זה (הובא בבה"ל סי' רמ ד"ה ת"ח) כי אינם לומדים בתמידות, וגם מה שכתב לענין דיש עול פרנסה לא שייך אצלם כיון שאין עליהם עול כלל דהכל מוטל על הוריהם, וברור לדינא שהיבכים לשמש בכל לילה. אבל מי שלומד בהתמדה וכ"ש מי שהוא ת"ח אפילו מה שנקרא בזמננו ת"ח או מי שמוטל עליו

עול הפרנסה או שאר דברים יש לו הדין של המעיל צדקה ע"ש ודו"ק, והדין של המעיל צדקה מובא בס' ע"ו בשו"ע אה"ע פ"ת סק"ג וז"ל: תלמידי חכמים. ע"י בס' יערות דבש ה"ב דרוש י"ח שכתב בהא דאיתא בברכות כ"ז אמר להו איזל ואימליך באינשי ביתי כו' שהדבר תמוה איך שייך שראב"ע שבק עצת כל חכמי ישראל שרצו למנות אותו וילך אחר עצת אשתו אך הענין הוא דהנה עונת ת"ח מליל שבת לליל שבת ובמס' אבות דר"נ מבואר דעונת נשיא הוא מהודש לחודש מפני ביטול ביהמ"ד ואנן קי"ל חמר ונעשה גמל צריך לימלך באשתו כו' ע"ש ובס' כרם שלמה כתב עליו שדבריו דברי פי חכם הן אבל בקשתי באבות דרב נתן ולא מצאתי ולא בשום מקום אשר הפשתי, וע"י בתשובת מעיל צדקה סי' נ"א שכתב שכל מי שהוא לומד בתמידות הן אם הוא מהמורים בעם או מן התלמידים רשאי שלא לקיים עונתו כי אם א' בשבת ואף שאין לנו דין ת"ח בזה"ז בכמה דברים מ"מ בזה לדעתי רשאי כל אדם לעשות עצמו ת"ח ואף שהובא במג"א (סי' רמ סק"ג) בשם ס' הקנה שאין כל אדם רשאי לעשות עצמו ת"ח היינו כשהוא באמת פועל או טייל ואינו עוסק בתורה אבל לעוסקי תורה שמתשת כחם אין חילוק בין ת"ח שבימיהם לאותן שבזמנינו ואדרבה היא מתשת כחינו יותר לפי הסרון הבנתינו וגם בסמ"ק מ"ע רפ"ה איתא ויעשה כל אדם עצמו כת"ח כו' אך משום פריצת הדור וקנאת ירך הברתה אני מורגל לומר לכל הסבובים אלי לקיים עונת פועלים שתים בשבת עכ"ל עי"ש. וכן באה"ע סי' קנ"ד סקכ"ז כתב

הפתחי תשובה וז"ל: ובענין שכתב השואל על נידון השאלה שהיה חייב לקיים עונתו בכל לילה, לא כן עמדי אלא כל מי שהוא לומד בתמידות הן אם הוא מהמורים בעם או מן התלמידים רשאי לקיים עונתו רק אחד בשבת כו' ואני אומר בענין עונת המיילין בזה"ז שנתנו עולם הקשה עלינו אין בינינו כלל דין המיילין כידוע מפסק הרמב"ם אף כי השמיטו הטור, ולפחות ת"ח של זמנינו זה שהחמירו על עצמן ללמוד בענין ההלכה כמו שנאמר בחומר ובלבנים בעבודה קשה אין להם דין מיילנים עכ"ד ע"ש. והנה כאן מבואר שבזמן הזה לא שייך כלל דין המיילין וכן העתיק הדעת תורה סי' ר"מ ס"א אבל לפענ"ד כל זה היה בזמנם אבל לא כן בכללים של זמנינו דאם אדם אינו לומד רק קצת בכלל ואינו לומד בביתו כלל והוא מעונג ואין עול הפרנסה מהחייב לשמש בכל יום, וכל זה דלא כדכתב בספר משכן ישראל בעמ' כ"ב דאין דין זה מצוי, דבעוה"ר יש הרבה כאלו בזמננו, ואם לא יעשו כדין הנפסק בשו"ע יבואו רח"ל להכשל באיסורים המורים וד"ל.

אבל מי שלומד בתמידות אינו צריך לשמש רק פעם אחת בשבוע, והא דכתב הקהלות יעקב באגרותיו דמנהג רוב הת"ח בזמנינו לשמש ב' פעמים בשבוע, באמת הדבר תלוי במנהג הקהלות, וכל אחד ינהג כמנהג הקהלה שאליה הוא משתייך דאדעתא דהכי נשאת לו אשתו כמו שכתב בנו הגר"ח קניבסקי שליט"א מובא במשכן ישראל עמ' כ"ג, אבל אם היא נותנת לו רשות ורוצה להנהיג עצמו כת"ח רשאי וגם משובח כמ"ש הפמ"ג

בדבריו. ומה שכתב הבה"ל בסי' ר"מ לאהר שמעתיק המעיל צדקה והעיקר הכל לפי האדם פי' דמי שהוא חלש מחמת לימודו בודאי פטור אפילו לדעת המעיל צדקה דהצריך לקיים ב"פ, אבל לא בא לומר דמי שלומד בתמידות ומרגיש שהוא חזק מחוייב לקיים ב"פ, רק דעל זה יש הנהגת המעיל צדקה לעשות ב"פ מחמת פריצת הדור וקנאת ירך אשה מחברתה, דהו"ל גילו דהתורה מתשת כחו של אדם ובפרט דמפורש במעיל צדקה בשם הסמ"ק דכל אחד יעשה עצמו כת"ח ולא בא המ"ב לחלוק עליו, רק כתב דאפילו לפי מה שהנהיג המעיל צדקה לשמש ב"פ הכל לפי כחו ואם אינו יכול אינו מחוייב וז"פ. ודו"ק היטב בלשונו ותראה דכן הוא האמת.

והא דכתב בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ג סימן כח לחייב כל ת"ח בזמננו לשמש ב"פ בשבת דהא המעיל צדקה מעיר דיח קנאת ירך אשה מחברתה וכיון דאין האשה מתפייסת בכך הא איתא בטור בטעם שיעור עונה כפי שאמדו דדעת האשה מתפייסת בכך, וכיון דהיא אינה מתפייסת בפחות מב"פ בשבוע חייב לעשות כן עיי"ש. והנה דבריו צע"ג, א' דהמעיל צדקה בעצמו כותב דבאמת פטורים רק היה מורגל לומר לשואליו לשמש ב"פ אבל לא היה מחייב וממילא מי שאינו רוצה אינו מחוייב, וכל הפוסקים מזמנו של המעיל צדקה עד היום כותבים להלכה דת"ח מחוייב רק פ"א בשבת ולא מביאים כלל סברא זו, ועל כרחק דלמדו דדברי המעיל צדקה הם בגדר עצה טובה קמ"ל וא"כ סתימתן ככתיבתן דלא ס"ל דיח בזה חיוב וכל זה פשוט. ובפרט דהיה מנהג

בא"א אות ג' וכל זה דוקא אם לא בא לידי עברה עיי"ז, ופשוט. וגם כותב שם דאפילו בקהלה שנוהגים לקיים המצוה ב' פעמים בשבוע אם הוא נודע לאדם הסיד ופרוש במיוחד והיא ידעה זאת לפני הנישואין הוא פטור מלשמש ב"פ דאדעתא דהכי נישאת לו, ע"ש. (ומה שכתב שם דמי שהוא בכריאות חייב לשמש ב"פ, דכל הטעם לפטור הוא משום דתורה מתשת ואם הוא בכריאות הדר דינא לחייבו ב"פ, צ"ע מאד, א' משום שטעם הפטור דהתורה מתשת ובזמננו מתשת יותר כלשון המעיל צדקה ולא מסתבר לומר דאותו אינה מתשת אם אמרו לנו חו"ל דהתורה דרכה להתיש. ב' משום שהמג"א והחלקת מהוקק הוסיפו טעם דהת"ח צריכים לנדר שנה מעיניהם ללמוד דתורתן אומנתן א"כ הטעם הוא בשביל ביטול תורה ואין נפ"מ בזה אם הוא בריא או לא. ג' דהמעיל צדקה מביא מהסמ"ק מ"ע רפ"ה דיעשה כל אדם עצמו כת"ח והא דאיתא במג"א סי' ר"מ סק"ג בשם ספר הקנה שאין כל אדם רשאי לעשות עצמו לת"ח היינו כשהוא באמת פועל או טייל ואינו עוסק בתורה אבל מי שעוסק בתורה בודאי אין לו חיוב יותר מפעם אחת ורק משום פריצת הדור וקנאת ירך חברתה היה "מיעין" המעיל צדקה לעשות ב' פעמים בשבוע, וממילא מי שאינו רוצה לעשות יותר מפעם אחת משום ביטול תורה (או עפ"י קבלה) א"א לחייבו כלל וז"פ וברור לדינא למי שמודה על האמת ומעיין בלשונות המעיל צדקה, ולא זכיתי להבין לשונו של הקהלות יעקב דכותב בפשיטות דמי שרוצה לפטור עצמו בפ"א בשבוע ולא ב"פ קרוב דהוי ספק דאורייתא וסומך עצמו על המעיל צדקה ע"ש וכל זה דלא כמו שכותב המעיל צדקה כלל וצע"ג

כמה קהלות של חסידים ואנשי מעשה לעשות פעם אחת אפילו בזמננו לאחר דברי המעיל צדקה ובודאי למדו דאין דבריו אלא בתורת יעוץ כמו שמשמע בפשיטות מלשונו. ב' דאיתא בתשובת החת"ם יותר מזה הרבה דאשה דבעלה רוצה להחמיר על ספק כתם יש לו כח להפקיע שעבודה ע"ש, וכ"ש כאן דמעיקר הדין להרבה פוסקים סגי לקיים המצוה פ"א בשבוע אינה רשאית לעכבו דכל אשה נישאת אדעתא דהכי דבעלה יתעלה בעבודת השי"ת ויגדל לת"ח ע"ש דבריו להבות אש הובא בפ"ת אה"ע סי' קפ"ח אות ב' ח"ס סי' קמ"ט. סוף דבר א"א להיב רק ליעוץ לעשות ב"פ בשבוע באותן קהלות דהמנהג לעשות כן. ודו"ק. וכל זה כתבתי עפ"י נגלה, אבל עפ"י קבלה בודאי יש איסור חמור לת"ח לעשות זיווג בימות החול (ובס' קדושה וצניעות הביא ליקוט מכל דברי המקובלים בענין זה ואכמ"ל) וכדאיתא בשער המצות פ' בראשית ובוהר הקדוש (ח"ג פ"א ע"א) החמיר דהוי כמו בלתו ע"ש, ואם היא מאד רוצה לשמש גם בימות החול, עיי' לקמן במאמרינו בענין השתוקקות.

והנה בענין מי נקרא טייל, הגמרא מביא בזה פלוגתא דלרבא הכוונה בני פירקי ולאביי כדרב דאומר כגון ר' שמואל בר שילת ורבין אמר מפנקי דמערבא, ועיי' בשטמ"ק דהביא התוד"ה טיילין דכתבו וז"ל על שם שדרכם בטולא דאפדנייהו ופי' השטמ"ק דאין לפרש טיול כפשוטו דהא בני פירקי לא מטיילי ור' שמואל בר שילת לא הוה מטייל אלא טורח ויגע עם התלמידים, אלא על שם דדרים בטולא

דאפדנייהו וכדאמרינן גבי רב שמואל בר שילת. עכ"ל.

ובמהדורא קמא דרש"י (הובא בשטמ"ק) כתב וז"ל בני פירקי תלמידים הלומדים פירקן בעירן ולפני רבן ואינן יוצאין הויץ לעירם, ולשון טיילין על שם שלומדים בהנחתן בעירן בלא עמל אלא דרך בדיחות ושחוק. ע"כ.

והמעם דאביי פליג ארבא פי' רש"י במהדו"ק דנשי בני פירקי לא אכפת להו בהכי מפני ביטול תורה אבל רב שמואל בר שילת היה מלמד תינוקות ואוכל ושותה משכר טורחו בביתו ולא היה צריך לצאת הויץ לסחורה ונזון בלי יגיעה ע"ש, והוסיפו לפרש תלמידי רבינו יונה דמאי דאמרינן עונת ת"ח מע"ש לע"ש היינו בתלמידים שלומדים תורה מפי רבם שלומדים בלילות וטורחים יותר. והביא בשטמ"ק דאין זה נראה שאם היה צריך (רב שמואל בר שילת) לטרוח בתינוקות מתורת שכירות איך יעלה על דעת שום חכם שזה יקרא טייל, שזה צער ויגיעה הוא, אלא שלא היה מלמד אותם בשכר והיה אוכל ושותה ממונו והיה סובר רב דמתוך ההנאה גדולה שהיתה לו מפני שהיה מתעסק במצוה רבה כזאת בלא שכר לא היה מרגיש ביגיעה כל כך ולא היה לו צער והיה אומר דכל מי שלומד בדרך הנאה כמו זה דין טייל יהבינן ליה וכן כל אדם שאוכל ושותה משלו בלא צער ויגיעה טייל הוי אף על פי שלא יהיה מעונג במאכלו יותר משאר בני אדם. עכ"ד הקדושים והם מחודשים מאד, ורואים שהיה קשה להם אמאי רב שמואל בר שילת לא נחשב

ועי' בהרא"ש והמאירי (הרי"ף אינו מביא זה, וכן בש"ם שלנו לא נמצא כן) דמביאים הגמ' דרוצה אשה בקב ותפלות וכו' ומוסיפים "וכן כולם לבד מטייל ונעשה תלמיד חכם דכיון דמצוי אצלה תמיד בעיר וגם שהוא לומד אינה מקפדת דברי רבי אליעזר, אמר רבא הלכה כרבי אליעזר", וכן פוסקים הרא"ש והמאירי להלכה, וצ"ע אמאי השמיט הרי"ף דין זה, ועי' לקמן.

והנה לקמן בסוגיין איתא "עונה של תלמידי חכמים אימת אמר רב יהודה אמר שמואל מע"ש לע"ש אשר פרוי יתן בעתו אמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש" ע"כ לשון הגמרא וכן נפסק להלכה ברי"ף וברא"ש.

והא דלא מפרש במתני' עונת ת"ח, עיין בר"ן וז"ל ותמה אני עונת ת"ח שהיא אחת בשבת למה לא הזכיר במשנתנו ונראה לי שאין לת"ח עונה קבועה שכיון ששנינו שהתלמידים יוצאים שלא ברשות לר"א ל' יום ולדברי חכמים שתים ושלוש שנים כדאיתא בגמרא משמע דעונת ת"ח הדרים בעירם ג"כ משתנית לפי מה שהם צריכים לנדד שינה מעיניהם בענין לימודם ולטרוח בו, והדבר ידוע שאין כל הזמנים שוין להם בכך, ודאמרינן בגמרא דעונתן אחת בשבת היינו כשאין מתחדש להם בלימודם דבר ולפי שידוע שאין זה מצוי להם תמיד לא נשנית עונה שלהם במשנתנו עכ"ל, ועיין לקמן אי פסקינן כהר"ן בזה.

אבל המהר"ם שיה כתב טעם אחר (הובא גם בקרבן נתנאל אות צ') דלפי שת"ח

כת"ח, ותרצו באופן מחודש, דאדרבה כיון דלמד שלא לשם מומן היה כ"כ נהנה מהלימוד לשמה עד שלא נחשב בעיניו לעמל, ודברים אלו הם קילורין לעינים מה נקרא לימוד לשמה. ועכ"פ רואים דשיטת כל הראשונים דהבאנו עד עכשו דהם רש"י ותוס' ופשטות דברי הרי"ף וה"ר יונה דדברי הגמרא "כגון רב שמואל בר שילת" הם כפשוטם, דגם ת"ח שאין לו שום עמל (למר בפרנסה ולמר בלימודו, כל חד כדאית ליה), חיוב עונתו הוא בכל יום ולא משנים הפשט ברשב"ש, ועי' לקמן.

והנה רבינו הרי"ף פוסק כרב (וכאביי) דדוקא כגון רב שמואל בר שילת חייב בכל יום, והקשו עליו תלמידי רבינו יונה דהיאך סומך עצמו על דברי רב ולא על רבין דסובר דדוקא מפנקי דמערבא דהיו אנשים מפונקים ביותר שאינם טורחים בשום דבר ויש בהם כח לקיים מצות עונה בכל יום, והגמרא מביא דברי רבין במסקנא והדעת נוטה דהלכה כמותו דודאי דת"ח אע"ג דאכיל ושתי מדיליה אין כחו חזק כ"כ ועונתו אינה אלא מע"ש לע"ש שהתורה מייגעת אותו כמו שאמרו במדרש "למה נקרא שמה תושיה שמתשת כחו של אדם" ואין לחלק בין התלמידים, ע"כ קושית תלמידי ה"ר יונה על הרי"ף.

ועי' לקמן בדף סב: א"ל רבה בר רב הונן לאביי חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה אשה בקב ותפלות מעשרה קבין ופרישות. ועי' ברש"י דהבעיא היתה אי נישאת לו כשהיה חמר מהו ליעשות גמל שלא ברשות, הרווחה עדיפא לה שיתעשר או עונה עדיפא לה, ותירץ הגמ' דהעיקר אצלה קב ותפלות פי' להיות עמו.

צנועים בתשמיש לא פרסמם התנא, וכדפירש רש"י עה"פ "גמלים מיניקות ובניהם" דלפי שצנועים בתשמיש לא פרסמם הכתוב, והוסיף הקרבן נתנאל דהתנא מרמוז עונת ת"ח במאי דקאמר החמרים אחד בשבת רמוז בזה עונת ת"ח ע"ד יששכר המור גרם, ע"כ.

והטעם שהוא מע"ש לע"ש עי' ברש"י ובר"ן דהוא מטעם דליל שבת הוא ליל תענוג ושכיתה והנאת הגוף ע"כ, ובתלמידי רבינו יונה כתבו הטעם דע"ש עד ע"ש הכוונה פעם אחת בשבוע ואותו הפעם בליל שבת משום עונג שבת ועוד שאינם מתבטלים בלימודם ע"כ, ולכאורה כוונת הר"ן היא דכיון דהחיוב הוא פעם אחת בשבוע קבעו אותו כיום שיש בו ממילא תענוג ושכיתה והנאת הגוף, ופשוט.

ועי' בתלמידי רבינו יונה שהביאו עוד פירוש דבכלל ע"ש הוי מיום רביעי ואילך, ונותנים טעם לדבר שאין האשה יולדת אלא או לרע"א יום או לרע"ב יום או לרע"ג יום ואם ישמש בליל בליל ה' או בליל ו' או בליל שבת אז עפ"י החשבון א"א שתלד בשבת. וכתבו תלמידי רבינו יונה דפשט זה אינו מתקבל כלל. ולפענ"ד נראה דראשונים אלו שפירשו כן הוא עפ"י מ דאיתא במס' נדה לה. דחסידים הראשונים היו עושים כן דהיו משמשים רק מרביעי ואילך כדי שלא יולדו בשבת, ובפשטות חסידים הם ת"ח ד"לא עם הארץ חסיד" וממילא על כרחך דגם רביעי נכלל בשבת, אבל אין זה ראייה די"ל דהפשט הוא דגם אם היה יוצא להם ליל טבילה או חיוב אחר

בתחלת השבוע לא רצו לשמש אלא מיום ד' ואילך, ואע"ג דהוא חיוב אפשר לומר דנשותיהם היו מוחלות להם, וצ"ע, ועי' לקמן. שוב מצאתי במקור חיים סי' ר"מ א' י"א דהכוונה דחסידים הראשונים היה בליל טבילה דלא היו מקיימים רק מרביעי ואילך, ע"ש,

ואגב אכתוב דאיתא ביפה ללב (נכד החקרי לב) ה"ב וז"ל ושמעתי ברבים מיראי ה' והושבי שמו שנוהגים לשמש ממתם בליל ד' ע"כ, ולפענ"ד טעמם הוא עפ"י מה דאיתא שם בנדה לה. בספר בן יהוידע דחסידים הראשונים היו משמשים דוקא בליל רביעי ולא בחמישי וששי כדי שתהא הלידה ביום אחד בשבת שהוא מקודש יותר שיש בו חלק מתוספת נר"נ, ואע"ג דטבע האדם חלוש בו עכ"ז יתרון קדושת היום עדיף להו ע"כ, ומה דינו של ת"ח למעשה עיין לקמן.

ויש עוד נקודה חשובה הנוגע לנו בסוגיא בכתובות סב: דגרסינן בגמרא א"ר ברונא א"ר הלכה כר"א (הנך עונות ויצאיות שלא ברשות דמתני' דקתני התלמידים יוצאים לת"ת שלא ברשות שלשים יום), אמר רב אדא בר אהבה זו דברי רבי אליעזר אבל חכמים אומרים התלמידים יוצאים לת"ת כ' וג' שנים שלא ברשות, אמר רבא סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו (והוא בא להם ליטול מהם נפשות שנענשים ומתים - רש"י). ע"כ. ולכאורה דברי הגמרא הם מופלאים, דאי סברו רבנן דהלכה כר' אדא בר אהבה אמאי נענשו הא תורה לא בשמים היא, וכיון דסברו דההלכה דמותר מה עונש מגיע להם.

נענשו ותירץ דאעפ"כ שייך ליענש דאין זה מדרכי הרחמנות וכן לומד בדבריו הב"י באה"ע סי' ע"ז (הביאו בקרבן נתנאל אות פ').

ולפענ"ד הביאור בזה עפ"י הגמ' "לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה" דלפעמים צריכים לידע להתנהג בחדס לפנים משורת הדין, וכאן כיון שהנהגתם עפ"י עיקר הדין גרמה צער לנשותיהם נענשו ע"ז דהיה להם להתחסד דאין זה דרך ארץ.

אבל הב"ח חולק על הב"י בס' ע"ז שם ולומד פירוש אחר בדברי הרא"ש דמה שהרא"ש כותב "דאע"ג דהלכתא הכי" אין זה סיוע דברי הרמ"ה וצריכים לגרום ואע"ג דהלכתא (ומביא דבריו בקרבן נתנאל אות פ') והכוונה דבאמת מעיקר הדין הלכה בדברי ר' אדא וא"א שיענשו רבנן על דבר שהוא טוב מעיקר הדין רק הרבנן של הגמרא משכוחה לשמעתייהו ועברו הזמן של ג' שנים ולפיכך נענשו, אבל אם היו מקפידים על הזמן לא היו נענשים כלל רק אעפ"כ למרות שכך הדין ואין נענשים ע"ז לא מיבעיא לאיניש לעגונא לאשתו משורת דרך ארץ, (וכך מבאר דבריו בקרב"נ אות ע' ופ'). אמנם כבר הבאנו לעיל דגם תלמידי רבינו יונה למדו הפשט בגמרא כמו שפי' הב"י ברא"ש, וכיון דכבר נמצאת שיטה זו בראשונים מסתבר לומר דזהו כוונת הרא"ש.

והנה באמת מצאנו בהרי"ף כאן שפסק כמו ר' ברונא ולא הביא דברי ראב"א ולכאורה כוונתו דכיון דמצינו דנענשו ש"מ דאין הלכה כן דאל"ה למה נענשו, אבל ע"י בתלמידי רבינו יונה (הובא בשטמ"ק) שכתבו דהוא תימה על הרי"ף דלא פסק כראב"א שיותר היה ראוי לפסוק כמותו כיון דסמכי רבנן עליה, והא דחזי' בגמרא דנענשו לאו למימרא דליתא דלראב"א אלא לאשמועי' דאע"ג דיכול ללכת שלא ברשות עד ג' שנים אפ"ה אין לו לעגנה כ"כ כי מדרך הרחמנות יש לו להקדים כדי שלא תצטער יותר מדאי ולא יענש בסיבתה כמו שנענש ר' רחומי, וכ"ש אם רואה שיצרו תוקפו או שמרגיש באשתו שהיא מקפדת ביותר שיש לו לזוהר כדי שלא תהיה מצוה הבאה בעברה, עכ"ד.

ועי' גם ברא"ש סי' כ"ט דמביא דרב אלפס לא הביא דברי ראב"א משום דסבר דהלכה כר"א והרמ"ה פוסק כראב"א מדקאמר סמכי רבנן אדראב"א וקא עבדי עובדא בנפשייהו דאע"ג דהלכתא הכי לא מיבעי לעגוני לנפשייהו כולי האי דמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה ודמיה להא דאמרי' לעיל דאורחא דמילתא בכמה דאע"ג דיהבה ליה רשותא עצה טובה קמ"ל שלא יעגנה אע"פ שהוא ברשות. והנה לכאורה כוונת הרא"ש בדברי הרמ"ה היא כדברי תלמידי רבינו יונה דהבאנו לעיל דהיה קשה לו דאם הלכה כראב"א אמאי

יב. בענין החיוב דליל טבילה אי הוי חיוב נוסף

ובענין עונת ת"ח פ"א בשבוע

העונה בליל טבילה תו לא רמי חיוב עונה עליה באותו שבוע, ובאמת בגמרא בכתובות לא מצינו חיוב עונה דליל טבילה כלל והמקור הוא במס' ברכות כד. וז"ל הגמרא "אמר רב המנונא בריה דרב יוסף הוה קאימנא קמיה דרבא ואמר לי זיל אייתי תפלין ואשכחתינהו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו והוה ידענא דיום טבילה הוה ופרש"י ד"ה יום טבילה הוה - יום שטבלה אשתו דהוי ליה ליל תשמיש, ועי' בלבוש בס' ר"מ ס"א דהטעם הוא שאז היא מתאוה אליו יותר, ועי' בשו"ת אחיעזר ח"ג תשובה פ"ג אות א' דכמשתוקקת איכא מצוה דאורייתא אבל אין זה חיוב, (ועי' מה שהארכתי בענין זה במאמרינו בענין משתוקקת דכתבנו דבפשוט כל זה הוא רק לשיטת הר"מ, אבל הטור והשו"ע לא ס"ל הכי). ובאמת לכאורה מוכח כן מהרמב"ם דמשמיט כל החיוב של ליל טבילה, משום דס"ל דרק הדרך הוא כן אבל אינו חיוב כלל, דהחיוב הוא לשמש פ"א בשבוע, ומצאתי דגם בס' משכן ישראל עמ' ל' לומד כן בשיטת הרמב"ם, ועי' בהערה שם.

ובאמת מצאתי בשו"ת נודע ביהודה יו"ד ח"ב סי' קיז (הביאו במשכ"י שם) דהכי ס"ל דאין חיוב כלל בליל טבילה והוי רק מצוה או מדת דרך ארץ ע"ש. ולפיכך אוסר לשמש בליל טבילה אם הוא חל בעונה הסמוכה לוסתה, ונשתנה דינו מהיוצא לדרך דהוי חיוב גמור מעיקר הדין,

הנה הבאנו מהגמ' כתובות סב: והראשונים שם דעונת ת"ח הוא פעם אחת בשבוע (ונהגו לקיימו בליל שבת), ויש להסתפק על החובה לפקוד את אשתו ביוצא לדרך או בליל טבילתה האם זה חיוב נוסף מלבד הפעם אחת בשבוע או שכבר יוצא בזה ידי חובת עונה לאותו שבוע.

והנה מצאתי במסמ"ק כלל רפ"ה בא"ד וז"ל ויעשה כל אדם עצמו כת"ח לשמש מערב שבת לערב שבת ובליל טבילה עכ"ל. וא"כ מבואר בזה להדיא דהם שני חיובים נפרדים. ובאמת כן הוא פשוט משמעות השו"ע בס' ר"מ ס"א דלאחר שפירט החיובי עונה של כל אחד ואחד כתב "וכל אדם צריך לפקוד את אשתו בליל טבילתה ובשעה שיוצא לדרך וכו' עכ"ל, הרי משמע מדבריו דזה חיוב נוסף מלבד החיוב עונה הקבוע.

אבל יש לעיין לפי מש"כ הרמב"ם בפ"ד מהל' אישות בסוף ה"א ת"ח עונתן פעם אחת בשבת מפני שהתורה מתשת כחן ודרך ת"ח לשמש מטתן מלילי שבת לילי שבת. ועי' בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"א סי' קב שהאריך לבאר שיטת הרמב"ם דס"ל שהחיוב עונה הוא פעם אחת בשבוע וקבעו אותו בליל שבת מפני שהוא ליל תענוג כמפורש ברמב"ם בפ"ל מהל' שבת הי"ב וכמפורש ברש"י כתובות דף סב., וא"כ היה מקום לומר דכיון שכבר קיים

והביא דלפי מה שפירשו תלמידי רבינו יונה דכוונת הגמ' בברכות כד. יום טבילה היינו יום שטבל רבא את עצמו א"כ פשיטא שאין ראייה משם דיש איזה חיוב לשמש בליל טבילה.

שבת וראיתי דיש פלוגתא בזה, דכיו"ד סי' קפ"ד הביא הפתחי תשובה בס"ק כ"ב דבתשו' כנסת יחזקאל סי' ל"ג חולק על הנודע ביהודה וס"ל דכליל טבילה מותר לשמש אף בעונה הסמוכה לוסתה, ובחזה"ש בסי' קפ"ז ס"ק כ"ט בסופו כותב דמסברא נראה ליה כהכנס"י אך מסיק דצ"ע למעשה ע"ש, ועי' בתשובת אגרות משה הנדפס כאן בסוף הקונטרס (ומקורו מס' מצות הבית ה"ב עמ' קטז) דמביא פלוגתא זו ומבאר דנחלקו אם בליל טבילה נחשבת כמשתוקקת, דהכנס"י וחזה"ש ס"ל דאז האשה משתוקקת וממילא הוי חיוב וכפי שהבאנו לעיל בשם הלבוש, והאחרונים דחולקים (הנודע ביהודה וההוות דעת והסדרי טהרה ע"ש בפ"ת) ס"ל דלא חשיבא משתוקקת כ"כ רק מתאוה ע"ש, (ומצאתי בהפלאה בכתובות סב: על פרש"י ד"ה מערב שבת דלומד חיוב ליל טבילה ע"ש).

חזי' מהכא דלכמה פוסקים אין חיוב כלל לדינא, ואם כבר קיים העונה פ"א בשבוע י"ל לשיטתם דיצא ידי חובתו לאותו שבוע. (ואולי י"ל דאף לשיטתם דאין חיוב, מ"מ יש מצוה לשמש באותו לילה). ולכאורה מוכח כן, דהא מצות עונה היא פעם אחת בשבוע ואמנם ראוי לקיימה בליל שבת משום שהוא יום עונג אך אם כבר קיימה באחד מימי השבוע בודאי כבר יצא ידי חובתו, ואף אם מצד הליל טבילה לא היה חיוב גמור

לשיטתם הא מ"מ מצד העונה הוי חיוב גמור ולא רק מצוה בעלמא.

ויש' לעיין בהא דנהגינן דאם אירע דליל שבת הוא לילה הסמוך לוסתה דאסור לו לשמש, ואמאי לא נימא דהחיוב של עונה דוחה האיסור כמו יוצא לדרך, דהא למי שלא שימש כל השבוע או הללו שעונתן בכל יום הוי בודאי חיוב גמור, וצ"ע.

היוצא מדברינו, דיש בזה פלוגתא בין הסמ"ק להרמב"ם, ולכאורה משמעות השו"ע דהוי חיוב בפני עצמו וצריך לקיים שניהם, וא"כ כך עלינו לנהוג לדינא. ולפ"ז יש לדון לגבי פועל דעונתו פעמיים בשבוע כדאיתא במתני' דכתובות, דבשבוע שחל בו ליל טבילה יהוייב לדעת השו"ע לשמש עוד ב' פעמים מלבד הליל טבילה. (ולדעת הר"מ יהיה סגי בליל טבילה ליצא פעם א' מב' הפעמים). אמנם ראיתי בספר משכן ישראל עמ' ל' דהביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א דאם הל ליל טבילה ביום העונה כגון שטובלת בע"ש, העונה עולה לליל טבילה ולשבת, אך אם חלה הטבילה בלילה אחר אמר שאם נוהג פעמיים בשבת ובין עונה לעונה ג' ימים יתחייב לספור ימים אלו מליל טבילה. ובשם הגר"ב צ"א אבא שאול שליט"א הביא דאם חל ליל טבילה עד ליל ג' יקיים בנוסף את העונה של אמצע השבוע, ואם אח"כ, פטור. עכ"ל.

ולפענ"ד כל דבריהם צע"ג, דהא עונת הפועלים פעמיים בשבוע אינו תלוי בימים כלל ואם רוצה יכול לקיים העונה ביום א' וב' או ביום ו' ושבת,

ולשיטת רשב"ג במתני' אפילו בליל שבת ויום שבת, (עי' במס' כתובות סכ: ובראשונים שם בכיאור דברי רשב"ג ובשו"ת תורה לשמה ס"ט, ושיטת הרמב"ן בכתובות סה: דטייל מחויב לשמש בליל שבת ויום אחר בשבוע, וכן פסק הגר"מ פיינשטיין בתשובה במ' מצות הבית (ונדפס כאן במדור התשובות). ועכ"פ אין שום מקור לחייב כל שלש ימים וכו' או איזה שיעור אחר, וממילא אם שיטתם שהוא חיוב נפרד הו"ן מן החיוב עונות כשיטת הסמ"ק פשוט דיש לחייב ג' פעמים, ואי סבירא להו דלא הוי חיוב בפ"ע כדמשמע בר"מ ועוד א"כ פשיטא דיוצאים בזה אחד מב' הפעמים שחייבים, אבל החילוקים שהם מביאים בלי ראיות צע"ג. והא דנקט הרב אלישיב בפשיטות דאם ליל טבילה חל בליל שבת דיוצא שני החיובים בבת אחת לכאורה אינו פשוט כלל, דלפי מה שהבאנו דמוכח מהר"מ וכן פסק הגר"מ פיינשטיין להלכה דחיוב ת"ח הוא פ"א בשבוע ורק מצוה מן המוכרח לקיימה בליל שבת דליל תענוג הוא (ולחר"מ סגי ליה לצאת ידי חובת עונה בליל טבילה וא"צ לשמש גם בליל שבת). על כרחך דיש בזה שני חיובים, וא"כ חייב לקיים עוד הפעם בלילה אחר גם אם חל הליל טבילה בליל שבת.

ואכתי צריכים אנו לעיין בנדר החיוב ד"פעם אחת בשבוע" ממתני מתחיל השבוע של חיוב זה, דאפ"ל בד' אנפין: א. מיום ראשון עד שבת, ואם חל הליל טבילה באמצע השבוע ושימש בו ונוסף לכך שימש גם בליל שבת נחשב שקיים ב' פעמים בשבוע. ואם חייב לעשות כן, תלוי במחלוקת הסמ"ק והר"מ שהבאנו לעיל. ב. דהחיוב חל מהיום שנמחרה באיזה

יום שיהיה עד שבוע לאחר מכן, רק יותר טוב לקיים המצוה בליל שבת דליל תענוג הוא. ואם צריך לשמש פעם אחת מלבד הליל טבילה תלוי במחלוקת הנ"ל. והנפקא מינה בין ב' צדדים אלו יהיה אם שעת וסתה יהול ביום המישי ולא יוכל לקיים העונה בשבת, לפי צד א' חייב לקיים העונה לפני יום ה', דהא פ"א בשבוע חייב לקיים העונה. ולפי צד ב' אם נמחרה בליל ששי או בליל שבת א"כ כבר קיים בשבוע הזה את חיובו בליל שבת שעבר ופטור. והחיוב של שבת הבאה יוכל לקיימו עד יום ו' או השבת שלאחר מכן אם לא תטמא האשה ביום הוסת. ג. דהשבוע מתחיל מליל שבת ואפילו נמחרה ביום ד' כשבא שבת מתחיל שבוע חדש ויש לו חיוב חדש של עונה, וממילא במקרה הנ"ל פטור מלקיים העונה באמצע השבוע דהא כבר קיים עונת שבוע זה בליל שבת שלפניו דהוא תחלת שבוע זה ודוק. ד. החיוב הוא רק בליל שבת ואין חיוב בשאר לילות השבוע כלל, ואם אסור אז לשמש משום שהוא סמוך לוסתה א"צ להשלים זאת בלילה אחר.

והנה לכאורה הפשטות הוא כצד הא' שכתבנו, דהא בכל התורה מתחיל השבוע מיום ראשון ומסתיים בשבת כמו שכתוב בפרשת בראשית, אבל מצאתי בתשובת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספר מצות הבית (ונדפס כאן במדור התשובות) דסובר דהשבוע מתחיל מליל שבת ואז הוי תחלת השבוע. ולכאורה מוכח כדבריו מהא דאיתא בזהר (פ' אחרי ועוד) ובמקובלים דיקיים העונה בליל שבת והפליגו מאד באיסור לשמש בשאר ימות

השבוע דאז אינו ממשיך נשמות קדושות וכו' ע"ש בדבריהם, ולכאורה קשה כיצד אסרו לשמש לגמרי בימות החול הא כשחל השבת סמוך לוסתה מחויב לשמש בימות החול כדי לצאת יד"ח עונתו פ"א בשבוע, ועכצ"ל כדברי האג"מ דהשבוע מתחיל משבת, וממילא כבר יצא יד"ח שבוע זה בשבת שלפניו.

אבל מדברי העולת תמיד (הובא באליה רבא ריש סי' רמ) נראה דחולק על זה, דפוסק דמי שביטל עונת ליל שבת פטור מלהשלימה בשבוע שלאחריו, וראיתו מהא דכתב המחבר דיש חיוב מיוחד בליל טבילה, ואי נימא דיש חיוב להשלים עונת ליל שבת בשבוע שלאחריו (והיינו דהחיוב נמשך עד אז) א"כ הכא בליל טבילה יתחייב לשמש מצד עונת השבת הקודם דהיובה

נמשך עד עתה, ועל כרחק דאין חיוב להשלים ע"כ. ואי סבירא ליה כהאג"מ דהחיוב מתחיל משבת זו לשבת האחרת א"כ מוטל עליו חיוב גמור של עונה מצד שבוע זה דמתחיל מליל שבת הקודם עד שבת הזאת וקושייתו בעינה עומדת, ועל כרחק דלמד דהחיוב הוא מתחיל מיום ראשון עד שבת שלאחריו, ושפיר כתב דא"צ להשלים. רק על ראיתו פליגי האליה רבא וההפלאה (בכתובות סב: ד"ה פרש"י מע"ש) דהא"ר כתב דבעת נדתה כלל לא נתחייב בעונה ופשיטא דלא יצטרך להשלימה, וההפלאה כתב דחשיב כאונס בעת נדתה וממילא פטורה, ולהכי כתב המחבר דיש חיוב מיוחד בליל טבילה, דמצד עונת השבת שלפניו א"צ להשלים, ע"ש.

יג. החיוב דמשתוקקת וקיום מצות פו"ר ועונה

"זר" יוחנן אמר אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור" – ולקמן יבואר בגמ' אי פליג ר"י אר"ל אי לאו. אמנם בפשטות נראה כונת ר"י דבאשתו נדה כיון דאין מצוה בבעילתה כדאיתא בגמ' לקמן דאירי בסמוך לווסתה או במעוברת, ממילא אם בעל הוא טעה בדבר מצוה דחשב לקיים מצות עונה ובפועל לא עשה מצוה כלל וחייב, אבל ביבמתו כיון דלמעשה קיים מצות יבום אע"ג דעבר עברה דבועל נדה הוא טעה בדבר מצוה ועשה מצוה, פטור מקרבן

[א] איתא בפסחים עב: "יתיב ר' זירא ורבי שמואל בר רב יצחק אקילעא דר' שמואל בר רב יצחק ויתבי וקא אמרי א"ר שמעון בן לקיש נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי ואכלו חייב" – פי' דכיון לעשות מצוה לאכול בשר קדש ולמעשה טעה ואכל נותר דחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, חייב קרבן חטאת, דמה שטעה בדבר מצוה אינו פוטר אותו, כיון דלמעשה לא עשה מצוה. ובשבת קלו. נחלקו ר"א ור"י בטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אם נפטר מחטאת ע"ש.

הטאת, והטעם הוא כדאיתא בשבת קלז. דילפינן מע"ז שהוקשו כל הטאות שבתורה להטאת ע"ז, ובהטאת ע"ז לא עשה האדם שום מצוה ע"ש.

"איכא דאמרי כ"ש בההיא דמחייב דלא עשה מצוה" – פי' דס"ל דלר"י כ"ש דיהיה חייב בכה"ג דאיירי ר"ל בנתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי, דמה אשתו נדה אע"ג דאין שייך בה מצות עונה בזמן שהיא מעוברת כדלקמן אכתי אית בה לחלוהית מצוה של שמחת אשתו דזה ג"כ חשיב קצת מצוה ואעפ"כ חייב הטאת, כ"ש בנותר דהאוכל לא קיים שום מצוה בודאי יהיה חייב הטאת. כך פירש רש"י את דברי הגמרא, ועי' בדברינו לקמן בעזה"י.

"אית דאמרי בההיא פטור, מאי טעמא התם הוא דה"ל לשיולי אבל הכא דלא ה"ל לשיולי לא" – פי' דבאמת ר' יוחנן ס"ל דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה ג"כ פטור מקרבן הטאת ודלא כר"ל, וממילא בנותר פטור, אבל הטעם דבאשתו נדה חייב הוא משום דאינו חשוב כ"כ טועה בדבר מצוה כיון דהיה יכול לשאול אותה אם היא נדה או לא, ומה שלא שאל נחשב לקצת פשיעה מצדו ולפיכך חייב הטאת אע"ג דטעה בדבר מצוה. אבל ביבמתו נדה כיון דלמעשה עשה מצוה אע"ג דה"ל לשיולי פטור מקרבן הטאת.

"ור' יוחנן מאי שנא יבמתו דקא עביד מצוה אשתו נמי קא עביד מצוה" – פי' דעכשו סבר הגמ' דאיירי באשתו פתם דיש בבעילתו קיום מצות פרו ורבו בכל ביאה כדי שיזכה לילדים,

ואע"ג דכבר הוליד בן ובת נמי שייך המצוה דלשבת יצרה עי' תוס' בגיטין מא. ועוד מקומות. (ועי' במנחת חינוך מצוה א' דהוקר אם מעשה הביאה חשיב קיום מצות פו"ר או דזה הוי רק הכנה למצות פו"ר, ואת המצוה יקיים רק כשיוולדו לו בן ובת. ומכאן מוכח דעצם הביאה הוא המצוה וגומר חיובו כשיהיו לו זכר ונקבה. ועי' ביבמות ב. בתוד"ה ואחות אשתו דהוכיחו מגמרא זו דאפילו בנדה קיים מצות יבום וקונה אותה ע"י ביאה זו ולא אמרי' דהאיסור כרת דנדה מעכב את קיום מצות היבום. וקשה דלכאורה הא הוי מצוה הבאה בעברה, ועי' בקובץ הערות להגרא"ב וואסערמאן על מס' יבמות סי' י"א אות א' מה שביאר בזה לחלק בין מצוה לחלות קנין, דמצוה הבאה בעברה לא מהני אלא לבטל קיום המצוה אבל לא לבטל ההכשר שחל ע"י המעשה. כמו בעבר ומל בשבת במילה שלא בזמנה, דאף דעשה עברה במילתו המילה כשרה (ולא בעי תו הטפת דם ברית) וממילא נתקיים המצוה ג"כ, דהמצוה היא שיהיה התינוק נימול והרי הוא מהול מילה כשרה. דדוקא היכא דהמצוה היא המעשה בעצמו שייך דינא דמצוה הבאה בעברה, אבל היכא דהמצוה היא תוצאת המעשה והעשייה היא ההכשר לזה, שפיר מתקיימת המצוה. וממילא ביבמתו דהמצוה הוא הקנין שפיר מתקיימת המצוה אע"פ שהיא נדה. כיון שהעברה לא יכולה למנוע את הקנין דהוא תוצאה מן הביאה וממילא מקיים ג"כ המצוה של יבום דהמצוה היא שיקנה אותה והא קנאה, ודו"ק היטב בזה. ולפ"ז גם בסוגין דקאמר הגמ' דבאשתו נדה ג"כ מקיים מצות פו"ר אין להקשות דבשעת נדתה

אינו מקיים המצוה דהוי מצוה הבאה בעברה, דכיון דאין העברה יכולה לעכב את התוצאה ממילא מקיים מצות פו"ר גם על הביאה. וכמו דאיתא בירושלמי דגם אם יש לו בן ממזר קיים מצות פו"ר. אבל התוס' כאן בד"ה "באשתו נמי" כתבו דאין מצוה בנדה. וצ"ל דס"ל דאין קיום מצות פו"ר בנדה. ועי' בקובץ הערות שם דביאר בשיטת התוס' במק"א דלידת הבן הוי עברה בפ"ע וע"ז אמרו מעות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר, ומשמע מרש"י דלא שייך תשובה שלמה על זה ע"ש, ולפ"ז התוצאה הוי ג"כ חמא ושפיר שייך ע"ז מצוה הבאה בעברה, וממילא לא קיים שום מצוה במעשה הביאה).

המצוה דפו"ר ועונה. אבל ללישנא בתרא דסובר ר"י דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור וזהו הטעם דפטור באכל נותר, לכא' קשה אמאי הייב באשתו נדה הא שם ג"כ חשיב טעה בדבר מצוה דחשב לקיים מצות עונה ופו"ר. ובקושיא אכתי לא נחית הגמרא להסברא דסיבת החיוב בנדה כיון דה"ל לשיולי ולכן דימה את הבועל נדה בטעות לאכל נותר בטעות, ולבסוף תירץ הגמ' דעיקר הסברא היא דה"ל לשיולי וממילא לא דמי כלל לנותר, ודוק.

ותירץ הגמ' "שלא בשעת עונתה" (דאין כאן מצוה כלל). והקשה הגמ' "והאמר רבא הייב אדם לשמה אשתו בדבר מצוה", פי' כיון דאמר רבא דאף שלא בשעת עונה מקיים מצוה אם רואה שהיא מתאוית לו א"כ אפילו שלא בשעת עונה מקיים מצוה בביאתו. ולכא' קשה אמאי לא מתרץ הגמ' בפשיטות דבא עליה בשעה שאינו רואה שמתאוית לו דאז ליכא מצוה זו. ועי' לקמן מה שנכתוב בזה בס"ד. ותירץ הגמ' "בסמוך לווסתה" דאז יש איסור לבוא על אשתו. ושואל הגמרא "א"ה אפילו יבמתו נמי" פי' דיבמה ג"כ בכה"ג אין מצוה. (ושאלה זו היא פלא גדול דהא בתחלת הסוגיא אמרנו שאני יבמתו דקעביד מצוה משמע דקיים מצוה גם בזמן נדתה וכמו שהבאנו בשם קובץ הערות בריש יבמות כיון דהיא קנין וא"כ למה יגרע סמוך לוסתה, וע"כ צריכים לפרש דאין קיום מצוה רק שאלת הגמ' בתחלתו הוא כמ"ש בתוס' כאן ד"ה דאשתו דהסוגיא ס"ל דטעה בדבר מצוה אע"פ שאינו עושה מצוה

ותירץ הגמ' "באשתו מעוברת" פי' דאין בביאתו קיום מצות פו"ר ולשבת יצרה. והקשה הגמ' "והא איכא שמחת עונה" פי' דאף שהיא מעוברת עדיין יש חיוב של "ועונתה לא יגרע" דכל אדם מחוייב לקיים מצות עונה לפי כחו לפי מה שהוא חמר או גמל או טייל או ת"ח כדאיתא בכתובות סא. וקשה טובא ע"ז דכיון דאירינן באשתו נדה הא אין חיוב לקיים עונה בעת נדתה ולא דמי כלל ליבמתו דאכתי יש עליו חובת יבום אף כשהיא נדה כדביארו התוס' בריש יבמות, וכבר העירו בזה התוס' בסוגין בד"ה באשתו נמי, וביארו דיש כאן ב' לשונות, ללישנא קמא סובר ר' יוחנן דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה הייב חמאת ורק ביבמתו פטור דקיים מצוה, ולשיטתו זו אין כאן קושיא דבאמת באשתו נדה אין כלל

לשמח את אשתו דשיטת הרמב"ם בה' אישות פט"ו הי"ז דצריך המצוה להיות מתוך שמחה ושיחה ובה' דעות פ"ה ה"ד כתב כותב דצריך להיות ברצון שניהם ובשמחתם, ומפרשי הר"מ לא הביאו מקור דצריך להיות מתוך שמחה, וצריך לומר דהר"מ למד מדברי רבא דבכל תשמיש חייב לשמח אותה וא"כ יש תמיד מצוה (וי"ל המצוה בשני אופנים א' כיון דמשמח אותה יש קיום של גמ"ח ב' דבדין עונה נכלל ג"כ דהבעל חייב לשמח את אשתו וממילא כשמשמח אותה בעת נדוטה יש לו קיום עונה בפרט זה של השמחה אף שעצם הביאה אסורה באותם ימים, ועי' ברבינו האר"י בשער רוח הקודש דאחד לא שימש כשהיתה אשתו משתוקקת ואמר דפגם, ונראה שם דפגם בגמ"ח ע"ש, וא"כ י"ל גם להר"מ דמצות שמחה היא גמ"ח ודו"ק). ומצאתי בתרומת הדשן ומובא בט"ז קצ"ז ס"ק ד' דג"כ משמע כשיטת הרמב"ם ודלא כרש"י ע"ש ודו"ק. ומצאתי בתרומת הדשן ומובא בט"ז קצ"ז ס"ק ד' דג"כ משמע כשיטת הרמב"ם ודלא כרש"י ע"ש ודו"ק.

[ד] **והנה** כשהמחבר בס' רמ"א מביא דין זה של משתוקקת מביאו באופן שהיא מניקה וכן הוא בערוך השלחן סי' רמ ע"ש, ומפשטות לשונם היה מקום לומר דכל החיוב של משתוקקת הוא רק כשהיא מינקת, אבל בטור אי אפשר לפרש כן שאע"פ שבתחלת דבריו גם הביא דין זה באופן של מינקת אבל כשמביא הדין של בני הצופה של תובעתו בפה מביא דאם מקשטת עצמה ומרצה אותו בדברי ריצוי יוצאין ממנה בנים כלאה וכו' ולא הזכיר

פטור ע"ש, אבל לשיטת ר' אלהנן דמביא תוס' במק"א דביבמה נדה קיים מצות יבום קשה וגם לרש"י קשה ועי' לקמן מה שכתבתי בזה). ותירץ הגמרא "יבמתו בזיו מינה אשתו לא בזיו מינה" (פי' שיבמתו בוש ממנה לשואלה אם הוא סמוך לווסתה אבל אשתו אינו בוש ונקרא חוטא בשעה שלא שאל אותה ואין כאן פטור של טעה בדבר מצוה). ע"כ פירוש הסוגיא בפשטות. ויש להעיר כמה פרטים בהסוגיא:

[ב] **שורש** כל סוגיא זו של טעה בדבר מצוה הוא במס' שבת קלז. ע"ש ועי' מועדים וזמנים ח"ג סי' רלה וברמב"ם פ"ב דשגגות ה"ח ובלחם משנה שם דלומד דלא כתום' כאן ד"ה דאשתו נמי, וס"ל דגם באשתו נדה יש מצות עונה רק איסור נדה רביע עליה ודו"ק.

[ג] **הנה** הרמב"ם משמיט לגמרי דין זה של רבא דחייב אדם לשמח אשתו בדבר מצוה סמוך לווסתה דהיינו החיוב של משתוקקת ויש להבין טעמו, ומצאתי שכן הקשה באחיעזר ח"ג תשו' פג א ומכה זה יצא לחדש דבמשתוקקת חיובו רק מדרבנן ואף אי נימא דמדאורייתא, אין חיוב מדאורייתא לשמש, רק אם שימש קיים מצוה מדאורייתא. ע"ש. ואכתי צ"ע דגם אם אינו חיוב אמאי השמיט הרמב"ם דין זה לגמרי הא מ"מ הוי מצוה.

ומצאתי בברכת אליהו (לר"ב רקובר שליט"א) סוף או"ח בקונטרס טעה בדבר מצוה דמחדש דדעת הרמב"ם היא דאין כוונת רבא לומר שיש חיוב של משתוקקת רק בכל פעם שמשמש יש חיוב

[ה] **לכאוי** קשה מה שאלת הגמ' והאמר רבא חייב אדם לשמח אשתו וכו' הא יש לאוקמי בזמן שאינה משתוקקת, ובדוחק י"ל דבאמת הגמ' היה יכול לתרץ כן רק מתרץ דהיה סמוך לווסתה דהוא תירוץ מרווח יותר כיון דאז יש איסור בדבר. וח"א רצה לתרץ דכיון דבשעה שמשמש מקבלת השתוקקות ממילא תמיד יש בתשמיש דינא דרבא. אבל לא נראה כך מהפוסקים דא"כ היה יכול לשמש תמיד ויהיה לו מצוה בזה.

[ו] **לכאוי** קשה אם משתוקקת הוא חיוב למה אינו דוחה האיסור של סמוך לווסתה כמו ביוצא לדרך להרבה פוסקים (עי' ביו"ד סי' קפד) וכ"ש לשיטת הכנסת יחזקאל המובא בפ"ת שם דס"ל דבליל טבילה דוחה האיסור של סמוך לווסתה א"כ משתוקקת דהוא חיוב יותר מליל טבילה דהא ליל טבילה לא נזכר כלל חיובו בש"ס רק איתא בברכות כד. דאז הוא ליל תשמיש אבל לא מוזכר בשום מקום דיש חיוב, ויכול להיות דכל הטעם דהוא ליל תשמיש הוא משום שאז האשה משתוקקת לבעלה אבל אינו חיוב מעיקר הדין. ומ"מ אם ליל טבילה דוחה איסור זה כ"ש משתוקקת וא"כ מה מתרץ הגמ' סמוך לווסתה ועכצ"ל דלא כהכנס"י ולעולם ליל טבילה ומשתוקקת אע"פ שהם חיובים אינם דוחים איסור זה. ורק ביוצא לדרך שאז היא משתוקקת מאד התירו חז"ל, וצ"ע דבשלמא אם יוצא לדרך היה חיוב אחר אפשר היה לחלק, אבל מאחר דגם שם הוא מטעם משתוקקת קשה לחלק בגדרי ההשתוקקות ולומר דאז היא משתוקקת

כלום ממינקת, ויש לחלק ולומר דאה"נ דיוצאין בנים טובים אבל אין חיוב לשמש רק בזמן שמניקה. וכד נדייק שפיר בלשון הטור יש מקום גדול לפרש דבריו שמדבר על העונות שקבעו חכמים לכל אחד זמנו ומפרש שבשעה שעדיין אינה מעוברת יש קיום מצות פו"ר או משום מצות אל תנח וכשהיא מעוברת בו' חדשים האחרונים יש מצוה מחמת תיקון הולד שבוה וכשהיא מינקת יש מצוה כיון שמשתוקקת לכך, אבל כל זה מדובר על העונות שאמרו חכמים ולא להוסיף עליהם. (אבל בהראב"ד כת"י הנדמ"ח ע"י ר' יוסף קאפח עמ' קיז כותב מפורש דסתם משתוקקת ג"כ יש מצוה אף לא בעונות שקבעו חכמים אבל אין זו דעת הטור) ובאה"ע סי' עז לא הביא כלל החיוב של משתוקקת.

ובאמת בהגהות מהר"ן שפירא (הנדפסים בטור השלם בהגהות והערות אות ה) כותב דבמינקת מתאוה יותר ומשמע דרק אז יש חיוב, אבל המ"כ בס"ק י מביא בשם הב"י דהכוונה אף כשהיא מינקת או מעוברת חייב לפוקדה (ולא מצאתי ב"י זה בב"י שבידינו). אבל מהסוגיא שלנו דהוא המקור של כל דין זה לכאוי מוכח דאין חילוק וכמ"ש המ"כ בשם הב"י דבכל אופן יש חיוב דהא הגמ' שואל על שלא בשעת עונתה מהדין של רבא ואע"ג לא איירי במינקת ומשמע דתמיד יש חיוב זה ודו"ק, וא"כ דברי הגהות מהר"ן שפירא מוקשים מסוגיין, וצ"ל דכוונתו לפרש למה נקט המחבר מינקתו דאז יותר שכיח דין זה כיון דמתאוית יותר באותו זמן ולעולם בכל גונו יש דינא דמשתוקקת ועדיין צ"ע.

השתוקקות מיד ולפיכך סובר הנודע ביהודה דאין חיוב בלילה ראשונה מטעם משתוקקת ופשוט. וכיצד המנהג עפ"י קבלה יש לעיין במה שכתבנו בס' רמ"א.

[ח] **בשאלת** הגמ' א"ה יבמתו נמי כבר הקשיתי להמפרשים (עי' קובץ הערות יבמות דהבאתי בתחלת הסוגיא ובלח"מ פ"ג דשגגות) דבאמת יש קיום מצות יבום אפילו כשהיא נדה מה שואל הגמ', וי"ל בדוחק עפ"י מהר"ט אלאזי (כפ"ט מבכורות אות ס"ה ד"ה ואולם) דיש לו צד דאין גדר של מצוה הבאה בעברה רק במזיד אבל בשוגג אין דין של מצוה הבאה בעברה וממילא יש לפרש דהחילוק הוא דכאן דהוא סמוך לווסתה נחשב למצוה הבאה בעברה משא"כ בתחלת הסוגיא דאיירינן דלא ידע כשהיא נדה. אבל אין זה מספיק לדברי הקובץ הערות דאומר דהקנין לא תלוי בהמצוה. ועי' בהת"ס בהידושי סוגיות מובא בדברי שמואל דהפשט בהסוגיא כאן הוא מטעם כל מילתא דאמר רחמנא לא תעשה אי עביד לא מהני וממילא יש מקום לומר דרק במזיד דעבר על מימרא דרחמנא לא מהני ומפקיע הקנין וכל זה צ"ע.

[ט] **יש** לחקור אי מקיים פו"ר בכל ביאה או אפשר לומר דאין הקיום רק סמוך לווסתה דאין אשה מתעברת רק סמוך לווסתה, ולכאורה מוכח מסוגיין מהא דהגמ' מתריץ דאיירינן כשהיא מעוברת דעד שהיא מתעברת תמיד מקיים מצות פו"ר, והיינו דגם כשאינו סמוך לווסתה

יותר ולכן מותר. ומצאתי דכבר הרגיש בזה באגרות משה בתשובה הנדפסת בסוף ספר מצות הבית ונדפס כאן בסוף הספר.

[ז] **עי'** בספר דעת תורה למהרש"ם בה' מוגילה וכן מובא בדבר שמואל במס' פסחים כאן בדף עב: בשם ספר האשכול סו"ס ג' דרק במצוה דאורייתא יש דין של טעה בדבר מצוה ולא במצוה מדרבנן והוכיח מזה הדעת תורה דדינא דמשתוקקת הוא מדאורייתא דאל"כ לא היה שואל הגמ' מרבא דהא הוא רק דרבנן, וזה דלא כאחיעזר (ח"ג סי' פג) שכתב דחיוב זה הוא רק מדרבנן, ולמעשה כבר כתוב בהראב"ד וכן הוא בבעלי נפש (כת"י הנדפס ע"י ר"י קאפח עמ' קיז) דהוא מ"ע מה"ת שארה כמותה ועונתה לא יגרע שהם צרכי האשה והנאותיה ע"ש וכן משמע מלשון המור שכתב על חיוב זה והיא מצות עונה האמורה בתורה וכן הוכיחו ההיד"א במראית העין נדה לא. ובשו"ת אג"מ אה"ע ח"ג סי' כח והחכמ"א כלל קכח דין יט. וע"ע באג"מ אה"ע ח"ד סי' פו דהולק על הנודע ביהודה (יו"ד ח"ב סי' קיז) שסובר דאין חיוב בלילה ראשונה, וס"ל דיש חיוב מדין משתוקקת ע"ש.

ולפענ"ד יש מקום לומר דגם הנודע ביהודה סובר דיש מצוה במשתוקקת מדאורייתא רק דהם נהגו לעשות ביאה אחר כמה ימים דהם סברו דאין ההשתוקקות מיד עי' בשל"ה, אבל כבר צווחו על מנהגם בכמה אחרונים ואכמ"ל בזה עיין מש"כ בזה בביאורינו לס' רמ' בסוף סעיף א' בענין המביא עצמו לידי קישוי ע"ש אבל עכ"פ רואים דאין

שייך שתתעבר, רק שעפ"י רוב מתעברת סמוך לווסתה.

עוד יש לחקור אם העונות שהייבו חכמים לקיים (כדאיתא בכתובות) סגי לצאת בזה החיוב של מצות פו"ר או רק מצד החיוב של עונה, והנה בפשטות מסתימת כל הפוסקים משמע דגם כשאין לו עדיין ילדים אין חיוב לשמש יותר מהעונות שהייבו חכמים. (רק יש חילוק, דאם כבר קיים מצות פו"ר יכולה אשתו למחול לו על שעבודו לה ואינו חייב לבעול בכל עונה, משא"כ לפני כן אינה רשאית למחול, דמבטל מצות פו"ר כדאיתא באהע"ז סי' ע"ו סעי' א' ע"ש). ויש לבאר דהתורה חייבה לקיים מצות פרו ורבו וניתן לחכמים הכח לומר מהו שיעור המצוה, וחז"ל דהשיעור הוא לכל אחד כפי כחו, והם העונות שמונו חכמים,

וכגדר חול המועד דחז"ל גדרו החיוב של התורה באיסור עשית מלאכה להרבה פוסקים.

אבל עיין בדרך פקודיך (מצוה א') מהבני יששכר דרוצה לחדש דמי שלא קיים פרו ורבו חייב לבעול בכל פעם שיש לו כח ואינו בכלל העונות שקבעו חכמים, וזהו חידוש עצום כנגד סתימת הפוסקים דלא אישתמיט חד מינייהו להורות כן להלכה. ואין ראיה לשיטתו מסוגיין דהגמ' מתרין כשהיא מעוברת ולא תירין דאיירי שלא בזמן עונתה, ש"מ דבכל פעם שיבעול עד שתתעבר מקיים מצות פו"ר. די"ל דאה"נ בכל ביאה מקיים מצות פו"ר, אבל אינו חייב לבעול יותר מהעונות שהייבו חכמים כדאיתא במס' כתובות, ודו"ק.

יג. ביאור גדר ת"ח בכל מקום בש"ס ופוסקים

מגדר תורתו אומנותו, וכן מפורש בב"י ובלשון הרא"ש בתשובה דהוא מקור דברי המחבר וז"ל אין ת"ח חייבים בהם (פי' במס) מיהו ה"מ בת"ח העוסקים בתורה כפי היכולת כל אחד ואחד ומקימי מצות והגית בו יומם ולילה כפי כחן אבל ת"ח שאין עוסקין בתורה תדיר לפי כחן ולא דיין לעשות במלאכתן כדי למצוא פרנסתם ופרנסת אנשי ביתם אלא שהם יגיעים להעשיר ומבטלים התורה כדי לקבץ ממון הרבה הרי אלו חייבים בכל חיובי צבור עכ"ל ולפיכך נראה פשוט דמי שאינו לומד

הנה מצינו דהמחבר ביו"ד סי' רמ"ג ס"ב בדין ת"ח שפטור ממס הכיא דברי הרא"ש דת"ח נקרא רק מי שתורתו אומנותו אבל מי שאין תורתו אומנותו חייב במס, אבל מי שיש לו מעט אומנות או מעט משא ומתן להתפרנס בו כדי חיו ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פנוי מעסקיו חוזר על דברי תורה ולומד תדיר נקרא תורתו אומנותו עכ"ל, וכוונתו היא דת"ח נקרא מי שלומד תדיר ומקיים מצות והגית בו יומם ולילה כפי כחו ואז אפילו אם עוסק קצת בפרנסתו כדי חיו לא יצא

בתמידות אפילו אינו עוסק בפרנסה פשוט שאין דינו כת"ח לפי שיטת המחבר שהוא יותר גרוע ממנו שעוסק במלאכה כדי להרוויח כסף שהוא לכל הפחות מנצל את זמנו, (ועי' בסוטה כא. תוד"ה זה ת"ח דכתבו וז"ל: וי"ל סתם ת"ח תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה עכ"ל, אבל מהמחבר והרא"ש לא משמע שהגדר הוא דממש לא ילך ד"א בלי תורה אלא סגי בכך שמנצל כל זמן פנוי שיש לו ללימוד. ויל"ע אי גם זמן שהולך בדרך השיב זמן פנוי ואם לא ילמוד אז אינו בגדר ת"ח גם להמחבר דהא בתורה כתיב ובלכתך בדרך משמע דמדאורייתא גם אז אסור להפסיק רגע אחד מלימוד, אמנם לפי מש"כ הרא"ש דת"ח העוסק בתורה לפי כחו מצות והגית אפ"ל דאם הוא עיף בדרך וקשה לו ללמוד בכל רגע ואינו מבטל במזיד מלימוד עדיין לא נגרע הימנו שם ת"ח דהא שפיר מקיים מצות והגית לפי כחו, ותוס' איירי בסתם ת"ח שאינו חש בחולשה מסוימת בדרך ושפיר מוטל עליו חובת הלימוד גם בעת החיאי. וגדר זה של ת"ח הובא גם באו"ח סי' רמ לענין עונת ת"ח עיי' שם במג"א סק"ג ובאשל אברהם (להפמ"ג) סק"א דהעיקר הוא אם תורתו אומנתו דמקיים מצות והגית כפי כחו.

אבל הרמ"א שם ביו"ד בס' רמג ס"ב מביא גדר אחר של ת"ח שהוזכר בשו"ת תרומת הדשן דכותב וז"ל ואין חילוק בין שהוא תופס ישיבה או לא, רק שהוא מוחזק לת"ח בדורו שיודע לישא וליתן בתורה ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד ופירושו ובפסקי הגאונים ותורתו אומנתו כדרך שנתבאר (פי' בשו"ת הרא"ש הנ"ל דצריך ללמוד בכל עת).

והנה את דברי הרמ"א אפשר לפרש כג' אופנים: או דחוי' ממה שחייב ללמוד תמיד צריך גם להיות למדן שיכול להבין לבדו בלי רב ברוב מקומות הש"ס ופוסקים ואז נחשב ת"ח כיון שהוא למדן ואף שבפועל עדיין לא למד את רוב הש"ס ופוסקים, או נימא דכוונתו "וידוע לישא וליתן" היינו שהוא גאון גדול שכבר למד את רוב הש"ס ופוסקים ובוה י"ל ג"כ צד שלישי דהכוונה שיודע להשיב ברוב ש"ס ופוסקים דהיינו שיודע בע"פ רוב ש"ס ופוסקים. ויש בזה נפ"מ גדולה למעשה דלצד הא' רוב ת"ח שבימינו שלומדים תמיד והם למדנים השיבי בגדר ת"ח ולפי הצד הג' דבעי' מי שבקי ברוב הש"ס ופוסקים א"כ רק אנשים מועטים נכללים בגדר הזה.

והנה החזון איש בספר אמונה ובטחון פ"ג אות כ"ג מביא דברי הרמ"א ופירש דבריו וז"ל והנה עומדת לפנינו השאלה מה דינו של ת"ח וכו' והנה בדברים קצרים השכיל הרמ"א להציג תמונתו וז"ל שיודע לישא וליתן בתורה ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד וכו' מבואר דשם ת"ח היינו חכם גדול בהלכה היודע את עומק המשא ומתן של הלכה ע"פ המקובל בידינו מדור דור ולמד רוב המקומות בתלמוד, ואם אינו חכם כזה אף שלומד הגדה וספרי יראה כל שאינו יודע לישא וליתן בהלכה ברוב מקומות התלמוד עפ"י הפוסקים אינו בכלל ת"ח ואין הדין פומרו מתשלומי מכס אף שתורתו אומנתו עכ"ל. והנה משמע מדבריו כצד הב' בפירוש הרמ"א דלא סגי בכך שהוא למדן ויכול ללמוד ברוב מקומות הש"ס בלי רב, אלא בעי' דלמעשה כבר

למד רוב הגמרות והפוסקים ויודע את צדדי הבעיות והמסקנות בכל דבר ויכול לישא וליתן ברוב ההלכות בש"ס.

ואני בעניי לא זכיתי להבין דבריו, דהא לכאורה פשטות דברי הרמ"א והתה"ד דהוא מבין מדעתו ולא צריך רב דכן כתבו "רק שהוא מוחזק לת"ח בדורו" שיודע לישא וליתן בתורה ומבין מדעתו ברוב מקומות בתלמוד, (ואדם כזה כפי שמתאר החזו"א הוא נחשב ת"ח לא רק בדורו דגם בדורות הקודמים היה נחשב לחכם גדול מי שלמד רוב הש"ס והפוסקים ובקי בהם היטב, ואולי אפ"ל דהחזו"א ס"ל דלא בעינן שיוכור הכל בפרטות אלא סגי בכך שלמד את רוב הפוסקים ויהיה לו ידיעה באופן כללי בכל התחומים, וזה לפי מדרגת דורנו, דאילו בדורות הקודמים לחכם נחשב רק מי שזכר הכל בע"פ דהא כל לימודם היה בע"פ ולא מתוך הספרים).

והנה בתשובת כנסת יחזקאל ח"מ סי' צ"ה הובא בפתחי תשובה סק"ג כתב דהיום אין נוגע לנו דינו של הרמ"א כיון שכל אחד נוטל שררה לעצמו ומכ"ש שכל הספרים בדפוס וכל מי שיש לו הבנה כל שהיא לומד מתוך הספרים ואומר מצאתי כל הפצי אין שום דין ת"ח ולא צורבא מרבנן ולא פלוג הדבר בין למדן ללמדן ורק לפי ראות עיני טובי העיר או מי שהומחה לרבים וקבלוהו עליהם להיות רב ע"ש, והנה בשלמא לצד הא' דהרמ"א חשיב ת"ח למי שיכול ללמוד לבד ולהבין מדעתו לשאת ולתת ברוב הש"ס אף שלא למד הכל מוכן החשש של הכנ"י שכל אחד ילמוד הסוגיות מתוך המפרשים אשר נדפסו לרוב על כל סוגיא ויאמר מצאתי

מעצמי ויודע אני לבדי, אבל לשיטת החזו"א דצריך לדעת ולהיות בקי בכל הדברים מדוע לא שייך דין ת"ח למי שבאמת ישב ולמד את הכל כדבעי דמאי נפ"מ אם ידיעתו נובעת ממה שלמד מספרים או ממה שקבל מרבותיו.

והנה הרמ"א חולק על המחבר רק בגדר ת"ח לענין פטור ממס, אבל לענין גדר ת"ח בכל מקום מסתבר דגם יודה להמחבר דהא המג"א בסי' רמ אינו מביא כלל הגדר של הרמ"א לענין עונת ת"ח ומביא דהעיקר רק שעוסק בתורה תדיר וכן הוא בפמ"ג, ושום אחרון לא הביא הגדר של הרמ"א.

במס' קדושין מט: איתא דהמקדש לאשה ע"מ שאני תלמיד (ובתוספתא הגירסא: תלמיד חכם) אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו בכל מקום דבר אחד מלימודו ואומרו ואפילו במסכת כלה ופרש"י בכל מקום באחד מן המקומות והכוונה דאפילו הוא יודע הלכה אחת כבר נקרא ת"ח, והרמב"ם בפ"ח מהל' אישות כותב וז"ל כל ששואלין אותו דבר אחד בתלמודו ואומרו ואפילו בהלכות החג שמלמדים אותם ברכים מדברים הקלים סמוך לחג כדי שיהיו כל העם בקיאים בהם עכ"ל, ומשמע מדברי הר"מ דכל אחד ששואלים אותו הלכה אחת בתלמודו ויודע כבר נקרא ת"ח לענין זה, וכן נפסק בשו"ע אעה"ז סי' ל"ח סעיף כ"ז וז"ל על מנת שאני תלמיד כל ששואלין אותו דבר אחד בתלמודו ואומרו ואפילו בהלכות החג שמלמדים אותם ברכים מדברים הקלים

סמוך לחג כדי שיהיו כל העם בקיאים בה עכ"ל, והתוס' בשבת קיד. בד"ה "אפילו במס' כלה" פירשו דמס' כלה היינו דאפילו לא למד אלא מסכת כלה ואמר הימנה דבר אחד נחשב כת"ח ע"ש בפירושם הראשון, ולכאורה נראה דהר"מ והמחבר יותר מקילין דלא מצריכים אפילו שילמוד מסכת אחת אלא שלפחות ידע הלכה אחת מאותה מסכת, ולכאורה תמוה מאד וכי לזה יקרא ת"ח וא"כ כל עם הארץ שלא קרא ולא שנה מימיו ויודע איזו שהיא הלכה בש"ס כבר בשם ת"ח יקרא, אמנם כד נדייק היטב בלשון הרמב"ם והש"ע נראה דהם אמרו "דבר אחד מתלמודו" והיינו דעסקינן הכא באדם שלומד תדיר וקובע עתים לתורה דבר יום ביומו רק הוא לא זוכר ומבין היטב את כל מה שלומד וע"ז קאמר דאפילו יודע רק הלכה אחת מההלכות שמלמדים ברבים נמי סגי, אבל אם אינו לומד כלל תלמוד אינו ת"ח וההלכה אחת שיוודע לא תועיל לו, וזה מרומז במה שאמרו "אפילו יודע הלכה אחת מתלמודו" דמשמע דאיירינן באדם שלומד רק זוכר הלכה אחת מתלמודו.

והנה לכאורה קשה דבאו"ח סי' קטו פסק המחבר דת"ח הראוי למנות על הצבור הוא ת"ח ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר משמע דת"ח נקרא מי שיוודע כל התורה, וי"ל דהמחבר סובר כמו תוס' בשבת קיד. תוד"ה ואפילו בתירוץ קמא דלמנות על הצבור הוא גדר אחר דצריך לידע ההלכה בכל מקום, משא"כ גדר ת"ח בעלמא הוא שידע לכה"פ הלכה אחת, רק כהא פליג המחבר אתוס' דלדידהו בעינן שכבר למד לכה"פ מסכת

אחת ואפילו מסכת כלה אבל המחבר באבן העזר סימן לח ס"ק כ"ז לא הזכיר תנאי זה אלא שילמד תלמוד.

עכ"פ יוצא מכאן דשם ת"ח הוא כל שלומד תלמוד ויודע קצת, א"כ לכאורה זה סותר למה שהמחבר עצמו פוסק ביו"ד בסי' רמג דת"ח היינו מי שלומד תמיד ותורתו אומנתו ומקיים מצות והגית וכ"ש דקשה לפסק הרמ"א דבעינן מי שמוחזק בדורו לת"ח ויודע לישא וליתן ברוב מקומות בתלמוד. וע"ק דהא מבואר בפסחים מט. דאין להתחתן עם בת כהן רק תלמידי חכמים והגמ' מביא דר' יהושע נסיב כהנתא חליש ואמר דלא ניהא ליה לאהרן דהוא יתחתן עם בנותיו וכן ר' כהנא הלך לגלות ואמר דזה היה משום שנסיב כהנתא, וקשה דבשלמא לגדר ת"ח שהזכירו המחבר והרמ"א איכא למימר דחששו שמא לא נצלו כל זמנם ללימוד או שמא אינם יודעים לישא וליתן ברוב המקומות בש"ס, אבל אי נימא דת"ח הוא כל אחד שלומד ויודע אפילו הלכה אחת קשה היאך אפ"ל דהם לא היו בגדר הזה. וצ"ל דיש ב' גדרי תלמידי חכמים, ת"ח הנקרא בלשון חז"ל ת"ח ודינו דפטור ממס וראוי לינשא לבת כהן איירי באדם הלומד תדיר ומקיים מצות והגית לפי המחבר ולפי הרמ"א מי שמבין מדעתו ברוב מקומות הש"ס וכו' למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, ויש ת"ח שנקרא בלשון בני אדם ת"ח בשם מושאל. ולפיכך בקדושין דאולינן בתר לשון בני אדם הוו קדושין בכל שיושב ולומד תלמוד אפילו אם יודע רק הלכה אחת, וממילא אין סתירה בין

ההלכות הללו (ועיין בתשובת האדמו"ר מחב"ד לגבי ישראל שנשא בת כהן דפוסק שיקפיד להתן לדעת לכל הפחות כל מס' כלה דאז נקרא לכמה שיטות ת"ח עפ"י הגמרא במס' פסחים דף מ"ט דאין לעם הארץ להתחתן עם כהן ועי' עוד בשדה חמד מה שכותב בענין זה).

משמע בפנ"י במס' ברכות כב. דכתב בד"ה "א"ר הנינא" דאי עזרא לא תיקן אלא לדברי תורה לא שייך אלא בתלמידי חכמים והם גזרו אפילו לענין תפלה כדי להרחיק כל בני תורה מגדר עריות עכ"ל, ומשמע דכל העוסק בדברי תורה חשיב ת"ח לענין זה.

ובזה יש לישיב דברי הרמב"ם דכותב בהל' תפלה דתקנו טבילת עזרא לתלמידי חכמים שלא יהיו מצויין וכו' ובהל' איסורי ביאה כותב דכל אדם לא יהיה מצוי, וכבר הרגיש קצת בקושי זה הלחם משנה בה' דעות (וכבר הארכתי בזה במאמר בענין החיוב למעט בעונה), וי"ל דלשון הר"מ דתקנו שלא יהיו ת"ח מצויין הכוונה ללומדי תורה וכל לומד תורה נקרא ת"ח וזהו בלשון המושאל וכמו שביארנו שיטתו לעיל בענין הגמ' בקדושין דף מ"ט ע"ב לגבי קדושין. וכן

ולענין תשמיש ביום דת"ח שרי בהאפלת טלית כתב בעולת שמואל סי' ל"ט דכיון דכל דין זה תלוי בצניעות ממילא כל מי שהוא צנוע במעשיו יש לו דין ת"ח לענין זה, עכ"ד. ולפענ"ד אינו כן, דהא כל אדם חושב את עצמו לצנוע, אמנם כבר אמרו חז"ל בריש מס' כלה דכל מי שאין התורה עובר על פיו אין בו דרך ארץ (פי' צניעות) וממילא לכה"פ בעינן מי שעוסק תדיר בתורה ורק הוא נקרא ת"ח לענין זה, וכדביארנו לעיל שיטות הפוסקים בזה בטומו"ד.

טו. בענין בא מן הדרך

הנה כש"ם כתובות פ' המדיר לא מוכא חיוב בבא מן הדרך אך יש לכך רמז מהא דאיתא בגמרא ככ"מ קז. עה"פ 'ברוך אתה כבואך' ובסנהדרין קג. עה"פ 'זנגע לא יקרב באהליך' שיש ברכה שלא תהיה אשתו ספק נדה כשבא לביתו ומשמע מזה עכ"פ דהדרך היא לבא עליה כשהזור לביתו (עיין רש"י ב"מ קז. דהגמ' נוקט ספק נדה וכ"ש ודאי נדה אבל לפי רש"י בסנהדרין משמע דעיקר הברכה היא על ספק נדה דאדם מצטער יותר בספק נדה דאז אינו יודע אם

פורש מעיקר הדין או לא ומצטער מאד ועי' בספר פתחי מגדים סי' כז אות י' דהקשה סתירה ברש"י ונשאר בצ"ע).

אבל בזהר הק' בראשית דף מט ע"ב משמע שיש חיוב לפקוד את אשתו בבא מן הדרך עוד יותר מבשעת צאתו לדרך. ועיין בספר שו"ת חוות יאיר סי' קפ"ד שמביא דיש מקום להקל בענין תשמיש בחדר שיש בו ספרים כשיוצא לדרך או כבואו מן הדרך, ע"כ. ומשמע

כותב שאין מזה ראייה וכוונת הגמ' הוא ליתן ברכה שלא יהא לו צער כשימצאינה ספק נדה וירצה לבא עליה וכך היא הדרך אבל אין חיוב. ועי' בספר מהרת הבית דף ק"ב דמביא דמהפסוק בשמואל ב' פרק י"א פסוק י' 'הלא מדרך אתה בא מדוע לא ירדת אל ביתך' משמע דהדרך כשהזורים לבית לקיים עונה.

ושוב מצאתי דיש ג"כ ראשונים שסוברים דיש חיוב לבא מן הדרך דהמהרש"ם בדעת תורה יו"ד סי' קפ"ד מציין הרשב"א בנדה טו ע"ב בשם י"מ דגם בבא מן הדרך יש צד להקל כמו ביוצא לדרך ומביא המהרש"ם דמדוברי הפוסקים לא משמע כן והוא ע"פ הרשב"א בספרו בדק הבית קס"ז ע"ב דפירש דבבא מן הדרך לא מקלינן בליל וסתה דשאני יוצא מן הדרך דאז משתקקת יותר וכן הוא ברשב"ם נדה טו ע"ב וע"ע בריטב"א טו: ובהר"ן פ"ב דשבועות ד"ה וגרסי' התם (ועיין בספר מהרת הבית חלק א' עמוד ק' וק"א באריכות).

ועי' בשו"ת שבט הלוי חלק ה' ס"ם ק"ח ובספר מהרת הבית עמ' ק"ב דמעיר המהרש"ם דגם הרשב"א לא כתב כן אלא לדעת היש מתרצים אליבא דרבב"ה ומשמע דהוא עצמו לא סבירא ליה כרבב"ה אלא כר"י רבו שאוסר וגם דעת התוס' משמע כוותיה דיש להחמיר בבא מן הדרך עי"ש.

נמצא דרוב הפוסקים ע"פ נגלה סוברים דאין חיוב בבא מן הדרך ורק החוות יאיר, החכמת אדם והבית יהודה

מדבריו דבא מן הדרך דומיא ליוצא לדרך דבשניהם הוי אותו החיוב. ועי' בספר דרכי תשובה יו"ד קפ"ד ס"ק מו דכבר הקשה עליו דאין מקור בש"ס ופוסקים דיש חיוב כזה ועי' בשו"ת מראה יחזקאל סי' מ"ט ובספר נחלה לישראל שו"ת הלכה למשה הל' א' שנתעוררו בענין זה ומובאים בדרכי תשובה הנ"ל.

אבל באמת החכמת אדם בסי' קח סעיף ז בהערות שלו הנקרא בינת אדם אות ב' דייק מהגמ' ב"מ קז. וסנהדרין קג. הנ"ל, דיש חיוב בבא מן הדרך דאין הפשט בגמ' דכך הוא הסדר אלא דיש חיוב לבוא עליה בבא מן הדרך ומסתמא דכך למד החות יאיר ג"כ הפשט בגמ' ומיושב בזה קושיית הדרכי תשובה הנ"ל דלא מצינו מקור בהז"ל לדין זה.

והמ"ב בשער הציון סי' תקנ"ד ס"ק מ"ז ובמ"ב בעצמו בסי' תקנ"ח ס"ק ב' מביא את דברי החכמת אדם להלכה דיש חיוב בדבר, אלא פלא שבמקומו בסימן ר"מ דשם הוא עיקר דין זה השמיט דין זה, סתם לגמרי ולא הביא החיוב כסתימת רוב הפוסקים דאין חיוב בבא מן הדרך, וצ"ע.

וכן בשערי תשובה סי' תקנ"ח מביא בשם הכנסת הגדולה דטוב שלא לשמש מימתו בליל י' באב זולת בליל טבילה או למי שיוצא לדרך או בבא מן הדרך.

וכן בספר בית יהודה למהר"י הריא"ש דף ק"ט ע"ב במנהגים אות ס"ב הביא דיש מצוה לקיים עונתו בבא מן הדרך, ובספר ויקרא אברהם יו"ד סי' ה' מפרש דברי הבית יהודה דמסתמא הבין דיש חיוב כזה מהגמ' ב"מ קז. הנ"ל אבל

סוברים שיש חיוב ולפי המהרש"ם יש דעה אחת ברשב"א דסובר ג"כ שיש חיוב.

אבל ע"פ נסתר וע"פ קבלה הוא חיוב גדול מאד לקיים עונתו כדמבואר בזוה"ק פר' בראשית מ"ט: ודף נ. דיש חטא אם אינו פוקד אותה כשבא מן הדרך ואם פוקד אותה מקיים המצוה של וידעת כי שלום אהליך ופקדת נוך ולא תחטא.

וכן הוא ברבינו האר"י פרי עין חיים שער ק"ש שעל המיטה פי"א דאין בבא מן הדרך חסרון דיום חול כמו יוצא לדרך.

ונפסק חיוב זו ע"פ קבלה בספר דרך פקודיך מצוה א' אות י"א בדף י"ח. ובספר כף החיים סי' ר"ם ס"ק י"ח וע"ע בשו"ת יעב"ץ ח"ב ריש סי' י'.

ובנזירות שמשון סי' ר"ם דייק מהזוהר הנ"ל דע"פ קבלה יש יותר חיוב

בבא מן הדרך מיוצא לדרך דהזוה"ק לא מביא כלל חיוב ביוצא לדרך רק בבא מן הדרך. ומפרש דשיטת הזוהר כמו שיטת ר"ת ביבמות ס"ב: דביוצא לדרך צריכים רק דברי ריצוי (אבל אעפ"כ בודאי א"א להקל בבא מן הדרך כליל וסתה כמו ביוצא לדרך אע"פ שלשיטת הזוהר הוא חיוב גדול יותר מיוצא לדרך דכיון שרוב פוסקים סוברים שע"פ נגלה אין חיוב כזה א"א להקל כליל וסתה וכן פוסק הגאון הק' ר' שלמה קלוגר בקונטרס פרט ועוללות בספרו שו"ת האלף לך שלמה חלק יו"ד סי' ר"כ ובסדרי טהרה נדה מו ע"ב ובפתחי זוטא סי' קפ"ד ס"ק י"ד ובס' טהרת הבית ח"א סי' ב' אות י"ד).

ומה שעולה לדינא מכל הנ"ל דבודאי יש לקיים עונתו בבא מן הדרך, ע"פ נגלה לפי כמה פוסקים ובודאי ע"פ הקבלה אבל לא כליל וסתה.

טז. בענין קדושת האשה במעשה מצוה זו

כי הכל מוטל על האשה לשמור ולעשות כפלים יותר מהאיש כי ארז"ל ג' מתו בעטיו של נחש בנימין ישי וכלאב והנה אמר דוד המלך ע"ה הן בעוון חוללתי ודרשו ז"ל כי אשת ישי שמה הצללפונית וישי היה שונא אותה והיה לישי פילגש, פעם אחת באה אשתו של ישי במקום הפילגש בלא ידיעת ישי ובאותו הלילה נתעברה וילדה ממנו דוד, וודאי דעת הצללפונית וכל רעיוניה היו על בעלה, ומחשבת ישי לא היתה עליה כלל כי היה סבור לבוא על פילגשו וכו', (ולכאורה מעשה

הנה הרבה אנשים ונשים חושבים דאין שייך המושג והחיוב של קדושה ופרישות אצל הנשים כלל, ומביאים ראיה לזה מהא דבמשותקת יש חיוב עונה, וכשהיא מוחלת אין חיוב עונה אם קיים מצות פו"ר (עי' בס' ר"מ ס"א). וכל זה הוא טעות גדולה דקדושים תהיו הוא מ"ע שאין הזמן גרמא וממילא חייבים בזה אנשים ונשים (עי' במס' קדושין כט). ועי' בדברי הברכי יוסף בס' ר"מ אות ד' דמביא מקובץ ישן וז"ל צריך לכל איש להזהיר לאשתו להיותה זריזה ולשמור עצמה מאד

זה הוא פלא מאד, דלכאורה קשה היאך מותר לקיים אשתו אם הוא שונא אותה הא הווי בני שנואה, וי"ל עפ"י מה שכתבנו בס"ר ר"מ ס"ג במקור הלכה דאם היא רצויה בשעת תשמיש אע"פ שהיא שנואה שרי, ואפ"ל בעוד אנפין לפי דברינו שם ע"ש. והטעם דלא היה דוד בכלל בני תמורה, ע"י בברכי יוסף ס"ר ר"מ אות ד' (שם) דכותב דאיתא ברמ"ע מפאנו במאמר חקור דין ח"ג פ"י דישי נתן לשפחתו סימנים ונתנה הסימנים לגבירתה כמו שהיה אצל יעקב ורחל, וא"כ כיון שעשה כל מה שיכל שלא יכשל בתמורה רק לא עלתה לו לא נקרא בני תמורה ע"ש). ומ"ש דהצללפונית היתה אמו של דוד, בכ"ב דף צא. איתא דהיא היתה אמו דשמשון ואמיה דדוד נצבת בת עדאל, עכ"ד הברכי יוסף.

עכ"פ, חזינן מהכא להדיא גודל החיוב של האשה לקדש מחשבתה שלא לחשוב מאיש אחר, וע"י ביסוד ושורש העבודה (מובא בסוף הספר בחלק הכוונות) דילמד האיש לאשתו דיזכיר שמות הצדיקים שתתקדש במחשבתה ג"כ, ע"ש. וא"כ כיון דיש לה חיוב לקדש מחשבתה דהוא רק ענף מקדושים תהיו כ"ש דיש לה חיוב לקדש עצמה במעשה דהוא עיקר החיוב לשיטת הרמב"ן עה"פ קדושים תהיו, וצריך לבאר איכות החיוב. ולפענ"ד נראה בפשיטות דאין התורה אוסר כלל מה שמוכרח בשביל חיות האדם רק על מותרות נצטוינו לקדש עצמנו כמותר לנו, והכא מה דנצרך להאשה בשביל חיותה הוא העונה האמורה בתורה, ואם היא משתוקקת לעוד קירוב גם זה נכלל בחיוב עונה להרבה פוסקים ע"י בס"ר ר"מ ס"א

(ובענין משתוקקת) אבל מה שלא נצרך בשביל חיותה וזה רק מותרות גם בשבילה אין לה לבקש, ולפיכך אם האשה משתוקקת יותר מדאי עד שרוצה בכל יום יש על הבעל חיוב של דחיה ביד שמאל וקירוב ביד ימין (ע"י בס"ר ר"מ ובענין משתוקקת), וכן הוא החיוב באיכות הפעולה דיש בזה כמה מנהגים איך מתנהגים בשעת מעשה ליתן לה הנאה. והכלל, כל מה שנצרך לחיותה שבלי אותו דבר לא תהיה בשמחה נכלל בהמצוה, אבל לגבי שאר מותרות גם לה יש ענין שתקדש את עצמה ולא תבקש יותר מבעלה דהתורה ניתנה לכל ישראל ובדרך כלל נשי ישראל מתחתנים על דעת שיתנהגו כרצון בעליהם וכשהם מתנהגים כמו שקבלו מאבותיהם וכמנהג קהלותיהם נשותיהם בשמחה. אמנם לפעמים יש פרוש יוצא מן הכלל ואשתו אינה מרוצה מהתנהגותו דהוא רוצה להחמיר וחומרותו היא קולתו דח"ו יש שאלה אם הוא נכנס בגדר בני מריבה וכו' ובודאי יתיעץ עם ת"ח כיצד להתנהג באופן שהיא תהיה מרוצה ובשמחה ורק כך הוא מקיים את המצוה כראוי (ע"י בדברינו על אחדות וקדושה), אבל יותר ממה שצריך בשביל שתהא המצוה באחדות ובשמחה הרי"ז בכלל מותרות ונכלל בקדושת המעשה דיפריש עצמו ממותרות. וכן לאשתו יש חיוב לקדש עצמה בזה. וזה גופא הסיבה דהובא בשו"ע הנהגתו של ר' אליעזר דהיה משמש כמי שכפאו שד דכ"א לפי מדרגתו יש לו ענין להתנהג כמו ר"א לקדש עצמו גם במעשה המצוה שלא לבקש מותרות בענין זה רק להתנהג עפ"י

תורה כמש"כ לעיל, ודוק היטב. ועי' שו"ת מהר"ם מלובלין סי' נ"ג דכל קריבות דהם שמחה להאשה מצוה לשמחה בהן דהוי בכלל מה שאמר רבא בפסחים עב: הייב אדם לשמח אשתו בדבר מצוה וכו' ע"ש, וכוונתו כמ"ש לעיל דמה דנצרך לשמחתה הוי חלק מהמצוה, ופשוט.

ועוד יש להביא ראייה דאשה ג"כ מחויבת במצוה זו של "קדושים תהיו" מהא דכתב בשטמ"ק על נדרים כ: גבי הא דאיתא בגמ' דכני הצופה היינו שתובעת בפה וז"ל שתובעת בפה בחזקה ובקלות ראש ועזות פנים ומקפדת בכך דומה לאשה מנאפת. ועוד שם: תובעת בפה

להשביע את יצרה הויא הצופה ולאה לטובה נתכוונה עכ"ל. ומשמע קצת דבלבה יכולה לכוין להשביע יצרה אבל בדבור אסור, דזה נחשב פריצות והיפך הקדושה, ואצל האיש יש מצוה להתקדש אפילו במחשבה להשביע יצרו, רק כשאינו יכול להתקדש בזה מותר לו לעשות מצוה זו בכוונה השלישית כדאיתא בטור או"ח סי' רם בשם הראב"ד.

ועיין עוד בהוריות י: דבעילת האמהות להנאתן, והטעם דאין בזה חסרון אצל האשה כיון דהוה מטבעם דצריכים לתענוג זה.

יז. מכתב לח"א

[א] **מה דרוצה לחדש דהמעלה של אברהם אבינו היא שבדידיה לא אסתכל קאי על מקומות המכוסים דוקא ולא מקומות המגולים כגופה זהו כנגד פשטות המימרא של חז"ל כמו שהבינו מהרש"א בב"ב ורע"א בקדושין מא. ומש"כ שם דאם יש בזה תועלת יש מעלה להסתכל במקומות המכוסים (בהכנות שלפני אותו מעשה) ושמעתי שכן מורים מדריכים מסוימים, שאלתי את הגר"ח קניבסקי שליט"א ואמר לי שאף שמעיקר הדין אין בזה איסור אין ראוי להדריך כן לבני ישיבות. וכן שאלתי את הגר"ח פשיינברג שליט"א ואמר לי שלדעתו זה אסור בשעת תשמיש, וההכנות שלפני המצוה נחשבות כבשעת המצוה לענין איסור זה.**

[ב] **מה שמורה לכתחלה לעשות ההכנות שלפני המצוה לאור הנר וגם כמה מדריכים אומרים כן, אע"פ שאני מסכים עמך לדינא דאין בזה איסור כדמוכח מלשון הראב"ד והטור בסי' ר"מ, אבל בודאי יש בזה איסור מטעם צניעות, ושכחו חז"ל לאותו איש שלא הכיר באשתו כלל ולאברהם אבינו וכו' וכן ברמב"ם ובשו"ע איתא דמנהג החסידים היה כן, ולא שבחום על שלא הסתכלו במקומות המכוסים דזה אינו ראוי אף לאדם פשוט, ועי' עזר מקודש דאין זה צניעות, וכן מוכח דלא היו נוהגים להסתכל במקומות המכוסים לאור הנר אף בשעת ההכנות דאל"ה אמאי לא אסרו אפילו לפני תשמיש לעשות ההכנות לאור הנר, הא שפיר שייך התם החשש דשמוא**

יראה בה מום ותתגנה עליו, אלא על כרחך דלא היו מסתכלים, ובשעת תשמיש חששו יותר כיון דעסוק בה. (ואפשר לדחות דאין ראייה מזה כיון דקודם תשמיש יכולה לכסות את אותו מקום שיש לה בו מום). ועי' בשו"ת באר משה ח"ד סי' קכב דאינו מדרכי הצניעות אבל איסור אין כאן.

זמה דמחדש דהחשש דשמא יראה בה דבר מגונה אינה אלא בשעת תשמיש ולא בהכנות שקודם לכן, ראשית, זהו כנגד שכל הפשוט של כל תינוק בן יומו דהא חז"ל אסרו זאת מטעמא דואהבת לרעך כמוך והא דלא אסרו בכל היום לראות מקומות המכוסים (דנראה דמזה דייק כת"ה ההיתר שלו) הוא משום דבכל היום אם יש לה מום יכולה לכסות את אותו מקום ולא ירגיש בעלה כלל באותו המום, אבל כאן שנוהגת לגלות את עצמה ולהתפשט לגמרי על כרחא שיתגלה ולפיכך אסרו חז"ל לעשות כן לאור הנר שמא תתגנה ונמצא עובר על עשה דואהבת לרעך כמוך. ושאלתי במפורש את הרבנים הנ"ל על זאת, ולא הסכימו להדרכה זו בשום אופן.

והנה כת"ה מביא בשם המאירי והחזו"א דלהסתכל במקומות מכוסים אם הוא כדי לגרום לתוספת אהבה מותר ויש בזה ענין ר"ל, והנה המעיין בדברי החזו"א דהוא בקובץ אגרות קודש אגרת ב' יראה דמירי בהסתכלות בפני אשתו דהתורה התירה להביא אהבה ביניהם, והמעיין בהמאירי בנדירים כ: יראה דאדרבה כתב שם להיפך, וז"ל: וכן אמרו כל הצופה בנשים סוף בא לידי עברה, ואפילו בפנויה

אסור, וכל המסתכל בעקבה של אשה (דהוא פיסת רגלה) אם באשתו ושלא בעת נדתה וכדי לחבבה מותר, (היינו להסתכל בפיסת הרגל דממילא לפעמים אינו מכוסה בהיותה בבית), ולא סוף דבר בעקבה אלא אף במה שכנגד עקבה ר"ל עגבותיה (דהיינו רגליה עד מתניה מאחוריה) אחר שהיא לבושה והולכת וכן לפנייה, אלא שתופס בכנגד עקבה מפני שסתם הדברים נאמרו באשה שמהלכת לה ואדם צופה לה מאחוריה, ובאשתו נדה אסור עכ"ל, הרי שהתיר באשתו מהורה כשהיא מלובשת להסתכל עליה כדי לחבבה אבל לא איירי כלל בהסתכלות על מקומות המכוסים שבה כשאינה מלובשת (ועי' בשער התשובות בדברי בעל שו"ת באר משה שהביא דברי המאירי הנ"ל ופירשם בטומו"ד) ופשט לשונו קצת משמע דאינו ראוי לעשות כן, ודו"ק היטב.

וע"ע בספר קדושה וצניעות עמ' קפ"ז דמביא דברי הראב"ד בספר בעלי הנפש (שער הקדושה) וז"ל והראש לכל הגדרים שישמור האדם את עיניו מכל מה שאינו שלו ואף ימעט ראיתו ממה שהוא שלו אז יקרא צנוע וכיין כענין שאמרו על אותו איש שהיתה אשתו חגרת ולא הכיר בה כל ימיו ואמרו עליו כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו ואם ישמור את עיניו נמצא לבו שמור ומתוך שיהיו עיניו ולבו שמורים נמצא כולו שמור עכ"ל ומביא עוד שם האזהרות של הר"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג בהנהגות טובות וז"ל אפילו בעת מהרתה לא ירבה דברים, באשתו

אמרו ק"ו באשת חברו גם לא יסתכל באשתו במקומות המכוסים כדי שלא יתקשה ח"ו (וכדי שלא יגרה יצר הרע בנפשו ויבוא לידי הרהור), ומביא ג"כ מש"כ ר' דוד הלוי מסטעפין וז"ל אפילו באשתו לא יסתכל במקום התורפה ובמקומות המכוסים כדי שלא יגרה יצר הרע אנפשיה ויבוא לידי הרהורים ח"ו, עכ"ל.

[ג] **בענין** מש"כ דאין לחוש לחטא הידוע ע"י קירוב וחיבוק, תמה תמה אקרא אמאי לא הביא דעת רבינו המ"ב בסי' רם דאסור להאריך אם יש חשש דיבא לידי חטא ר"ל, וכן היא שיטת החזו"א ללא ספק כלל ע"ש באגרות, וכן אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א בפירושו, ומה שהתיר החזו"א באגרת ג' היינו דא"צ לחשוש מן הספק, אבל אם הוא איש מחומם כמו דישנם הרבה וכמו שספרו לי הרבה דנכשלו בעוה"ר בהזו"ל ע"י ההכנות, וכבר הזהיר ע"ז הרמ"ז באגרות כידוע, וכ"כ בבן איש חי וכל הגדולים האמיתיים, ומה דנדפס באיזה מכתב בשם הסמ"פ לע"ר בזה"ל דכל המאריך 'באחד' ח"ו משובח.. שמעתי מפי בנו הגר"ח שליט"א שהוא מזויף מתוכו, וכן נתפרסמו כל מיני הנהגות כאילו בשם אביו והכל מזויף ולא יצא מתחת ידו, ועוד בחיי אביו הדפים אחד מכתב בשמו ומאד כעס עליו אביו מרן זללה"ה, וחשב לפרסם הכחשה כנגדו, אולם חזר מזה כדי שלא לבייש את אותו אדם.

טפות שאינם זרע וכוונתו ר"ל להתיר בזה הטפות שיוצאות בשעת הכנות, מה מאד נפלאתי איך העיז בנפשו להתיר ע"י שמועות פורחות באויר של דוקטורים הרחוקים מיראת חטא איסורים חמורים, וע"ע בס' פע"ח שער ק"ש שעה"מ שכתב מפורש שאותם הטפות היוצאות לפני תשמיש יש בהם איסור וצריכים תיקון בק"ש שעל המטה, דהם הולכות לקליפת נגה, ואמנם אינם כ"כ רעים שהולכים לשלש קליפות הטמאות כיון דבאו ע"י מצוה, אבל חלילה להתירם לכתחלה ח"ו ח"ו. וע"י לקמן מה שהארכנו בזה באגרת השנית ובהעתקה משו"ת ברית יוסף שנדפס בסוף הקונטרס.

[ח] **הך** דהביא מש"כ בסדור יעב"ץ פ"ז חוליא ב' אות ח' ההכנה לתשמיש המוזכרת בגמרא שבת קמ: ברש"י שם, וכוונתו להתיר לעשות לכתחלה להכניס אצבעו באותו מקום וכן שמעתי שמורים כמה מדריכים לאברכים לעשות כן, שאלתי את פי הגר"ח פ' שיינברג שליט"א ואמר לי דאסור להנהיג כך אברכים לכתחלה, וגם הגר"ח קניבסקי שליט"א על אף שסובר דמעיקר הדין מותר לעשות כן, אפ"ה אין זה הנהגה לאברכים לכתחלה רק למי שזקוק לזה מאד, ובכלל כיון דלפי הלח"מ פכ"א מחל' איסורי ביאה אסור לעשות כן לשיטת הרמב"ם מי הוא בדורנו שיעיז לעשות הנהגה קבועה כנגדו לכתחלה, אפילו אם נאמר שהעיקר לדינא כרש"י דפליג עליה כדאיתא באחרונים.

[ו] **כת"ה** הביא קבלה בשם הגר"ש קוטלר איש מפי איש עד הגר"א שעיקר

[ד] **מש"כ** שם דנודע מהרופאים שע"י קירוב מצוי הפרשת כמה

הקדושה היא האהבה, והנה כל שומע זאת לא יאמין למראה עיניו, דאלמלא דברים כפשוטם דעיקר הקדושה היא התאוה הבשרית והגשמית שבין איש לאשתו יבואו אנשים לטעות וללמוד מכאן היתר לפרוק כל תאותם ולעשות ככל העולה על רוחם ונעלם מהם כל המושג של 'קדש עצמך במותר לך' שמובא בכל הראשונים וביניהם הרמב"ן שהאריך בזה בריש פ' קדושים תהיו ובראשית חכמה בשער הקדושה וכו'. והנה בודאי לא זאת כוונת המחבר אשר קיצר במקום שהיה לו להאריך, ואמנם לקמן האריך מעט בזה והביא את דברי הגר"א בתקוני זהר שכותב דעיקר הקדושה הוא להרחיק מדברים העלולים להביא למ' מדות, אך הוא טעה בהבנת דברי הגר"א שפירש את דבריו בתיקונים עפ"י הקבלה המהודשת דנן, דהיינו שעיקר הקדושה היא האהבה ולכן יש לזוהר מהדברים המביאים לידי מ' מדות, אמנם לא כן הוא, דכל המתכוונן היטב בדברי הגר"א שם בתיקונים יראה דשיטתו בכירור היא ככל הראשונים דעיקר הקדושה היא הכוונה לש"ש וקדושת המחשבה, רק כתב דעיקר הפגם בולד הוא אם עשה כמ' מדות, ועי' במאמרנו על שיטת הגר"א בענין קדושה שהארכנו בטוטו"ד בביאור דבריו. ואפילו אם איזה גדול היה אומר כן בשם הגר"א אין לנו לנמות מפסק המחבר והראשונים שמפורש כתבו דעיקר הקדושה הוא ריסון התאוות ומיעוט התענוגות, והחזון איש בקונטרס השיעורים כתב (על מה שהעיר בעל שארית יהודה אחיו של הגר"ז מליובאוויטש דבסוף ימיו חזר בו אחיו הגר"ז

ממה שכתב בשו"ע שלו בענין נתקטנו השיעורים) דהביא ע"ז מתשובת הנודע ביהודה דמה שנדפס בספר ע"י המחבר הוה כהוזק וא"א להכחישו ע"י עד אחד ע"ש.

ומה מאד אתפלא על כת"ה שמייעט לבאר את יסודות הקדושה והפרישות וריסון התאוות (עכ"פ ככל מה דאפשר) המובא בכל הראשונים וכן קבלנו מאבותינו דהפרישות עפ"י הלכה בענינים אלו הוא יסוד הקדושה, ואילו מדבריו משמע שהפרישות היא עברה של בין אדם לחברו. והגר"ח קניבסקי והגר"ח פשיינברג חלקו בתוקף על היוצא מדבריו, והגר"ח ק אמר לי כי בשעה שנתן ההסכמה לספרו לא ראה רק כמה דפים מספרו וכודאי שלא ראה כל החידושים שמובאים כאן. ורח"פ שיינברג אמר שלא ראה בכלל את כתביו.

[ז] **מש"כ** שיש ענין לדבר בשעת תשמיש, הנה כבר הארכתי בתשובה בענין זה באריכות, ובקצרה אומר דיש בזה מחלוקת ראשונים בין הרמב"ן להראב"ד, דהרמב"ן מתיר לדבר דברי ריצוי לאשתו לפני תשמיש והראב"ד מתיר רק אם יש לה כעס עמו או אם היא אינה מרוצה ואם לאו אינו מותר רק דברי תשמיש דהיינו מה שצריך כדי להוציא את הזרע, ועיין חכמת אדם וערוך השולחן והמחבר פסק כהראב"ד ע"ש בעיון, ועפ"י קבלה כתב בס' דרך פקודיך כשיטת הרמב"ן דכן מוכח מהזהר, אבל בשעת מעשה עפ"י סוד אסור לדבר דאסור להרים קול בשעת היחוד כמו בשמו"ע, והנה

בספרו לא מביא כלל דיש פלוגתא בזה ומתיר בשופי שיחה ואפילו בשעת תשמיש דלא כמאן, וגם דברי היעב"ץ – המובאים במכתבי הסמייפולר זצ"ל דנוהגים כמותו – כותב כמו המקובלים דאין לדבר בשעת מעשה ורק לפני כן וכהרמב"ן. וכן אמר לי הגר"ח ק שליט"א שכך צריך לפסוק להלכה דאין לדבר בשעת מעשה, וזה היה מנהג אבותינו בכל מקום, ויש לחוש לדברי רבותינו דפורץ גדר ישכנו נחש וד"ל.

[ח] **מש"כ** בענין הנהגת ר' אליעזר דעשה כמי שכפאו שד אין זה נוגע אצלנו כלל וכו' ומדייק כן ברש"י בנדה יז ע"א, נפלאתי מאד איך מלאו לבו לחלוק על השו"ע וכל האחרונים דאף דמקשים קושיא זו מרש"י (כגון המהרש"ם והלקוטי מהרי"ח) ה"ו לא פסקו בשביל זה כנגד השו"ע רק השאירו הרש"י בצ"ע, ובודאי שייך ונוגע גם אצלנו איש לפי דרגתו כדביארתי בהערות הרצו"פ. ויש עוד להאריך בכמה פרטים בספרו, ובכללות ראיתי שאע"פ שכתביו הם מיוחדים במינם וחשובים מאד יש להעיר על כמה דינים והנהגות, וגדולים כהגר"ח ק והגר"ח פ"ש שליט"א בפירוש אמרו לי שלא הסכימו עמו כלל בכמה פרטים היוצאים לדינא מכתביו אשר הבאנו בקונטרס דנן,

ומצטערים מאד על המכשלות שיצאו מכמה מדריכים שמאד מקילים בכמה ענינים חשובים ומסתמכים על כתביו ותולים בו דברים שכלל לא התכוון אליהם, ודברתי עם הג"ר אהרן לייב שטיינמן שליט"א ואמר לי שאם היה לו כח היה מוחה על הנהגות אלו, אבל בעוה"ר יש עוד מנהיגים והנהגות גרועות פי כמה מאלו ודי לו ללחום עמהם. וכן דברתי עם הג"ר אלהנן הלפרין שליט"א מלונדון והיזק אותי מאד לעשות מה שאוכל בכל כחי להעמיד הדת על תלה ולעקור הנהגות זרות ומהודשות אלו מישראל, ושמעתי מאחד שדבר בפרשות בכל ענינים אלו עם הגה"צ ר' יהודה סג"ל זצ"ל ראש ישיבת מאנשעסעמטער והיה כשלהבת אש קדש נגד כל הנהגות אלו המחריבים את הדור (ועי' באגרתו הנדפסת בסוף הקונטרס) והעיד עדות נאמנה מב' אברכים חשובים מאד קדושים וטהורים שלאחר החתונה ירדו פלאים אך ורק בגלל הנהגות אלו, וא' מהם ברגע שהפסיק עם זה הרגיש תועלת גדול בעבודת ה' ויש לו ב"ה שלום בית עצהו"ט גם כלי ההנהגות הללו, ופשוט לנו שכל גדולי ישראל שדקדקו בענינים שבין אדם לחברו למעלה מהשגתנו לא עשו את כל ההנהגות המשונות הללו, והם הם שכל בית ישראל נשען עליהם.

יח. אגרת שנית לח"א

הדין והדברים שקולים וכ"א ינהג לפי דרגתו ואני הבנתי כל דבר לקולא, הנה

[א] **בענין** מה שאומר שכתב רק פסקי הלכה דהיינו מה דשרי מצד

ידע האמת דבתחלה שקראתי בדבריו נהייתי מאד מפני שמבאר נקודה חדשה שלא נתבאר כ"כ בספרים והוא דבר הנזכר בזה"ק דחלק מקדושת העונה הוא השמחה דמשמח אותה וכו' וכן מוכח מחז"ל וכו', ובכללות כל ספרו מלא בבקיאיות והריפות בהלכות אלו והוא מיוחד במינו, אבל באו אלי כמה אברכים ואמרו לי ההדרכות מה שכתבתי לך כגון עשית ההכנות לפני המצוה לאור הנר ולהסתכל במקומות המכוסים, ולדבר בשעת תשמיש כל מיני דיבורים וכו' וכך הורו להם לא סתם מדריכים בעלמא אלא כאלו המקובלים על צבור חשוב מאד של בני ישיבות באר"י כשיבת פוניבז', וכששואלים את המדריכים הללו מהיכן הם לוקחים את ההוראות שלהם הם מראים על דבריו, שהם לומדים ומדייקים בו כמו שכתבתי לך במכתבי הקודם ומדריכים לפי זה הרבה אנשים מישראל, ומעיד אני עלי שבא אצלי אברך אחד יר"ש מופלג ואמר לי שלפני ההתונה הורה לו המדריך לעשות ההכנות באור ועכשו מרגיש שהדבר מפריע לו בעבודת ה' ומסיר מעליו כל קדושתו מה שרכש בהרבה שנים של עבודה ואינו יכול לעשות שום דבר בענין, ועוד אברך אמר לי שהורו לו לעשות חיבוק ונישוק גם בשעות היום וגרם לו כמה פעמים להכשל בעוון הו"ל החמור מאד ר"ל, עד שהלך למדריכים החסידים וניצל מזה. (ואגב אציין להישועת חכמה סימן קנ"א שאוסר בתוקף לעשות חיבוק ונישוק באמצע היום). ודווקא עי"ז זכה לשלום בית דרך ע"י שמירת התורה והמצוות בהידור זוכים לשלום בית כמאמרם ז"ל גם איביו ישלים אתו זו אשתו,

וכן היה מעשה נורא עם הנצי"ב ואכמ"ל. וממילא האחריות של כל המדריכים אתה נושא עליך שאם כתבת להתיר דבר מסוים עליך לבדוק לא רק אם הוא מותר לכ"ע אלא גם אם ראוי לעשות כן לכתחלה, ולכל הפחות להעיר דהנהגה פלונית אין ראוי לכתחלה לעשותה לרוב האנשים, שלא יהא משמעות דבריך דכך יש לנהוג לכתחלה. והמציאיות היא שבעוה"ר מתירים המדריכים ומורים לעשות כל הנ"ל לכתחלה, והרבה נכשלו עי"ז כ"פ באיסורים המורים ה"י, וכן מעידים הרבה אנשים שבאים אליהם אברכים להתייעץ, ודברתי בעצמי עם כמה גדולים וכולם אמרו פה אחד שיש להם הרבה עגמת נפש מהעובדא שהמדריכים אומרים את ההנהגות הנ"ל אפילו לסתם אברכים. אבל למעשה כיון דכולם סומכים בעקיפין על דבריך, מוטל עליך חוב קדוש להבהיר שלא כתבת כן בתור הנהגה לכאן"א, ולכה"פ לקרוא אסיפה ולדבר על הענין עם המדריכים הידועים בצבור. כל זה כתבתי לשיטתך שדבריך הם הלכה ברורה ופסוקה, ועכשו ברצוני להעיר לגופם של כמה דינים המתבארים בספרו החשוב.

[ב] **מה** שהערתי על מה שכתבת דישי מעלה להסתכל במקומות המכוסים אם זה מועיל להמצוה דהיינו לשיטתך לתוספת שמחה ואהבה, ובפרט לפי מה שכתבת דמדרגת אאע"ה היה שלא לעשות כן, הא כל מי שרואה זה הושב שמותר לו להסתכל שם דהוא אינו עדיין במדרגת אאע"ה ולא אליו הדברים אמורים, דהרי הרמב"ם מנה מדרגה זו של

אברהם אבינו רק לחסידים שבחסידות דרך יחידי הדור וגדולי החסידים נהגו כן והתפארו בזה ע"ש. [וכבר הארכת במכתבי הראשון שזהו נגד הפשט של כל המפרשים דאע"ה לא הסתכל כלל על שרה אמנו אף במקומות המגולים. ופשט לשון הרמב"ם (פכ"א מהל' איסורי ביאה הכ"ב) והשו"ע (אה"ע סי' כ"ג ס"ז) הוא לא כפי שביארת, דכתבו שמעולם לא התבונן בצורת אשתו וכנודע לשון צורה משמע בכל מקום הפנים ולא מקומות המכוסים].

מה שכתבתי בשם רח"פ שיינברג שליט"א שאין צנוע בשעת ההכנות לתשמיש להסתכל במקומות המכוסים, פסקו ברור מאד דהא מבואר בא"ח סי' ב' דאסור לילך בלי כיסוי אפילו רגע, (ולשיטת הסמ"ק הוי צניעות מדאורייתא עי' בכה"ל סי' ג' ד"ה יהא צנוע) ואפשר דבמקום חושך מותר לילך ערום, כן משמע בב"ש באה"ע סי' כ"ה סק"ה דהחשכות מכסה עליו, אבל במנורת המאור איתא מפורש דלא מהני חושך דחשכה כאורה לפניו ית' וכן משמעות לשון הטור בסי' ב' ע"ש וכן הוא בשאר פוסקים, אבל אם יש אור כבר אסור לילך בלי כיסוי. ומש"כ בעזר מקודש אה"ע סי' כ"ה דמותר להסתכל במקומות מכוסים שיש בה ביום רק שטוב לשמור עצמו, מיירי בדרך עראי אם נתגלה מקום מכוסה שיש בה, אבל לא לילך ולעשות כן לכתחלה בביתה, הא לפי דעת המ"ב באו"ח סי' ע"ה בה"ל ד"ה ודע ולפי דעת הח"ס בשו"ת סי' ל"ו אין לאשה לילך בחצרה ובחדרה בשערות מגולות ויש בזה איסור הטור ורובצת האלה של הזהר ע"ש, וכ"ש

דלגלות גופה יותר חמור משערות ראשה דהוא יותר ערוה ע"ש בסי' ע"ה בפוסקים (ובשו"ת אגרות משה דהוכיח כן) דודאי אין לעשות כן לכתחלה, וכן הוא בזהר שם דלא כתב רק שער ערוה רק חושב כל מיני מקומות. וע"ע בדרכי משה אה"ע סי' קמ"ז סק"ד דמעשה דקמחית דינא הוא משום צניעות, וכאן נמי אמר ר' יוסי בלשון מעולם לא ראו קורות ביתי שפת חלוקי כאותו לשון של קמחית דאמרה מעולם לא ראו כו' ומשמע דשיטת הרמ"א דהתפארות התנאים דינא הוא ואכמ"ל.

ואמנם מעיקר הדין יש להוכיח דמותר, מלשון הטור באו"ח סי' ר"מ ובאה"ע סי' כ"ה דכתב וז"ל: סומין מפני מה הויין מפני שמסתכלין באותו מקום בשעה שהם רוצים לשמש אע"פ שבשעת מעשה מצניע את עצמו אם ביום מאפיל בטליתו ואם בלילה מכבה הנר מ"מ נהגו בו מנהג הפקר וכ"ש אם מסתכל שלא בשעת תשמיש והוא משסה יצר הרע בעצמו עכ"ל. והיינו דמפרש הגמרא בנדרים כ. דהביא ממסכת כלה האיסור של הסתכלות באותו מקום דאיירי בשעה שרוצים לשמש אע"פ שאח"כ מאפיל בטליתו, ומשמע להדיא דבשאר מקומות המכוסים מותר להסתכל בשעה שהם רוצים לשמש רק יזהר שלא להסתכל באותו מקום. אמנם כל זה הוא מצד איסור אבל מטעם צניעות בודאי יש ענין לא להסתכל, דהא חז"ל דלא גזרו חז"ל עד שעת תשמיש וקשה דא"כ הא יכול לראות המומין קודם, וע"כ דממילא לא יבוא להסתכל עליה כ"כ עד אז משום צניעות (וי"ל דאינו ראייה כ"כ דאפשר דלא

גזרו מטעם דאם יש לה מום יכולה לכסות את עצמה עד שעת תשמיש ממש, ועכ"פ מוכח מסי' ב' דיש בזה משום צניעות וכאן העיר רק על איסורים ממש שיש במעשה התשמיש, דדיני צניעות כבר פרט בסימן ב' והם להרבה פוסקים רק מהחיובים של מדת חסידות, עי' מה שכתבתי בליקוטי דינים בסוף סי' רם במקור הלכה אות ל'. ואפשר דיש להתיר מעיקר הדין אם מכסים בסדין מלמעלה והוא רואה אותה מחמת האור שיש בחדר לפני תשמיש כיון דלמעשה מכוסים הם, אבל י"ל דעדיין אינה מכוסה מבעלה ואין בזה צניעות דהא ר' יוסי אמר מעולם לא ראו כותלי ביתי אמרי חלוקי (שבת קיח) אע"פ שאין לכותלי ביתו איסור להסתכל עליו. ואל תמעה לומר כפי שכתב בספר משכן ישראל עמ' נב דכשהוא עם אשתו אין שייך להתנהג בצניעות והביא ראיה מהגמ' ביומא נד'. כלה אינה צנועה מבעלה, דבאמת אין משם ראיה כלל דהכוונה שם פשוט דכשיוצאת מבית אביה מראה לו יותר סימני אהבה וחבה ומה שנקרא בלשון בנ"א היא יותר פתוחה וגלויה עמו, אבל לא ה"ו לומר דאין שייך שום עניני צניעות כשהם בינם לבין עצמם, ואפשר דזהו כוונת העזר מקודש בסי' כ"ה להתיר באופן זה דמכסה גופה בסדין מלמעלה ורואה מה שתחתיו, אבל לא שהיא מגולה לגמרי, דשאיין זה דרך צניעות וכנ"ל, וצ"ע. אבל עכ"פ בודאי יש מעלה שלא לעשות כן שלא לגרות יצר הרע על נפשו ועי' בטור בתהלת סי' ר"מ על האיסור של המקשה עצמו לדעת דאסור לגרות יצר הרע על נפשו. והא דז"ל שבהו מי שלא הסתכל כלל

(שבת כג:) ואדם שיעשה המצוה שלא לשם שמים רק להשביע יצרו בודאי אסור עפ"י הלכה. אבל מי שלא יוכל לקיים מצות עונה רק באופן כזה כגון שלא יכול לבוא לידי קישוי או שהוא בעל תשובה ולא יוכל לשמור עצמו מיצר הרע רק באופן זה אפשר דיש להתיר לו לעשות כן לכתחלה, ויעשה שאלת חכם. (ועי' בסוף שער התשובות במכתב שקבלתי מא' מגדולי הרבנים בענין זה.)

[ג] **מש"כ** דאם יש רק מעט אור אין חשש שמא יראה בה דבר מגונה ומותר להסתכל כיון שאינו רואה בכירור, דבריו נפלאו ממני, דהא הבית שמואל באה"ע סי' כ"ה סק"ה כותב דאפשר דצריך בהאפלת מלית ואיך פסק בפשטות דמותר, והחכמת אדם כלל קכ"ה ס"ט כתב בפשטות דצריך האפלת מלית, וכן פוסק המ"ב בסי' ר"מ סקמ"ב, (ועפ"י קבלה יש לעיין ע"ש בשעה"צ אות כ"ו ובבן איש חי וירא אות כ"ו) ועיין פמ"ג או"ח במשכבות זהב סק"ב דאפשר ללמוד בשיטתו דמותר אפילו בלי האפלת מלית ע"ש, אבל להלכה אין לנו אלא דברי המ"ב (דכבר קבלו כל ישראל הכרעתו כידוע) דאפילו כשאין האור מאיר עליהם בהדיא יש להחמיר לעשות האפלת מלית. וע"ע בספר אוצר הפוסקים באה"ע סי' כ"ה סעיף ב' אות ד' ואות ה'. ואגב העיר לי ח"א דמשמעות לשון הזהר ח"ג רצו. וז"ל בהדי דאיתתא לגבי בעלה צריך באתכסיא, ומפשטות לשונו נראה דאיירי בשעת קריבותן ואפילו לפני תשמיש, אמנם אינו מוכח כ"כ.

[ד] **מה** שהבין דכוונתי לאסור כל היום הסתכלות משום איסור הנ"ל, באמת לא נתכוונתי לזה כלל, דהא כל היום לא אסרו כלל להסתכל על אשתו ומותר להסתכל עליה כשנתגלה באקראי איזה מקום מכוסה שבה מעיקר הדין, רק יש ענין לקדש את עצמו שלא להסתכל עליה.

[ה] **מה** דהקשה אמאי לא אסרו להכנס למטה לאור הנר, הא בודאי לא היו נכנסים ערומים למטה לאור הנר משום צניעות כדאיתא באו"ח סי' ב'. ולא שייך לאסור זה רק בשעת תשמיש דאז בהכרח היו מגלין את עצמן, ואפילו אם יש טלית דמכסה עליהם אכתי חיישינן דיראה בה דבר מגונה ע"י האור, דכיון דעסוק בה עלול להסתכל עליה.

[ו] **מה** שהתיר בפשיטות עפ"י הרופאים מה שהזרע יוצא קצת לפני תשמיש דהא סמכינן אדברי הרופאים בכל דיני התורה. ראשית אין מקור לזה, דהאם נסמוך על דברי חוקרים האומרים דעיסה זו לא נתחמצה וכו', ורק כיון דגילתה לנו התורה שניתן הרשות לרופא לרפאות מותר להשתמש בהם לענין רפואה, וגם בפקוח נפש חוששין לדבריהם, וכבר כתב החת"ם בהדושיו דכיון דמתלמדים כל ידיעתם על סמך בדיקות בגופות של גוים אינו ראיה לגוף של יהודי רק מטעם ספק, וגם כתב בשו"ת אה"ע דכלל אינו פשוט דסמכינן ארופאים לענין יוהכ"פ לומר דמסוכן הוא רק אם מרגיש בנפשו או שנשתנו פניו, ע"ש. עכ"פ אינו פשוט כלל דסומכים עליהם להקל באיסור תורה,

ובפרט בנד"ד שנחלקו בו גדולי הפוסקים, ואפרש את שיהתי. דמבואר בבנין ציון סי' קלז וברב פעלים ח"ג סי' ב' דזרע שאינו ראוי להוליד יש בו איסור של השחתת זרע, (ועיין באוצר הפוסקים סימן כ"ג סעיף א' אות ג' וכן באמרי בינה ח"ד סי' ה' אוסר אם מרגיש ביציאה ועקירה אף שאינו יכול להוליד. אבל הרבה חולקים עליהם, עיין בשבט סופר סי' א' ואבני נזר סי' פ"ג ובאמרי אש יו"ד סי' ס"ט) אבל אפילו להמתירים היינו דוקא לצורך רפואה ומצוה אבל לא לריבוי תאוה בעלמא, אמנם מי שבהכרח מוציא קצת זרע לבטלה בשעה שמכין עצמו לקיים המצוה, חשיב כאונס ורחמנא פטריה. וגם להאוסרים שם דהכא שאני כיון דהתוצאה היא לצורך קיום המצוה ממש ושפיר דמי, אבל להרבות בפיוסים ודאי אסור אם עלול ח"ו להכשל בעון ר"ל, כיון דאין חיוב לעשות הפיוס במעשה דוקא, דאפשר גם ע"י דבור כדאיתא בגמרא ערובין ק: (והא דכתב הקה"י באגרותיו דצריך לעשות פיוס במעשה הוא בודאי דאם לא עשו בדבור שהיא אינה מפויסת יש לו חיוב לעשות פיוס במעשה) שוב מצאתי ראיה מפורשת בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ב סי' ס' בסוף התשובה דמביא הגמרא דערובין דצריך לעשות פיוס וכן פוסק להלכה, ואעפ"כ כותב שם במפורש דגם ע"י דבור אפשר לצאת ידי חובת פיוס, ע"ש היטב. וגם זה לא ברור לדינא דכיון דלא נפסק חיוב זה בפיוס בשו"ע אפשר דאין חיוב של פיוס כלל לפי מה דנפסק באו"ח סי' ר"מ ובאה"ע סי' כ"ה כשיטת הראב"ד דאם אינה בכעס עמו אין לדבר רק בדברי תשמיש אפשר דאין לו חיוב פיוס כלל, וכוונת הגמרא

דהייב לרצותה היינו דוקא בשעת כעם, כדי שתהא מפויסת בשעת בעילה וצ"ע.

והנה תל"ת מצאתי כן מפורש בביאור הגר"א לשו"ע או"ח סי' ר"מ סק"ל דמפרש דהגמ' בערובין ק: ובפסחים מ"ט איירי בשעת כעסה דאז יש חיוב לפייסה כדפסק המחבר שם בסעיף י', וברוך שכוונתי לדעתו.

עכ"פ להתיר לעשות פיוס במעשה בשעה שעלול להכשל בעון הו"ל לא מצאנו כזאת בדברי הפוסקים, ובכח"ג שרי רק לפייסה בדבור, ועכ"פ יקצר מאד בפיוס במעשה, וכהא דהזהירו הפוסקים דאם הוא איש מחומם לא יאריך בהכנות שלפני המצוה. וכדאי להזכיר שהאדמו"ר בעל בית ישראל מגור וצוקללה"ה כתב לעשות פיוס רק יעשה ע"י דיבור. ומסתמא מטעם הנ"ל, ובשאר קהלות נהגו להסתפק בפיוס במעשה במשך זמן קצר, אבל ח"ו לא להאריך בזה כדי שלא יבוא לידי עון הידוע ר"ל. ועיין בבן איש חי דכותב בזה ד"אומרים לקוצרים ה' עמכם".

והנה שמעתי מה"א שאמר דיש מקור כהו"ל דטפות אלו אין להם גדר זרע, אבל אני בעניי הפשתי בכל הפוסקים ולא מצאתי אפילו לאחד שכותב כן רק מה שהבאתי לעיל ע"ש. שוב מצאתי ראיה מפורשת לאסור ענין זה דיעיין ביבמות עה: דאיתא שם אמר רב הונא כקולמוס כשרה ורב הייא אמר כקולמוס פסולה משום דלא גריד, ופרש"י ע"י שנחסר עוביו ואינו נוגע בכותלי הרחם אינו מתחמם כ"כ ואין נמשך תוך הגוף בקילוח אלא שותת עכ"ל, ועיין באגרות משה אה"ע ח"ד סי'

ס"ו דפי' דבלא נוגע ברחם יוצא הזרע בלי קילוח ואינו יורה כחיץ שמזריע, אלא שותת דאינו מזריע כשמואל בנדה מג. ע"ש, הרי להדיא דטפות אלו אף שגילו לנו הו"ל דאינם ראויים להזריע כיון דאינו יורה כחיץ מ"מ חשיבי כזרע עד כדי כך דלר"ה אדם המוציא זרע כזה הוא כשר לבוא בקהל ואינו בכלל פצוע דכא וזרות שפכה, וע"ש בסוף התשובה דכתב האג"מ דאם יודע דיוצא זרע ע"י חיבוק ונישוק קודם עשית המצוה יראו למעט ואולי לגמרי שלא לעשות החיבוק ונישוק קודם הביאה וכו', וע"ש בכל דבריו הק' ותל"ת זכיתי לכוין לאמיתה של תורה דרב גאון ומופלג כמוהו פוסק כן בוודאות ואינו מביא כלל קולא זו דטפות אלו אינם חשובים זרע ח"ו. ואח"כ ראיתי דכבר מפורש בדברי רבינו הגדול רבן של כל ישראל האור החיים הקדוש בפ' ויצא וז"ל עה"פ ויבא אליה (בראשית כט כג) מטעם שלא הרגיש בה הוא לחששת צדיק וישר ונאמן רוח לבל יכשל במכשול האנושי אשר יתאוו תאוה קודם קרוב אליה ויטיפו ממנו צחצוחי טומאה קודם התחלת מצוה וכו' על כן הרחיק מראות בה ותיכף ומיד בא אליה לשמור חומו כל יחלל בריתו ברית קודש עכ"ל.

וע"ע בבן איש חי פ' וירא (שנה שניה) סי' כ"ה דכתב דהטפות דלאחר הזיווג אפילו שאינו ראוי להוליד ג"כ יש בזה איסור דהשחתת זרע אם לא באונם ע"ש ודון מינה ואוקי באתרין דה"ה דהטפות שלפני התשמיש אע"ג דאינו ראוי להוליד חשיבי כזרע ושפיר שייך בהו האי איסורא דהשחתת זרע. והעולה לדינא דכבר פסק

האור החיים וכן מוכח מהרה"ג פוסק דורנו ר' משה פינשטיין זצ"ל דיש בזה איסור גמור, והשי"ת יצילנו מאיסורים כאלו ויזכינו לעשות רצונו תמיד אמן.

שוב שמעתי מהג"ר משה שטרנבוך שליט"א דשמע מהחזו"א דאין בזה החטא החמור של הוזה"ל רק עפ"י קבלה צריך תיקון (ועי' תשובתו שנדפס בסוף הקונטרס), וע"כ דשימתו היא כמו דביארתי דכיון דאינו ראוי לזרע לא חשיב זרע לבטלה וא"כ הדבר תלוי במחלוקת בין הפוסקים, ועיי' בתשובת שו"ת ברית יוסף שנדפס בסוף הקונטרס.

ולא האנשים דיש להם מחלת ה"נערוון" והוששים תמיד שנכשלים בהוזה"ל ר"ל, יש לומר להם לכתחלה כמו שיטת החזו"א, וכמו שכתב הקה"י דלכאלו יש ליעץ אפילו כשיטת יחידים דפשיטא דהוי להו כשעת הדחק דכתבו הפוסקים (עי' בש"ך יו"ד סי' ק"י) דנוהגים כמו שיטת יחידים בשעת הדחק, אבל צריכים לדעת דאפילו לשיטת החזו"א יש לחלק בין אותן טיפין דבאים בתחלת הקישוי דבזה י"ל דאינו זרע, אבל הטיפין ממש דיוצאים בקילוח ע"י קישוי והרהור נראה דגם הוא יודה דהם זרע, וצ"ע.

[ז] **בענין** מה שהביא מהפע"ח סי' ע"ח פי"א וז"ל רח"ו: מורי זלה"ה אמר כי גם אותן הטפות היוצאות מן האדם קודם הזיווג הם בכלל מוציא זרע לבטלה וצריך תקון גדול ע"ז עכ"ל וכתב כת"ה בשם אחד מן המקובלים שליט"א דהכוונה זרע ממש ולא טיפין שאנחנו

מדברים מהם דגם יוצאים לפני התשמיש, הא כל מי שמודה על האמת יודע שאין זה הפירוש ברבינו האר"י דכיון דלא מובא בהוזה"ל דזה אינו זרע ואצל כל אדם זה נקרא זרע בודאי כוונתו לכך בפשיטות, ובמהילת כת"ה א"א לעקם הדברים מפשוטם.

ומש"כ דלא כתב ע"ז לשון איסור רק דהם מתוקנים בק"ש שע"ה"ו וממילא מותר לעשות כן לכתחלה, ח"ו לומר כן דאין זה כוונתו כלל, ורצונו לומר דאם נעשה כן באונס צריך תקון גדול וכו', אבל הלילה לומר דיעשה כן לכתחלה אם אפשר לעשות באופן שלא יבוא לזה, דאם צריך תיקון על כרחך שיש בזה צד איסור, דאין דבר של רשות צריך תקון וזה פשוט. ומה שהבאת מהכף החיים ומהבן איש חי דהשמיטו ענין זה, נודע דדרכם להביא רק לשונות השמונה שערים בכל מקום, דעיקר לימודם היה בספרים האלו דהם היו יותר מדויקים כדאיתא בהחיד"א, ולפיכך מביאים לשונות של שער הכוונות, אבל הם סוברים ג"כ דבמקום שלא מובא בשער הכוונות בלשון אחר ואין הוא מלשון החברים ההלכה היא כמו הפרי עץ חיים. ואעתיק לך לשון רבינו הגדול הבן איש חי בשו"ת רב פעלים ח"א שאלה י"א בענין אם מותר לומר הצי פסוק של על כן ברך בקדוש בשבת בבקר, וז"ל הצי פסוק זה נזכר בדברי רבינו ז"ל בספר פע"ח וראיתי להרב חסד לאלפים שכתב וכו' ולכן צריך לומר הפסוק כולו כו' ואני אומר מאחר דאמירת הצי פסוק זה הוראה בספר פע"ח שבו דברי רבינו האר"י דרוח אלקין קדישין ביה אין לפקפק בהם כלום כי מי

יודע יותר ממנו, ואע"ג דאמירת פסוק זה לא נזכרה בשער הכוונות שמידר מהרש"ו ז"ל ומצינו להגאון חיד"א ז"ל או"ח סי' תצ"ג בענין פטירת רשב"י זיע"א בל"ג בעומר שנזכר בספר פע"ח ולא נזכר בשער הכוונות כתב שאין לסמוך ע"ז כ"כ, התם שאני כי גם בספר פע"ח לא נזכר דבר זה בכל הדפוסים של ספרי פע"ח, ועוד דהתם מצא טעם נכון וכו' ע"ש. וכן כל תלמידי הבעש"ט עד לפני מאה שנה כהאדמו"ר מזידיטשוב וקאמארנא שמפיהם אנו חיים כל לימודם היה בפע"ח ונהגו ופסקו כמותו בכל עניניהם, עיין בספר שלחן הטהור להרבי מקאמארנא בכל הספר, ולא חששו לעירוב. והא דאיתא בשו"ת דברי יואל (סאטמאר) לענין איטר יד די"ל דאין חיוב להניח על שתי ידותיו דיש עירוב בכתבים של כת ש"ץ ע"ש, (כן הוא לפי זכרוני, ואין הספר תחת ידי) שאני התם דכל הקבלה של החיוב להניח ביד שמאל אצל איטר היא מר' יעקב צמח ולא מובא כלל בכתבים שבידינו לא בפע"ח ולא בשער הכוונות ולפיכך יש כלל הנ"ל, ומה שכתבו בדבריהם בשם החברים יש מחלוקת בין המקובלים אם פסקינן כמותם, ושיטת הרש"ש דאין פוסקים כמותם להלכה. (ויש חולקים ע"ז וס"ל דכיון דהרה"ו מצא לנכון להביא אותם דברים של החברים נמצא דסובר כן להלכה).

עב"פ להלכה בודאי צריכים לחשוש לדברי רבינו האר"י וליזהר כמה שבידו שלא להביא א"ע לכתחלה לטפות אלו, ואם בא לו באונס יראה לתקן אותם בק"ש שעה"מ בכוונה גדולה. (ולא קשה כ"כ לתקן

אותם כיון דהם רק קליפת נגה דבא מחמת הכנה לעשות מצוה ע"ש בפע"ח לענין הטפות דלאחר תשמיש, אבל אם עשה כן במזיד בודאי נכללים באיסור והוא מג' קליפות הטמאות וקשה מאד לתקנם ולא סגי בק"ש שעה"מ, וצריך לזה עוד תיקונים גדולים, והשי"ת יצילנו מאיסורים.

[ח] **מה** שהביא בענין הנהגת בנות רב חסדא לפי שיטת רש"י וכתב להלכה דאין לאסור, בודאי הצדק עמו דכך פוסק הברכי יוסף באה"ע סי' כ"ה אבל כתבתי דאין להדריך לכתחלה כנגד הלחם משנה וכדאיתא במס' ברכות עה"פ מהיות טוב אל תהיה רע וברש"י שם, וכ"כ הבי"ב באו"ח סי' ג' וז"ל ואע"פ שהעולם נהגו כתוס' נ"ל דזה מפני שאינם מעיינים בדברי הרמב"ם בהל' בית הבחירה אלא חד או תרי בדרא, והנכון ליזהר כדברי הר"מ שהוא עמוד ההוראה, וכן בנד"ד בדברי הלה"מ דהוא שיטת הר"מ. ועיין בשו"ת באר משה דגם פוסק דמעיקר הדין מותר אבל אין ראוי להדריך כן לכתחלה דאינו דרך צניעות ע"ש.

[ט] **הנה** בענין יסוד הקדושה מה דהביא כת"ה בשם ר' אהרן קמלר זצ"ל בשם הגר"א דעיקר הקדושה הוא רק אהבה ואחדות ביניהם ושאר עניני קדושה שייך רק לחסידים וכו', ולא זכיתי להבין דבריו כלל דכי זומר בעיני כת"ה הרמב"ן באגרתו דכותב בפ"ה וז"ל: ומדעתך תבין דרך ההנהגה שאדם ראוי להתנהג בה בשעת תשמיש יותר מכל צניעות שאתה צנוע בשאר הנהגתך במאכל ובמשתה

ובדרך ארץ כו', כי בהתכוונם לשם מצוה והקריבה להדביק מהשבתו בעליונים בשעת החיבור אז יולידו בנים ראויים לקדושה ולטהרה ולחסידות עכל"ק. וז"ל הרמב"ן בפ' קדושים: כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים, ולפי דעתי כו' א"כ ימצא בעל תאווה מקום להיות שמוף בזמת אשתו כו' והנה יהיה נבל ברשות התורה לפיכך בא הכתוב כו' וצוה בדבר כללי כו' וימעט במשגל כענין שאמרו שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים ולא ישמש אלא כפי הצורך בקיום המצוה ממנו עכ"ל, ומי התיר לפסוק כו' אהרן קאטלער כנגד הרמב"ן ולומר דעיקר הקדושה זה האחדות ולא קדושת ריסון תאוות היצר אף במותר מעיקר הדין לגדור עצמו יותר ממה שצותה התורה כמ"ש הרמב"ן, ובש"ע או"ח סי' רל"א נפסק דעיקר קדושת המצוה הוא שלא לעשות להשלים תאוותו או להנאת גופו ולא מזכיר כלל דעיקר הקדושה היא האהבה שביניהם כדברי כת"ה, הרי פסק מרן הכ"י דכל בית ישראל עומד על דבריו דריסון התאוות וכוונה לשם שמים הוא עיקר הקדושה. וכן הוא בפע"ח שער ק"ש שעה"מ סי' פ"א ע"ש. וז"ל הפלא יועץ בערך עונה: ואם יכוין לשם מצוה הרי זו מצוה ונוטל עליה שכר כמניה תפלין וכשאר מצות שבתורה, ואם מכוין להנאתו להשביע יצרו הרי זה נבל ברשות התורה וע"ז צותה התורה קדושים תהיו פרושים תהיו, קדש עצמך במותר לך. ונלאיתי להעתיק כל לשונות הספרים המדברים בענינים האלו, כי רבים הם למאד, וכולם

פה אחד כותבים דעצירת התאוות היא עיקר הקדושה ולא מביאים כלל דהאהבה וכו' היא העיקר כדברי כת"ה. וא"כ פסק כת"ה כנגד הפסק של כל האחרונים להלכה מה נקרא עיקר הקדושה של כל איש ישראלי על סמך איזה קבלה, ואפילו היה ר' אהרן זצ"ל עומד לפנינו ומעיד כן בשם הגר"א אין בכחנו לפסוק כן להלכה כנגד הסכמת השו"ע וכל האחרונים, וכ"ש דזה רק קבלה משמועה בלבד. וכל זה אינו מילי דחסידות בלבד, דכן נפסק בשו"ע ולדעת הרמב"ן הוא מ"ע לכל יהודי, ואיך אפשר שבספר המיוסד על הלכות אלו לא יביא דבר זה להלכה, ואדרבה משמעות הספר היא להיפך, שא"צ לעשות כן רק למעליותא וחסידות. ויש להעיר, דנקודת השלום אינו סתירה להקדושה, ואדרבה הוא חלק מהקדושה, וצורת המצוה היא שתהא מתוך אחדות ושלום, ואעפ"כ יעשה בקדושה, ופשוט.

[י] **מש"כ** בענין דבור בשעת תשמיש, כבר הארכתי בזה בתשובה, ובקצרה אומר לעיין בספר דרך פקודיך מבעל ה"בני יששכר" דכותב מפורש שעפ"י שו"ע אסור לדבר רק דברי תשמיש דלא כהזהר. וכן באוצר הפוסקים באה"ע סי' כ"ה מעיר דפשטות הלשון באו"ח סי' ר"מ משמע דבשעת תשמיש אסור לדבר כלל דלא כמשמעות הלשון באה"ע, (והכ"א רצה לתרץ דהשו"ע או"ח איירי בהנהגה ובאה"ע איירי בעיקר הדין, והביא קצת ראיה לזה, ולא נראה לענ"ד).

[יא] **מש"כ** דר"א לא קיצר בהכנות, וכוונתו דעשה חיבוק ונישוק

וקריבות ולא קיצר רק במעשה עצמו, כל זה פשוט דאינו, דבודאי לא עשה הכנות בקירוב בשר, דהא כל כוונת חז"ל היא לומר דלא נהנה כלל ממצוה זו כדי שתהיה כוונתו צלולה כמו"ש הגר"א באהע"ז סי' כ"ה. וג"כ פשוט דלא עשה קריבה לפני כן, וכבר הארכתי דאין חיוב כלל מדינא לעשות הכנות אלו בשביל פיוס וסגני בדבור ומפורש בגמרא דר"א דבר ויצא בזה ידי מצות פיוס. ועל דברי המחבר בסו' ר"מ דימשמש באימה ויראה כו' כתב הגר"א בביאורו בסק"ח וז"ל עי' פי' הרא"ש שם ד"ה מגלה דכותב שלא ינהה בקרוב בשר דוגמת דרך סדין, ומבואר דהנהגת ר"א היא שלא להנות מקרוב בשר ע"י אימה ויראת השי"ת כמו"ש בכל הספרים ולא כחדשים מקרוב באו דכותבים דאדרבה יש ענין להנות.

ובעצם דבריו שכותב דר"א לא קיצר בהכנות דהא יש חיוב לעשותם, הנה כבר הארכתי בקונטרס זה דאין מקור בשום מקום דיש חיוב לעשות אפילו פיוס, רק כך מדייק האג"מ מהגמ' בערובין ק: ובאמת כן היא שיטת הרמב"ן והזה"ק דיש חיוב לעשות פיוס בדבור, אמנם להראב"ד והמחבר והגר"א דמפרשים דהגמ' שם איירי דוקא בשעת כעסה, ממילא אין חיוב כלל לפייסה שלא בשעת כעסה, וגם איסור יש בזה כמבואר בהגיגה ה: לפירושם בהגמרא וכרש"י שם וא"כ אין חיוב לעשות הכנות כלל רק בדבור לקצת פוסקים, ופשוט דר"א לא עשה שום הכנה בקרוב בשר כלל וכפי' הרא"ש שם, ואדרבה החיוב הוא לעשות באימה וביראה, וכל זה פשוט לפענ"ד.

הערות על "קובץ אגרות קודש" מהחזו"א והקה"י שי"ל בבני ברק ת"ו

יט. אגרות החזו"א

אגרת א' ומ"ש אל תרכה כו' כאינו צריך לרצוי מדבר. – ומשמע דאפילו כל החיים בצריך לרצוי יש חיוב לשוחח ופשוט דזהו מטעם גמ"ח ובשנה ראשונה זה גם מטעם ושמה דצריך השתדלות לענין כזה בלי חיוב של גמ"ח דזה עושה מצד הקשר ואפילו היא בשמחה חייב לדבר אתה כדי לחזק הקשר ביניהם.

אגרת ב' לפי טבעת בני אדם השכיחה אין ש"י יוצא ע"י הרחור היותר גדול דאל"ה היה הזרע יוצא קודם הכנסה

שאין לך הרחור גדול מהמצב שלפני הכניסה והמזריעים מקודם הם לוקים בחולי והקשוי נרפה ואינם ראויים להוליד. – מכאן יש להוכיח ליעץ לאלו האנשים לחזק הקישוי שלהם ע"י רפואות המיוחדות לזה ונמכרות באפמיי"ק (בית מרקחת) וכדאי לפרסם זאת בקרב האברכים, דהרבה אנשים פנו אלי בבעיות כאלו רח"ל, ואם רואים שמזריעים קודם ההכנסה צריכים לחזק הקישוי ע"י רפואות.

שרצון התורה באהבה ביניהם. – עי' מש"כ הרמח"ל בסוד הגמרא דאסור לקדש את האשה עד שיראנה, אבל בודאי יש מעלת אברהם אבינו שלא היה צריך לפעולה זו כדי להמשיך אהבה דהיתה אהבתם שלמה גם בלי זה, (וביאור ענין אהבה זו ביאר הרב המגיד בליקוטי אמרים ובאגרות לבעל הקהלות יעקב).

אגרת ג' ובאשתו המהורה הכל מצוה. – פי' דמצלת אותו מידי חטא אבל מה שצריך יותר מזה פשיטא דנכלל במצות קדושים תהיו וכן אמרו חז"ל המקשה עצמו לדעת יהא בנידוי עי' בטור או"ח סי' ר"מ.

רק ע"ד החסידות מי שראוי לכך ממעט בתענוג – פי' דלמעט בכמות הפעמים שעוסק בעונה, הא מבואר ברמב"ן דזהו מעיקר דין תורה של קדושים תהיו. אבל

למעט באיכות ההנאה זהו הנהגת ר"א, וזהו מדרכי החסידות, ולאדם הפשוט העיקר הוא שלא ירבה בתאוות יתירות, דלגביו זה השיב פרישות. אבל אצל ת"ח הפרישות הוא בדרגה יותר גבוהה, וכל אדם לפי מדרגתו יקיים המ"ע של קדושים תהיו.

אגרת ד' אמנם קישוי בימי טומאתה נראה דאסור. – זה יסוד גדול לדינא, ועי' בדברי הרב וואזנער שליט"א בספרו על הלכות נדה דמאריך בזה דינהג לפי הכלל דשמאל דוחה וימין מקרבת ולא יבוא לידי הרהור וקישוי בימי נדותה דיש בזה איסור.

מבואר בגמ' דמותר אף שמתפטף בהכרח. – לפי הפוסקים אין בזה איסור, ולפי רבינו האריז"ל יש בזה איסור זרע לבטלה ר"ל, ויש להאריך בזה ואכמ"ל.

ג. אגרות הקה"י

אגרת א' שבזמנינו אין לנו זה שנקרא ת"ח. – עי' פמ"ג או"ח סי' ר"מ דגדר ת"ח לענין זה הוא מי שלומד תמיד ומקיים מצות והגית, ועי' יו"ד סי' רמ"ג, ועי' במאמרינו בענין גדר ת"ח.

וכמש"כ כ"ז בבה"ל סי' ר"מ ע"ש. – אבל יש עוד טעם ממעט ביטול תורה עי' בפוסקים וזה שייך לכל ת"ח ובפרט לפי הזוהר בפ' אחרי דיש בזה איסור חמור של ערות כלתך לא תגלה כנודע.

קרוב דהוי ספק דאורייתא ממש. – בספר משכן ישראל הביא בשם ר' חיים קניבסקי שליט"א דמי שידוע שהוא פרוש אין בזה איסור דמן הסתם על דעת כן נישאה לו, וגם מי שרוצה לעשות עצמו ת"ח איתא בפוסקים דמותר לעשות כן ומשובח הוא, ויש להאריך בזה, ועי' בפירוש שכתבנו על או"ח סי' ר"מ בקונטרס זה.

ומלבד זה איכא חיוב מיוחד. – יש בזה פלוגתא גדולה דמשו"ע אהע"ז

משמע דאין בזה חיוב רק אם מקיים יש בזה מצוה וקבול שכר, דהא הר"מ השמיט חיוב זה, ולפי המקובלים לפי החיד"א עיקר החיוב אז, ולפי גירסתנו בשער ריה"ק לא משמע כן, אבל לפי גירסת השלחן הטהור א"ש, ואכמ"ל.

דרורם ואוכל כמבואר בפסחים דמ"ט. – באמת כבר הארכתי במק"א דלפי הפוסקים השו"ע והראב"ד והגר"א אין חיוב כזה כלל, והגמ' בפסחים מ"ט וערובין קי: איירי כשהיתה בכעס עמו, עי' בהגר"א, אבל לפי הרמב"ן והמקובלים יש חיוב לפייסה בדבור דוקא ולא במעשה, רק עפ"י קבלה יש ענין לעשות חיבוק ונישוק לפני המעשה, ובשו"ת אגרות משה כתב דיש ענין לעשות פיוס במעשה דנכלל ג"כ בחיוב פיוס בדיבור שכתבו חז"ל, וכל זה בתנאי שלא יבוא לידי חטא, אבל אם ח"ו עלול להכשל בהו"ל אסור לו לעשות פיוס לפני התשמיש רק יעשה לאחריו, וע"ש בדבריו שנדפסו בסוף הקונטרס ב"שער התשובות".

ויצרו שלו מפויס. – ואם הוא יש לו חיוב לעשות דוקא באופן שהיא מפויסת תלוי בחקירת החת"ם בריש המדיר ע"ש, אבל עכ"פ מוכח מהזהר וגם מרמ"ז דעיקר השראת השכינה הוא רק כשהם בשמחה

וכו' ופשוט דאין לעשות כן רק באופן שהיא מסכמת ותהיה בשמחה על ידו וכו'.

ודברי הסדור יעב"ץ. – דהוא ס"ל כשיטת המקובלים וכדביארתי במק"א, ולמעשה המנהג כדבריו בהרבה קהלות אע"ג דאין חיוב מעיקר דינא דגמרא.

שלא יתכוין וכו' אלא לשם מצוה. – לאפוקי מדברי הספר משכן ישראל דכותב דעיקר הכוונה צריכה להיות לשם אישות ולא לשם מצוה, דאנן קי"ל מצות צריכות כונה.

ורק לש"ש מתגבר ע"ע. – ויש קהלות חסידים דכך מתנהגים, ולכתחלה נשאו על דעת כן.

וברור שאין כוונת חז"ל לאהב אשתו מצד אהבה הטבעית. – פי' אהבה גסה מצד תאוה דאין זו אהבה כלל רק אוהב את עצמו ולא אותה כידוע מליצת האדמו"ר מקאצק "ואליך תשוקתו" ועוד.

אגרת ג' יש מחלוקת הפוסקים אם רשאי להיות פרוש זמן מה – המחלוקת בענין זה הובא בקה"י ר"ה סי' ג', אמנם משמע ברור מן הפוסקים דיש חיוב לשמש בכל עונה עד שיהיה לו זכר ונקבה ויקיים מצות פו"ר כדין וצ"ע בכל זה.

א. ספר שמחת כהן סי' פב

מהמקובל האלוקי ר' מסעוד הכהן חרדא זצ"ל

המעורבים טוב ורע שעדיין לא הובררו והם דינים קשים ושם כחי' הרפ"ח שגי' ממזר והנשמות הבאות מאותו זיווג בסוד ממזרים כפרד שהוא ממזר וג"כ אלו הכנים אבל בליל שבת מסטרא דקדושה שאז ממשיכין נשמות עליונות ממש. ובפע"ח פ' יא דק"ש שעה"מ וז"ל ודע שאם תתעבר אשתו (מזיווג החול) יהיה בן סורר ומורה או עז פנים או משומד או ממזר או עם הארץ ר"ל שהנפש שלו יהיה באחד מאלו הבעילות של חול שיש שנותנים ממתי מדבר ויש מעדת קרה ויש ממתי ישראל ובזיווג ימי הרעים בין המצרים יוצא נר"ן לגרים האסורים לבא בקהל כמו עמוני ומואבי כי אז הזיווג אינו בעולם הזכר אלא בעולם הנקבה וכו', וכל אחד ואחד כפי המחשבה וההרהור כשמזדווג עם אשתו ודוקא בליל טבילה או שיוצא לדרך שמתכוין למצוה וגם בליל שבת צריך להיות אחר הצות, ויעו"ש דבענין הזיווג עצמו בעת המוכשר צריך להיות בכוונתו שהוא למצוה לבד ולא להנאתו כסום השטוף בזימה ונפש הבהמית להנאת גופו.

ובשער הכוונות דתפלת ערבית וז"ל ודע כי בתפלת ערבית אין הז"א מזדווג עם הנוק' רק היסוד ומן הזיווג הזה נבראים נשמות בני אדם הנולדים מן הזיווג התחתון הנעשה קודם הצות, ואחר הצות הוא הזיווג העליון דז"א עצמו הנקרא ת"ת ומן הזיווג ההוא נבראים מלאכים חדשים

שאלה: למצוא מנוח בטעם המעוברת ומניקה שמותר הזיווג בחול אם גם מותר קודם הצות כיון דהוא לצורך חיות העולמות וא"כ מדוע אוסר הרב ז"ל בשמיני עצרת ושבעות הזיווג וצ"ע עכ"ל.

תשובה: הנה לך נא וראה את כל דברי רבינו ז"ל אשר דיבר ברוח קדשו בענין הזיווגים החול ושבת ויו"ט וזיווג דמניקה ומעוברת וזקניה וזיווגי ת"ח וע"ה ולהקל על המעיין הנה היוצא מן הכלל ללמד תחלה בטוב טעם איסור הזיווג בחול נדרש לכמה פנים: בע"ח שער מא סוף פרק א כתב כי כל זמן שז"א בסוד יניקה אז יש יניקה לחיצונים מכתנות עור והגהת השמ"ש שם כתב שמזה נבין חומר איסור הזיווג קודם הצות בהיות ז"א בבחי' יניקה בעוד בו אחיזת החיצונים וכפרט בעטרת היסוד. ובש' מ"ז ספ"ה כתב משום דאין זיווג מוחין בימי החול וכ"כ בשער ההקדמות דף עד ע"א. ובשער מט פ"ג כתב שקליפת נוגה נדבקת ביסוד ואז עושקת הנשמות ולזה בליל שבת שמסתלקת אינה עושקת ומותר הזיווג משא"כ בחול.

ובשער המצות פר' בהר ופר' תצא על הפסוק לא יבא ממזר ובשער הפסוקים תהלים סי' לב עה"פ אל תהיו כסום כפרד וכו' והדב"ש ז"ל שם הטעם כדי שלא ימשיכו נשמות מהז"מ שבתוך הקליפה מסטרא דחול מהברורים

וכו' ולכן לעם הארץ איסור הזיווג התחתון קודם חצות לילה והותר להם אחר חצות לילה לפי שאז מתגלה הארה גדולה כיון שהוא זיווג לברוא מלאכים וכו', אבל בשבת אחר חצות לילה יש יכולת בזיווג עליון שהוא להוציא נשמות בני אדם מעולים יותר ממלאכים כנודע וכ"כ בפע"ח פרק ו' דהשכיבנו יעו"ש וכ"כ שם בדרוש שינוי התפלות בסוד עונתן דת"ח מליל שבת לליל שבת אחר חצות ולעם הארץ עונתן בימי החול אחר חצות ואף בליל שבת נאסר לעם הארץ קודם חצות לפי שאז רחל פנים בפנים מן החזה ולמטה בלבד ומכ"ש בימי החול קודם חצות שאז יעקב ורחל אהור באהור מן החזה ולמטה אבל אחר חצות הותר הזיווג לע"ה לפי שאז לאה היא פכ"פ בכל קומת ז"א לגמרי ובהצות ליל שבת שאז גם רחל היא פכ"פ עם כל ז"א לגמרי דאז הוא רחמים גדולים וכו' לכן הותר הזיווג גם לת"ח. וכ"כ בשער המצות פ' בראשית דמי שאינו ת"ח אינו מותר אלא אחר חצות והטעם לפי שאז הוא זיווג יעקב ולאה שתופסת כל קומת ז"א והוא זיווג מבוסס יותר מהזיווג הנעשה קודם חצות שהוא זיווג יעקב ולאה מן החזה ולמטה כי זהו הזיווג התחתון במעלה מכל הזיווגים כי כולו תגבורת הדינים כנודע ות"ח אסורים בימי החול ולא הותר להם כי אם בליל שבת וגם צריך אחר חצות כי אז זיווג מובהר של ז"א ורחל וכו' אבל קודם חצות דליל שבת כמו אחר חצות דלילי חול ממש אלא שהוא מבוסס מבשל חול ועכ"ז לא הותר אלא לע"ה בלבד וגם בלילי יו"ט ור"ח דינם כליל שבת ואף הת"ח מותרים בהם אחר חצות וכן

בליל טבילת מצוה אפילו שהוא כליל חול וכו'. ועיין בשער הגלגולים בהקדמה כו' בפרטי בחי' הזיווגים ובס' עולת תמיד הנד"מ דף נג ע"א ובפע"ח דק"ש שעה"מ פי"א כתוב בענין העונה משובחת היא מליל שבת לליל שבת לת"ח והסוד הוא כי כבר נודע שיש הפרש כי אין נשמות חדשות רק בערב שבת א"כ אין לשמש מטתו אלא בליל שבת בחצי ליל שבת, ונלע"ד כי אלו הנשמות היורדות בליל שבת אם האדם בלילה ההוא ישמש מטתו ונשארה אשתו מעוברת מביאה החיא ודאי אותה הנשמה תשרה על אותה מיפה קדושה עליונה שאותם הבנים יהיו חסידים קדישין וזהו טעם הורדת אותה הנשמה בליל שבת, ועיין זה היטב כי הוא אמיתי וכו', וכתוב שם בהגהה ועיין בס' הקנה ז"ל א"ל רבי אמת אמרת כי השפעת איש באשה מצוה מ"מ אימתי א"ל בחצות לילה ולחלאה שבאותה שעה הקב"ה בגן עדן ובהוא שעתא עליונים מתקדשים גם התחתונים בההיא שעתא צריכים להתקדש אבל קודם חצות פועלת דין וכו'.

אתה הראת לדעת כי הגם שדברי רבינו האר"י ז"ל המה מתפרדים בטעמים שונים זה מזה בהשקף מושכל הראשון, הנה סוף דבר כולם שוים לטעם אחד אחרי עיקר וגזע היסוד הכל שהוא בעבור תגבורת הדין ואחיות הקליפה בימי החול ובפרט קודם חצות ומיסוד הזה יצא כמה מטעמים שונים מאותו הזיווג נשמות הבאות דלאו בני מעליא נינהו לא כן בעת המוכשר והמבוסס וברחמים גדולים אזי נשמות הנמשכים יהיו בנים חסידים כולם קדושים יותר מאראלים ותרשישים והכל

תלוי לפי העת וגם המחשבה המהורה בעת הזיווג וכמדובר.

והנה העת המוכשר בין לת"ח ובין לע"ה בימי החול הוא ליל הטבילה או עת צאתו לדרך אזי מותר גם לת"ח אחר הצות וכ"ש לע"ה ולא קודם הצות הן לת"ח הן לע"ה וגם בליל שבת דוקא אחר הצות כמ"ש בדרוש שינוי התפלות כנז"ל אמנם מדברי שער המצות וז"ל אבל בליל שבת קודם הצות כמו אחר הצות כהול ממש אלא שהוא מבוסס יותר מבשל חול ועכ"ז לא הותר אלא לע"ה עכ"ל מבואר דלע"ה בליל שבת מותר גם קודם הצות ועיין בהגהות וביאורים בדרוש שינוי התפלות מ"ש בפע"ה ממהרה"ו ז"ל דגם אחר תפלת ערבית מותר יע"ש ועיין שמן ששון שם אות יוד. ובליל ר"ח ויו"ט מותר הזיווג גם לת"ח דדינם כמו לילי שבתות שמותר בהם אחר הצות, ופי' יו"ט ר"ל חול המועד (א"ה): כך סוברים הרבה מקובלים, ועי' מש"כ בספרינו בהל' ימים האסורים עפ"י הסוד דיש אסורים בזה עפ"י קבלה, ועי' בסדור ר' וידאל קוינקא לפסח בתחלתו) כמו ז' של פסח שגם הוא נקרא יו"ט עיין שמן ששון שם וגם בליל ב' דפסח לבני חו"ל וכאשר כתוב בפע"ה פרק י יעו"ע ומבואר הטעם כי ביום טוב ראשון איסור הזיווג בלי"פ יען כי ע"י התחתונים נעשה אז הזיווג העליון אבל בלי"פ שאין הזיווג העליון נעשה על ידינו נאסר זיווג התחתון (כ"כ הרב דף ג ובפע"ה דף א) כי הוא מסטרא דלעילא ולא מסטרא דילן ולכן אסורים בזיווג בלי"פ אך בליל ב' דפסח אז זיווג שאינו גמור לכן מותרים בזיווג (א"ה): דלא כהשלחן המהור דאוסר) אבל בליל א' שהוא זיווג עילאה גדלות גמור (שם ט"ו)

וכ"כ בשער הפסוקים בפ' פנחס יעו"ש. ובדרושי שבועות כתב ולכן נאסר הזיווג התחתון בליל שבועות כי גם למעלה לא יש זיווג עד היום וכ"כ בשער הפסוקים שם ובדרושי סוכות כתוב ליל שמחת תורה אסור לפי שאין נוק' דז"א רחל מזדווגת עמו עד מוסף, ובדרושי יוה"כ דף ג כתב רבינו ז"ל וכשיש למעלה ב' זיווגים ב' עונות גי' תשמיש (כי ב"פ ענתה הם בגי' תשמיש) אז יש תשמיש למטה בתחתונים אבל ביוה"כ שאין תשמיש שלם למעלה רק הציו והוא זיווג או"א לבד וכו' אז גם התחתונים אסורים בתשמיש המטה, היא מוצאת דאסור הזיווג הוא נאסר מכמה טעמים שונים לפי בחינת העתים והזמנים ודבר בעתו מה טוב בנימוקו ומעמו הנדרש בבחינה בפני עצמו ודוק ותשכח.

וצא נא וראה את אשר כתוב לאמר בעו"ת דף נג ע"ב וז"ל תבין מן התיקונים סוף דף צג כי כל אזהרת רז"ל על הזיווג מע"ש לע"ש הוא כשמשמש לשם הריון כי צריך לבנים וצריך להיות הזיווג אז כדי שישרה בההיא הטיפה נשמה קדושה עליונה מזיווג עליון, אמנם אם מעוברת או מניקה אין לחוש על כך, והטעם כנז"ל כי כל עצמה של אזהרה אינה רק לכל ישפיעו נשמות הנק' צדיק ורע לו רק נשמות השבת, ואם היא מעוברת או מניקה במלה לה טענה זו וכן כתוב ממש בטעמי המצות בליקוטי תורה פ' בראשית דף טז ע"ב ובפע"ה בהקדמתו לשער השבת פ"ו ובהגהת הרב הצמח כתב וז"ל ויש נשים שמתעברות בימי יניקתם וצריך לזהר עכ"ל.

זמן אמת יען כי זה לא שכיחא ברוב נשים אזלינן בתר רובא ולא היישינן למיעוטא ולזאת רבינו ז"ל כתב במעוברת או מניקה אין לחוש על כך ומובן דכ"ש הוא בזקנה שפסקה לה מלדת עוד או עקרה בודאית דאין לחוש להם ללדת עוד.

אמנם ראיתי בזוה"ק פ' וישב דף קפו ע"ב בהגהות ניצוצי אורות להגאון חיד"א זצ"ל אשר פירש דברי הזוה"ק ז"ל ולא יפסיק מקוריה ומבועא דיליה לעלמין פירוש אפילו בזמן שאינו מוליד כי בתשובה למחר"ם גלאנטי הזקן כ"י מביא מזהר כ"י דכל זיווג לש"ש נבראים בנים והם בגן עדן ולעתיד לבא נקפצו אליו וזש"ה מי ילד לי את אלה עכ"ד ומכאן נראה דאזהרה למנוע בחול הוא בכל זמן במניקה וזקנה שמוליד בכח כמובן ודוק מאיין עכ"ל ולקו"ד אחרי נע"ר לא ידעתי מאיין יצא לו הרב ז"ל מדברי מחר"מ ז"ל דאזהרת למנוע בחול הוא בכל זמן וכו' דאדרבה דיפה כח הזיווג לש"ש גם לשאינו מוליד בפועל בעוה"ז הוא מוליד בנים קדישין בג"ע וכ"ש וק"ו לאיש אשר מוליד בעוה"ז שמשפיע נשמות קדושות בפועל בנים חסידים וקדושים בכח זיווגא דשלים לש"ש בכל עת וזמן וכפרט לאיש חכם אשר עיניו בראשו דלא יכול למיקם בנפשיה לפי מזגו ומבעו ולפי המקום באי אפשר לשמור עתותיו הראוים לו אם דרך חסידים ישמור דבר בעיתו הנה מ"ט ומ"ן להיות כוונתו ל"ש ומקרא מלא דבר הכתוב ופקדת נוך ולא תחטא וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים וע"ז נאמר אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו

לשמים ותאות צדיקים אך טוב ולפניו ית' נגלו כל תעלומות אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן והנה יש לי בזה להאריך כדמ"ל ולהביא ראיות ברורות לפום דינא כי מהיות טוב ללכת בדרכי יושר זו לשמור את דרך עין החיים בכל עיתותיו ממה שיתנהג בחסידות אשר יתהפך עליו מחסידות לחסירות שז"ל ומו"ק ר"ל וה' יודע מחשבות בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו ודוק.

וכל לגבי דידי אמינא דלמפורסמות הדבר פשוט לעין כל הרואה בעומק דברי הזוה"ק וכפ' יתרו דף פט ע"ב ודברי רבינו האר"י ז"ל בכל המקומות כולם כאחד הם המדברים בזיווג אשר תכליתו בעבור ההולדה והמשכות נשמות בבחי' הפנימיות נשמות בני אדם אמנם כשהזיווג אינו להריון כגון מניקה ומעוברת וזקנה ועקרה אשר בחינת הזיווג הוא בבחי' החיות דעולמות אשר זיווגא דיליה תדיר ולא פסיק הנה אין בזה שום אזהרה ולתא דאיסורא כלל וכל העתים שוים לטובה ולהיתרא בין קודם חצות בין אחר חצות בין בחול בין בשבת (ודלא כהשלחן המהור בסי' רמ דאוסר גם בכה"ג קודם חצות) אחד חכם ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול באין הבדל, ועיין בהגהות א"מ שכ"כ יעי"ש, מובא בשח"מ הנד"מ פ' בראשית שם.

אך אמנם שיהיה כוונתו לש"ש לשם מצוה ולא להנאת גופו ולהיות כסום כפרד השטופים במזימתם, כי אם כל מטרתו לקיים מצות עונה שהוא זיווג התדירי אשר כיוונו בו אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב ע"ה זיע"א.

ועוד זאת גדולה אני אמרתי ואומר כי כל הדברים האמורים מראשית ועד אחרית הכל הוא כאשר יודע האדם דקים ליה בגויה דיכול למיקם בנפשיה לשמור את דרך עין ההיים להוציא את פריו דבר בעתו ועלהו לא יבול ח"ו בשכבת זרע לבטלה וטומאת קרי, כי אז יהיה בא לתקן ונמצא מקלקל ונכשל בעוון המור יותר ונהר יחרב ויבש המעין ונקצין האילן אילנא דהיי יסוד חי העולמים ונמצא מפריד אלוף ח"ו ולאיש כזה וכיוצא אזי הטוב בעיני אלקים ואדם להיות כל כוונתו לש"ש כדי שלא יכשל באיסור החמור בש"ז לבטלה וטומאת קרי וטוב הוא לשמש מטתו בכל עת לשם מצוה ובכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך, ומוטב להיות גדולה עברה קלה לשמה ושלא לבוא לידי איסורא דאורייתא בעברה חמורה וגם זה בכלל ונשמרת מכל דבר רע והכל לפי מחשבת האדם צדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ, וכל זה כמום בדברי הגאון מהר"ם גלאנטי זצ"ל אשר כוונתו רצויה כאשר יהיה לש"ש גדול כחו בכל עת ובכל זמן להוליד בנים קדושים אשר מושב נשמתם בגן עדן וה"ה שימשיך נשמות קדושים בעוה"ז בכח המצוה כשהיא לש"ש וכמדובר, ועיין בהגהות והידושים בעו"ת ובהרב שמן ששון זצ"ל בס' המצות יעו"ש ובהגהת א"מ מובא בהגו"ח פ' בראשית, וכבר מילתי אמורה דהכל לפי האדם אם ביכולתו לעמוד על המשמר מהיות טוב וגו' ודי בזה לחכם שכמותו תרב גדולתו אמן.

א"ה הנה זה סעד ועזר לכל הנז"ל בדברי הרב המחבר נר"ו כאשר מצאתי להגאון החסיד המקובל בסדורו בית יעקב

דף קסב חדר המטות מטות זהב וכסף פרק ד' כתב וז"ל שארה כמותה ועונתה לא יגרע ופי' רז"ל (כתובות סא) עונה של כל אחד לפי מלאכתו וזרחו, ומ"ש רז"ל (סנהדרין לו) יצר תיקון ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת הוא כי עם היות העונה קבועה לכל אדם לפי כוחו ותענוגו לפי שאמדו חז"ל דעת האשה שהיא מתפייסת בכך למלא תשוקתה אמנם אם יצטרך אל המעשה ההוא הרשות בידו להוסיף אם הוא מכוין בו להנצל מן העברה וע"ז הוזכרו שיעמוד קצת נגד יצרו ולא ימלא כל תאותו בדחיית השמאל ותהא בו בהקרבת הימין כדי שלא תבטל עונתו מתוך הלחמו עם יצרו להכניעו, וכן הדבר מצד האשה היות עונתה קצובה וכבר נתפייסה בהכנסה לחופה שלא לבקש יותר ממה שהוטל על הבעל לפי עניניו לחובה, אמנם אם היא צריכה לכך בהשתדלותה עמו ומתקשמת לפניו הרי הוא חייב לשמחה בדבר מצוה אפילו שלא בשעת עונה ואפילו כשהיא מעוברת ומניקה ואמרו (יבמות סא) המכיר באשתו שהיא יראת חטא ואינו פוקדה נקרא חוטא יעו"ש.

ישם בפרק ו כתב וז"ל ועתה יש לנו לדעת ולהבין איזהו הכוונה הנכונה באותו מעשה ונחלקות הכוונות על המעשה הזה לארבע והם נכונות ומועילות ובשלשה מהן עיקר קיבול השכר והרביעית שכר מועט מהשלשה, הראשונה היא אותה שהכונה בה לפריה ורביה בלבד לקיים מצוה ולפרוע חובו והיא הנכונה שבכולן. השניה לתיקון הולד שבששה חודשים האחרונים שהתשמיש יפה לו שמתוך כך יצא מלובן ומתוקן ומזורז, גם זו העונה נמשכת

בכוונת פריה ורביה הואיל ויש בו תיקון לולד. השלישית אין בה לא זה ולא זה אלא שהאשה משתוקקת אליו והוא מכיר בה שמשדלתו בדברים וכן בעת צאתו לדרך או בעת בואו מן הדרך שאז ודאי היא משתוקקת אליו גם בזה יש קיבול שכר כדלעיל. הרביעית שהוא מכוין לגדור עצמו בה כדי שלא יתאוה לעברה כשרואה את יצרו מתגבר עליו ונתאוה לדבר זה ואולי יחלה ולא ישמש, גם הכוונה הזאת יש לה שכר אך לא כראשונות כי שמא היה יכול לדחות את יצרו ולעמוד נגד תאוותו.

ואמר ז"ל אבר קטן יש באדם מרעיבו שבע משביעו רעב, ובפרק ז כתב וז"ל דע כי מין האדם לתוקף חומו אין לו זמן מיוחד יתעורר החום בהם ויתחברו וכו' ואם יתקבץ בגופם יזיק להם ולכן צריכין למשגל וכן מי שגברה עליו השחורה או שגעון יועיל לו המשגל כי ינקה המרה ומסיר האף והרעיון הרע ומשמה הנפש וכמו כן אם ימצא אדם גופו בריא וגידיו רחבים וארוכים ובשרו [ר"ל אברו] מתקשה מאליו שלא לדעתו וימצא כובד ממתניו ולמטה וכאילו חומי הביצים נמשכין אזי אם לא יוציא הזרע יתקבץ בגוף ויעצר בו ויוליד קטורים רעים יעלו אל הלב והמוח ואצטומכא ויפסיד הבריאות ויוליד חליים רעים ממתיתם כמו שקרא לאנשים שהניחו המשגל והניחיהו זמן ארוך ומתו פתאום ולכן יועיל לו מאד המשגל כי ינקה גופו מהמלוא ויקל כובד הראש ויאיר לו העינים, אמנם אל יפעלנו תיכף ליציאה מהמרחץ ולא תיכף היגיעה ולא תיכף ההקזה (גיטין ד) עד שיעבור יום או יומים ולא ביום יציאה לדרך ולא ביום בואו מדרך (עיין מו"ק, ע"י

מ"ז סי' רמ בשם רש"י) ולא כשהוא רעב ולא תיכף אחר האכילה מיד לפי שיצא המאכל בלתי מבושל ויוליד סתום האברים ומזה יתילד חולי פרקי הרגלים, והטוב שבעתים לזה הוא כשיהיה קרוב מהשלמת העכול קודם שירעב. ונאות שיהיה הגוף ממוצע בין הענינים המתחדשים מהוץ עד שלא יהיה מלא מאד ולא ריק מאד ולא קר מאד ולא חם מאד ולא יעבור השיווי ביובש ולא בלחות ואם יטעה בעשייתו צריך שיהיה הטעות קטן, ושיעשה המשגל וכבר הוחם הוא טוב משיעשהו וכבר הוקר, ושיעשהו כשהוא מלא טוב משיעשהו והוא ריק, ושיעשהו והוא לח טוב משיעשהו והוא יבש, ולכן מי שמזוג יבש או הנרפא מחליו בעודו חלוש וכחוש יזהר מאד מהתשמיש כי ירבה חום הטבעי אשר בו וימות בלא עתו רח"ל, אלו תוכן דברי קדשו.

גם על מה שהביא הרב המחבר נר"ו דברי הגאון חיד"א בניצוצי אורות הן אמת שאנכי הדע"ה ראיתי שמועה להרב החסיד נר המערבי בעל פקודת אלעזר זצ"ל בסי' רלט ורמ שהאריך הרחיב בענין זה כדרכו בקודש ושם בדף סג ע"ב וע"ג הביא לנו דברי הגאון חיד"א ז"ל הנז"ל גם הביא משם תלמידי הרב ז"ל שכתבו בפ"ט דשבת וז"ל ואנכי קבלתי מרבותי עונש זה לא דוקא במשמש לעיבור ונתעברה אלא אף אם בלתי משמש לעיבור אסור כי הנה אף שאינו מוליד בפועל מוליד בכח ועביד כן לעילא בחיצונים וכו' וכתבתי זה ע"ד כי ראיתי כתוב בשם הרב ז"ל וז"ל כל אזהרות רז"ל על הזיווג מע"ש לע"ש הוא במשמש לשם הריון וכו' ע"כ אני אומר דלאו מר בריה דרבינא התיים עלה.

שוב הביא עוד דברי הרב יסוד ושורש העבודה ש"ח פ"ז שכתב וז"ל ויעויין אזהרת הזיווג במשנת הסידים מש' השכיבה פי"א. אך מ"ש שם ואם אשתו מעוברת או מניקה הרשות נתונה אף לת"ח לשמש מטתו בחול, צועקים עליו כמה ספרים ככרוכי'א וכתבו אף שמצא זאת בכתבי האר"י ז"ל בודאי איזה תלמיד טועה כתב זה ואינו מהאר"י ז"ל, ובודאי מי שיעיין בזה"ק יראה גודל האיסור לת"ח לשמש מטתו בחול ממש כבועל את הערוה רח"ל ופוגם פגמים גדולים בעולמות העליונים, ובודאי דראוי לת"ח להחמיר בזה ולא יסמוך בזה על משנת הסידים עכ"ל.

איברא דאחרי כל זאת לעומת זה הביא מ"ש הרב חסד לאברהם למהר"א טוביאנא ז"ל שכתב על דברי הרבנים הנז"ל וז"ל ואני העבד אברהם נ"ל דכוונת המתירים הללו אינו מן לשון התני' האמור וכו' האמנם טעם להתיר זה הוא מס' טעמי המצוות פ' בראשית מצות פו"ר ז"ל ענין הזיווג בהדשי העיבור והיניקה בודאי בזמנים הללו חייב אדם לקיים וכו' כי יש למעלה ב' מיני זיווגים הראשון הוא להוציא נשמות וזיווג זה אינו תדירי והזיווג הב' הוא תדירי ואינו נפסק כלל והוא להחיות העולמות, והזיווג שבזמן העבור והיניקה הוא כנגד הזיווג הב' שאין בו תולדות נשמה כלל יע"ש, מכאן מודעא רבא שזיווג המעוברת והמניקה הוא לעומת הזיווג התדירי וזיווג זה אינו פוסק כלל אף בימות החול וא"כ אתברר דינא דמותר אף לת"ח בימות החול ואפי' קודם הצות יען שזיווג זה אין לו עת וזמן ומ"ש איך יבא דבר המתיר היפך כמה מאמרי הזהר אין זה תימה

דנוכל לפרש שכונת הזהר אינו אלא במשמש לשם עיבור ולא במעוברת ומניקה דבר וכו' עכ"ל.

הראת לדעת שהר' חס"ל ז"ל פסקיה בסכינא הריפא להתיר במעוברת ומניקה בימי החול ואפי' קודם הצות מטעם שהוא כנגד זיווגא דלא פסיק שהוא לחיות העולמות והגם כי הר' המחבר שם כתב שאפי' הרב חס"ל מוכרח שיודה שאין היתר בזה אלא לצורך גדול וכו' כיעו"ש עכ"פ היא מוצאת דל"ש בה לתא דאיסורא דימות החול כשהוא משמש לשם הריון ודלא כאשר למד הגאון חיד"א ז"ל ממהר"ם גלאנטי ז"ל, דלפי האמור אדרבה איפכא מסתברא והיא הנותנת ללמוד מדברי מהר"ם גלאנטי ז"ל להתיר במעוברת ומניקה אפי' בימי החול וכדברי הר' חס"ל ז"ל וכאשר כתב הר' המחבר נר"ו.

גם את זאת מצאתי להרב פקודת אלעזר שם דף ס"ו ע"א שהמציא היתר גם להת"ח להזדווג בימי החול כשהוא לש"ש משום עת לעשות לה' הפרו וכו' כיעו"ש ובד' ס"ט ע"א הביא מ"ש הרב ז"ל בשער רוח"ק דף ז' ע"א שפעם אחת ראה כמצח איש אחד איך נרשם שם אות ג' הפוכה על שאשתו תבעה אותו לדבר מצוה בימי החול ולא רצה וכו', ושוב הביא מ"ש בככר לאדן ד' רט"ז אי איהי ארצויי ארצה קמיה מחויב לפוקדה דהוי כליל טבילה ובכה"ג מוזהר לא יגרע, ובמראית העין במס' נדה דל"א ז"ל ושמעתי מאחד מגדולי הדור דאם מראה סימנים וארצויי ארצה קמיה היא עונתה האמיתית, ובפני דוד פ' משפטים ע"פ שארה וכו' מבואר דאי ארצויי וכו'

שאף בחול חייב לפקדה דהיא עונתה האמיתית וכו' ע"ש ועיי' עוש"ב שהאריך הרב ז"ל להביא להקת הפוסקים בזה שהתירו אף לת"ח בימי החול כיעו"ש.

עכ"פ נמצינו למדים מכל האמור שדברי הרב המחבר נר"ו נכונים בטעמם באשר יצא לישע למצוא היתר לת"ח גם בימי החול וטעמו ונימוקו עמו כאשר האריך הרחיב למענינו והא לך תנאי דמסייע ליה הם כל הרבנים הנז"ל והדברים ק"ו כי אפי' בארצווי ארצה קמיה די"ל דהוא מצי למיקם אנפשיה עכ"ז התירו לו וא"כ כ"ש וק"ו במקום דלא מצי איהו למיקם

אנפשיה ויש חשש שז"ל רח"ל דודאי דמילתא דפשיטא הוא שמותר לו בשופי. **ומעתה** אין מקום לספיקו של הר' פק"א ז"ל שם בד' ס"ו שנסתפק בת"ח בימי החול כדי שלא יבא לידי עברה דתשמש במוך וכו' כיעו"ש, דכל לגבי דידי מסתמות דברי כל הרבנים הנז"ל שהתירו בשופי בארצווי קמיה ואתו עלו דהיא מטעם עונה האמורה בתורה יש להוכיח בפשיטות דכל היכא דיש לו היתר כההיא דנ"ד דודאי דיכול לשמש כדרכו בשאר עונה האמורה בתורה וד"כ כעת וה' יאיר עינינו בתורתו כיר"א.

נאום הדעה ס"ט

ב. העתקה מתוך שו"ת אגרות משה להגר"מ פיינשטיין זצ"ל

אה"ע ח"א סימן סט

באיסור הרהור מקרא דונשמרת וקרא דאחרי עיניכם

פינחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה כלילה שאיסור זה אף באשתו שהיא מותרת לו, וכן מה שאסור להסתכל באשה נדה אפילו פנויה ובאשת איש אפילו מכווערת ובבגדי צבע של אשה המכירה ובבעלי חיים כשנזקקין זו לזו שאיתא בע"ז דף כ' נמי מקרא זה אינו מחמת שיהרהר לעשות עברה עמה אלא דאף שלא יהרהר לעשות עברה מחמת זה אסור משום שזה מביא לידי טומאת קרי שאסור להוציא לבטלה, והשני מקרא דאחרי עיניכם דדריש

ה' מנ"א תשי"א **והנה** מהשאלות ששאלת יש דברים שקשה לדבר בהם מצד רוב הפרצה שאף הרבה כשרים ויראי ה' נפרצו בזה בעוה"ר, ועייין בט"ז חו"מ סי' שצ"ג בשם מהרש"ל אף בדורם לענין זרועות מגולות, ולכן לא אשיב בזה ושומר נפשו ירחק מכל כיוצא בזה, אך בדברים האחרים אשיב הנכון לע"ד.

והנה שני עניני איסור הרהור יש האחד מקרא דונשמרת מכל דבר רע בכתובות דף מ"ו שאיתא שם מכאן א"ר

ממש, ומה שגם ר' אמי יליף מער ואונן אף שהוא גם למביא עצמו לידי הרהור, צריך לומר שהוא מצד הסברא דכיון דאיסור זרע לבטלה המור שבהוצאה בידים חייב מיתה לכן ודאי לענין שהוא רע בעיני ה' הוא אף שלא במעשה, עכ"פ החיוב מיתה לא נאמר על יציאה ע"י הרהור ולכן לא היה יכול לומר דנענש ע"י הרהור דעברה – אף שודאי נאמר האיסור על המחשבה והוא איסור ממש כאיסורים שנאמרו במעשים – משום דלא היה נענש ע"ז במיתה.

ולכן יש חילוק בנשים דבאיסור הרהור מקרא דונשמרת ליתנהו דאינו גורם להן שום דבר במשמוש עיי"ש בנדה וכ"ש שלא יגרום בהרהור ואף שלפעמים רואות דם מחמוד אין ראיית דם שום איסור, אבל איסור הרהור מקרא דאחרי עיניכם שהוא שלא להרהר לעבור עברת זנות איכא גם בנשים כמו שאיכא איסור הרהור ע"ז כדאיתא בחינוך שהבאתי, אבל לאיסור זה אין לחוש בהסתכלות ובראיית בע"ח נזקקין שכל אלו דרשינן מונשמרת שהוא רק שלא לבא להוצאת זרע לבטלה שליתא זה בנשים, ולחוש שמא תבאנה מזה להרהר לעשות איסורין להבעל לאסור לה לא מצינו ששייך לחוש לזה בהסתכלות וכדומה וכדאשכחן שהיו הנשים מותרות להסתכל בר' יוחנן כשסלקו מטבילה, אך יש איסור אחר בנשים מדין דת יהודית שלא להתנהג בפריצות בכתובות דף ע"ב אבל מצד זה הוא רק כשהיא עצמה עושה כך אבל כשדרך כל הנשים בעיירה כן אין שייך להחשיב זה לפריצות, ואין חילוק מה

בברכות דף י"ב זה הרהור עברה אינו מצד חששת הוצאת זרע לבטלה אלא הוא איסור מלהרהר לעשות העברה דזנות כמו הא דדריש מאחרי לבבכם הרהור ע"ז שהוא לעבור איסור ע"ז שהתורה אסרה בהו אף המחשבה לעבור, ואף שבקדושין דף ל"ט מ' משמע שרק בע"ז עונשין על המחשבה ולא בשאר עברות אף בזנות, הוא משם דשם איירי בעונש מיתה שנפל ומת שמצד האיסור דאחרי עיניכם לא הי"ל ליענש מיתה, ואף בע"ז לא מצד האיסור דאחרי לבבכם נענש אלא משום דבע"ז עונשין על המחשבה כמעשה מקרא דלמען תפוש בלבם וזה ליכא בשאר עברות דלא מצרפה למעשה אף בזנות ונשאר רק האיסור דהרהור שאינו בעונש גדול דמיתה, וכ"כ לא רצה לומר מצד איסור דונשמרת על הרהור דעברה ואף לא בבא ממש לידי קרי שמ"מ לא הי"ל ליענש במיתה דע"י נפילה דאף אם נפרש כפשוטו במה שא"ר יוחנן בנדה דף י"ג במוציא זרע לבטלה חייב מיתה ונימא שגם בבא לזה ע"י הרהור נמי אין זה אלא במיתה בידי שמים שהיא מיתה טבעית ולא בנפילה מהבירה שהיא במקום סקילה, וגם משמע שרק על מוציא בידים א"ר יוחנן שחייב מיתה ולא ביצא ממנו ע"י הרהור שלא במעשה כדאמר לשון המוציא וכדיליף זה ממיתה שנאמר בער ואונן שהוציאו בידים ולא אמר בלשון כל המביא עצמו לידי הרהור כדא"ר אמי אח"ז לענין שאין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה אלמא דלענין מיתה הוא דוקא במוציא

שנעשה דרך הנשים שבעיר היה משום פריצות דעכ"פ כיון שכן הוא דרך לבישתן והלוכן אין להחשיב זה למעשה פריצות ולאסור עליהן אלא מדרך הסידות

לצניעות יתירא ותע"ב.

ידידו

משה פיינשטיין

אבן העזר ח"א סימן קב בענין חיובי עונה וברין בית אפל

כ"ב מנ"א תשי"ב

והנה בעצם מצות עונה אם האשה מוחלת בלב שלם פטור וכ"ש כשהאשה היא מי שאינה רוצה בתשמיש שלא שייך המצוה דעונה כלל, אבל אף בלא מצוה האשה משועבדת להבעל אם הבעל רוצה ולכן אם שניהם רוצים למנוע מתשמיש רשאים, אבל כ"ז הוא כשקיים הבעל מצות פו"ר כמפורש ברמב"ם רפמ"ז מאישות וכן בש"ע אה"ע סי' ע"ז, וממילא נפשט שאלתך הראשונה דקודם שקיים פו"ר אינו רשאי לדלג הימים שיכולה להתעבר ולבעול רק בימים שלפי דעת הרופאים בזמננו לא תוכל להתעבר שהרי יש עליו חיוב הבעילה בשביל פו"ר, אבל אם כבר קיים פו"ר והחיוב הוא רק מצד מצות עונה רשאים לעשות כן אם קשה לפניה העבור או צער הגידול דבלא זה הא איכא מצוה דשבת מדרבנן מקרא דולערב אל תנח כדאיתא שם בהט"ז ובש"ע שם.

ממעם דפרש"י בכתובות דף ס"ב שהוא ליל תענוג ושבייתה והנאת הגוף וכוונתו משום עונג שבת וכמפורש כן בש"ע או"ה, ומפורש דין זה ברמב"ם פי"ד שם סוף ה"א שכתב ת"ח עונתן פעם אחת בשבת מפני שת"ח מתיש כחן ודרך ת"ח לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת עיי"ש הזינן שחיוב העונה הוא פעם אחת בשבת איזה יום שיהיה אך הדרך הוא לשמש בלילי שבת מהמעם שברש"י וש"ע וגם ברמב"ם פ"ל משבת הי"ד מפורש מעם זה של עונג שבת, ולכן פשוט שאף החמירין שעונתן ג"כ פעם אחת בשבת מצוה עליהן לקבוע זמן העונה כליל שבת ואף הפועלין בעיר שעונתן פעמים בשבת מצוה עליהן שפעם אחת מהן יהיה כלילי שבת, ומה שהוזכר זה רק על ת"ח מפני שהם זהירין בזה יותר, ואולי מפני שהמירין כל"ז הוא בשבת מפני שרק אז הם בביתם ואינם טרודים לבקש בלילה לצורך נסיעתם כמו במוצאי שבת לכן לא נקט גם בהו אבל יש למילף מת"ח גם לדידהו שאיכא מצוה כליל שבת מצד עונג שבת, אבל מ"מ אין זה חיוב כאכילה שלא יהיו רשאים למנוע כשרוצים שניהם מאיזה מעם אף אם הוא קלוש, ואם מאיזה מעם נמנע הת"ח מתשמיש בלילי שבת

ובדבר אם חיוב העונה לת"ח הוא דוקא בליל שבת או סתם פעם אחת בשבוע, הנה עצם החיוב לת"ח הוא פעם בשבוע רק שדרך ת"ח כיון שהוא רק פעם אחת בשבוע מניחים אותה על ליל שבת

מחויב לבעול ביום אחר מצד חיוב העונה שעיקרו הוא פעם אחת בשבוע.

והנה מצות עונה אינה תלויה באפשרויות העיבור כי הוא מחויבי האישה לאשתו שתהנה ולא תצמער כחויבי מזונות וכסות וכדפירשו התוס' בכתובות דף מ"ז ד"ה אם עונתה לא יגרע דבר שהוא כעינוי כשמונעו ממנה דהיינו תשמיש ועיין גם בתוס' דף מ"ח ד"ה ראב"י. ולכן אף במעוברת וזקנה ועקרה חייב בעונה, וא"כ אין לפרש הא דיליף ר' יוחנן איסור תשמיש ביום בנדה דף ט"ז מקרא דוהלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון שלכן כיון שלא ניתן להריון אסור לשמש, אלא דאם היה מותר לשמש ביום היה נמצא שגם היום ניתן להריון דהא מצד הטבע יכולה אשה להתעבר ביום כמו בלילה ואיך אמר הקרא דרק לילה ניתן להריון אלא ודאי משום דאסור לשמש מטתו ביום וממילא לא ניתן להריון.

ואף שגם ר' יוחנן מודה לרבא בדף י"ז דבבית אפל מותר ושת"ח מאפיל בכסותו ומשמש שלא כדכתבת שפליגי דכיון שאין נזקקין לזה אלא מפני צורך גדול כדאיתא ברמב"ם פכ"א מא"ב ה"י הוא דבר שלא שכיח, ואף בית אפל הוא לא שכיח, (איברא שגם מהרש"א כתב שר' יוחנן פליג ואוסר אף בבית אפל אבל הא מוכרח שלא פליג דא"כ הי"ל לרבא לומר שהלכה כר"ל בארבע והוא אומר רק בשלשה ביכמות דך ל"ו וצ"ע דברי מהרש"א והנכון כדביארתיו). וג"כ מסתבר שאין נזקקין לזה אלא לצורך גדול עיין במ"מ שם בטעם השמטתו הא דבית אפל שהוא כדי להרחיק מהרגל תשמיש

אלמא שצריך להתרחק מזה. אף תירוץ המ"מ לכאורה תמוה דכי מפני זה ימנע הרמב"ם לכתוב הלכה פסוקה.

וצריך לומר דדין בית אפל שמותר אף לכל אדם שמעינן ממה שכתב הטעם בחלוקת"ה מכל אדם במאפיל מליתו משום שת"ח לא יבא להמשך בכך וכ"א יבא להמשך בכך לכן בבית אפל שא"א זה בכל עת אלא בהזדמנות כשאיכא בית אפל וגם לא שכיחא, גם בכל אדם אין לחוש שיבואו להמשך בכך ויש לכ"א ההיתר שיש לת"ח במאפיל מליתו. אך הוקשה להמ"מ דמ"מ הו"ל לרמב"ם למינקט זה בפירוש כמו שנקט בגמ', ואף של"ק כ"כ דבגמ' שלא כתוב טעם בחלוקת"ה מכל אדם אם לא היה אומר היתר דבית אפל אף שודאי היינו יודעין שמותר בבית אפל ממאפיל במליתו מכ"ש אבל היינו אומרין שרק ת"ח מותר דהרי אפשר לפרש החילוק כטעם רש"י דת"ח ידע לאצטנועי נפשיה דהכוונה היא שידע מה נחשב מאפיל וכל אדם יולולו להחשיב כל כיסוי להאפלה א"כ גם בבית אפל היה מקום לחלק דרק ת"ח יהיה מותר דכ"א אפשר יולולו להחשיב אף שאינו אפל ממש לאפל לכן הוצרך לומר דבבית אפל מותר אף לכל אדם מדנקט סתם מותר משום דאין לחוש לזלזול כ"כ בבית אפל וגם מחמת של"ש, אבל הרמב"ם שנקט הטעם במה שרק ת"ח מותר משום שלא יבא להמשך ידעינן מזה שבבית אפל מותר לכל אדם כדכתבתי, מ"מ הוקשה לו דהי"ל למינקט גם בפירוש כדי שלא לשנות מלשון הגמ' וע"ז תירץ שפיר שכיון שהדין ידוע מדבריו לא רצה לכתוב בפירוש כדי להרחיק מהרגל תשמיש. ולפי זה הרי הוא

כמפורש שגם בהיתר בית אפל אין נזקקין אלא לצורך גדול, ולכן כיון שלא מצוי היתר דתשמיש ביום נחשב שפיר שלא ניתן להריון.

אפל ואין להיבנה למחול, ויהיה פירוש אוכלת בלילי שבת ושבת שהוא"ו הוא במקום תיבת או היינו שאוכלת או בלילי שבת או בשבת אם לא אכלה בלילה.

אך ע"מ שכתבתי דבבית אפל נמי אין נזקקין אלא לצורך גדול יש לכאורה להקשות מכתובות דף ס"ה שהקשה לרב אשי דאמר אוכלת היינו תשמיש מרשב"ג דאמר אוכלת בלילי שבת ושבת הא אין משמשיין ביום ותירץ דהאמר רבא דבבית אפל מותר ואין שייך לומר דין שהוא רק כשאירע צורך גדול שמחוייב לבעול בשבת אף ביום בבית אפל הא לצורך גדול פשוט וברור שלא רק בשבת מחוייב אלא אף בכל יום ומאי שנא שבת דנקמ, וא"כ משמע לכאורה שבבית אפל מותר אף בלא צורך, וצריך לומר דאיירי שאירע אונם שלא היה יכול לקיים מצות עונה בליל שבת שזה ג"כ נחשב צורך גדול לקיים ביום כשיש בית

ובדבר שאלתך אם קודם הנישואין כדאי לקרוא בספרי חכמי הרופאים בענין התשמיש איך שיהיה באופן הנאות להאשה כדי שיהיה שלום בית. הנה בימים האחרונים שקודם הנישואין שחתן טרוד במחשבת בעילה דהא בלילה הראשונה שאחר הנישואין נחשב זה גם טירדא דמצוה ליפטר מק"ש כמפורש בגמ"א יכול לקרוא בהם, אבל קודם לזה אינו כדאי שיש לחוש שיבא מזה ח"ו לידי הרהור ולהוצאת זרע לבטלה אם לא שבטוח בנפשו שלא יבא לכך אבל מי הוא בזמננו שיכול לבטוח בנפשו כ"כ.

והנני הדו"ש ומברך אותך
משעה פיינשטיין

אבן העזר חלק ד' תשובה ס"ו

בענין האם יש לחוש בקריבה דחיבוק ונישוק באשתו שמא יוציא ז"ל

מוהר"ר מרדכי שליט"א מה שאני אומר בזה אבל בקשת שאכתוב לך הענין, הנה זה דבר שמפורש להיתר ולפעמים הוא גם

כ"ז אייר תש"מ
הנה בדבר חבוק ונישוק לאשתו כשהיא טהורה לו ושהזכיר לך אחיך הרה"ג

הרהורים רעות ע"י קריאה בחוברות הללו, וגם האג"מ לא התיר מטעם זה לקרות קודם הימים האחרונים שלפני הנישואין ע"ש, והיום שייך סברא זו אפילו ביום האחרון ממש לפי שפלות הדור בעוה"ר וצריכים לקבל הדרכה רק ממדריכים יר"ש.

א. וכל זה הוא רק אם בטוח בנפשו שלא יבוא לידי הרהורים רעים והו"ל, ופשוט דבזמננו שיש מדריכים יר"ש אסור להסתכל בספרים אלו דהא יכול לקבל הדרכה מהם ולא לטמאות נפשו בדרכי הגוים, ומי הוא בזמננו שיכול לבטוח בנפשו כ"כ שלא יבוא לידי

מצוה ביוצא לדרך סמוך לוסתה ראוי להחמיר לפקוד בתשמיש כדאיתא ברמ"א סימן קפ"ד סעי' י' אבל כתב דכל מיני קורבה ואהבה שרי מלבד תשמיש, וכתב הש"ך אפילו בחבוק ונשוק ומסיק דהוא גם מצוה, אבל כבר כתבתי באג"מ אה"ע ח"א בסוף סימן ס"ח דהוא בודע שלא יוציא זרע ויכול לסמוך ע"ז משום דבאשתו שרגיל בה לא היישינן שיבא מזה לידי הרהור להוציא זרע, אבל מסתבר שאם אינו הושש להרהור הוצאת זרע אלא שיש לחוש לקישוי האבר אין לאסור, דהא הרמב"ם כתב בפ"א מא"ב ה"ט אשתו של אדם מותרת היא לו ובא עליה כדרכה ושלא כדרכה ובלבד שלא יוציא שכבת זרע לבטלה, ובלא קשוי לא שייך לבעול כלל הרי מותר להתקשות אף לעשות מעשה ביאה שלא כדרכה כשהוא סבור שלא יוציא זרע עי"ז אף שלא ידוע לנו מציאות כזה, שלכן ודאי אף שחזינן מהרמב"ם והרבה מרבותינו דהוא גם לישנא קמא בתום יבמות דף ל"ד ע"ב ד"ה ולא שמתירין בשלא כדרכה דוקא בלא הוצאת זרע שאיכא מציאות כזה, ודאי דהוא מיעוטא דמיעוטא, אך שמ"מ רשאי לסמוך על עצמו כשמשער שהוא יבעול בלא הוצאת זרע, וא"כ עצם מציאות הקישוי ברור שלכו"ע לא יצא עי"ז בעצמו זרע אף בנתקשה לכוונת בעילה כשלא בעל ממש ולא משמש בידו וכדומה בשביל המחשבה בעלמא, וכדחזינן שאף במקום שמצריכין אותו להוציא זרע כהא דניקב הגיד ונסתם ביבמות ע"ו. שא"ר יהודה אמר שמואל כל שאילו נקרי ונקרע פסול שמותר להרהר כדי שיצא זרע הקשה רבא אטו כו"ע

ברזילי הגלעדי הוא שרובא דעלמא לא יוציאו זרע עי"ז ואין זה עצה לרובא דעלמא, ובאשר שבמשמוש היד אסור משום איסור ניאוף ביד שהוא איסור בעצם כדכתבתי באג"מ אה"ע ח"א סימן ע' אמר שצריך לעשות כדא"ר יוסף ע"י מעשה דהנחת המימא דשערי אבי פוקרי, אך משם אולי ליכא ראייה דאפשר שרובא דעלמא לא מתקשין כלל בשביל הרהור אף אם יהרהר זמן גדול, אבל מהא דלעיל מזה ע"ה ע"ב איכא ראייה דא"ר כקולמוס כשרה ור"א כקולמוס פסולה משום דלא גריד ופרש"י כקולמוס לא גריד ע"י שנחסר עוביו ואינו נוגע בכותלי הרחם אין מתחמם כל כך ואין נמשך מתוך הגוף בקילוח אבל מסיק רבא כר"ה דכשרה מידי דהוה אברזא דחביתא ופרש"י דמתחמם דאע"ג שאין ראש הגיד נוגע מתחמם הוא מחמת נגיעת אהוריו היינו בסוף שהוא במקום עביו, הרי חזינן שאף כשהוא מקושה אם לא היה נוגע בכותלי הרחם לא היה מוציא הזרע מגוף הבעל, ואף שחזינן דגם בהרהור בעלמא בלא נגיעה בכלום אירע דמוציא זרע הוא רק מיעוט קטן כדמסיק רבא, והא דמסיק רש"י בלא נוגע בכותלי הרחם דאין מתחמם כל כך ואין נמשך מתוך הגוף בקילוח אלא שותת, שא"כ משמע דאף בלא נוגע יצא הזרע אך בלא קילוח דאינו יורה כהן שמזריע אלא שותת שלא מזריע כדאמר שמואל בנדה מ"ג. נראה דהוא משום דהא אירע לפעמים שגם יצא הזרע ע"י הקישוי שא"כ בשביל אותו המיעוט הרי עכ"פ איכא המציאות שיוליד ולא היה לנו לפוסלו משום פצוע דכא, וע"ז תירץ דע"י שנחסר עוביו חסר

המום דמצד עצמו וצריך להתחמם ע"י הביאה שיתחמם ע"י הנגיעה ברחם שלכן אף שנתחמם קצת ע"י מקום עוביו שבסוף אינו מתחמם כל כך שלא יצא הזרע בקלוח כחץ אלא שותת, ולא דמי לאבר דק של איש קטן המדה וכגון מבן י"ג שנה ואשה גדולה שאף שאין נוגע יכול להוליד משום שלא נחסר עוביו יש לו חמום בעצמו ואין לו צורך מצד הביאה והנגיעה לענין החמום כמו באיש גדול שאירע לפעמים שמוציא זרע, עכ"פ חזינן דמצד החמום שהיה מתקשה לא מצוי כ"כ שיוציא זרע עי"ז.

ולכן מאחר שעניני קריבה דחבוק ונשוק הוא ג"כ מחיובי עונה ומצוה דלשמח את אשתו אין לו לחוש לשמא ע"י החבוק ונשוק יבא לידי קישוי אבר מאחר שרובא דעלמא אין באין מקשוי להוצאת זרע, ואף לאלו המיעוט דהן כברזילי הגלעדי (יבמות עו). דבאין לידי הרהור גם כשמעבירין לפניו בגדי צבעונים ג"כ אין לחוש באשתו שרגיל בה להרהור דהא לענין ק"ש בישן עם אשתו במטה אחת לא מצינו חילוק בין האינשי משום דכו"ע באשתו שרגיל בה לא חיישינן להרהור שא"כ אף בחבוק ונשוק אין לחוש להרהור עי"ז באשתו שרגיל בה והחלוק שאיכא לפ"מ שמשמע מלשון רבא בין האינשי הוא כמי שאין לו אשה כעובדא דאיירו בה דהוא בניקב האבר ונסתם שהוא בכחור שהנידון הוא לבודקו אם לא נקרעת הסתימה בהוצאת זרע ולהכשירו לישא אשה, וכן לא שייך לחוש יותר במקושה להוצאת זרע כשאין דעתו לבעול דהחלוק הוא רק לענין לבא לידי הרהור ע"י ראיית נשים שאינו רגיל בהן ובבגדי צבעונים שאינו רגיל וכה"ג וכדומה שאלו

שהן כברזילי הגלעדי באים יותר לידי הרהור והוצאת זרע מסתם אינשי אבל בנשותיהן ובגדי צבעונים שלהן שרגילין בהם אין לחוש באלו יותר מבסתם אינשי, ולכן אין לחוש לכו"ע בחבוק ונשוק עם אשתו כשהיא טהורה אף כשבא עי"ז לקישוי שלא מצוי שע"י קישוי יבא להוציא זרע כשהוא בומן שאין דעתו לבעול וביוצא לדרך אף סמוך לוסתה שמחמירין לאסור תשמיש כהרמ"א שמותר ומצוה בחבוק ונשוק אף שבא עי"ז לקשוי, אבל כשהושש שיבא מזה לידי הרהור מפני שמצוי אצלו שיהא מהרהר באשתו מפני שטבעו כך אף שרגיל בה יש לאסור דע"י הרהור מצוי טובא שיצא זרע כדכתבתי באג"מ הנ"ל בסומן ס"ח משום דלא התירו איסורים בשביל ופקדת נוך וגם לא בשביל שלום בית.

אבל הרהור שמביא לידי הוצאת זרע אינו הרהור ביפיה של אשתו ובחכמתה ובטוב לבה ובשאר מעלותיה שיש לה דזה לא שייך להוצאת זרע ואפילו בימי נדתה הא מותר להסתכל במקומות הגלויים אף ליהנות בראייתה כמפורש ברמ"א יו"ד סימן קצ"ה ס"ז וכ"ש שמותר להרהר וליהנות משאר מעלותיה, אבל הוא דוקא הרהורי הנאה דמעשה תשמיש שיש לו עמה ואיך שישמש עמה גם להבא שאלו דברים הם מביאים להוצאת זרע וסתם אינשי לא מהרהרים בענינים אלו מאחר שרגיל בה אף בעושה מעשה קריבות אפילו חבוק ונשוק אפילו מהמיעוט דהן כברזילי הגלעדי, ולכן לא נאמר שום תנאי בהיתר ומצוה דשאר עניני קריבות וחבוק ונשוק משום דליכא עניני הרהור אלו

באשתו שרגיל לסתם אינשי, אבל אם הוא מרגיש באיזה זמן שיכול לבא לידי הרהור כזה בזה כתבתי שאסור.

ולענין הנהגה בשעת תשמיש כבר
אמרתי להרבה שואלין, שאע"פ שאיתא בערובין דף ק' ע"ב דדרך תשמיש מפיים והדר בועל, והוא מדיני התורה דהא א"ר יוחנן אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול גזל מנמלה עריות מיונה דרך ארץ מתרנגול הרי גם זה שמפיים והדר בועלה מסיני כגזל ועריות וכן צניעות, שמעניני הפיוס הוא גם חבוק ונשוק עיין בשבת דף ק"מ מה דאר"ח לבנתיה, ועיין בסידור ריעב"ץ בהנהגת ליל שבת בעניני הזיווג בפ"ז חוליא ב' סעי' ו' שכתב אין זיווג שלא יקדים אליו חבוק ונשוק וקודם הזיווג באין הנשיקין כדי לפיים את האשה ולעורר את האהבה שביניהם,

מ"מ אלו שמטבען נקל להוציא זרע כשהכינו דעתם לבעול יראו למעט ואולי לגמרי שלא לעשות החבוקין והנשיקין קודם הביאה אלא יעשה תיכף הביאה ואחר הביאה ירבה בחבוק ונשוק ויאמר לה קודם התשמיש שכן מוכרח לעשות כדי שלא תצא הזרע ממנו לבטלה שלא בגופה וזה גופא יהיה הפיוס ואף בלא פיוס מוכרח לעשות כן עד שיתרגל ויוכל לבעול כראוי וכדין לפיים תחלה, ואף שלא רציתי להאריך בדברים וגם יותר היה ראוי שלא לכתוב אבל מכיון שיש טועין בין להקל בין להחמיר שגורם ח"ו לחסרון שלום והאהבה הנחוצה ביותר אמרתי שתורה היא ומוכרח אני לכתוב בזה.

זקנך אוהבך בלו"ג

משה פיינשטיין

תשובת הגר"מ פיינשטיין

למח"ס מצות הבית הנדפס שם בח"ב עמ' קיא

ושביתה והנאת הגוף כדפרש"י בכתובות דף סב: אך אח"כ כתב "ודרך ת"ח לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת", הרי חילקן לשני ענינים, דהחויב מדאורייתא הוא פעם אחת בשבוע, איזה יום שיהיה, אבל הדרך של ת"ח הוא שפעם האחת בשבוע שחייבין לקבוע הוא בלילי שבת, וכן הוא בטור ובשו"ע סי' עו, הרי שאין בזה מחלוקת. ואף שבאו"ח סי' רמ סעי' א' לא כתבו שני דברים אלא דבר אחד – ועונת ת"ח מליל שבת לליל שבת, פשוט שאין זה סתירה, דבאו"ח לא נקט הלכות מצות עונה, דאין

ב"ה ב' דר"ח טבת תשל"ב
מע"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר יוסף דוד עפשטיין שליט"א,
שלום וברכה כל הימים.

אחדשה"ט באהבה ובכבוד הראוי לידידי
כתר"ה,

הנה בדבר עונת ת"ח, שמדינא דגמרא הוא בלילי שבת, ודאי הוא כדכתבתי באגרות משה חלק אבה"ע סי' ק"ב שעצם החיוב הוא פעם אחת בשבת, וממילא הניחו זה על לילי שבת, שהוא ליל תענוג

זה המקום שם, אלא נקט שם איך יתנהג האדם בתשמיש מטתו, כדכתב תוכן הסימן של ההלכות בסימן רמ, ודרך התנהגות הת"ח הרי הוא מליל שבת לליל שבת.

ואף שע"פ קבלה איכא טעם בשבת משום דאז ממשיך נפש קדושה על זרעו, כדאיתא בשער הציון אות ג/, אין זה מענין ההלכה דחיוב העונה, אלא שהוא לעצה טובה, והוא דוקא בעונות השייכות למצות פו"ר, אבל בעונות שאינן שייכות לפו"ר ליכא טעם זה, ואין צריכין אז לזהר מלשמש בחול, ואולי למעם האר"י ז"ל עפ"י הקבלה רשאי שלא לשמש בחול אף כשלא קיים פו"ר, ויפלוג על דין המפורש ברמב"ם פט"ז מאישות ה"א, דבלא קיים פו"ר חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים, וכתב המ"מ שהוא מה ששנינו לא יבטל אדם מפו"ר אא"כ יש לו בנים שהפירוש הוא שיבעול בכל עונה, והוא אף בחול, ואיפסק כן גם בטור ושו"ע באבה"ע שם, וגם הא כל אדם חייב לפקוד את אשתו בליל טבילה, ובשעה שהוא יוצא לדרך. ולמעם הקבלה כשהוא צריך לפו"ר הרי לא הו"ל לשמש. ולכן ברור ופשוט שצריך לבעול בכל עונה אף בחול ובליל טבילה וכשהוא יוצא לדרך כפי הדין המפורש, וכזכות המצוה יתן ה' נפש קדושה אף שהוא בחול. ואולי גם האר"י ז"ל עפ"י קבלה לא אמר זה אלא כשכבר קיים פו"ר דיש לו בן וכת. אך עדיין תמוה מליל טבילה ויוצא לדרך, ולמעשה ודאי צריך לנהוג כהלכה הפסוקה.

ולכן מש"כ המחזיק ברכה דמליל שבת שנקט המחבר באו"ח הוא להשמיענו דאם היה אנוס בליל שבת אחת

אינו חייב באמצע השבוע, כי עונתן אינה אלא בלילי שבת, ואם נאנס ימתין עד שבת אחרת. לכאורה ברור ופשוט שאינו כן, דהא עיקר דינו הוא פעם אחת בשבוע, ומה שמשמשין בליל שבת הוא רק מחמת שהוא רק פעם אחת בשבוע, ראו לקבוע בליל שבת משום שהוא ליל תענוג, ולא שייך שיעבור בשביל זה על מצות עונה שהוא גם בלאו, ובפרט שלא תתבטל מצד זה מצות עונג שבת כלל, דהא לא יפטר בשביל מה שישמש ביום חול מלשמש בשבת הבאה וא"כ למה לא יקיים חיובו מדאורייתא. ולא דמי לאם עבר על עונה אחת שהפמ"ג בא"א סק"ה מביא מא"ר בשם עולת תמיד שמסתפק בזה, דשם הוא הנידון בדבר תשלומין, כגון כשלא שייך להחשיב שמקיים בזה עצם חיובו, דכבר לא שייך שבוע זה לחיובו, כגון באחד שעונתו היא פעמיים בשבת, ועבר פעם אחת, מספקא ליה אם יש לחיובו לשלם בשבוע זה ג' עונות, וה"ה בת"ח שכבר עבר על השבוע שאחר השבת, ושבת השניה הרי היה חייב עליה מצד עצמה, ויהיה הנידון אם בשבוע השלישי ישמש שתי פעמים, זה ענין תשלומין שהוא ספק להא"ר, אבל כל זמן שלא עבר השבת אין זה ענין תשלומין, אלא עדיין הוא החיוב עצמו, דאף דעבר יום שקבע, עדיין יכול לקיימו בימים שאחר השבת, דלא נפטר מחיובו בשביל שעבר הלילה שהורגל לקיים בו חיובו, ואין המחזיק ברכה אצלי לעיין בו.

[א"ח. ויש לעיין אם "עונת ת"ח פ"א בשבת" היינו מיום א' עד השבת,

או מליל שבת עד ליל שבת הבאה, והארכנו בזה בקונטרס.]

ומש"ב בעזר מקודש דאיכא תשלומין לעונה, ודאי צדק כתר"ה שראייתו מהקרא דכתיב לא יגרע ולא כתיב לא יאחר תמוה, דלא לנו לדרוש קראי, וגם בכלל ליכא חילוק לענין זה בין לא יגרע ובין לא תאחר, דהאיחור בקדשים ובצדקה דכתיב לא תאחר נמי מהויב עדיין כמתחלה קודם האיחור, רק בקדשים דבני הרצאה הוצרך לקרא דלא נפסל אף שעשה איסור, וא"כ תלוי בהסברא אם שייך לזה תשלומין, גם אם היה כתוב לא תאחר נמי היה צריך לשלם, ואם אין שייך תשלומין לזה, גם עתה דכתיב לא יגרע נמי אין להצריכו לשלם, וצ"ע בכונתו בזה. אבל עכ"פ מסברא יש מקום לומר דשייך תשלומין, היינו שמתפייסת עי"ז יותר מפיוס בעלמא, והוא כהחזיר לה הנאה יתרה תחת הצער, או מטעם שכתב דביודעת שישלם לה הוא כיש לה פת בסלה שאינה מצטערת כל כך, אף שודאי אינן סברות ברורות, ואולי בשביל זה הוא ספיקו של הא"ר.

ומה שמסתפק שם אם רק בתוך שלשים יום יכול להשלים, משום שמי שהדיר יותר משלשים יום יוציא, לא מובן, דהא המדיר מתשמיש הוא בשיעור שתי שבתות לב"ש ושבת אחת לב"ה, ומה שייך שלשים יום דמדיר ממזונות לכאן.

ובשלא כדרכה, ברור דליכא בזה קיום מצות עונה, דהא הוא דבר האסור, ואף להר"י בתוספות יבמות דף לד:

ד"ה ולא כמעשה וכו' דבאקראי בעלמא שרי, הא ודאי דאף לדידה כתב הרמ"א באבה"ע סי' כ"ה סעי' ב' ואע"פ שמותר כל המקדש עצמו במותר לו קדוש יאמרו לו, הרי משמע דאין רוח חכמים נוחה הימנו, ורמ"א רק לשון השייך לענינים אלו דנקראו קדושה נקט, אבל ודאי הוא גרוע ממה שלא נקרא קדוש, וכדמשמע מהגר"א שם סקי"ח שציין להא דאמר רבא ביבמות דף כ. קדש עצמך במותר לך, דאיירי באיסורי שניות דהם איסורים גמורים, והעובר ע"ז הוא רשע כדאמר רבא בקושיתו על אביי שם, אבל מ"מ כיון שהוא באיסורי ביאה שייך למינקט לשון קדושה, וכדביא גם משבועות דף יח: דנקט לענין לשמש בצניעות נמי לשון קדושה דא"ר בניין בר יפת אר"א כל המקדש עצמו בשעת תשמיש הוויין לו בנים זכרים שכוונתו שבעניני ביאה נקט לשון קדושה בין באיסורים חמורים בין בעניני זהירות ומעלות, שלכן נקט גם בשלא כדרכה לשון קדושה אף שהוא יותר גרוע משלא להחשב קדוש, והוא לתרין לשון הרמ"א כדפירשתי, וממילא לא שייך שיהיה בזה קיום מצות עונה, ובפרט שנקרא כלשון עינוי, אף דאיתא בקדושין דף כב: אר"א בר אדא דמן אחא מאן לימא לן דלא הנאה אית להו לתרווייהו, מ"מ ודאי היא רק הנאה מועטת אף אם אית לה הנאה, ומהאי טעמא כתבו רש"י ותוספות דליכא הנאה להאשה כדציין רעק"א בגליון הש"ס. וביומא דף פב: כתבו התוס' גם דא"א שלא תהנה קצת, אבל ודאי העינוי יותר מהנאה, ואין שום ספק בזה, דלא כדכתב בעזר מקודש שם שמסתפק בזה.

לו למהר מדרך הספנים ששוהין כ"כ זמן, אף שאפשר לו לפעמים לקצר, וכש"כ כשפרנסתו היא מנסיעות למדינות רחוקות להביא סחורה, שמתחלה היו שוהין כחצי שנה ויותר ועתה הוא רק שעות, שודאי לא נפטר, אלא אחרי שנשאר לישיב בביתו תלוי זמן שהוא במה שעושה בביתו, אם טייל אם פועל, ורק למילף שאינו מחויב לחזור מדרכו, שודאי כל הנוסעים לפרנסתן שוהין איזה שבועות במדינה ההיא לצורך מסחרם מצד ריבוי ההוצאה, שלא שייך שיסעו לשם בכל שבוע, אף שרק שעות אחדות היא הנסיעה, שרשאי לשבות כדרך הסוחרים שנוסעים לשם כמותו, אף שהוא כבר גמר ענינו בפחות, אבל כשבא לביתו שוב הוא בימים שהוא בביתו כמו האנשים הקבועים בפה כטייל ופועל, וליכא לפי זה שום סתירה לזמנים שקבעו חכמים.

ובעצם ענין הזמנים לעונה שהאריך כתר"ה, ודאי צריך ביאור, דענין מחילה לאלה שאמרו חכמים דעונתן רחוקה לא מסתבר כלל, דהא הוא צערא דגופא שלא ניתן למחילה, כדפרש"י בב"מ דף נא. ובקדושין דף יט: על הא דגם לר' יהודה תנאי בטל. ולא מובן מש"כ כתר"ה דאדעתא דהכי ניסת, דאין לך אדעתא דהכי ניסת יותר מהתנה ע"מ שאין לך עלי עונה בשעה שמקדשה, שאינו כלום. ולא מסתבר לחלק בין מתנה שאין לך עלי עונה כלל לאין לך עונה איזה זמן, ולא דמי למחלה אחר הנישואין איזה זמן מטעמי הלח"מ ריש פט"ו מאישות, דקודם הנישואין מפני שהיא רוצה להתקשר לו נתרצית, אבל לא מחלה ממש. וזה הטעם

גם מש"כ בעזר מקודש שם דאולי יוצא ידי חובתו גם בהעראה ונשיקה, ברור דלא יצא, דהא יש לה תאוה ביותר באמצע הביאה, דהא כל שתחילתה באונם אמר רבא בכתובות דף נא: דאפילו סופה ברצון דאומרת הניחו לו שאלמלא לא נזקק לה היא שוכרתו, מותרת לבעלה ישראל, דנחשב אונם דיצר אלבשה, הרי דקשה לפניו מאד לפסוק הביאה עד שהוא בדין אונם, שא"כ הצער גדול מאד כשפורש ממנה קודם גמר ביאה, וכן מצינו שהצער לאיש גדול מאד כשנשמטה ממנו קודם גמר ביאה, בסוטה דף ט: ואיך שייך לומר שיוצא בזה, דהא עדיף היה לה שלא היה מזדקק לה כלל מהפרישה באמצע, ולדינא לא יצא לא בהעראה ולא בשלא כדרכה. ומה שכתב כתר"ה, במה שנשתנו עניני הפעולה, שספן בזמן המאירי היה דרכו לצאת לג' חדשים שיחד עם החזרה הוא ו' חדשים, ובזמננו נסיעת ספינה לקצוי ארץ היא רק ימים, שלכל היותר נסיעה בספינה וחזרה הוא ג' שבועות, וכן נוסעים ע"י ה"עראפליין" רק שעות, האם ישתנה הדין, שלכן החליט כתר"ה שלדורות נקבעו. ואני תמה איך שייך לומר על ספן בזה"ז שנסיעתו בהליכה וחזרה שבוע ועשרה ימים, שיפטר אף כשיושב אה"כ בביתו ואינו עושה כלום כטייל איזה חדשים, דפשוט לענ"ד דאף בזמן שהיה הספן שוחה בדרכו ששה חדשים, אם נודמן שעשה דרכו בפחות לחצי זמן, כדמצינו שאירע כן לאלכסנדרוס מוקדון בסוכה דף נא:, ואף בדרך זו לא יפטר מעונה כשיושב אה"כ טייל בביתו, והזמן נאמר על הזמן שמותר לשהות בדרך ואין

שייך גם בניסת לגמל ולספן, שאף שאין רצונה למחול ממש נתרצתה, שמחילה זו אינה פוטרתו. וגם טעם שני דהלח"מ ליכא, דהא אין בידה לתבוע מגמל וספן עונה קודם הזמן שקבעו חכמים.

אך בזה יש לומר בפשיטות, דהתורה לא שעבדה לאדם יותר מכפי כחו בבריאותו, ומכפי זמנו שיש לו לתשמיש, וכדמצינו שגם במזונות וכסות, אף שודאי כל אשה רוצה לאכול כל מעדנים וללבוש בגדים יקרים וחשובים, מ"מ איכא חילוק בין עני לעשיר, וכדמפורש בכתובות דף סד: במתני' וכן הוא ממש בגמל וספן ות"ח וכדומה.

ומהאי טעמא ניהא מה שהרמב"ם פסק בנושא אדם כמה נשים, ומחלק העונה שעליו לפי מנין הנשים, והוא מיבמות דף מד. דאמר עצה טובה קמ"ל ד' אין טפי לא כי היכי דנמטיה עונה בחודש, שלכאורה תמוה הא נשתעבד לכל אחת עונתה ואיך יפטר במה שנשא עוד נשים, ועי' ביבמות שם בנמו"י שרק ביבמה שאשה שהקנו לו מן השמים היא הוא כפי המנין, אבל בנושא נשים דעלמא חייב לעשות עונה עם כל אחת כדין המפורש בכתובות, והביאו הב"ש סי' עו ס"ק יד, ולא השגיח על דברי הרמב"ם, והוא משום דהוקשה להנמו"י פסקו זה, אבל טעמו הוא דכיון דאיש זה לפי אומדנא דחז"ל אין לו כח וזמן ליותר ממה שקבעו, לכן כשנושא שתי נשים ויותר נמי לא שייך לחייבו לכולן יותר מכפי כח וזמן עונה שיש לו, וממילא מתהלקת העונה שיש עונה להנשים שנשא, וכשאין לו אלא אשה אחת חייב לה

כל העונות, שהרי משועבד גם לאשה אחת כל העונות שלו, אך אף שהייב לכל אשה ואשה כל העונות הרי אין לו יותר ומוכרחין להתחלק, והוא כאחד שהייב ארבעה מנים לארבעה אנשים ואין לו אלא מנה שהולקין המנה, ומה שאינה יכולה הראשונה למחות שלא ישא אשה אחרת, הוא דמכיון שיודעת שיכול לישא כמה נשים היה לה להתנות שלא ישא אשה לגרוע מעונתה המשועבד לה אלא להתחייב לה בעונות אחרות, ומדלא התנתה הרי רשאי היה להתחייב סתם שממילא הוא רק מהעונות שהיבוחו, ומוכרחין להתחלק כדלעיל.

ולענין ד' היה נראה, דעיקר העונה הוא בשעה שרואה הבעל שהיא משתוקקת אל בעלה, שלכן אמר רבא בפסחים דף עב: חייב אדם לשמה את אשתו בדבר מצוה שפרש"י אפילו שלא בשעת עונתה אם רואה שמתאוית לו, ומנא לו לרבא חיוב זה שהוא חיוב גמור מדאורייתא, דהא הקשה לפטור בשביל זה מחטאת כשנמצאת שהיתה נדה, מצד מריד בדבר מצוה, שאם היה זה רק חיוב מדרבנן לא היה שייך להקשות זה, אלמא שמפרש כן הקרא דועונתה לא יגרע על זה שהייב לשמחה בשעה שרואה שמתאוית לו. וכן ביוצא לדרך שאמר ריב"ל ביבמות דף סב: דחייב לפוקדה מטעם זה שהאשה משתוקקת, שהוא ודאי חיוב מדאורייתא מדאמר רב יוסף דאפילו סמוך לוסתה יפקדנה לפרש"י ועוד ראשונים שהביאו הב"י ביו"ד סי' קפד בד"ה ומ"ש ש"א ע"ש, ואם היה רק

מדרבנן לא מסתבר שהיה שייך להתיר
בסמוך לוסתה.

ומה שלכאורה קשה, דביוצא לדרך מותר
מצד חיוב דמשתוקקת, אפילו סמוך
לוסתה, וברואה שהיא משתוקקת שהייב
כדאמר רבא, מתריץ הגמרא שהיה סמוך
לוסתה שאסור, בפסחים שם, צריך לומר
דיש חילוק בין היכא שלא נעשה ענין
שמעורר השתוקקות, אלא שהאשה
בעצמה נתעוררה לה תאוה ותשוקה, אך
שזהו עונתה לתשמיש דחייבתו תורה, לא
שייך להתיר סמוך לוסתה, דהרי איסור גם
עליה לשמש סמוך לוסתה כמו עליו, וא"כ
היה אסור עליה להתעורר לתאוה ותשוקה
זו עתה, דהיה נמצא שנחייבהו לסייע לה
לעבור על האיסור דסמוך לוסתה. אבל
כשצריך הבעל לצאת לדרך שהוא
המעורר בהכרח תאוה ותשוקה להאשה
כדדריש מקרא ואל אישך תשוקתך, דכן
קבע השי"ת שייך שיתירו האיסור דסמוך
לוסתה כיון שהתאוה והתשוקה היא
מוכרחת ליכא חיוב עליה להבליג על
תאותה שהוא צער גדול לה, וממילא הוא
מחוייב מצד מצות העונה שהוא בלאו עליו
אף לדחות איסור דסמוך לוסתה דרבנן
לרש"י ודעימיה.

והנה מחלוקת האחרונים בליל טבילה,
שג"כ צריך לשמש עמה, אף שאינו
בזמן העונה, אם נודמן שהוא סמוך לוסתה,
עי' בפ"ת שם ס"ק כב, שהכנ"י מתיר
לשמש להסוברים ביוצא לדרך שמותר,
והנבעת שאול והנוב"ת והחוד"ד ועוד
אחרונים אסרי עי"ש, ובתוה"ש בס' קפו
ס"ק כט בסופו סובר מדעת עצמו כהכנ"י,

דכתב דמשמע דשקולים ושונים הם, אך
מסיק בצ"ע למעשה, עיי"ש. ונראה דטעם
מחלוקתם הוא אם איכא גם בליל טבילה
חשיבות משתוקקת ע"י דבר שגורם תאוה
ותשוקה, דלכן הוא כמשתוקקת ע"י יציאה
לדרך שאינה מחוייבת להבליג על תאותה
שהוא צער גדול, או דאין להחשיב זה
כמעשה הגורם תאוה ותשוקה, דמה שייך
מעשה טבילה לגרום זה ורק מה שטובלת
לכוונה ליטהר לבעלה עושה אותה להרהר
בתשמיש, ומזה באה התאוה והשתוקקות,
שזהו כמו אשה שנודמן לה תאוה ותשוקה
שהוא ע"י הרהור, שיש עליה חיוב להבליג
על תאותה אף שהוא צער גדול כיון שהוא
סמוך לוסתה שגם היא אסורה כדכתבתי
לעיל ברואה שאשתו מתאוית שמפורש
בגמרא שאסור בסמוך לוסתה. וסובר
הכנ"י ותוה"ש דהטבילה נחשבה כדבר
שגורם תאוה ותשוקה שמותר גם ביוצא
לדרך, אך התוה"ש מסתפק לו בסברא, ורק
משום שמשמע לו מלשון הטור שהן שוין,
סובר דאיכא מזה ראייה דנחשב כדבר
הגורם תאוה, שלכן כתב שצ"ע למעשה,
מצד שיש לחלק בסברא, והמשמעות
שבטור אינה מוכרחת, ורוב האחרונים
החולקים ואוסרים סברי דלא נחשב זה אלא
כאשה שיש לה תאוה ותשוקה ע"י הרהור
וכדומה.

עכ"פ כיון דחזינן דמה שהאשה מתאוית
ומשתוקקת עושה חיוב עונה
מדאורייתא, מסתבר שזהו עיקר חיוב
העונה שבתורה, וכן מפורש בלשון
הראב"ד שהביא הטור באו"ח סי' רמ
שהכונה הג' היא כשהיא משתוקקת
כשהיא מניקה שמכיר בה בזה, וכן בצאתו

שהוא מחמת שאינו אוהבה ותצטער מזה הרבה, אולי עוד יותר מעצם מניעת התשמיש, ולכן חייבו בכל יום, אף שהוא דבר שלא מצוי כל כך שתהא אשה משתוקקת בכל יום.

ויהיה מתורץ לפי"ז מה שלכאורה קשה על הא דהטיילין עונתן בכל יום, הא אין רוח חכמים נוחה ממי שרגיל אצל אשתו ביותר, ובשביל זה תקנו טבילה לבעלי קרי, כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים כדאיתא ברמב"ם פ"ד מתפלה ה"ד, ואיך שייכת תקנה זו לטיילין שמחוייבין אדרבה לבעול בכל יום, ועיין בשו"ע או"ח סי' רמ שנקט סתם בסעיף א' "לא יהא רגיל ביותר עם אשתו" ולא הזכיר ת"ח כלשון הגמרא ברכות דף כב. ולשון הרמב"ם וגם לשון הטור שנאמר שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים, וכתב בבאר הגולה דהוא משום דה"ה בכל אדם, וכונתו דלשון ת"ח לאו דוקא.

וכתב הגר"א ע"ז וכן מוכרח דהא על הכל גזרו טבילה ולא רק על ת"ח, וגם כמג"א סק"א איתא דטיילין שחייבין בכל יום הוא אפילו בבני תורה, והוא משום שמפרש דהא דאמר רב כגון ר' שמואל בר שילת בכתובות דף סב: הוא כפשוטו אף ר"ש בר שילת, ואף להב"ש סי' עו סק"א דת"ח אף שהוא טייל הוא בעונת ת"ח, ומ"ש בש"ס כגון ר"ש בר שילת הוא לדוגמא בעלמא כגון ר"ש ולא ר"ש, ע"ש. הא נמי דוקא ת"ח שתורתן אומנתן, ואף שמסתבר שאין כונתו דוקא תורתן אומנתן כרשב"י וחבריו, אבל עכ"פ הוא דוקא ת"ח

לדרך שברור לו שהיא משתוקקת, אלא אף שלא ראה היכר דהא כן אמרו חכמים, היא מצות עונה האמורה בתורה, ומה שמונה זה בכונה הג', הוא משום דהראשונה והשניה איכא תרתי גם מצות פו"ר. ובלשון הראב"ד עצמו בספרו בעלי הנפש שער הקדושה איתא "והיא היא מצות עונה שאמרה תורה דמיון שארה כמותה שהם צרכי האשה והנאותיה". שלשון זה משמע שזהו עיקר עונה האמורה בתורה, שלכן כתב והיא היא בכפל לשון, וגם דומה זה לשארה כמותה, שאין זה ענין התלוי בזמן, אלא תלוי ברצונה וצורכה לאכול ולשתות, ובצורכה לבגד, כמו כן הוא עונתה שנאמר שם דג"כ היא בעת צורכה, שהוא בשעה שמשתוקקת דרק אז הוא צורכה, אבל מחמת דרוב הנשים צנועות ולא ניכר כ"כ רצונן, שיש אנשים הרבה שלא יכירו שהיא מתאוית לזה ע"י עניני חיבה שמראה לפניו כהא דפרש"י בעירובין דף ק: על הא דמרציא ארצויי קמיה, קבעו חכמים זמנים, שאמדו לבד כח האיש, גם דעת הנשים שרובן לא ישתוקקו ליותר בידען במרדת הבעל, ובטיילין שיש לו כח וגם זמן בכל יום, אולי אמדו שהאשה בידעה ג"כ שיש לו כח וזמן תהא משוקקת בכל יום. אך זה לא מסתבר לכאורה שתהא משתוקקת בכל יום, אלא הוא מטעם אחר, מחמת שתחשוב שודאי אם היה אוהבה היה מזדקק לה, דהרי יודעת שגם האיש יש לו תאוה ועוד יתירה מהאשה, כמפורש בכתובות דף סד: דא"ל שמואל לר"ח ב"ר יוסף מה בין מורד למורדת, שקונסין למורדת כפליים מלמורד, צא ולמד משוק של זונות מי שוכר את מי, שלכן תחשוב

והנה מפורש ברמב"ם ריש פט"ו מאישות ובשו"ע אה"ע סי' עו סעיף ו דבלא קיים פו"ר חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים, שמשמע מזה כל אחד לפי עונתו, שלכאורה תמוה מאי טעמא לא יתחייב כל אדם לבעול בכל יום כטיילין, אם לא יחלש מזה הרבה להיות חולה, דודאי בשביל חלישות קצת לא מסתבר שיפטר אדם מן המצות ומאי שנא מצוה זו דפו"ר, וכ"ש הזמנים שנתנו בשביל פרנסה מאי טעמא לא יתחייב להניח פרנסת גמל וספן ולבקש פרנסה אחרת שיהיה לו זמן לבעול יותר פעמים.

וצריך לומר דכיון דבביאה אחת שאחר ביאה הראשונה הרי יש כבר המציאות להתעבר מצד הטבע, ובהכרח כשלא נתעברה שהוא כן רצון ה' מטעמיו הכמוסים שלא תתעבר עתה, וא"כ לא יועיל מה שיבעול עוד ביאה, ואף שודאי אפשר שאינו זוכה לבנים אלא בטירחא יתירה כמו דחזינן במזונות, שאחד זוכה למזונות בטירחא קטנה ובזמן מועט ואחד אינו זוכה אף למועטין בטירחא גדולה ובזמן רב, מ"מ לא שייך זה אלא בעונות המחוייבות שקבעו חכמים, ולא אפשר שנגזור עליו שיבעול יותר ממה שהיבוחו, אלא רק בעונות שהיבוחו חכמים, יש שנגזר עליו לזכות לבנים תיכף בביאה הראשונה שאחר ביאה ראשונה דבתולה, ויש שנגזר עליו שהוא רק אחר הרבה עונות, שלכן לא שייך לחייבו אלא שבעונות המחוייבות יבעול בכל עונה, ולא תוכל למחול.

ומה שתלמידים מותרין לצאת ב' וג' שנים, אף שעדיין לא קיימו פו"ר, דהא כן היו

שעיקרן הוא לימודם בתורה, ולומדים גם בלילה, כלשון המג"א, שבחול צריכין לעסוק בתורה בלילה וא"כ סתם בני תורה שאין עוסקין כל זמנם בתורה יש להם דין טיילין שהיבין בכל יום אף להב"ש, ובשבילם הא מפורש שתקנו לטבול כדי שלא יהיו מצויין אצל נשותיהם. וגם הא ברור ופשוט שהדין עם באה"ג והגר"א דטעם שלא יהא רגיל עם אשתו ביותר הוא לכל אדם, מהא דתיקן עזרא הטבילה לכל אדם, שתמוה איך שייך להו למעט, אבל לפ"מ שכתבתי ניהא, דכיון שבשביל התקנה דצריך לטבול לתורה ולתפלה שהיא מירחא גדולה לפניו הוא נמנע מלשמש בכל יום, הרי לא תעלה לה מחשבה שמחמת שאינו אוהבה אינו מזדקק לה. וגם לטעם שמשתוקקת בטיילין יותר, נמו, בידעה שהיא טירחא גדולה לפניו, לא תשתוקק אליו יותר מאם דבכל יום, והמשנה נשנית לקודם תקנת עזרא, או לאחר שבטלו לטבילותא כר"י בן בתירא. [א"ה, זהו חידוש עצום לדינא, וכנגד פשטות המחבר דפסק להלכה בזמננו דהטיילין בכל יום, וכן הביאו כל הפוסקים].

וחפשי אחר ספר אחיעזר שהזכיר בתר"ה, ופשוט שהנכון כדכתבתי, וגם הוא הביא הראב"ד, אך כתב דאיכא סתירה, מדכתב על הא דריב"ל ואי בשעת עונתה דאורייתא הוא, אלא לאו אפילו שלא בשעת עונתה, ואין בזה שום סתירה, שהכוונה דבשעת עונתה הא הוא פשיטא דאורייתא הוא בכל הנשים בכל אופן, אלא שלא בשעת עונתה דהוא חידוש.

כל העובדות דבגמ' כתובות דף סב לבד העובדא דר"ה בר ביסא שכבר נולד ר' אושעיא בריה מהביאות דקודם שהלך, אבל ג"כ משמע קצת שהוא הלך אף שלא ידע שנתעברה, דהא אמר אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי ולא אמר אי הואי הכא הוה לי בני כי האי, ואף שנמצא שהיה ר' אושעיא אז רק פחות מ"ב שנה, אין תימה מה שכבר נתגדל בתורה עד שאביו ר' חמא קם קמיה, דכמה ינוקי שהיו קטנים ביותר מצינו שהיו גדולים בתורה, כינוקא דר"ל וכינוקא בן שש שנים דתנא מסכת ע"ז ובעו מיניה הלכות יין נסך ופשיט דניסוך ברגל לאו שמיה ניסוך בע"ז דף נו: שלכן אין זה תימה שעמד לפני ר' אושעיא שהיה בן י"ב שנה בערך, ויהיה ראייה מזה דגם לפני קטן אם אך הוא גדול בתורה חייבין לעמוד מפניו, ועכ"פ חזינן שאף אלו שלא קיימו פו"ר מותרין לצאת איזה שנים ללמוד תורה, שלכאורה תמוה.

ונראה שהוא מהדין שכתב הרמב"ם בפט"ו מאישות ה"ב שמותר להתאחר איזה שנים כשמתירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות בעבור אשתו ויתבטל מן התורה אף שאינו רשאי ליבטל מפו"ר לגמרי. אם אינו כבן עזאי, וכן פסק הרא"ש בקדושין דף כט: אף שהקשה וקצבה לאותו לימוד לא ידענא, מ"מ פסק כן. ולהב"ש סי' א' סק"ה סובר הרמב"ם דאין לו קצבה, אבל לא משמע כן ברמב"ם, אלא כהרא"ש, ובחידושי תירצתי קושית הרא"ש באופן נכון. ובטור מפורש שלהרמב"ם רק להתאחר מותר, דהא משמע שנקט קושית הרא"ש על הרמב"ם. אבל איך שיהיה הא מותר להתאחר

וליבטל מפו"ר איזה שנים. והיתר זה איכא גם אחר הנישואין מצד מצות פו"ר, שלכן הנידון הוא רק מצד השעבוד שלו לאשתו, אחרי שכבר נשא את האשה, ועל זה נתנו רשות רק ב' וג' שנים ולא יותר, כדאיתא בחלקת מחוקק סי' עו סק"ט בשם מהרש"ל, וכן היא מסקנת הב"ח כדכתב הבית שמואל בסק"ט, וב' שנים הוא לאורחא דמילתא וג' הוא לכל היותר כדפי' הח"מ.

אבל הא ודאי קשה, איך שייך לפטור בשביל תלמוד תורה משעבודו שהוא משועבד לה, דודאי לא שייך לפטור אדם מחיובו לאדם ממון או שעבוד מלאכה בשביל מצות ת"ת, והא שעבוד גדול הוא עד שאינו יכול לאסור עליה בקונם, כדהקשה כת"ה, ותירוץ כת"ה למעמיה דאין זה בבחינת עיגונא ואינו בלא יגרע, לא נהירא, דודאי הוא משועבד לה אף שבמניעה מאיזה עונה לפעמים, אף שבאופן שלא תהיה לה הרגשת עיגון אף לשעה, דהא חמר שרוצה להעשות גמל פשיט אביי שיכולה למחות כדאיתא בכתובות דף סב: וכן איפסק ברמב"ם פי"ד מאישות ה"ב ובשו"ע שם, והא כיון שכונתו לשנות האומנות בשביל צורך פרנסה והרוחה שתהיה בזה טובה גדולה גם לה ולבניה, ומטעם זה היה מסופק רבה כ"ר חנן דשמא אינה יכולה למחות, והוא משום דאף שעומדת וצווחת היה סבור דאולי בטלה דעתה, או משום דאולי אין להיבטל לחיות בדוחק בשביל רצונה יותר בקב ותפלות, אם לא היה כן דרך הרבה נשים, ופשיט אביי דדרך הרבה נשים כן, שלכן עליו היה להתנות שיהיה לו רשות להעשות גמל וכדומה בשביל פרנסה

יתירה, עכ"פ ודאי לא שייך להחשיב זה לעיגון מה שעושה דבר שהוא לדעתו, וגם לדעתנו לטובה.

ולפי מה שכתבנו ניהא, שתלמידי חכמים שדרכן לילך ללמוד תורה אצל גדול מהם, הוא יותר מכפי הזמן שיש לו לתשמיש, שלא שייך לשעבדו יותר מהזמן שיש לו, והוא כמעט כל קביעות העונות, ור"א סובר דרק לשלשים יום יוצאים שלא ברשות, דאף דודאי גם ר"א סובר דיש לילך בשביל להתגדל בתורה אצל רב ב' וג' שנים, ולא סגי בשלשים יום דלא מסתבר שיפלגו בזה, אבל הוא משום אומד דעתן דהרבה נשים, שלא היו רוצות להנשא אדעתא שיצאו בעליהן אחר הנישואין ליותר משלשים יום, שלכן בלא התנה קודם הנישואין הוא אדרבה כהתנה שלא לילך ליותר משלשים יום.

ובדבר מה שחידשו האחרונים, שהביא הפ"ת סימן עו סק"ג בשם מעיל

צדקה שיש לת"ח בזמן הזה לקיים עונה שתים בשבת, ובביאור הלכה סי' רמ הביא כן גם מהחכמת אדם בשם צואת ר"י מפראג, וכתר"ה כותב שכן גם הורו גאוני זמננו, הנה גם אני אומר כן, ואני מוסיף, דלפי מה שכתבתי שעיקר העונה הוא מה שהאשה משתוקקת ומתאוה, וכיון שכתב הפ"ת בשם ספר מעיל צדקה דהוא משום פריצת הדור וקנאת ירך מחברתה, הרי באה מזה תשוקה ותאוה ליותר מפעם אחת, שלכן נמצא שהוא מעיקר העונה, ואף שלא הכיר בעלה בזה, יש לתלות שהוא מצד הבושה וגודל הצניעות, דהרי בשביל זה קבעו הזמנים כדכתבתי לעיל, ולכן שפיר הורו דיש ליעץ וגם לחייב שתי פעמים בשבת.

והנני ידידו מוקירו מאד

משה פיינשטיין

ג. שו"ת באר משה

ח"ג סימן קנ"ב

שיש לה כמה וכמה חבירות הולכי קדימה לפי רוח הזמן החדש ומקבלת עצות רעות מהן. פתאום, פעם אחת, לפני הזווג בקשה ממנו שישים אצבעו באותו מקום, והוא נבעת מה זה עלה בדעתה לבקש ממנו דבר זר כזה, והשיבה כי חברתה אמרה לה שעיי"ז מתרבה תאותה ותאותו ובוועל בתאוה מרובה וגם היא נבעלת בתאוה

(א) דין ביאות לתאוה יתירה
(ב) בדין הכנסת אצבע באותו מקום

(ח) **שאלה** אי נעימה נתגלגלה לפני. איש ירא וחרד לדבר ה' נפשו לשאול הגיע, היות אשתו הגם שהיא אשה כשרה עכ"ז רוצה במ' קבים טפלות יותר מקב א' פרישות (סוטה כ"א ע"א) וביותר

יתירה. היא בקשה ממנו והוא לא רצה, עד שהרגיש בעצמו שאם ישהה יותר תצא ממנו זרע לבטלה, אמר לה שבפעם זה ימלא רצונה כדי שלא יעבור על מז"ל אבל אח"ז לא יעשה דבר זה עד שישאל רב ומורה אם רשאי לעשות דבר זה או לא. אחר המעשה אמרה לו הן אמת שנתרבה תאותה יותר ויותר ע"י מעשה הזה הור עכ"ז איננה מבקשת ממנו שיעשה כן תמיד רק מדי פעם בפעם, ועתה בא לפני לשאול כדת מה לעשות, ואם צריך כפרה על מה שעשה כבר.

השבת, בודאי בשאט נפש אל ימלא מבוקשתה, וצריך שיתגבר נגדה, אבל איסור ג"כ אין לומר בפשיטות, ויעשה שום פשרה עמה, ואם היא אשה כשרה בודאי ואומרת שלא סתם להרבות תאותה מבקשת אלא שאין לה הנאה מכל המעשה של הבעל בלאו הכי, והבעל מרגיש שכן הוא האמת ואיננה מבקשת מותרות אז ישקול בדעתו את אשר לפניו ומן השמים ירחמו עליו ויעזרו לו למצוא הדרך ישכון אור. ואם מבין שהיא מבקשת מותרות יתירה ומתאוה תאוה בעלמא, יהיה שמאל דוחה וימין מקרב ואחר שתראה שאין הדבר פשוט להתיר בודאי תחדול לאח"ז לגמרי, כיון שתרגיש שהבעל ככעס וברוגז עושה את אשר היא מבקשת ממנו.

[מ] **איתא** במס' שבת (ק"מ ב') אמר להו רב חסדא לבנתיה תיהוי צניען באפי גברייכו וכו' נקיט מרגניתא בחדא ידיה וכורא בחדא ידיה, (פרשי' כשבועליך ממשמש ביך להתאוות לך לתשמיש ואוחז

הדדים בידו אחת והאחרת עד אותו מקום) מרגניתא אחוי להו וכורא לא אחוי להו (הדדין המציאי לו שתתרבה תאותו ומקום תשמיש אל תמציאי לו מהר כדי שיתרבה תאותו והיבתו) עד דמיצטערן (ויצטער) והדר אחוי להו (הדר אחוי ליה). הר"ח המאירי והח"י המיוחסין להר"ן וערוך (ערך בזר א') לא פירשו כפרשי' (ועיין מה שאכתוב בדברי הלח"מ) לקמן (אות ו').

[י] **עוד** אמרו בנדרים (כ' ב') א"ר יוחנן זו דברי יוחנן בן דהבאי אבל אמרו חכמים אין הלכה כר' יוחנן בן דהבאי אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה משל לבשר הבא מבית הטבח רצה לאוכלו במלח אוכלו צלי אוכלו מבושל אוכלו שלוק אוכלו, וכן דג הבא מבית הצייד וכו' היא דאתאי לקמיה דרבי אמרה לו ערכתני לו שלחן והפכו (ששימש עמה שלא כדרכה פי הרא"ש) אמר לה בתי התורה התירתך ואני מה אעשה לך, וכתב הר"ן התורה התירתך, דכתיב כי יקה איש אשה, שהיא לקוחה לו לעשות בה כל הפצו. וכתב הרמב"ם ז"ל (בפרק כ"א מהל' א"ב הל"ט) ובלבד שלא יוציא שז"ל עכ"ל, וראה ביבמות (ל"ד ב' תוד"ה ולא). ובסנהדרין (דף נ"ה, ד"ה מי איכא), ובחי' הר"ן שם ובחי' ר' יונה שם, ובמוש"ע אה"ע (סימן כ"ה ס"ב בהג"ה), וברא"ש יבמות שם, ובב"י ובבד"ה באו"ח ובאה"ע, ובב"ח ופרישה באה"ע, ובאליה רבה או"ח (שם אות י'), ובברכי יוסף או"ח שם, ובתשו' פנמ"א ח"ב (סימן קנ"ח) ובעזר מקודש על אה"ע שם.

ומצאתי דאתי לידי חי' תוספות רי"ד (יבמות ב'; שנדפס בירושלים

מכת"י) ושם כתב דברים הצע"ג, וראה שם בהערות המו"ל (בראש הספר) ועדיין צע"ג ובדיקה אם מתח"י של הבעל תוספות רי"ד יצאו הדברים ככתבן. ההיא דאתאי לקמיה דרב אמרה לו רבי ערכתני לו שולחן והפכו, אמר מאי שנא מן ביניתא (דג שצולחו או שולקו כרצונו, רש"י ר"ן ופי' הרא"ש), ומה שא"ר יוחנן דאין הלכה כר' יוחנן בן דהבאי איתא (שם בדף כ' ע"א): אמר ר' יוחנן בן דהבאי ד' דברים סחו לי מלאכי השרת חיגרין מפני מה הויין מפני שהופכים את שלחנם (פנים כנגד עורף) שבאים על נשותיהן שלא כדרכן, המפרש, וכן פירשו התוספות שמשמשים ממותיהם שלא כדרכם וכן פי' הרא"ש. ויש מפרשים היא למעלה והוא למטה. וכן פי' הרמב"ם בפהמ"ש (סנהדרין פ"ז משנה ד"ה הבא על הזכור) וז"ל: ואין הפרש בעריות כולם בין שיהיה האיש מלמעלה והאשה מלמטה או שתהיה האשה מלמעלה והאיש מלמטה וזה שקורין ז"ל "משכב הפוך". וכ"כ האליה רבה (או"ח סימן ר"מ אות י"ב) בשם פרש"י עיי"ב. אבל רוב מנין ובנין מרבתינו הראשונים והאחרונים מפרשים פנים כנגד עורף. וכן מבואר כיבמות (ל"ד ב') עייש"ה בפשטות, ולכן תימה גדולה על האה"ע (בראשית ל"ח ט') שכתב על פי' אחד שער ואונן באו על תמר שלא כדרכה, היינו בפי הטבעת, שהוא שגעון ודבריו צע"ג. אלמים מפני מה הויין מפני שמנשקין על אותו מקום (ולכך לוקין הוולדות בפייהם) חרשים מפני מה הויין מפני שמספרים בשעת תשמיש (ונמצאו חוטאין כדיבור ובשמיעה) סומין מפני מה הויין מפני שמסתכלים באותו מקום. ואסיק הש"ס דר' אליעזר

סיפר עם אשתו אימא שלו' בחצות הלילה, ומשני הש"ס דבמילי אחרנייתא אמור ובמילי דתשמיש שרי ופי' הרא"ש וכן הטור (סימן ר"מ), ומג"א (סקכ"ג) ובשו"ע אה"ע (סימן כ"ה סעיף ב') דבמילי דתשמיש שרי להרבנות תאותו, אבל הר"ן פי' שרי כדי לרצותה. והראב"ד בספרו בעל הנפש (שער קדושה ד"ה והרביעית) הביא ב' פירושים אלו. הובא בב"י או"ח (סימן ר"מ). ובשטמ"ק כתב בשם הריטב"א: הא במילי דתשמיש מותר כדי שיתאוה ויוסיף תאוה, וה"ה דהוה מצי לשנויי הא דצריכא לארצוויי הא דלא צריך לארצוויי, הא במילי דתשמיש טוב לספר שמתוך כך היה מוציא זרע בשמחה ומתוך כך היו בניו יפים, ועל הא דאמר ר' יוחנן: אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, כתב בשטמ"ק בשם הרא"ם ז"ל: ואין חסרון קדושה. ועל הא דהשיב רבי לאותה אשה: בתי תורה התירתך, כתב השטמ"ק בשם הריטב"א: לשמש שלא כדרכה. וא"ת והלא הוא כמעשה ער ואונן, וי"ל היינו כשעושה כן תמיד, אבל לפעמים מותר. וי"א דכי אמרינן שרי דוקא שלא יוציא שכבת זרע, וי"מ והפכו הוא למטה והיא למעלה ע"כ. וכבר כתבתי לעיל שכן דעת הרמב"ם בפהמ"ש סנהדרין (פ"ז מ"ד).

ויש לעיין בזה והלא במס' כלה (לפנינו נוסחא) אמרו הוא למטה והיא למעלה זו היא דרך עזות שמשו שניהם כאחד זו היא דרך עקש. הובא בטור (אה"ע סימן כ"ה, ובשו"ע או"ח סימן ר"מ סעיף ה'). שוב מצאתי בבעל הנפש להראב"ד (שער קדושה ד"ה כך שמעתי) שהעיר בזה וכנראה כוונתו דהמס' כלה איירי שהוא עושה כן נגד רצונת. הנח

הראב"ד ס"ל דאפילו להפך שלחנו אסור נגד רצונה והאי אשה שבאה לפני רבי בקובלנה על בעלה ששלחן ערכתיו לו והפכו, לא באתה בקובלנה על בעלה שהוא כופה אותה על כך אלא שבאת לדרוש אם יש איסור בדבר או לאו, ודוחה הראב"ד דברים אלו שהיו מפרשים דלעולם הוא הפך שלחנו נגד רצונה והא דהתיר לו רבי לפי שהיא היתה מרוצה לתשמיש אע"פ שהי' מוכרחת בהפיכת שלחן, מותר. משא"כ כשאינה רוצה כלל לא כדרכה ולא שלא כדרכה אז הכופה אותה נקרא חוטא אפילו בכופה כדרכה עיי"ב. ובשטמ"ק (גדרים שם ד"ה אחרי לבבכם) שכ': שלחן ערכתיו לו כדרך כל הארץ והפכו שלא כדרך, והיא היתה רוצה להתגרש ממנו או שיסרוהו על כך על כן אמר לה רבי התורה התירתך לו בכל ענין אני איני יכול לעשות לו שום דבר, עכ"ל בשם הרי"ף. וזה נראה דלא כהראב"ד.

הנה ר' יוחנן בן דהבאי ד' דברים אמר לאסור ור' יוחנן אמר עליהם דאין הלכה כריב"ד, לפי פשטות הלשון משמע דכל כל ד' דברים שאמר ריב"ד אמר ר' יוחנן דאין הלכה כמותו, ומפרשי הש"ס לא פירשו הדבר, ומצאתי בשטמ"ק שם (בד"ה אחרי לבבכם) בשם הרי"ף ז"ל, וז"ל: זו דברי ר' יוחנן בן דהבאי, שלא יהפך שלחנו, ולא יספר ולא יסתכל (וכן פירש רבינו אברהם מן ההר, והידש ששניהם לא הזכירו נשיקה באותו מקום, וראה לקמן מהרמ"א בשם הטור בשם הרמב"ם עפ"י ביאור הגר"א) אבל חכמים אומרים אין הלכה כן, אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה,

דהתורה הקנה לו כהפיץ הקנוי בדמים דכתיב כי יקח איש אשה, על כן הביא משל מבשר ודג הקנוי לאדם שאוכלו בכל ענין שירצה אף האשה בתשמיש כן. וכן מפורש בפירוש המשניות להרמב"ם (פ"ז מסנהדרין ד"ה הבא על הזכור) וז"ל: ומותר לאיש שיבא על אשתו שלא כדרכה ודרך אברים וכפי מה שירצה וכן השיב אחד מן החכמים לאשה ששאלה לו על זה ואמר לה התורה התירה לו וקצת חכמים (ריב"ד) רצו לגזור שיהיה דבר זה מרוחק ומתועב כלומר שלא יעשה האיש עם אשתו כמעשים האלה שלא יתעלל עמה על הדרכים כמו שעושיין עמי הארץ לרוב התאוה כמו שזכרנו ממשכב הפוך ונשיקת מקומות מן הגוף והזהירו על זה, ואמרו שהן חולקין עליו, כלומר וכו' וחכמים אומרים כל מה שאדם וכו'.

והראב"ד ז"ל פי' דלא נדחו דברי ריב"ד אלא לענין הפיכת השלחן בלבד כדאיתא בשמעתין בהני מעשה שהביא לקמן, והביא ראיה ממסכת חגיגה (דף ה:) דאמרי' מגיד לאדם מה שיהו דאפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידין לו בשעת הדין, וכן המסתכל באותו מקום עובר על הצנע לכת עם אלקיך ומעביר הכושה מעל פניו וכתוב ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו זו הכושה שכל המתבייש אינו חוטא, וכ"ש הנושקים שיש בהן כל אלה ועוברין נמי משום כל תשקצו את נפשותיכם. ודברי הראב"ד מפורשים בספרו בעל הנפש (שער הקדושה ד"ה כך שמעתי). ומהרי"ף רמב"ן

ורא"ש שלא הביאו דברי ריב"ד משמע דפירשו כהר"י.

אבל לכאורה אנו אין לנו אלא דברי הראב"ד מאחר שהמור (או"ח סימן ר"מ, ואה"ע סימן כ"ה) העתיק דבריו והשו"ע (שם סעיף ד' וסעיף ט'). אולם הרמ"א (אה"ע סימן כ"ה ס"ב) ס"ל כהר"י דר' יוחנן על כל ד' דברים של ריב"ד הולק ומ"ל דאין הלכה כוותיה. דכ' (שם): ויכול לעשות עם אשתו מה שירצה בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר שירצה ובא עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה או דרך איברים ובלבד שלא יוציא זרע לבטלה ויש מקילין ואומרים שמוותר שלא כדרכה אפילו אם הוציא זרע אם עושה באקראי ואינו רגיל בכך. ואע"פ שמוותר בכל אלה כל המקדש עצמו במותר לו קדוש יאמר לו, עכ"ל. ועל הא דכתב הרמ"א ומנשק בכל אבר שירצה כתב הגר"א (אות ט"ו) ר"ל ז"ש שם א"ר יונן זו דברי וכו' שאוסר לנשק שם, אבל הראב"ד כתב דחכמים לא פליגי אלא אהפיכת שלחן אבל בשאר מודו. וכ"פ באו"ח (סימן ר"מ ס"ד) וכו' עכ"ל. ומה שכתב הבית שמואל על דברי הרמ"א וז"ל: ומנשק בכל אבר, ל"ד כל אבר, דהא באותו מקום אסור כמ"ש בש"ס, וכ"כ הראב"ד והמור עכ"ל. דבריו אינם מוכנים כלל ובודאי הפי' בדברי הרמ"א כהגר"א, והידוש בעיני על הבית שמואל דהלא הב"י (סימן כ"ה באה"ע) בעצמו כתב על דברי הראב"ד שהעתיק המור אות באות וז"ל (בד"ה ומ"ש דהא דא"ר): ומ"ש דהא דא"ר יוחנן אין הלכה כדברי ריב"ד שאוסר, אינו אלא על הפיכת שלחן אבל כל האחרים אסורים. אין נראה כן מדברי הרמב"ם שכתב רבינו (המור)

בתחלת סימן זה שכתב מנשק בכל אבר שירצה עכ"ל. (ועיין עוד בב"י שם בריש הסי' ד"ה ואשתו של, וד"ה ודע, וב"ה ריש הסימן שם. ודברי הב"י בד"ה ודע תמוהים דכ"כ גם באה"ע המור). והרמ"א העתיק דברי המור בשם הרמב"ם, והב"י. וכן מצאתי בפרישה (אה"ע אות ל"ד) שכן מפרש: דהרמב"ם סבירא ליה דמה שאמר ר' יוחנן אין הלכה כריב"ד גם אוה קאי עכ"ל. [לאח"י רב מצאתי בעצי ארזים (סק"א) שהולק על הב"ש ככל אשר כתבתי. אולם בספר פני משה (סק"א) העלה כהב"ש, אבל ראיתו דהייתי מדעתא דנפשאי. אבל בודאי הדין למעשה עם הב"ש דאיסור גמור הוא לנשק באותו מקום וגם עובר משום כל תשקצו, עיין במור (סימן ר"מ) בשם הראב"ד וכל העושה כן הרי הוא בעצמו משוקץ]. והמור אינו סותר משנתו במה שבתחלה העתיק לשון הרמב"ם ולבסוף לשון הראב"ד, כי כן דרכו בהרבה מקומות שאינו מכריע בין ההרים הרמים, כידוע. ודברי הפני משה אה"ע (סימן כ"ה סק"א) תמוהים. ואחר עיין בטושו"ע (או"ח סימן ר"מ ואה"ע סימן כ"ה) ובנושאי כליהם תמצא, דלעשות פעולות להרבות תאוה שלא בשעת מעשה אסור, בשעת מעשה שרי, וכל המקדש עצמו במותר לו בשעת מעשה קדוש יאמר לו ותע"ב.

[יא] **ועוד** רגע אחת אדבר בענין הנ"ל, והוא מה דקשה לי בגמ' עירובין (ק' ב' הנ"ל) דאיתא התם: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הוויין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן דאילו בדורו של משה וכו' ואילו נבונים לא

אשכח ואילו גבי לאה כתיב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא כי שכר שכרתיך וכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל (ולאה תבעה את יעקב לדבר מצוה ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וגו') וע"ז פריך הש"ס איני והאמר ר' יצחק בר אבדימי עשר קללות נתקללה חוה וכו' ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת אל בעלה בשעה שיוצא לדרך והוא ימושול כך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש בפה זו היא מדה טובה בנשים (שהוא מושל לומר בפה תאות לבו והאשה בלב ובושה להוציא בפה) ומשני כי קאמרינן דמרציא ארצויי קמיה (מראה לפני עיני חיבה). וקשה לי דמגמרא עירובין מוכח דרק מדה טובה באשה שאיננה תובעת בעל פה, רק בלב, ואין שום איסור בדבר, ומגמרא נדרים (כ' הנ"ל) מבואר דאיכא איסור בדבר והבנים פגומים וראוי לגרשה בשביל זה. ואפשר דלא קי"ל כש"ס בעירובין אלא כש"ס נדרים (הנ"ל). אבל פלא גדולה בעיני דברי הפסקי רבינו ישעיה אחרון ז"ל (הרי"ז) שכ' בעירובין (פ' יו"ד הלכה ד' אות ט') וז"ל: וכן האשה מדת "צניעות" היא לה שאיננה תובעת בפה, אלא תובעת את בעלה בדברי ריצוי, כעין שעשתה לאה ליעקב וזכתה ויצא ממנה יששכר שנאמר עליו, ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל, עכ"ל. וזה פלא דמבואר מדבריו שפסק דרק מדת "צניעות" היא שלא לתבוע בפה, ואנן קי"ל כגמרא דנדרים דאיסורא איכא בדבר. וצ"ת.

[יב] ועוד מוסיף להעיר דאמרינן (כתובות ע"ב א') דעל דת יהודית

יוצאות בלא כתובה וכו' ר' טרפון אומר אף הקולנית. ומפרש בגמרא (שם בע"ב) מאי קולנית אמר רב יהודה אמר שמואל במשמעת קולה על עסקי תשמיש. ופרש"י כשמדבר עמה על עסקי עונה מריבה עמו ומשמעת לשכניו והוא בוש בדבר. ובתוספות רי"ד (על גליון הש"ס ווילנא) פי': מסרבת בו ואינה מתרצה להזקק לו. והשטמ"ק (בשם רש"י מהדורא קמא) כתב: מומאנת לילך לבית הטבילה ומסרבת בתשמיש עד שמרבה עליה רעים והקול נשמע וחרפה הוא לו. אבל הרא"ש (סימן ט') פי': כגון דתבעה ליה בפה בקול רם, ומקורו ברי"ף (דפוס ווילנא דף ל"ג א') וטעמא דמילתא דיכול לגרשה בלא כתובה כתב הרא"ש (שם) דהוא חציפותא. והרא"ש והר"ן (שם) הביאו מהראב"ד דמצוה לגרשה רק לא כייפינן ליה להוציא וכ"כ הרשב"א בשמו הובא בשטמ"ק (שם ד"ה וז"ל הרשב"א) וראה במוש"ע וב"י (אה"ע סימן קט"ו ס"ד) שנפסק כן להלכה.

ולפי"ז ד' שיטות בדבר: א) בתובעת בפה בקול רם עוברת על דת יהודית ויוצאה בלא כתובה ומצוה לגרשה. ב) תובעת בפה בינו לבינה (לגמרא דנדרים) אינו מצוה לגרשה אבל יכול הוא לגרשה בכתובה, ואסור להזדקק לה בשעה שתובעת בפה. ג) תובעת בינו לבינה (לגמרא עירובין) היא מדה רעה באשה וא"צ לפרוש ממנה כלל, ולא קי"ל כן (אלא כגמרא נדרים כבאות הסמוך לעיל). ד) מרצה אותו בדברי חיבה ומתקשמת כדי שיתן בעלה לבה עליה שכרה מרובה ותזכה לבנים ישרים וכשרים.

[יג] **ועתה** נחזור לגוף שאלתינו שנשאלנו. הנה ז"ל הדרכי משה (אה"ע סימן כ"א אות ב') כתב בתא"ז (נכ"ג, הוא הרבינו ירוחם) מי ששם אצבעו בבית התורף של אשת איש פריצות גדולה היא ואפילו המסתכל אבל אינו חייב מלקות, עכ"ל. (בדקתי ברבינו ירוחם וכן הוא בחלק חוה נתיב שלשה ועשרים בסוף החלק הראשון) ואחר תיבות: אבל אינו חייב מלקות כתב: כך מצאתי בתשובה. ולכאורה דברי רבינו ירוחם בשם התשובה מפליא פלאות, רק הציפות גדולה באשת איש, והלא חייב מלקות דאין לך קורבה דעריות יותר מזה לפי שיטת הרמב"ם הובא במוש"ע (רס"י ב') ואפשר שהר"י ירוחם ס"ל בזה כהרמב"ן כמו שכ' בשמו החלמ"ח והב"ש (ריש סי' ב') ועיין בתשו' נוב"י (מהד"ת חו"ד סי' קכ"ב) ואף דעלה על דעת כמה אחרונים לומר דגם להרמב"ן איכא עכ"פ איסור דאורייתא רק אינו לוקה ודברי רבינו ירוחם אלו נעלמו מהם ומהמנ"ח (מצוה קפ"ח אות א', כנגד סופו). וראה בעזר מקודש על האה"ע (רס"י ב') הנ"ל ובמקום אחר כתבתי מזה באריכות), עכ"ז אנו צריכים לומר דה"ר ירוחם לעצמו ס"ל דליכא איסור דאורייתא בדבר דאז לא היה כותב "פריצות גדולה היא" אלא היה לו לכתוב שהוא איסור תורה. דעיין לשון הש"ם (סוטה כ"ז ב'): פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא. ואפשר שרבינו ירוחם היה באמת מפרש דברי הש"ם (סוטה שם): אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים, והיה ר"י מפרש בתוחבת אצבעו באותו מקום וע"ז השיב לו אביי פריצותא בעלמא היא. וזה שכתב הר"י שפריצותא גדולה היא ודו"ק.

וראה במדרש (פ' נשא פ"ט סימן יו"ד, ובפי' מהר"ז). ובפתימ"ש להרמב"ם סנהדרין פ"ז (במשנה הבא על הזכור וכו') מצאתי חי' גדול שכ': ומערה נקרא המכנים כל העטרה והמשמש הוא המכנים כל האבר כלו, אבל הכנסת קצת עטרה הנה הוא כמו שבא דרך אברים וכו'.

ודע שהבעל טהרת ישראל שהעתיק (בסי' ר"מ סעי' ל"ג) משם הרבינו ירוחם שהציפות הוא לתחוב אצבעו לבית תורפה של אשתו, שגגה נודמן לו כי הר"י מאשת איש איירי כנ"ל.

שוב ראיתי שהאמת דהרבינו ירוחם ס"ל כהרמב"ן דהלא (שם בנכ"ג ח"ב) כ' דגם בנשיקת האבר רק מדרבנן אסור ואינו חייב מן התורה ובתשו' אור גדול (סימן מ"ג אות ט' הנ"ל בספרי כאן סימן קל"ב אות ה') תמצא נפלאות. אח"ז ראיתי שבאוצה"פ (סימן כ' אות ה') קדמני בזה, אולם פלא שלא הביא דברי הר"י ירוחם שתחיבת אצבע היא חוצפה גדולה שמשם ג"כ מבואר דכהרמב"ן ס"ל. אלא ודאי דס"ל לר' ירוחם שאין כאן איסור תורה. וראה בקרן אורה (סוטה כ"ז ב') ובקושי' זכה לכוון לקושי' הזוהר הרקיע על הרמב"ם ובתירוצו כוון לת' המג"א (מצות ל"ת שנ"ג) ועיין בתשו' נחפה בכסף (הספרדי האה"ע ח"ב סימן י"ט) ובתשו' חמד"ש (האו"ח סימן י"ח) מה שכתב ליישב קושי' השעה"מ (הל' אס"ב הנ"ל) מעל הרמב"ם.

ודע שראיתי בספר הנפלא תקנת השבין להגאון האמיתי ר"צ הכהן מלובלין זצוק"ל (בדף קס"ה) שהביא פהמ"ש נפלא

(סנהדרין פ"ז) ומפרש דברי הפהמ"ש דהרמב"ם ס"ל דמשמש מת בעריות פטור ממיתה, אבל חייב מלקות, היינו במשמש בעריות ע"י אצבעות ידו ורגלו דרך ניאוף עייב"ה. ולהבנת הענין אעתיק לשונו ממש. דברי הפהמ"ש הן באותה משנה בסנהדרין (פ"ז ד"ה הבא על הזכר הנ"ל) וז"ל: אבל הכנסת קצת עטרה הנה הוא כמו שבא דרך אברים וכו' ואם בא אדם על ערוה מן העריות באבר זולתי הזכרות אינו חייב עונש וכו' וזה שקורין חכמים משמש מת. כלומר, משמש באבר מת וכו'. לפי זה אמרתי לפרש מה שאמרו בירושלמי (כתובות פ"א הל"ג): ר' ירמיה ור' אמי מקשי מה בינה לבין הנבעלת באצבע, אילו הנבעלת באצבע שמא אינה פסולה לכהונה (פי' לכהונה גדולה שהרי איננה בתולה) ופי' נבעלת באצבע שבא איש ובעלה ע"י תחיבת אצבעו לאותו מקום דזה נקרא להרמב"ם משמש מת בעריות ואפילו לשאר ראשונים פי' זה נראה לי ברור שקאי שנבעלה באצבע ע"י איש זר והפנ"מ פי' שמיעכה בתוליה באצבעה. ובכה"ג אינו שייך לשון "נבעלת", אבל לפי דברינו שפיר הל לשון נבעלת כי הוא עשה כן להנאתו ושייך לשון נבעלת כנ"ל נכון. **ותימנה** רבה היא פי' הרמב"ם, דהלא מפורש בשבועות (י"ח א') דמשמש מת בעריות קאי על אבר הזכרות ולא על אבר אחר, ועוד וכי ס"ד שאבוי דאמר (התם) לעולם אימא לך המשמש מת בעריות חייב, יהא מחייב מיתה אם אחד תחב אצבעו לבית תרפו של אשת איש, וראה ביבמות (נ"ה ב') ופרש"י משמש מת באבר מת בלא קישוי דאין ראוי להזריע,

וכ"כ בסנהדרין (נ"ה א') והטור (רס"י כ') באה"ע, וראה בב"ש (סק"ה), וראה תשו' שמש צדקה (סימן ס"ד), ובספר יעלת הן (להנאון מפלאצק זצ"ל סימן י"ח שאלה י"ג), ועיין גם בתוס' יומא (דף פ"ב א' ד"ה מה רוצה, האריכו באמצע דבריהם בע"ב) מזה שמפורש ג"כ משמש מת היינו באבר הזכרות. ויותר תמוה בעיני דהלא הרמב"ם בעצמו (בפ"א מהל' אס"ב הל' י"א) מפרש משמש מת בעריות שהכנים את האבר בידו בלא קישוי. והוסיף לומר דפוסל מן התרומה (עיין בה"ה מקור לדברי הרמב"ם מסוטה כ"ו ב', והיש"ש פ"ו דיבמות סימן י"א דחה דבריו, ועיין בתשו' נחפה בכסף הספרדי האה"ע ח"ב סימן י"ט). ואם נימא כהרמב"ם בפהמ"ש איך תהיה האשה נפסלת מתרומה על ידי הכנסת אצבע של איש הפסול לה. ועיין בב"ש (סימן כ' סק"ה) ובעצי ארוזים (שם סק"ד) ובמנ"ח (מצוה רס"ז אות ט') ומנחת קנאות (פוסה דף כ"ו).

[יד] **דבר** מאוד תמוה ראיתי בלח"מ (הל' אישות פמ"ז הל' י"ח, שעליו רמזתי לעיל אות א') דעל מה שכתב הרמב"ם (שם) ולא תמנע מבעלה כדי לצערו עד שיוסיף באהבה אלא נשמעת לו בכל עת שירצה. וע"ז הקשה הלח"מ מגמרא שכת (ק"מ ב') שהבאתי (לעיל אות א') שמבואר מפרש"י שצריך לצערו כדי שיתרבה אהבתו, וכן הגמ"י (שם אות מ') כתב על הרמב"ם: צ"ע בפרק תולין בהא דאמר רב חסדא לבנתיה. ונראה שכוונתו לזאת הקושיא. ע"כ כתב הלח"מ וז"ל: ונ"ל לומר לדעת רבינו דהוא מפרש דרב חסדא אמר להו כן לבנותיו שכשהבעל ממשמש באותו מקום דודאי מן

הדין אסור לעשות כן, דאסור למשמש שם, ואז היה אומר להן כדי שלא ירגילו עצמם בכך שהדד ימציאו לבעל ולא אותו מקום, כדי שבכך ישמרו עצמן שלא יצערו אותם הנשים, אבל אם לא היה הבעל ממשמש באותו מקום אז ודאי דאסור לצער לבעלה ומפני כן כתב רבינו לא תמנע מבעלה וכו' עכ"ל.

לפענ"ד דברי הלח"מ תמוהים מאוד. חדא, דמי הגיד לו להלח"מ שהרמב"ם היה מפרש דברי ר"ח לבנתיה כפרש"י שזא היה מפרש – והוא יותר קרוב – כהר"ה, ערוך, מאירי וחי' הר"ן, וממילא אין כאן התחלה לקושיתו. ועוד היותר תימה בעיני, אפילו אם הרמב"ם היה מפרש כפרש"י וכהבנת הלח"מ, ג"כ לק"מ ואין התחלה לקושיתו. דבודאי לצערו ולמנוע ממנו תשמיש אסור גמור הוא. אבל דברי ר"ח לבנתיה עפ"י פרש"י אין שום שייכות כלל וכלל לא לדינו של הרמב"ם. דהלא במה שצוה ר"ח לבנתיה עפ"י פרש"י הוא והיא במטה והיא ממציאיה לו הדין בזה כבר הראה לו שמרוצה לו לעשות גוף המעשה, וא"כ במה שמצערתו שאינה ממציאיה לו מקום התשמיש מעצמו יבין שאין בדעתה למנוע ממנו התשמיש. ואדרבה, מעשה זו היא עושה להרכות תאותו והוי מעשה ירידה לצורך עליה, ואין בכך כלום, וקושי' הלח"מ איני מבין מעיקרא. [ועד בשחק נאמן שזמן רב אחרי כותבי כ"ז מצאתי להברכ"י (אה"ע סימן כ"ה אות ג') שהשיב כן על דברי הלח"מ ושמתני לכוון לדעת גדול בעזה"ת]. ועוד לפי פי' הלח"מ מה עלה על לב ר' הסדא שחתניו לוקחי בנותיו

יעברו למשמש באותו מקום, אם הוא אסור, וכי היו נחשדים בעיניו שיעשו דבר האסור שידבר עם בנותיו מענין זה מתחלה בלא שום יסוד, אבל עפ"י פרש"י עם פירושי הכל א"ש מאוד מאוד, ואין שום סתירה לדברי הרמב"ם שאסור לה למנוע ממנו אותו מעשה כדי לצערו, והוא מוסכם מכל הפוסקים בלא חולק, ועיין בעולת תמיד (או"ח סימן ר"מ אות ה') שהביא מהזוהר (פ' משפטים), שהאשה המאחרת טבילתה לצער בעלה עבירה גדולה בידה וגורמת כמה רעות בעולם, ע"כ. וכ"כ בשמו האליה רבה (שם אות כ"ה) והביא שם גם דברי הרמב"ם (בפט"ו הנ"ל). ועיין בה"ה מקור דברי הרמב"ם) וכי רש"י חולק ע"ז בודאי לא ולא וא"כ יקשה על רש"י קושית הלח"מ אלא ע"כ כאשר אמרנו, ופשוט מאוד. אבל באשת איש בודאי לא ולא וא"כ יקשה על רש"י קושית הלח"מ, או מדרבנן, והוא בכלל אביזריהו דעריות. – ודע שכתב באליה רבה (או"ח סימן ר"מ אות כ"ה) דאין לאכול עם אשת איש בקערה אחת כשאוכל עמה לבדו אף כשאין לאסור משום יחוד כגון שפתח הבית פתוח ויש הרבה אנשים בבית מ"מ אכילה זו מביאה לידי חיבה.

[טו] **ומצאתי** בספר המופלא מאור האפלה (הד מחכמי תימן מזמן קדום מאוד ומיוחס לרבינו נתנאל בר ישעיה זצ"ל בפ' חיי שרה על קרא ויקח את רבקה בראשית כ"ד, ס"ז) וז"ל: ויקח את רבקה, מלמד (בפרקי דר"א פט"ו) שהוציא

בתוליה באצבע, אמר שמא פגע בה העבד לפי שאין אמונה בעבדים, מכאן למדו אנשי המזרח שמוציאין בתולים באצבע. "וזה הדבר גנאי ותפלות", אמרו חכמים כל העושה דבר זה הרי הוא בור ואכזרי, ואין בו בושת פנים, ואין הותכין הלכה מן המדרש, שהרי נאמר ופרשו השמלה מכסין הדבר כשמלה, ודע שמדרש זה אינו כפשוטו ואין ללמוד ממנו פסק הלכה, עכ"ל. הרי שבעל מאור האפלה אינו אוסר ענין שימת האצבע באותו מקום רק כשמוציא עי"ז בתוליה.

ומצאתי גם בפ"י הרד"ל על פרקי דר"א (פמ"ז) שכתב לפרש לשון הפדר"א שכ': ר' ישמעאל אומר, אמר אברהם ליצחק בנו, העבד הזה חשוד על העבירות הוא וכו' ראה שמא נגע בצנור אלא הביא את הנערה האהלה והוציא את בתוליה באצבע אם טהורה בבתוליה הרי היא לך מפי הגבורה, הכניסה האהלה והוציא את בתוליה באצבע והראה אותן לאברהם אביו וכו', ופ"י הרד"ל (שם בהג"ה) באצבע פ"י ברר הדבר והראה באצבע שהיא טהורה וכמש"ל מקרא ופרשו השמלה ואלה בתולי כתי, שהיו נוהגין לברר ולהראות באצבע, עכ"ל. הרי דלא היה ניהא ליה להרד"ל לפרש אצבע ממש, כי קשה היה לו איך אמר אברהם ליצחק בנו לעשות כן, ואיך עשה דבר זה כזה יצחק אבינו בעצמו, על כן פ"י דלשון אצבע, פירושו, לברר הדבר ולהראות באצבע. אבל מתחלה היה גם הרד"ל מפרש באצבעו כפשוטו למעך הבתולים כמו שכתב (שם באות מ"ז) רק אח"כ כנראה חזר בהג"ה תחת השורה לבאר באופן

אחר. ואחר כל הטרחות שטרה הצדיק (הדר"ל) לא עלתה בידו שפיר מה שכתב בפדר"א (שם) וכך היו ישראל נוהגין להוציא את הבתולים באצבע שלא יבאו לידי ספק וכו' וכאן קשה מאוד לפרש כפירוש הרד"ל בהג"ה, אלא עיקר הפירוש כמו שכתב בפירושו (אות מ"ז) דהלא דבר זה נשנה בברייתא שבין בני בבל וא"י כאשר אביא בסמוך, ושם אי אפשר בשום אופן לפרש כן, ורק כפשוטו אפשר לפרש. וגם בעל מאור האפלה הבין לשון הפדר"א כפשוטו.

וזה לשון הברייתא בחלופי מנהגים שבין בני בבל לבני א"י (הובא ביש"ש סוף מסכת כ"ק): בני בבל נוגעין כבעילה בצנור באמה בדרך שנברא, בני ארץ ישראל באצבע. ובאורחות חיים הובא הברייתא להיפך מגירסת המהרש"ל, וז"ל: בני בבל נוגעין כבעילה באצבע, בני א"י נוגעין באמה בדרך שנברא, ולזה כיוון הפדר"א ובכאן א"א לפרש בענין אחר מאצבע ממש למעך הבתולים.

ונראה לי שהדבר אינו זר כלל, ומובן בפשטות, דמצינו (יבמות ל"ד רע"ב) שתמר באצבע מעכה כדי שתתעבר מביאת יהודה, כי אין אשה מתעברת בביאה ראשונה, ולכן מעכה בעצמה באצבע כדי שתהא פתחה פתוח וביאת יהודה הווי לה כביאה שניה. ואמרו (שם) שכל מועכות של בית רבי תמר שמן ולמה נקרא שמן תמר, ע"ש תמר שמעכה באצבעה, וקמוח"ז מרן הגרע"א זכ"ע בגליון הש"ס (שם) ציין לעיין בתוספות (יבמות ע"ו א', ד"ה שלא) שלא אמנו

מיעכה באצבעה כדי שתתעבר מביאה ראשונה ולכן שפיר אמר יעקב כחי וראשית אוני עיי"ש בתוספות.

ומצאתי בריב"א עה"ת (בראשית מ"ט ג') שהביא קושית התוספות (יבמות ע"ו הנ"ל) בשם ר"ת מאורליינש ותירץ כמו שתירצו בתוספות בשם: וי"מ שמעכה בתוליה באצבעותיה, והריב"א דחה תירוץ הי"מ, ובפי' הרע"ב הקשה ותירץ ג"כ כהתוספות והי"מ שכריב"א, והי' גדול שלא הזכיר הרע"ב מדברי התוספות יבמות (הנ"ל). ועוד יותר תימה שכתב שהאמהות מיעכו באצבע והלא בגמרא יבמות נאמר על בית רבי או בית דוד, אבל לא על האמהות, וצ"ע בספרים. ובספר מושב זקנים (עה"ת שיצא מחדש וזכיתי בו עתה) הקשה ג"כ, וכתב ג"כ כהרע"ב, וז"ל: וי"ל בירושלמי אומר שכל האמהות מעכו באצבע, ואיה כבוד מקום מאמר זה בירושלמי לא ידענא.

וכ"כ המאירי (יבמות ל"ד ב', ד"ה זה שביארנו) וז"ל: כל מעכות של בית רבי תמר שמן, והענין שהיו פורשין בעליהן ללמוד תורה, והיו רוצות להתעבר לשעתן, ויש גורסין מעכות של בית דוד, ומפני שהיו בעליהן יוצאין לצרכי מלכות, עכ"ל. ולפי זה י"ל בני מזרח (ולחד גי' בני א"י) כוונתם לטובה היתה שתתעבר מביאה ראשונה ולכן מעכו בתולי נשותיהן באצבע, והא דלא הניחו שהיא בעצמה תמעך באצבעה כמו בבית רבי (ולגי' המאירי בבית דוד) הוא משום מה שכתב הפדר"א (שם) וז"ל: וכן היו ישראל נוהגין להוציא את הבתולים באצבע שלא יבאו

לידי ספק שנאמר (דברים כ"ב) ולקח אבי הנערה ואמה וכו' לברר שהיא בתולה ולא נבעלה מקודם לכן, ע"ש. ולכן עשו בעצמם כדי לברר ולדעת שהיא בתולה ולא נבעלה לאיש מקודם, וראיה מזמנינו אנו, שכל הנשים עם מיהוש קצת באותו מקום הולכים לרופאים זרים, והוא בודק אותן באצבעו או במכשירים שונים. ועוד דהרבה פעמים הרופא מוכרח להוציא דם בתוליה אם המקום צר ודחוק ואין הבעל יכול לבא עליה כדרך כל הארץ, והדבר באמת שכיח בזמנינו וידוע לי ע"י שאלות שונות הבאות לפנינו כידוע ומפורסם, ויותר מזה תראה באוצה"פ (סימן כ"ג סק"א אות קטן י"ג) משמיה דהגאון"ק אדמו"ר ממונקאטש זצ"ל והגאון"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בהוצאת זרע מרחם האשה כדי לבדוק הזרע, ועוד באוצה"פ (שם ד"ה ובתורת מרדכי) שהביא שכן פסק גם האדמו"ר מסוקולוב זצ"ל, ודלא כהאגרות משה. ושמהתי לראות באוצה"פ (שם אות קטן ט"ז) שבשפלינו זכר לנו מה שכתבתי בירחון הנשר כרך י"א כנף ב' סימן כ"ה בעודי צעיר לימים מאוד בעוה"י"ת, בענין בדיקת זרע הבעל, ומאחר שכל מה שכתבתי, לפני המלחמה והשמדת אחינו בני ע"י היטלר ימ"ש, נאכד ממני ואין לי זכרון בידי, מאוד ניחא לי שבעוה"י"ת נשאר קצת בירחון הנ"ל ונעתק משם באוצה"פ, הרי דלשום צורך מניחין לתחוב מאיש זר אצבעו, ואם כן מה הכוון ומה זרות איכא אם הבעל עושה כן כדי לברר אם היא בתולה ולא בעולה, שגם היא רוצה שבעלה ידע שהיא בתולה ולא בעולה ותהיה חביבה על בעלה, וגם שכוונתו טובה כדי שתתעבר

מביאה הראשונה, וכן עשה יצחק אבינו עפ"י עצת אביו אברהם אבינו כדי שיתברר שהיא בתולה וראויה היא לו.

מביאה ראשונה אלא הוציא בתולים באצבע כדי שלא תפסיד הטיפה, עכ"ל.

מ"ז עפ"י האמור, אין לומר איסור בדבר בדין תחיבת אצבעו לבית תורפה, לפי בקשתה, ואפילו אם הוא עושה כן מדעתא דנפשיה להרבות תאותו איסור גמור אי אפשר לומר, אבל בודאי חסרון קדושה וחסרון מדת בושה בדבר ושתייהן מהוייבים להתרחק כל כמה דאפשר, ואם היא מבקשת כן ממנו באקראי בעלמא וחושש שיבא לידי הוצאת זרע לבטלה אם לא ימלא בקשתה בודאי יותר טוב למלא בקשתה מלהוציא זרע לבטלה, עיין אה"ע (סימן כ"ג סעיף א') מהזוהר ומה שכתב החלמו"ח והב"ש (שם בריש הסימן), ואפשר דבאקראי אפילו להרבות תאותה בעלמא גם בלא חששא דהוצאת ז"ל, אין ללחום כנגדה. אבל אם היא מבקשת ממנו הרבה פעמים, צריך הוא להתאמץ לעשות דבר מה להטותה על דרך הישר. ואם אינו עולה בידו, אין בכוחו לומר שיפרוש או שיתרחק ממנה, כי אין הדבר איסור גמור. ויקיים השמאל דוחה וימין מקרבה. וכשאינה מרגשת תאוה בלא"ה ואותו דבר גורם לה התאוה, אז יעשה את המוטל עליו לקיים מצות עונה כהלכתה.

ועזבנה"ח שנת תשכ"ב חדש ניסן

פה ברוקלין יצ"ו

משה שמעון

ובאמת רע עלי המעשה שכל אשה צעירה עם מיחוש הכי קמן הולכת אל רופא ישראל או נכרי להניח לבדוק עצמה באותו מקום באופנים שונים ולא ידענא מי התיר להן, וכבר נשאל על זה הגאון בעל בנין ציון (ח"א סימן ע"ה) על כיוצא בזה ובאמצע התשובה נגע גם בשאלה זו, וכתב דשרי, לפי שהרופא במלאכתו הוא עושה, ומאליו מובן כמה חלוש טעם זה להקל, אבל אין לנו שמה למקום אחר להנצל מחששא דא, אבל לילך אצלם עם מיחוש קל כמו שהוא בודאי אינו נכון, ומעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים עלה בידי למנוע נשים מלילך להרופאים ע"י מה שהסברתי הענין לבעליהן ובעזרה"ת הכל היה על מכונו. וביותר קשה הדבר מאחר שעתה איכא במתא הרבה רופאים שהן נשים, ועם מיחוש קל בודאי יותר טוב לילך אצלן, וכמעט שאין היתר בדבר לילך אצל רופא גבר זר, ובפרט הרופאים של זמנינו וד"ל.

וראה זה דבר חדש שראיתי באור החיים הק' (פ' ויחי על הקרא כחי וראשית אוני, בראשית מ"ט ג') שכתב כן סברא זו וז"ל: ומזה אתה למד כי לא בעל על הבתולים שאם כן לא היתה מתעברת

ה"ד סימן קכ"ב

רבי שמעון בן לקיש עקיבה דקתני מקום המנופת שהוא מכוון כנגד התורף, יש מפרשים דהא דריש לקיש אדרב יוסף אתמר ולקולא קאמר דאפילו באשתו נדה לא מיענש בבנים שאינן מהוגנין אלא במקום המינופת, וי"מ דהא דריש לקיש מלתא באפי נפשה היא, ולפרושי למילתא נמי אתא, ומילתא דרב יוסף לחוד ודריש לקיש לחוד, דהא דרב יוסף בעקיבה ממש ובאשתו נדה כדאמרינן בהדיא, והא דריש לקיש אפילו באשתו שאינה נדה ומאי עקיבה מקום המנופת, ורב יוסף ויש לקיש לא פליגי בעיקרא דמילתא אלא בפרושא דברייתא, דמר מוקים לה בעקיבה ממש כפשוטה ובאשתו נדה, ומר מוקים לה באשה סתם בין נדה בין שאינה נדה כפשוטה ומאי עקיבה מקום המנופת. ואנן לית לן לאכרועי בהא מלתא דמעשה שמים הוא. מיהו מידי איסורא לא נפיק ונקטינן כתרומתהו לחומרא דאסור להסתכל בעקבי אשתו נדה, ומן העקב נלמוד לכל מקום המכוסה שבה שמא יבוא לידי הרגל עבירה, ואסור להסתכל בה במקום המנופת אע"פ שאינה נדה. ועוד דאיכא למימר נמי דלא פליגי אלא מר מוקים לה הכי ומר מוקים לה הכי ותרומתהו סבירא להו כהדדי. ועוד תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, יראתו על פניכם, זו בושה, לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא, מכאן אמרו סימן יפה הוא לאדם שהוא ביישן, אחרים אומרים כל האדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, וז"ל הראב"ד בס' בעל הנפש (בשער הפרישה) תניא בנדרים פרק שני אל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף, ר' אחא בר' יאשיה אומר כל הצופה בנשים סוף בא לידי עברה, וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין, אמר רב יוסף ובאשתו נדה, אמר רבי שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום המנופת שהוא מכוון כנגד העקב, תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא, מיכן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן, אחרים אומרים כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, וז"ל הראב"ד בס' בעל הנפש (בשער הפרישה) תניא בנדרים פרק שני אל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף, ר' אחא בר' יאשיה אומר כל הצופה בנשים סוף בא לידי עבירה, וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין, אמר רב יוסף ובאשתו נדה, אמר

[יט] **נשאלתי** אם שרי להבעל לרחוץ עם אשתו הוא והיא בבגדי מרחץ (בגד ים) בסווימינג-פול (בריכת שחיה) שבביתם וללמדה לשוט, ואת"ל שרי בימי טהרתה מהו בימי טומאתה.

השבת בימי טהרתה הגם שאינו מדרכי הצניעות אבל איסור אין כאן, אבל בימי טומאתה הם מלחזכיר לא יעלה על הדעת, ולא מבעיא שאסור לו ללמדה לשוט וגם להיות עמה בסווימינג פול ביחד, אלא אפילו לעמוד בחוץ ולראות איך היא רוחצת בבגדי רחיצה או לראות איך היא שטה ג"כ איסור גמור הוא.

אמרינן בנדרים (כ' א') אמר רבי אחא ברבי יאשיה כל הצופה בנשים סופו בא לידי עברה וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין, אמר רב יוסף ובאשתו נדה, אמר רבי שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום המנופת שהוא מכוון כנגד העקב, תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא, מיכן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן, אחרים אומרים כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, וז"ל הראב"ד בס' בעל הנפש (בשער הפרישה) תניא בנדרים פרק שני אל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף, ר' אחא בר' יאשיה אומר כל הצופה בנשים סוף בא לידי עבירה, וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין, אמר רב יוסף ובאשתו נדה, אמר

ומיהא שמעינן דאסור להסתכל במקום המנופת כלל, שכל המסתכל אין לו בושת פנים, ועוד דקא מגרה יצר הרע בנפשיה כמו שעתידין לפרש בשער הקדושה בע"ה.

ולפענ"ד בב' פירושים של הראב"ד נחלקו הטור והרב המגיד. דו"ל

הרמב"ם (פכ"א מהל' איסורי ביאה הל"ד) ומותר לאדם להביט באשתו כשהיא נדה ואע"פ שהיא ערוה. ואע"פ שיש לו הנאת לב ממנה בראייה הואיל והיא מותרת לו לאחר זמן אינו בא בזה לדבר מכשול. אבל לא ישחוק ולא יקל ראש עמה שמא ירגיל לעבירה. והראב"ד משיג וכתב: אבל לא במקום הסתר שלה, והכי איתא בנדרים עכ"ל. וע"ז כתב ה"ה וז"ל: זה מתבאר פ' ואלו מותרין (נדרים דף כ') שאמרו שם המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה א"ר שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום המנופת שהוא מכוון כנגד העקב, משמע הא בשאר מקומות מותר, וכן אמרו שמוותר לאשה להתקשט בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה כזכר פרק י"א, אלמא שמוותר להסתכל בה, ובהשגות א"א אבל לא במקום הסתר שלה והכי איתא בנדרים ע"כ. ובנדרים לא הזכירו אלא במקום המנופת, אבל לא הוצרך רבינו לבאר איסורו שכבר כתב ולא ישחוק ולא יקל עמה וכ"ש ההסתכלות באותו מקום עכ"ל, והב"י (אה"ע סי' כ"א ד"ה וכן מותר) העתיק לשון ה"ה על דברי הטור עיי"ש. ותימה בעיני על הב"י איך העתיק לשון ה"ה על הטור דהלא ה"ה דעתו דעת עליון דרק במקום תורפה אסור לו להסתכל בעת

נדתה אבל בשאר מקומות המכוסין מותר, והלא בטור (יו"ד סי' קצ"ה) מפורש דהטור ס"ל דגם במקום המכוסה אסור להסתכל בעת נדותה, וז"ל הטור (שם ביו"ד): ולא יסתכל אפילו בעקיבה ולא בכל המקומות המכוסות בה, עכ"ל. ופי' הב"י (ביו"ד שם ד"ה ולא יסתכל): ומשמע לרבינו (הטור) דכל מקומות המכוסים שבה הוו בכלל מקום התורף, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית דמן העקב נלמוד לכל מקום מכוסה, ומ"מ משמע דבשאר מקומות שאין דרך לכסותן מותר להסתכל בהן וכו' (והביא ראיה לדבריו מלשון הרמב"ם בפכ"א מהא"ב הנ"ל). וכן פי' הב"ח (יו"ד שם ד"ה ולא יסתכל) וז"ל: ולא יסתכל אפי' בעקבה וכו' סוף פ"ב דנדרים כל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנים א"ר יוסף ובאשתו נדה, ארשב"ל עקבה דקתני במקום המנופת שהוא מכוון כנגד העקב, ונראה דקשיא ליה לרשב"ל אמאי נקט עקבה טפי משאר מקומות המכוסים בה ותו דאמאי נענש כ"כ דהויין לו בנים שאינן מהוגנים, ולכך קאמר דעקבה דקתני אינו עקבה ממש אלא מקום המנופת היא ולכן הויין לו בנים שאינן מהוגנים.

אבל לענין איסורא אפי' עקבה ממש אסור להסתכל בה וכ"ש שאר מקומות המכוסים בה דההסתכלות מביא לידי הרגל עברה טפי מעקבה, וזהו שכתב רבינו ולא יסתכל אפי' בעקבה וכו' ודו"ק עכ"ל, אבל לא כן דעת הרמב"ם עפ"י פי' ה"ה, וא"כ תימה רבה על הב"י למה העתיק לשון ה"ה על דברי הטור בשתיקה מאחר שהטור לא ס"ל כהרמב"ם כפי פי' ה"ה. ומלשון המגדל עוז נראה דמיקל עוד יותר מה"ה לפי

הבנתו בלשון הרמב"ם כפי מה שאני מבין כוונתו. וז"ל: אני אומר כמדומה אני שהקורא לא גמר להקרות כל לשון ר"מ ז"ל בפסקא זאת שלפניו שז"ל, אבל לא ישחוק ולא יקל ראשו עמה שמא ירגיל לדבר ערוה, עכ"ל. שאילו קראו לפניו עיניך רואות שהוא מחמיר ביותר כדאיתא פרק במה אשה ובירושלמי ובכמה מקומות מותר להביט בה ואסור הקלות ראש ומה שהביא הראב"ד מנדרים פ"ב והוא דגרסי' בברייתא פרק ואלו מותרין (דף כ') גמרא מתני' דנדר בהרם וכו' ואל תרבה שיהיה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף רבי אחא בר' יאשיה אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה אר"ש כ"ל עקיבה דקתני במקום המינופת שהוא מכוון כנגד העקב, עכ"ל הגמרא, ומיהו איסורא מיהא לא מדבר ואפשר דלא הויא למילד ומשום בני ליכא ואיסורא מיהא איכא ונמצא ר"מ ז"ל מחמיר וכותב כלשון התלמוד ואין תפיסה בזה כלל עכ"ל, ובהגמ"יי מביא (באות א') לשון הראב"ן שהיא לגמרי כשיטת הרשב"א והטור ואפשר שהיה ס"ל דגם הרמב"ם כן דעתו.

וז"ל הגמ"י: פרק ואלו מותרין כל המסתכל בעקיבה של אשה הויין ליה בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה וכתב ראב"ן ומן העקב נלמד בכל מקום המכוסה שמא יבא לידי הרגל ובאבות דרבי נתן תניא ואל אשה כנדת טומאתה לא תקרב יכול ינשקנה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא יקרב יכול יישן עמה בבגדים על המטה ת"ל הרוה בנדתה תהיה

בנדוי, מכאן אמרו חכמים כל המנבלת עצמה בימי נדותה אין רוה חכמים נוחה הימנה, מעשה באדם אחד שקרא ושנה וכו', עיין לעיל ספ"א, עכ"ל. ובשטמ"ק (נדרים שם ד"ה ה"ק שסופך) כתב בשם הר"ם ז"ל: עקבה, ר"ל מקום המנופת המכוון כנגד העקב כדאמר בנדה על עקבה טמאה, ובשם הרי"ף כתב השטמ"ק (שם ד"ה אחרי לבבכם): באשתו נדה, ושלא בשעת נדתה מותר, ושאר נשים אפילו שלא כנגד העקב אסור. מקום התורף מקום הפקר וגלוי כדאמרינן בעלמא, במקום התורפה, וזה מקום תשמיש האשה, וא"כ צ"ע על הב"י שהעתיק דברי ה"ה על דברי הטור, ונראה לי לומר דהב"י לא כוון בזה לפרש דעת הטור אלא כתב שדעת הרמב"ם כן ודעת הטור מפורש ביו"ד.

לכאורה יש לי צ"ע בדבר זה, התנן (מקוואות פ"ט מ"ג) אלו שאין חוצצין קלקלי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש וכתב הר"ש דאיש אינו מקפיד אבל אשה מקפדת ודוקא נשואה שלא תתגנה על בעלה כדפרי' בסוף פירקין דלעיל (והוא סוף פ"ח ד"ה אינם צריכין) וז"ל: תניא בתוספתא (פ"ו) ר"ש שזורי אומר בית הסתרים בנשואה חוצצין בפנויה אינו חוצצין, פי' נשואה, דנשואה מקפדת שלא יהא דבר חוצצין במקום "תשמיש" א"נ אפי' בשאר מקום הסתרים מקפדת שלא תתגנה על בעלה תתגנה על בעלה, וכן מפורש בטור (סי' קצ"ח דפוס ווילנא דף פ"ד ע"ב) שער שכנגד הלב ובזקן הנדבק זה בזה מחמת זיעה חוצצין שבראש ובבית השחי אינו חוצצין ושכאנתו מקום באיש אינו חוצצין ובאשה נשואה חוצצין. וכתב הב"י הטעם

פשוט שהוא משום דנשואה מקפדת כדי שלא תתגנה על בעלה, אבל פנויה וכן איש אינם מקפידים. (ועיין בב"י מה שהקשה על הטור ומה שתירץ הכ"ח ד"ה שער הובא גם בט"ז סק"י ועיי"ש בש"ך סק"י) הנה הר"ש בפ"י הב' שכתב א"נ אפילו בשאר מקום הסתרים מקפדת שלא תתגנה על בעלה ס"ל כהרשב"א בתוה"ש דמפורש כתב דגם בבית השחי של אשה נשואה השערות חוצצים, ועיין בסדרי טהרה הנקרא שיורי טהרה סי' קצ"ח אות י"ח שביאר היטב המחלוקת.

ולכאורה צע"ג מה שלא תתגנה על בעלה שייך במקום התשמיש, והלא אסור לו להסתכל, ולראות אם שערות דבוקות צריך הסתכלות ביותר וזה אסור. וכבר כתב הכ"ח (הנ"ל) שהובא גם בט"ז (סק"י) שרוב בנ"א מקפידין ולכן חוצץ אפילו באשה שבודאי אין בעלה מקפיד ע"ז, עיי"ש. ועיין גם במחצ"ה (סי' קצ"ה על ש"ך סק"י ובטעות נדפס סק"ז) ותימה רבה שרוב בני אדם יקפידו ע"ז דבר שא"א אלא ע"י הסתכלות, ותימה על כל רבותינו הנ"ל שאוסרים, ולכאורה יהיה מכאן ראייה גדולה לה"ה דכימי טהרתה שרי להסתכל להם, אבל גם לה"ה פלא, וכי "רוב" בנ"א דרכם להסתכל להם בתמיה, ח"ו אפילו מיעוטא דמיעוטא לא ולא, אבל באמת לק"מ, דבודאי אין הפי' דתתגנה על בעלה בשביל שיסתכל להם ויראה שערות מדובקות אלא כמו שכתבתי באריכות (ח"ג סי' קנ"ג אות ט') מגמרא שבת (ק"מ ב') דשמא תאחו בידו עד אותו המקום וירגיש שם שערות מדובקות, ותתגנה על בעלה עיי"ש באריכות רב, ועיין ט"ז (סי' קצ"ה סק"ד)

המעשה דאשתו של מהרר"ק, ועיי"ש בפ"ת (סק"ח) משמיה דהנובי"ת (חיו"ד סי' קכ"ב) ועיי"ש"ה בכל התשובה, ובמי נדה (בקו"א הל' נדה סי' קצ"ה סט"ז) כתב וז"ל: נשאלתי פ"ק בראדי בדבר איש ואשה שבימי נדותה התקוטט עמה שתעמוד בלילה להראות לו יפיה ושדיים שלה ושאר מקומות המכוסין שבה, ואומר לה הבעל שאם אינה עושה כן אז נתקשה לדעת ומוציא זרע לבטלה, אך אם עושה כן אז בזה נח יצרו ואינו בא לידי עון זה, ועתה האשה שואלת אם מותרת לו לעשות כן או לא. ואוסר בהחלט גמור ואומר שלא רק הבעל עושה איסור אלא גם האשה במה שהיא ממצאת את עצמה לו ומגלה מקומות המכוסות בכוונה כדי שיסתכל בה.

להלכה נפסק (ביו"ד סי' קצ"ה ס"ז) דאסור להסתכל במקומות המכוסים שבה (ועיי"ש בתוה"ש סק"ט). וז"ל הב"ש (אה"ע סי' כ"א סק"ז) ולהביט במקום התורפה אסור, ואם מביט כשהיא נדה עונש שלו דאית ליה בנים שאינם מהוגנים. וכשמביט בעת שרוצה לשמש נעשו בניו סומים כמ"ש בנדריים, ובלא תשמיש אסור דמגרי יצר הרע בעצמו (כמ"ש סי' כ"ה). ובעת נדתה אסור להביט במקומות המכוסין כמ"ש ביו"ד סי' קצ"ה ולא כמגיד משנה פכ"א דמתיר, עכ"ל, הובא בבאר היטב (סק"ז). וכשהאשה טהורה איך הדין אם שרי לעשות עמה כל מה שרוצה בהנוגע למלאות תאותו עיין באריכות בספרי באר משה (ח"ג סי' קנ"ב). לפ"ז אין לאסור לרחוץ עמה בהסווימינג-פול כשהיא מלובשת עכ"פ בבגדי רחיצה והוא

לשוט בפנ"ע, הם מלהזכיר. ופליאה נשגבה בעיני מה ששמעתי שב' אחים עם נשותיהם או ב' אחיות עם בעליהם דרכם לרהוץ ביחד בסווימינג-פול, וזה דבר שאסור לשמוע וק"ו מלעשות דגיסתו היא ערוה גמורה עליו, ולא עוד אלא אפילו ב' אחים שנשותיהם ב' אחיות ג"כ איסור גמור, וחלילה מלהצדיקם דבכה"ג שרי, כמו ששמעתי מאחד שרצה ליישבם בכה"ג, הלילה וחלילה לא תהיה כזאת בישראל, ורבעו בהמתיר כל האלות הכתובות בספר התורה הזה, והדבר בכלל ובגדר זנות וניאוף הוא. ה' שזיב לן מהאי דעתא דבור ריק אין בו מים של תורה רק סם המות של נחשים ועקרבים. ואפילו אחים עם אחיותיהם בין נשואות בין אינן נשואות אסורין לרהוץ איסור גמור וחלילה לחפש היתר כי אין היתר בדבר.

מלובש בכנדי רחיצה, וללמדה לשוט ג"כ אין לאסור, אבל בודאי בלא ספק חסרון קדושה וטהרה בדבר הזה ובודאי אינם בעלי בושת פנים ובפרט ללמדה לשוט, אבל לאסור אין בידינו. ודוקא בסווימינג-פול שכבית כדרך העשירים, אבל במקום שאחרים רואים אפילו אין אחרים עמהם בודאי איסור בדבר, ק"ו ממה שכתב הרמ"א (פי' כ"א סוף ס"ה) י"א דאין לנהוג אפילו עם אשתו בדברים של חבה כגון לעיין ברישיה אם איכא כינים, בפני אחרים, וזה אסור אפילו יושב ואין מונח בחיקה, כמו שכתב הבה"ט בשם תשובת הרשב"א (פי' אלף קפ"ה, ועיין בדרישה (אות ב') ובט"ז ומה שכתב על דבריו בישו"י. ולכו"ע ענין של חבה אסור לעשות עם אשתו בפני אחרים, וא"כ בודאי חלילה שירחצו ביחד או ילמד אותה

ח"ד סימן קמז

בש"ם ווילנא, והתוס' (ד"ה כטווח) כ' בשם הר"ח לפרש טווח ורד צמר אדום היא טווח שיפול על פניה מזהרוריתו, וזהו עזות מצח ופריצות. והרמב"ם (פכ"ד מהל' אישות הלי"ב) פי' שטווח בשוק וורד וכיוצא בו כנגד פניה על פדחתה או לחייה כדרך שעושים העכו"ם הפריצות, הובא בטור סי' קמ"ו, והפרישה (שם אות י"ג) כתב לפרש דעת הרמב"ם דלשיטתיה טווח בשוק לאו דוקא, דלפירושו וורד היינו וורד ממש, שבשעה שהיא טווח בשוק משימה וורד כנגד פניה להתקשט ולהראות מנהג הפקר בפני העוברים ושבים, והא דנקט וטווח בשוק ועושה כן לרבותא נקט הכא, שאם היא יושבת בשוק בלי טווח ועושה כן

[וג] בכתובות (ע"א ב') תנן ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית (דת יהודית שנהגו בנות ישראל ואע"ג דלא כתיבא), ואיזוהי דת יהודית וטווח בשוק. ומפרש בגמרא (שם בע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל במראה זרועותיה לכני אדם, רב הסדא אמר אבימי בטווח ורד כנגד פניה. פירש"י, טווח בכפה על ירכה והוט מתרדד כנגד פניה של מטה, (והוא פריצות לעשות כן בפני אדם מתוס' רי"ד על גליון הש"ס), ונדע דלפרש"י וי"ו דתיבת ורד הוא וי"ו שימושי והוא מלשון מתרדד, כ"כ הח"מ אה"ע סי' קמ"ו סק"י. ובאמת כן נמצא קרא מפורש שופטים י"ט והיום רד מאד, וכן הוא בהגהות יעב"ץ על רש"י

פשיטא שהוא מנהג פריצות, אלא אפילו אם טווה ועושה כך נמי מנהג פריצות הוא, עכ"ל. ומוזה יוצא לנו מוסר השכל ותוכחה מגולה לאלו הנשים המתקשטין עצמן, ויוצאת בשוק לטייל להראות קשומיהן שיסתכלו בהן, דהוא בכלל עוברת על דת יהודית. ועוד יש לנו ללמוד מכאן וכבר השבתי כן לשואל אחד, מה שדרכן של נשים לתחוב שושנה אדומה בתוך שיערה היינו בתולות בתוך שערותיה ונשים בתוך הפאה נכרית אי יש ביה משום פריצותא או לא ושרי. והשבתי שהדבר מפורש בדברי הרמב"ם לאיסור שהיא בכלל עוברת על הדת וצריך להודיע זאת ברבים למנוע בנותיהם ונשותיהם מפריצותא זה, ובפרט בחתונות ושאר שמחות כתב לי השואל שהרבה נשים ובתולות עושות כן, והדין נותן למונען מזה. ואין לומר דלא אסרו זה אלא בשוק לא כן בבית, כשמחת חתן וכלה ושאר שמחות (עיי' בב"ח סי' קט"ז ד"ה וכן הטוה), זה טעות דכוודאי שוק לאו דוקא אלא כל בפני רבים כשוק דמי, ולא אתי למיעוטא אלא בביתה כשהיא יחידה בבית, או עם בני ביתה והבן היטב. אבל בכגדיה ולא בשער ראשה אין איסור בדבר.

ולפי דעתי נכון מאוד לפרסם ברבים ולהוכיח באמירה נעימה שהבתולות לא יקשרו שערותיהן אחורי ראשיהן עם רהט (שקורין ריבכאן בלשון המדינה) אדום, וכ"ש שלא יקשרו סביב ראשיהן חוט רחב אדום (בלשון המדינה העד באגד, או היר-לעים), ויניחו זאת לבתולות נכריות ולא ישתמשו בהן בתולות הדבוקות בה' ותורתו. וכדי

להזכיר כאן, שכל רב רב מחוייב לדרוש ברבים, ולהזהיר הבתולות, וכ"ש הנשים, שלא ילכו בשמלה או חצאית (סקירט בלשון המדינה) אדומה כי פגול הוא, תועבה היא, ואל ימצאו בגדים כאלו בבית ישראל הנאמנים לה' ולתורתו, והם מלהזכיר בבית החרדים לדבר ה' ומדקדקים במצותיו עד כחוט השערה ומתרחקים מכל נדנוד עבירה. וידוע ומפורסם שקמוח"ז רשכבה"ג מרן החת"ם סופר זכיעועכ"י לא הניח שום בגד ושמלה אדומה להכניס לבית, והיה מקפיד על זה עד למאוד, (עיי' מס' ברכות כ' א' גבי ר"א בר אבהו דקרעיה מאשה כרבלתא בשוקא, ופירש הערוך כנגד אדום כגון כרבלתא דתרנגולא (ברכות ז' א') שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריצות עיי"ש ועיי' בהג' יו"ד סי' קנ"ז על ס"ו גבי ערקתא דמסאני, כתב שאין דרך הצנועים להיות לבושן אדום, וראה דרשות התם סופר ח"ב דף רמ"ד טור ב' ד"ה הנה), ובכלל זה הוא גם כן לאסור שלא ילכו בגרביים (סמאקינג בלשון המדינה) אדום בין אשה בין בתולה כי נבלה וחרפה הוא לנו.

[יד] **ודע** דהשטמ"ק (כתובות שם) מביא מפרש"י מהדורא קמא וז"ל: בטווה ורד כנגד פניה שטווה ומערבת את הפתיל בכפה על ירכה והחוט מתפשט ורד כנגד פנים התחתונים, ורד כמו וירקעו דמתרגמין ורדידו כן לשון מורי מפי השמועה. וי"א בטווה ורד כנגד פניה שטווה דבר צבוע אדום כורד כנגד פניה ממש [פי' ולא פנים התחתונים] כדי שיאדמו פניה ויאירו באדמומית החוט,

ובשם תלמידי רבינו יונה כ' השטמ"ק וז"ל: רש"י ז"ל מפרש ורד מלשון רידוד, כלומר בשעה שטווה בדרך ועוברים בני אדם, מרדה החוט כנגד פניה של מטה כדי שיסתכלו בה יותר ויבואו לידי הרהור, וי"מ שטווה בירך כדרכה ומשימה הורד שמראהו נאווה כנגד פניה של מטה, ומתוך שיראו הורד יבואו לידי זימה, עכ"ל. ובשם הריטב"א כתב דפירוש רש"י דהוק הוא מאוד ואין הלשון מודה לו, והנכון כמו שפירש הרמב"ם שנותנת וורד סמוך לפדחתה או בפילכה כנגד פניה ממש [פי' להוציא מפרש"י דפירוש פניה של מטה] והורד נותן אדמיות בפניה וכדרך שעושות נשי הגויים וזה דרך פריצות. – ומוזה יוצא דעת קדושים שאסור לנשים לצבוע פניהם בצביעה אדומה, ואין בכלל זה הצבע אדום הנקרא ליפסטיק שצובעים בזה הנשים שפתותיהם, או אפילו צפורניהן, הגם שגם לצבוע הציפרניים אדום איננו הגון אבל לצבוע הפנים כדרך נשי הגוים הפרוצות בצבע אדום אסור. אבל אדום כמראה פניה ולא אדום ביותר, שרי.

[טו] **בגדרים** (כ' ב') איתא רבי אחא בר יאשיה אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינם מהוגנים, אמר ר' שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום הטנופות שהוא מכוון כנגד העקב, וז"ל המאירי (שם): וכן אמרו כל הצופה בנשים סוף בא לידי עבירה ואפילו בפנויה [וכ"כ בפ"י ה"ר אברהם מן ההר] וכל המסתכל בעקבה של אשה וכו' במקום

המינופת במה שכנגד העקב ר"ל עגבותיה, אחר שהיא לבושה והולכת, וכן לפניה, אלא שתופסה בכנגד עקיבה מפני שסתם הדברים נאמרה באשה שמהלכת לה ואדם צופה לה מאחוריה, ואפילו בפנויה ואפילו באצבע קמנה עיי"ש. ואחר אלו הדברים מפי רבינו המאירי בפירוש דברי הש"ס רעדה אחזתנו מה יהיה משפט אלו הנשים ואנשים ההולכים לרחוץ ביהד בתערובות, אם על אלו הנזכר בש"ס עם פירוש המאירי אמרו שענשו וראוי ליענש בבנים שאינם מהוגנים, מה יהיה משפט אלו שרוחצים בתערובות בבגדי הרחצה הקצרים ממש כמעט ולא כלום, ודינם ממש כרוחצות ערומה עיין בתשובות קמחו"ז מרן החת"ס (האה"ע ח"א סי' י"ב ד"ה והשלישית), ובתשובות מספר הסופר (ח"ב סי' כ"ז, ד"ה ועלינו רק), אוי לנפשם ואוי אפילו לגופם והלא עתידים ליתן דין וחשבון על מה שחבלו מעשי ידיהם בניהם ובנותיהם אחריהם, שהם מעשה ידיהם ממש.

[טז] **גם** יש לנו ללמוד שאיסור גמור הוא לאשה שתלך בשוק בגרבים (סטאקינגס) דקים שבשר רגלה נראה מתוך הגרבים, דאשה ההולכת בגרבים דקים אלו כוונתה שיסתכלו והוא דרך נשי הנכריות הפרוצות שאסור לעשות כן דעוברת על דת יהודית כפי אשר כתבתי לעיל, וגם היא גורמת עון פלילי להאנשים המסתכלים בה כמו שכת' המאירי: שסתם הדברים נאמרו "באשה שמהלכת לה" ואדם צופה לה "מאחוריה", וזה אפילו בפנוי אסור כמפורש במאירי, ובפי' הרבינו שלמה מההר, וכ"כ בשטמ"ק (נדרים שם ד"ה אחרי לבבכם) וז"ל:

הצופה בנשים יש נותן עיניו בהן אפילו פנויות, סוף בא לידי עבירה, דכיון דכריך בה הוא רגיל אצלה אף לאחר שנשאת וסוף שהוא נכשל בה, והשמיענו התנא בדברים אלו שצריך להרחיק עד קצה האחרון שאם יתקרב בהם אפילו קרוב מעט סופו בא אל תכלית העבירה, הוי"ן לו בנים שאינם מהוגנים, עזי פנים דומים לאב שהוא עז פנים עכ"ל, ובראשונים נמצאים פירושים אחרים למה עונשו שיהיו לו בנים שאינם מהוגנים, התוס' (ד"ה הוי"ן) כ' מדה כנגד מדה, לפי שמסתכל בעקיבה של אשה שזהו ענין הערוה לכך הוי"ן ליה בנים שאינם מהוגנים. ובפי' הרבינו שלמה מההר פי' שאינן מהוגנים, מחזיקים במעשים רעים. ולכן בכלל איסור זה הוא גם כן מה שהנשים הולכות בגרבים (סטאקינג) דקות שבשר רגלה נראה בעד הגרבים, דהלא כל כוונתם שיתכלו בה ותמצא על ידי זה הן בעיני כל רואיה ועי"ן מ"ז ומג"א ריש סימן ע"ה ושאר אחרונים ובכח"ה, וזה עצת היצה"ר, ואיסור גמור ומוחלט עפ"י יסודי ההלכה מש"ס ופוסקים כאשר נתבאר וכאשר יתבאר עוד.

הגהת המלבה"ד: והמ"ב מיקל בזה בסי' ע"ה ע"ש.

[יח] **עוד** אמרו ע"ז (כ' ב') ת"ר ונשמרתם מכל רע שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, וכתבו התוספות דהיא דרשה גמורה ולא אסמכתא, ולא דבר קטן הוא אחד מהדברים שהנביא אלקי יחזקאל מנה בין רבותיה ידיה שלא הרהר ביום ולא בא לידי קרי בלילה כמפורש חולין (ל"ז ב') דכמעט אי אפשר

להנצל מזה, כדאמרינן במס' ב"ב (קס"ד ב') שהרהור הוא אחד משלשה דברים שאין אדם ניצל מהם, בכל יום ע"כ מהתוספות, וכ"כ בתוס' שאנ"י, וסני הא דקשה להנצל אבל לעשות פעולה באופן מבוהל לילך לרחוץ עם נשים זרות אשת איש ובתולות אין הדעת סובלתו איך מי שלחלוהית אמונת ה' עדיין לא נתייבש בלבו ובמוחו יעשה כדבר הרע הזה, ולעבור על איסור דאורייתא גמור כדברי התוס', ואין לומר דאין ממס' ע"ז ראייה דבע"ז איירי במסתכל לשם זנות, אבל במסתכל לשם יופי זה אינו אסור מן התורה, זה אינו, חדא, דרש"י כתב דהאיסור שלא יבוא לידי קרי בלילה, ואם כן אינו מיירי במסתכל לשם זנות, ועוד דהלא הסתכלות לשם זנות ילפינן מקרא ולא תתורו אחרי עיניכם (בספרי סו"פ שלח), והסתכלות דילפינן מקרא דנשמרתם מכל רע, ההוא איירי מהסתכלות לשם הנאה בעלמא שלא לשם זנות, כמפורש בסמ"ק (מצוה ל') הובא בחרדים (מצות ל"ת פ"ב אות ד'). וכ"כ הב"ש (סי' כ"א סק"ב) בשם הרבינו יונה (כשערי תשובה שער ג' אות ב'), וכ"כ בכ"י (שם) מס' אורחות חיים בשם הרבינו יונה הובא גם בחרדים (מצות ל"ת פ"ב אות א'), והאו"ח הוסיף עוד דכל המסתכל באשת איש מכשיל ומכחיש כה יצרו הטוב והודו נהפך עליו למשחית, והרבינו יונה (כשערי תשובה שער א' אות ו' וח') כתב דהמסתכל בנשים נקרא מומר לעבירה זו, ומה שכתב הב"ש (שם) בשם הרמב"ם דהסתכלות אינו אלא מדרבנן, כבר השיג עליו בעצי ארזים (סק"א) מדברי סהמ"צ להרמב"ם (ל"ת מ"ז), וכדברי העצי ארזים כתב גם בארץ צבי סק"ב, והביא ראיה

לדבריו מדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז הל"ג), וקצת ראיה לדבריהם מדברי הרמב"ם (פ"ד מהל' תשובה הלכה ד') והבן. (וראה באוצה"פ שם אות ז'). ועד בשחק נאמן שעפ"י דברי הסמ"ק (לקמן באות זה) עלה בדעתי ליישב דברי הרמב"ם שנמצאים סתירה בענין זה וגם להשוות דעתו עם דעת הר' יונה, ולפי שראיתי באוצה"פ (שם ד"ה והפני משה) שקדמני בזה עיי"ב, עניתי ואמרת תעייין בדבריו וימצא הפנים מלא כף נחת (ועיי"ש עוד באוצה"פ).

[כא] על רגע אפסיק מענינינו שעליו אנו דנין, מגמרא ע"ז הנ"ל מפורש יוצא ולי נראה שהוא בגדר כ"ש וק"ו, דאם אסור להסתכל בבגדי צבעונים דאשה המכירה מכח סברא עמוקה וישרה שהוא מצייר בלבו כאילו היא לבושה בהן אם כן ק"ו שאסור להסתכל בתמונות הנמצאים בעתונים הנקראים מאגאזינען שכמעט על כל עמוד ועמוד נמצאים צורות שונות מנשים שונות והצורות מהנשים אינן צורות דמיונות (פאנטאזיע, היינו רק צורות בעלמא מאשה בעלמא שלא היה ולא נברא) אלא צורות מנשים החיות [רשעים כהייהם קרויים מתיים], ותחת כל צורה וצורה לרובא דרובא נחתם שם האשה, והצורות לרוב הם צורות מבהילות כמעט ערומות, הרבה יותר מגולה מהן ממה שמכוסה, ולפעמים התמונות הם איש ואשה ביחד, ושמותיהם נכתבים לדעת מי הן, וצורות אלו מביאין את האדם לידי הרהור גם בשאינו מכירה, דעל הצורה יש להכירה אם יפגוש בה, כי כל כך הצורות היות יופת הנה (כן נודע לי ממי שעסקו בהן לא

לשם עבירה אלא פרנסתו בכך ובעסקו טרוד, לא שאל ממני אם שרי לו, כי להתיר בכח"ג א"א, גם שמעתי כן ממי שאינו חושש כל כך בדבר, או עכ"פ לא חשש עד עתה עד שאמרתיו והסברתי לו חומר האיסור וגודל החטא והעון ורעה שגורם לנפשו ולנפש בניו בזה ובבא, וקיבל על עצמו לחדול ויהיה זה שכרי על כל עמלי) ממש כאלו היו עומדות ממש לפני המסתכל בהן, וראיה לזה מגמרא סנהדרין (ל"ט ע"ב) דאיובל עשתה לאהאב (שהיה איש מצונן), שתי צורי זונות במרכבתו כדי שיראה אותן ויתחמם, שוב מצאתי באוצה"פ (סי' כ"א אות ד') שהביא ראיה זו משמיה דס' מחזה עינים וטהרת ישראל (שע"ט אות ל"ד) והירחון הבאר (שנת תרפ"ד סי' קפ"ז אות ג'), וקצת צ"ע מסנהדרין (מ"ה א') שאשה נסקלת ערומה ולהרהור לא חיישינן דהלא נסקלת עיי"ש, שוב מצאתי על קושיא זו תירוץ נכון בתשו' ב"ח (סי' י"ז שעליו רמזתי בסוף אות כ"א) דלעולם גם במתה איכא חששא דהרהור במקצת, אלא כיון דכך מצותה מן התורה לסקלה ערומה לא חיישינן על זה, ובפרט דהיא נענשת במיתה משונה וחמורה, וכל העם יראו וישמעו ולא יזידון עוד ליכא למיחש להרהורא כל כך עיי"ש, ועתה מצאתי שבאוצה"פ (סי' כ"א אות ב') עמוד כ"ג) הועתק דברי תשו' הב"ח בקיצור נמרץ, וא"כ מאוד מאוד צריך אדם להיות נזהר מלהכניס לביתו מאגאזינען כאלו וכיוצ"ב שלא יהא נכשל בדבר, ואם אשתו מכנסת לבית נגד רצונו יראה להרחיקו ויבקש ממנה שעכ"פ תצניענו מלפניו ולא תניחנו לפניו על השלחן שמא יכשל בו. אבל התמונות של נשים הנדפסות במאגאזינען

והן מלובשות בבגדים או אין האיסור הסתכלות הל רק כשמכירה, ועיין בתשו' נחלת בנימין (להגה"צ ר' וואלף ברייער אב"ד טאב זצ"ל) סי' כ"ו וכ"ז באריכות בענינים אלו, וזאת אשר העלה בכה תורתו. א] בערוה גמורה לא מהני עצימת עינים, וגם לילה לא מהני, ואפילו סומא אסור לברך או לקרות ק"ש כנגדה. ב] בערוה שאסורה מחמת הרהור כגון טפח באשה ושער מגולה, או קול שיר וזמר שלה, אע"ג שהוא ערוה ואסור לברך או לקרות ק"ש וכל דבר שבקדושה, מ"מ לא צריך להחזיר פניו, אלא עוצם עיניו מלראות ואומם אזניו מלשמוע, וחרש המדבר ואינו שומע, מותר לו לקרות ק"ש וכדומה. ג] אם אי אפשר לו לעצום עיניו ורוצה לברך, צריך להחזיר פניו. ד] אם רואה שער מגולה או טפח מגולה שלה במראה (שפיגעל) אינו צריך להעצום עיניו באופן זה, דלא מקרי ערוה בכה"ג. ה] נגד תמונה של אשה המכירה, ושערה מגולה או טפח מגולה, אסור להסתכל בה, ובלא הסתכלות לענין ק"ש וברכה לא הוי ערוה ע"כ.

[כב] ועל רגע אחת אעמודנה, כמה דברירא ליה להגה"צ בעל נחלת בנימין דבמראה, טפח ערוה אינו בגדר ערוה, אינו פשוט כל כך דהלא במראה הוא רואה ערוה מאשה שהיא חי, ואינו דומה כלל לבגד צבוע, ובודאי מביא את הרואה הערוה במראה לידי הרהור הרבה יותר מבגד צבוע, ונמצא כעין זה בנדרים ט' באחד שהסתכל בבואה שלו ופחו יצרו עליו עיי"ש וכדברי מצאתי בתשו' מערכי לב (להגריל"צ זצ"ל סי' ג'),

ועיין בתשובת מנחת אלעזר (להגה"ק אדמו"ר ממונקאטש זצוק"ל ח"ג סי' כ"ה), וראיתי באוצה"פ (סי' כ"א אות ג') שהביא דברי הנחלת בנימין הנ"ל ושוב העתיק מהם' שמע אברהם (פלאנאי סי' מ"ו) דלא ס"ל כהנחלת בנימין, ושוב הביא פסקו של המערכי לב הנ"ל, ושוב הביא מתשובת צפנת פענח סי' י"ג דראיית ערוה במראה וודאי אסור עיי"ש וזה כדברינו.

ומכאן אתה תבין גודל האיסור להביט בכלי אבי אבות הטומאה הנקרא "מעלעוויזען" שכל כוונתם להביא כל שמץ פסול לתוך תוכו של הבית, לגרש כל ניצוצי קדושה מבית ישראל הכשרים ונאמנים להשם ותורתו, כי הצורות והתמונות הנראין על כלי זה מלא זימה וערוה שפיכות דמים וע"ז, וראיתי בזה דברים מאוד נכונים בספר טהרת יום טוב (חלק שישי עמוד נ"ט) בדברי הגאון רא"מ בלאך זצ"ל ר"מ דישיבת טעלו, שע"י "המעלעוויזען" האויר היהודי בבית ישראל שהיה מאז ומקדם יסוד ועמוד הבית, נתהפך לאויר של גוים ופריצים ופריצות ע"י כלי "מעלעוויזען" הזה, ורבינו הגה"ק אדמו"ר מסאטמר זצוק"ל (שם בעמ' ס') הסכים עמו וכתב: "שכל דבריו בזה הוא אמת ויציב" עיי"ש.

לעיל (בריש אות זה) רמזתי דרך תמונה מאשה שנמצא בעולם אסור להסתכל בה אבל בתמונה וציור בדויה (פאנאזיעס בלע"ז, פיקטיוו בלשון המדינה) מותר, וכן מצאתי עתה באוצה"פ (אות ד') משמיה דתשובת שלמת יוסף (להנאן עולם מהר"י רוזין סי' כ"ב אות ו') דמאחר דהדין דאין איסור הסתכלות שייך אלא בתמונת

יגרה בעצמו יצה"ר. והרשב"ם כ' שמוגלין "השוק" לעמוד בנהר, ובברכות (ס"א א') אמרו, וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא (פרש"י שמגבתה בגדיה מפני המים, וזה מסתכל בה, ובעירובין (י"ח ב') פרש"י דמדליא למנא ומסתכל בבשרה. **ועתה** הט אונך ושמע פקה עיניך וראה, דהז"ל קראו למי שיש לו דרכא אחריתא "רשע" אע"פ שהנשים אינן עומדות ערומה, רק מגלין "זרועותיהן" או "שוקיהן" במקצת, ואע"פ שהוא אינו עומד רק הולך למלאכתו ובדרך הליכתו מסתכל לפי שהיה יכול לברור לו הדרך האחרת, ועתה איזהו שם יכנו לו ואיך יקראו למי שהולך לרהוץ בתערובת ואין לו דרך לילך להתם לשום צורך, רק להנאת עבירה עצמה בשביל להסתכל, ואינו עובר דרך שם, אלא שוהה שם ומדבר ושה עמהן שיחה בטלה, וגם להנשים רוב גופן מגולה ולא עוד אלא רובא דרובא מגולה, בלא שום ספק שהז"ל היו מכנים אותו לא רק בשם "רשע" אלא בשם "נואף", או הוטא ומחטיא את הרבים חבר הוא "לאיש משחית", ואיך אפשר לשתוק ולא להרים קול ולזעוק זעקה גדולה ומרה נגד הפרצה הזו המטמא ומטמטם לב ומוח להבין ולהשכיל בכל דבר שבקדושה, תפילתו אינה תפילה, תורתו אינה אלא תורה של דופי, רחמנא יצילנו מהאי עונשא. ועיין בחו"מ (סי' קס"א ס"ה) הובא מימרא דר' יוחנן (כ"ב נ"ז ע"ב, ופלא על העין משפט שלא ציין איה מקומו ברמב"ם וש"ע) דבכביסה אין השותפין מעכבין זה על זה לפי שאין דרך בנות ישראל להתבזות על גבי נהר, ופסק הסמ"ע (סק"ז) והסכים עמו הש"ך (סק"ב)

אשה שמכירה, ממילא מעצמו מוכן בצורה בדויה אין איסור בדבר. עכ"ז לפענ"ד בצורה בדויה שעתה נמצא במאגאזינען שהצורות הפרוץ מרובה על העומד בוודאי אין לתת היתר בניקל וצריך ישוב הדעת ועיון הנדרשת, ומטעמא שכ' לעיל (באות זה מגמרא סנהדרין ל"ט ב'). ובדין זה תלוי גם כן דין הסתכלות בתמונה ובצורה של אשה שמתה כבר, ועיין בתשו' שלמת יוסף סי' ח'. ובתשו' הב"ה סי' י"ז אוסר להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שכבר מתה עיי"ש וראייתו מתענית (ה' ב') והקושי מסנהדרין (מ"ה ע"ב) מיישבו בטומ"ד.

[כג] **ועתה** נתנה ראש ונשוב לדין שעליו התחלנו לדון. איתא בגמרא (כ"ב נ"ז ב') ועוצם עיניו מראות ברע א"ר חייא בר אבא זה שאין מסתכל (כשהוא על שפת הנהר) בנשים בשעה שעומדות על הכביסה, היכי דמי, (דמשתבח ביה קרא אם עוצם עיניו, דמשמע שאם לא יעצים עיניו אינו לא צדיק ולא רשע) אי דאיכא דרכא אחריתא (ואזיל בהך) רשע הוא (ואע"פ שעוצם את עיניו, שלא היה לו לקרב אלא להרחיק מן העבירה דקיימא לן חולין מ"ד ב' הרחק מן הכיעור), אי דליכא דרכא אחריתא אנום הוא (אם הסתכל דרך הליכתו ואנום רחמנא פטריה, ולמה מוזיקו הכתוב להעצים עיניו, דמדמשבח ביה קרא שמעינן דצריך לעצום עיניו) לעולם דליכא דרכא אחריתא ואפ"ה מיבעי ליה למינם נפשיה (להטות עיניו לצד אחר והיינו דמשבח קרא דאי אנים נפשיה חסיד הוא), בפ"י רבינו גרשום כתב לפרש, שעומדות על הכביסה בנהר, אפילו נכריות משום שעומדות יחיפות ומגלות זרועותיהן, שלא

שגם אם המנהג בעיר שבנותיהן מכבסין על הנהר, מ"מ הבא לשנות ולומר אין רצוני שבתתי תתבזה על הנהר הדין עמו, ושאינן הולכין אחר מנהג גרוע כזה עכ"ל, ואינו מובן איך בנות ישראל עתה יפקירו עצמן לרחוץ עם אנשים, לא רק בגילוי זרוע ושוק אלא כמעט כל הגוף חוץ מטפח ומטפחיים המכוסים.

ודע דבכל המקומות שמצינו בש"ס להזהיר על הסתכלות לא נזכר איסור לגבי נשים אלא לגבי אנשים, ובתשורת שי (ח"א סקכ"ה) הביא ספרי שר' יוסי אוסר הסתכלות לאשה באיש, וקראה זונה לאשה שמסתכלת באיש, ובס' טהרת יו"ט (ה"ז עמ' מב) יצא אדמו"ר הגאון"ק מסאטמאר זצוק"ל לחלוק על התשורת שי דלא קי"ל כהספרי בזה שהוא נגד משמעות הש"ס בכל מקום עיי"ש, אבל נראה לי ברור כשמש שגם רבינו הק' אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל מודה דבכה"ג במקום שהאיש ערום ברובו, חוץ מהתערובת שהאיסור לו ולה שווין, גם לה אסור להסתכל כי נולדין במוחה ובלבבה מחשבות רעים וזרות, ורק בכה"ג חולק על התשורת שי כשהאיש מלובש בכל לבושו ומסתכלת בו, וזה ברור כשמש.

[כו] **מכאן** יצא לנו מוסר השכל, והחוב מוטל על כל יושבי העיר ועיר לתקן שבל יחין איש ואשה לטייל בשוקים ביום שבת קודש במקום שבאין לידי מכשול תערוכות איסור הסתכלות (עיי' בפחמ"ש להרמב"ם פ"ז דמס' פנהדרין) ושיחה בטלה, ופלא בעיני וכמעט אי אפשר להאמין, אם לא הייתי רואה בעיני בדרך עוברי בשאין

דרכא אחריתא, שבשכונת וויליאמסבורג, ביום שבת קודש מטיילים מאה ואלפים נשים ואנשים בשוק ברחוב ב"בעדפארד עוועניו" וב"לי עוועניו", והרבנים והאדמו"רים הגאון"צ שליט"א אין מרימים קולם לאסור דבר זה, ובטוח אני שאם היו צועקים על נבלה זו, ולא היו פוסקים מלדרוש ברבים הוומר האיסור והוומר המכשול, בבירור היו מתקנים דבר שלם או עכ"פ חצי דבר, וז"ל הרמב"ם (פכ"א מהל' איס"ב הלכ"ב) וכל המהלך בשוק אחרי אשה הרי זה מקלי העם הארץ וכ' הבאר היטב (סי' כ"א סק"ב) בשם הרדב"ז דלא סגי כשירחיק ארבע אמות אלא כל שאינו מרוחק שאינו מכיר ומבחין בה בהלוכה ובתנועותיה אסור, איסור זה בכל הנשים ובכל המקומות אפילו במקום שהנשים הולכות מכוסות מכף רגל עד ראש (כנה"ג בשם הרדב"ז) עכ"ל, והטעם כתב שם הרדב"ז (הנ"ל ח"א סי' תש"ע) דלא נתנו חז"ל דבריהם לשיעורין, אלא כל הנשים שוות, ותו דאין הטעם משום דמסתכל במקום המגולה ממנה, דבמק"א אמרינן כל המסתכל בעקיבה וכו' אלא עיקר הטעם הוא שלא יבוא לידי הרהור ע"י הילוכה ותנועותיה אף שהיא מכוסה, ע"כ, ובגמרא קידושין (פ"א ע"א) איתא רב ור"י הו" קאזלי באורחא הוה קאזלה ההיא איתתא קמייהו א"ל רב לר"י דל כרעידך מקמי גיהנום א"ל והא מר הוא דאמר בכשרים שפיר דמי, א"ל מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת, אלא כגון מאי, כגון ר"ח בר פפא וחביריו, ואלו דברים צועקים ומכריזים לעצמן בלא שום פירוש, ופירוש המאירי כדי שלא תהרהר בה, ונפסק להלכה בשו"ע (סי' כ"א ס"א)

והבית מאיר פי' כהמאירי, ובברכות (ס"א ע"א) איתא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך, ג"כ כאן הפי' משום הרהור וכמו שכ' הבית מאיר (הנ"ל), ואם באמת ניסו כחם ולא עלה בידם היה להם עכ"פ לתקן שעכ"פ בצד אחד יטיילו הנשים ובצד השני של השוק (עוועניו) יטיילו האנשים ולבחור עכ"פ הרע במיעוטו, ואם באופן אחר רוצים לתקן מה טוב, עכ"פ החוב מוטל לא רק על הרבנים והאדמו"רים הגאון"צ שליט"א, אלא גם או אפשר בעיקר על ראשי הקהלות שהבעלי בתים בעצמם ובכבודם ילכו בשבת להתם, ויצעקו ויזהירו בקול גדול על המכשלה שתחת ידי המטיילים, ואינני מסופק בדבר שיעלה בידם לתקן יותר הרבה ממה שהושבים, כי אחינו בני צייתנים הם בכל דבר שבקדושה, ובפרט בפרהסיא בפני עין כל.

והלכה זו הלכה ברורה ומפורשת ברמב"ם ושו"ע (סי' תקכ"ט ס"ד) שכתבו וז"ל: חייבים כ"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומחפשים בגנות ובפרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה, וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בבניהם בשמחה ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי עבירה אלא יהיו כולם קדושים, ע"כ. וכתב המ"ב (ס"ק כ"ב) הנה באמת דבר זה חיוב תמיד להזהיר ולמחות מי שיש בידו למחות אלא שברגל מצוי הקלקול ביותר, ועיין בסי' של"ט בבה"ל ד"ה להקל, ע"כ. ובזמן רבותינו הרמב"ם והשו"ע, בשבת קודש שאינו חייב בשמחה אלא בעונג גם פחותי העם, היינו החמון עם לא עשו כדבר הזה, רק בימי הרגל ביו"ט

שחייב בשמחה, הוצרכו להזהירם, אבל עתה בעוה"ר שכבר אין אנו משומרי שבת כראוי כמו שכתב הט"ז (סי' רס"ז סק"א) נתוסף אצלינו קלקול זה של בעלי המטיילים נשים ואנשים בשוק, בפני כל עם ועדה, והחוב מוטל על הכ"ד ועל ראשי הקהלות לתקן כדי שלא יפרוץ ח"ו. וז"ל הכה"ח (אות מ"ז): וה"ה נמי בשבתות לסכב השוטרים בעיר - הכ"ד מחוייבים להעמידם - שלא יתקבצו אנשים ונשים יחד וכדומה, ע"כ. ועיין היטב בס' הזכרון לקמוח"ז מרן החת"ם זכ"ע מה שהרבה לדרוש בענין זה, ועיין דבר נפלא בדרשות חת"ם (ח"ב דף של"א עמוד ב' ד"ה אחו"ל) בישוב קושי' המו"א (מגילה ו' ע"א) למה נקרא שמה (טבריה) רקת שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון עיי"ש דפח"ח ש"י.

[כז] **מבארא** פארק אינני רוצה לדבר, דגם בבארא פארק בעוועניו הי"ג והי"ד מטיילים ג"כ אנשים ונשים כחורים ובתולות למאות ולאלפים ביום שבת קודש, ופעם אחת הלכתי לבקר חולה בבית החולים ביום שבת קודש, ועברתי בדרכי דרך עוועניו הי"ג והי"ד, ועמדתי משתומם, דאין ראייה דומה לשמיעה, דגם לפני זה שמעתי מהתערובות הנוראה שבעוועניו י"ד וי"ג, אבל לא ראיתי, אבל כשראיתי נדהמתי, ובשבת הבא דרשתי דרשה, ונשתפך חמימה, על נבלה הזו, ואחר הדרשה רבים כעסו עלי, ומעולם לא ראיתי רוגז כזה אצל השומעים אחר דרשתי, לא נסגתי אחר ודרשתי כן זא"ז ב' וג' שבתות, ובכל פעם נפגשתי בקשונים בלתי רגילים, ועיקר

הטענה היה בפי השומעים נגדי כי למה אחרים אינם צועקים רק אני לבדי, השבתי אני את נפשי הצלתי והקולר תלוי ביד השותקים, ובאמת בבארא פארק שרוב יושביה הם ילידי אמריקה והגם שהרבה מהם בעזהשי"ת הם יראים ושלמים, עכ"ז אינם מבינים עומק הדבר עד כמה מוכרחים להיות נזהר ומובדל, אבל בוויילאמסבורג שרוב המטיילים בב' העוועניום הנ"ל, הם יראים ושלמים יוצאי יוראפ, מפליא פלאות איך אי אפשר

לעקור הצרעת הזו, ולהסיר הנגע המר הזה. ואני מוחה בכל מיני מחאות בקול ובכתב נגד המטיילים בוויילאמסבורג בב' העוועניום הנ"ל ונגד המטיילים בבארא פארק בב' העוועניום הנ"ל, ומי יתן שישמעו קולי ויכנסו מילי בכתב בלבם המהור לנקותם מכל כתם בכלל, ומפגם הזה בפרט, ועיין בתשו' מספר סופר (ה"ב סי' כ"ז-ל') דברים חוצבים להבות אש בענינים אלו.

ד. מכתבים

מכתב הגה"ק ר' יהודה זאב סג"ל ראש ישיבת מאנטשעסטער

בס"ד אור ליום ו' עש"ק שמיני תשנ"א

להאברך היקר נ"י

מה ששאלת בענין קיום מצות עונה, מהו הדרך שעל ידו יהיה החיבור ענין של קדושה ולא מעשה תאוה, תדע ע"ז נאמר הצנע לכת עם ד' אלקיך כלומר שדברים הנעשים בצנעה יהיה עם ד' אלקיך.

נכון מאד ללמוד הספרים המעוררים על קדושת החיבור, כמו אגרת הרמב"ן וספר קדושה מהגאון ר' שמואל הומינר זצ"ל, ודברי הרמב"ן בסוף האגרת שכתב כמדומני בזה הלשון שאם יהיה החיבור בקדושה אני ערב לו שהולד יהיה נשמה קדושה, די לנו לעורר לב האדם שישתדל מאד שיהיה החיבור בקדושה, וראוי מאד מאד ללמוד קודם החיבור שו"ע סי' ר"מ (רמו שהענין הזה הוא ענין רם) ולדקדק

בלשון השו"ע ולא בקפויא, ולשון השו"ע לא יהא רגיל ביותר וכו' אלא בעונה האמורה בתורה, וביאור הלכה ד"ה ת"ח שחיוב הוא לבני תורה שני פעמים בשבוע וצריך לקבוע יום קבוע הוי"ן שבת, עיין בביאור הלכה ד"ה אלא בא"ד כי כתבו המקובלים שגם אז נבראו נשמות קדושות עי"ו, מזה אנו רואים שהחיבור הוא ענין קדוש ונורא, ובפרט סעיף ה' וישמש באימה וביראה (וי"מ מגלה טפח על הסינר וכו' שאף בשעת תשמיש היה מצריכה להגרה ומגלה רק טפח ממנה ומיד מכסה) וצריך בעל נפש ליזהר בהם עכ"ל, מוכח מזה שהאיש והאשה יהיו מלובשים בבגד בשעת החיבור. וגם נכון ללמוד קודם החיבור סי' רל"א בענין כל מעשיך יהיו לשם שמים.

ומה ששאלת שאם ענין צניעות נוהגת בין איש לאשתו, בודאי צריכים ליזהר

מאד שלא יראה האיש אשתו ולא האשה בעלה בשעה שאינם מלובשים בצניעות.

מנה ששאלת בענין חיבוק ונישוק, הנה בשעת החיבור נכון לעשות כן, אבל צריכים לזוהר מאד שלא יבוא להוצאת זרע לבטלה ה"ו ע"ו, ונכון מאד כשיכנס במטתה למהר מאד לעשות ביאה כי עלול מאד מאד לבוא לידי הו"ל ר"ל וצריך לזוהר מאד כשמרגיש שח"ו יוכל לבוא לידי הו"ל ר"ל שיעשה ביאה תיכף. וכן לא יכנס למטתה רק לצורך מצוה כי מגרה יצה"ר בנפשו, וכן שלא לעשות חיבוק ונישוק שלא בשעת החיבור וע"ו נאמר המקשה עצמו לדעת הרי הוא בנידוי.

ומנה ששאלת בענין הזהירות בטבילת עזרא, הנה רבינו יונה בברכות בפרק מי שמתו בענין טבילת עזרא כתב שהתפלה יותר מקובלת עם הטבילה, והשלטי גבורים כתב שם שזה שאמרו בגמרא בטלוה לטבילת עזרא, הוא שנהגו העם שלא כהלכה ולא מיהו בידם חכמים עי"ש ועלינו לעשות כל העצות שתהיה תפלתנו מקובלת שכל כוחנו הוא ע"י התפלה, וכ"ש שתפלותינו חלושים מאד, לכל הפחות נשתדל שיהיה בטהרה. ומדברי רבינו נכון, שגם תורתנו יותר רצויה כשהיא בטהרה וזה דבר פשוט מאד, ואני מעורר את האברכים בפרט בני תורה ובפרט מרביצי תורה שיהיו זהירים

בטבילת עזרא, ומדברי המ"ב בסי' שכ"ו ס"ק כ"ד בסופו דמותר לטבול בשבת מי שצריך, ואם המקוה הוא חם (ובאמת נכון מאד מאד שהמקוה לא תהיה חם) כתב בתשובות אבני נזר שצריכים לטבול רק פעם אחת ולצאת מהרה מהמקוה, והנני מברך אותך שתזכה לקדושה וטהרה ולזרע קודש.

יהודא זאב פגל

כשהיו הדברים למראה עיני הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר שכל האגרת הם דברים פשוטים, רק ע"מ שכתב דהאיש והאשה יהיו מלובשים בשעת החיבור העיר דבשעה"צ בסי' רמ סקי"ח מובא בשם המקובלים שעדיף שלא לשמש בכגדים כלל, אבל כבר הבאנו דלפי האר"י צריך לשמש דוקא בט"ק, וכמה מקובלים (הבא"ח בבניהו בן יהודיע והמנח"א ממונקאטש) כתבו דאחר שגילה לנו האר"י הפשט בדברי הזוהר דלא כהרמ"ק אפשר לשמש גם בחלוק, רק להבא"ח צריך להגביה מעט החלוק כדי שתהיה קצת נגיעת בשר, ועי' מש"כ בזה במאמרינו "כמה הערות בעניני קדושה". ועוד העיר על מה שהתיר בשבת לילך למקוה חם דנראה לו להתיר רק במים פושרים. ועיין בתשובת האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל שהאריך להתיר בזמנינו לילך בשבת למקוה חם ואינו מצריך לצאת מהרה המקוה.

מכתב הג"ר משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית

תיקונים, אבל אין בזה עון חמור דזרע
לבטלה.^ב

ד. לדבר בשעת תשמיש, כל זמן שלא
הכנים האבר לפניו ומרצה
אותה בדברי אהבה אין מדינא איסור, רק
יזהר לא להתחמם ולבוא לידי זרע לבטלה,
אבל כשהכנים אין לדבר, וראוי שתדע כן
קודם.^ג

והנהגות אלו מן הדין, אבל המקדש עצמו
אשרי חלקו, אבל נראה שצריך
הסכמתה אם לא הכירה אותו ולא נתפרסם
שמעו כקדוש, ודרך רצוי אם מסכימה גם
אה"כ בלב שלם אשרי חלקו.

ואני מרוד ולא אוכל להאריך, ויש עוד דיו
הרבה בקולמוס, אבל כשם שמקבלין
שכר על הדרישה קבל בס"ד על הפרישה
שאני לא אוכל בלה לכתוב כהנ"ל.

והנני מצפה בכליון לישועת ה'

ורחמי שמים מרובים

משה שטרנבוך

העתקה משו"ת ברית יוסף (בכת"ו)

כ"א מרחשוון ה' תשנ"ב

בעזה"ת, יום עש"ק ויצא תשנ"ד

שלום רב!

קבלתי קונטרסו שמעיר על ספר עם דיני
התנהגות איש ואשתו, ושואל בזה
חות דעתי, אבל דברים אלו הם תורה
שבע"פ, ולא ניתן ליכתב, ולכן אעיר בקצור
נמריץ, ודי לחכם ויחכם עוד.

א. מזה ששואל בענין הסתכלות במקומות
המכוסים לפני המעשה, נראה
שבמקומות התורפה אסור, ובמקומות
המכוסים אינו צנוע.^א

ב. ומה שמביא דאין חשש לחטא זרע
לבטלה על ידי חיבוק ונישוק הם
דברי חבל ר"ל, וח"ו לשמוע דברים כאלה
ר"ל.

ג. ומה שמביא מהפרשת טיפות שאינם
זרע ממש צריך למנוע וצריך

בס"ד

✎: מש"כ בזה בפנים הקונטרס.

במעתי ממנו שכך אמר לו החזו"א, ועי' מש"כ
בפנים הקונטרס דבאמת יש בזה פלוגתא
גדולה, ולפי האור החיים והאגרות משה בודאי
יש בזה העון של החזו"ל ר"ל.

הבריע בזה כמו שכתב בסדור ר' יעקב עמדין

וכ"כ בעל קהלות יעקב זצ"ל במכתביו דהוא
כהכרעת המקובלים, ולא כמ"ש בשו"ע דאסור
לדבר שום דברי ריצוי רק בשעת כעסה,
ובסתמא מותר לדבר רק בדברי תשמיש, וכ"כ
בדרך פקודיך (לבעל ה"בני יששכר" זצ"ל) דיש
לנהוג בזה כהמקובלים וכשיטת הרמב"ן, ועי'
בפנים הקונטרס.

כבוד הרב הגאון... שליט"א

אחרי דרך מבוא השלום כראוי וכיאות באתי בזה להעלות על שולחנו שאלה נחוצה למעשה לכל אחד, ואין לנו כאן ממי לשאול כי אין לנו מי שיש לו ידיעות בכתבי האריז"ל לכן אבקש מכתר"ה להשיב לי בהקדם האפשרי. ונא למחול שזה מהענינים שאין מדברים בהם, כי ההכרח לא יגונה ותורה היא וללמוד אני צריך.

כאן מלמדים לחתנים שבכל פעם שבא אדם לקיים מצוות עונה צריך תחלה לעסוק בחיבוק ונישוק בערך ט"ו רגע (רבע שעה) ורק אח"כ לבעול, והנה הטבע הוא שע"י שהאדם עוסק בחיבוק ונישוק אשתו כמה רגעים מתעוררת תאוותו ויוצאת קצת לחות מאברו, וכאן מלמדים לחתנים בשם רבנים כי אין שום חשש איסור ביציאת אותה לחות כי הרופאים אומרים שלחות זו אינה זרע כלל וכלל אלא לחות אחרת לגמרי ואף באה ממקורות אחרים בתוך הגוף לא ממקור הזרע.

אמנם ראיתי בפע"ח שער ק"ש שענה"מ פ"א שהאריז"ל אמר שגם אותן טיפות היוצאות מן האדם קודם הזיווג הם בכלל מוז"ל וצריך תיקון גדול ע"ז (וגם יצוין באוה"ח הקדוש פ' ויצא עה"פ ויבא אליה)

ולכאורה נראה ברור שכוונת האריז"ל היא על אותה לחות שהזכרתי, דאם כוונתו על זרע ממש הלא אין זה מטפמף בתחלה אלא יורה כחץ ורק בסוף מטפמף.

ואף שהרופאים אומרים שלחות זו אינה זרע אולי סובר האריז"ל שאפ"ה יש בזה איסור או אולי מעורב בו משהו זרע, ומחמת אותו משהו אוסר האריז"ל.

אבקש מכתר"ה בכל לשון בקשה להודיעני אם כוונת האריז"ל היא על לחות זו, ואם כן הוא, איך יש לנהוג בנוגע חיבוק ונישוק קודם קיום מצות עונה.

אצפה לתשובתו בקרוב.

תודה מראש.

לחרה"ח... שליט"א

השלום והברכה.

מ"ש שמלמדין אצלכם שיעסוק בחבוק ונישוק רבע שעה לפני תשמיש, שבוש הוא, וישתקע הדבר ולא יאמר, ואוי לדור שאלו מחנכיו המביאים לעצמם ולתלמידיהם לידי קישוי ומתחייבים בנידוי^א, ויצא להם זה מהא דרב שה ושהק ועשה צרכיו (ברכות ס"ב), אמנם שם לאו בחבוק ונישוק קא עסיק אלא בדברי פיוס וריצוי כדי שתתמצה לו וכמבואר ברש"י

חייב מיתה בידי שמים לרוב פוסקים וכדנפסק בשו"ע, וגם חייב נידוי על הקישוי דזרע לבטלה כמו דאיתא בשו"ע סי' רמ ס"א ובמפרשים שם ע"ש, וזו גם כוונת הרב המחבר שליט"א כדמוכח לקמן מדבריו.

צענ"ד ברור דאין בזה איסור של מקשה עצמו לדעת כיון דעושה כן בשביל לבוא על אשתו, רק עיקר האיסור הוא אם ח"ו יכול לבוא עי"ז לידי הוצאת זרע לבטלה ואז בודאי יש בזה איסור המור יותר ממקשה עצמו לדעת דבזה חייב רק נידוי וכמוז"ל

שם, וגם בשיחה זו לא מצינו זמן מוקצב לזה, ומסתבר דהדבר תלוי בנסיבות שבינה לבינו באותו זמן ולא כל הנשים ולא כל העתים שווים לזה, ומהא דנדרים (כ). נראה דר' אליעזר היה ממש מצמצם רגעיו בענין פיוס, שכן היה משמש ומספר בבת אחת והיה ממהר כמי שכפאו שד, וכמבואר בגמרא ובר"ן שם (ולכן לשון מספר כנוהו על הדבור ועל התשמיש ומשמעות הגמ' דמספר בשעת תשמיש והבן). ומכאן ועד להרחיב הזמן לרבע שעה ולתת תורת כל אחד בידו בחבוק ונישוק וקירוב בשר הגורם לקשוי ח"ו מאן דכר שמיה, ולא תהא כזאת בישראל.

ומהא דכלל הש"ס ענין המקשה עצמו לדעת שיהא בנדיוי בתוך ענין איסור הוצאת זרע לבטלה מתבאר דהא בהא תליא, וכמ"ש הב"ה והביאו הב"ה"ט (אהע"ז סימן כג סעיף ג), ובפרט לרמב"ם והשו"ע דכללו איסור זה ואיסור התרהור בחדא מחתא, ובמפורש קאמר רפב"י דאיסור התרהור הוא שמא יבוא לידי טומאה (כתובות מז). וא"כ גם המהרהר באשתו ובא לידי קישוי הוא בנדיוי ומאי שנא, (וכ"כ באגרות משה סי' ס"ט שאיסור התרהור גם באשתו המותרת לו) ורק המהרהר באשתו סמוך ממש לתשמיש ומאותו קישוי לפני שיוציא ז"ל בא עליה, שרי.

ועברה גוררת עברה ואותם סוררים ומורים העמיקו שאול תחתית בהסתמכם על הרופאים לומר שלחות זו אינה זרע כלל והוא בא ממקום אחר, והמירו תורת אל חי בדעות הכוזבות של

הרופאים אשר רפאים יחשבו אף הם, ולא מפיהם אנו חיים.

ובגמרא (נדה מג). אמר שמואל כל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה, מאי טעמא שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע, וללישנא אחרינא אמר שמואל כל ש"ז שאינה יורה כחץ אינה מטמאה, וללישנא אחרינא בתרא אמר שמואל כל ש"ז שאינה יורה כחץ אינה מזרעת, אזרועי הוא דאינה מזרעת הא טמויי מטמאה שנאמר כי יהיה כך איש אשר לא יהיה טהור מקרה אפילו קרי בעולם, וכתבו התוס' הא טמויי מטמאה פי' ואפילו נעקרה בלא הרגשה, דאל"ה היינו לישנא קמא.

ולפי הכללים שבידינו יש לפסוק כלישנא בתרא, ובכל מקרה יש טומאה ואפילו בלא הרגשה ואפילו בלא ראויה להזריע, וכן פסק הראב"ד (הובא בכ"מ הלכות אבות הטומאות פ"ה ה"ד).

והרמב"ם כתב וז"ל: כל ש"ז שאין גופו של אדם מרגיש בה אינה מטמאה, לפיכך אם ראה בלא קישוי ובלא תאוה אינה מטמאה משום ש"ז, נעקרה בהרגשה אע"פ שיצתה שלא בהרגשה טמא, וכתב עוד: המטיל מים וראה מים חלוקין או עכורים בתחלה טהור, ראה אותם באמצע או בסוף טמא, ודבריו לכאורה מרפסין איגרא דלאחר שכתב שצריך הרגשה לגבי טומאה למה הוסיף לכתוב לפיכך אם ראה בלא קישוי ובלא תאוה אינה מטמאה והלא לדבריו גם אם ראה בקישוי ובתאוה כל שלא הרגיש גופו בעקירתו צריך להיות טהור ולמה במטיל מים מחלק הוא בין

תחלתו לאמצעו והו"ל לחלק בין הרגיש שנעקר מזגופו או לא ותו לא.

ומעיקרא דדינא כתב מרן הכס"מ דנראה שפסק כלישנא קמא, והתקשה

למה לא פסק כלישנא בתרא, ונראה דנזוהר הכס"מ לכתוב דנראה שפסק כלישנא קמא ולא כתב כן בפשיטות כיון שהרמב"ם שינה הלשון דבלישנא קמא אמר שמואל כל ש"ז שאין כל גופו של אדם מרגיש בו ואילו הרמב"ם השמיט תיבת כל וכתב כל ש"ז שאין גופו של אדם מרגיש בו, ומשמע דאינו ממש כלישנא קמא, ובזה מיושב שפיר מה שחילק במטיל מים ורואה מים עכורים בין בתחלתו לאמצעו והתם אע"פ שלא מרגיש טמא כי הרגש הטלת המים מונע ממנו ההרגש החלש הצריך שגופו מרגיש ביציאת הזרע (וודאי שהרגש הטלת המים לא מבטל הרגשת כל גופו דלישנא קמא,

ולכן המאירי שפסק כלישנא קמא השמיט דין המטיל מים, ומיהו המאירי מבין שגם ללישנא קמא טמא הוא בלי הרגש אם היה קישוי או הרהור ולא ידעתי מדוע²).

ולאחר העיון נראה דגם הרמב"ם פוסק כלישנא בתרא, וכפי הכלל הנקוט בידינו, אלא שהצריך גם הרגשה כל דהוא, ויצא לו זה מהא דבעי התם רבא נעקרה בהרגשה ויצאה שלא בהרגשה מהו, וודאי רבא אליבא דהלכתא בעי, והבין הרמב"ם דאם יש קישוי או תאוה, הרהור התאוה או הרגש הקישוי מונע ממנו הרגש הטיפה וטמא, ורק כאשר לא היה קישוי ולא תאוה ויצא טיפה שלא בהרגשה מהור הוא, והכל שריר וברי וקיים.

ולפי מודן של דברים מפורש דלא מיבעיא באיסור זרע שהאדם נטמא בו

ב. ולפענ"ד ברור דאפילו לדעת הכסף משנה דהרמב"ם פוסק כלישנא קמא כל שבא בהרהור אפילו אינו יורה כחץ הרי הוא מומאה, וכן פוסק האגרות משה (והעתקנו תשובתו לקמז) וכן מוכח מרבינו האור החיים הקדוש בפרשת ויצא, וממילא לא קשה מה שהקשה על המאירי דג"כ ס"ל כלישנא קמא דהכלל הוא דהרהור וקישוי נקרא בהרגשה, ושלא בהרגשה נקרא כשיצא שלא מדעתו כלל, וזה פשוט וברור לדינא, ועי' בתוס' שם בנדה דף מג. דכתבו בד"ה בראייה להזריע דאפי' יצאה בלא הרגשה איירי, דלהאי לישנא דהכא לא מצריך רק שבתחלת עקירת שכבת זרע תהא ראייה להזריע אע"ג דבסוף יציאתה היא בענין שאינו ראוי להזריע (דאינו יורה כחץ). ועי' בתוס' דף יד.

ד"ה רוכבי גמלים דאע"ג דאמר שמואל דכל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש אינו מטמא, הכא דלמא הרגיש כל גופו ולא אדעתיה. עכ"פ מוכח מתוס' בנדה מג. דאין צריך ללישנא קמא לירות כחץ ואפילו על טיפין ג"כ חייבים, ומתוס' בדף יד. מוכח דהרגשה זו שייך אפילו לאו אדעתיה וכן מוכח מתוס', וממילא שיטת הרמב"ם ברור כלישנא קמא וכמו שפירשו בתוס', וא"ש דברי הכסף משנה דביאר הרמב"ם כלישנא קמא, והמאירי נמי ס"ל כלישנא קמא רק סובר דהרגשת מי רגלים לא מבטל הרגשת כל גופו, וגדר הרגשת כל גופו ללישנא קמא הוא על עצם ההרגשה שהוא בהרהור וקישוי אבל לא על היציאה דחייבים אפילו על טיפין ודו"ק.

שבורא חיצונים ומזיקים רח"ל, אלא אפילו באיסור זרע שאינו מטמא כלל נבראים ממנו חיצונים ומזיקים, וחילי הוא מהא דקי"ל דהאיש מטמא בלובן והאשה באודם ואין האשה נטמאת מש"ז של עצמה היוצאת מגופה, ואף הש"ז אינה טמאה, ונחלקו הפוסקים אם בכלל אסורה היא בהוצאתו (ובראש האוסרים הם הרמב"ן והרשב"א בחידושיהם לנדה יג). ואף בזאת מפורש יוצא מפי כהן גדול האריז"ל דנבראים מזרעה משחיתים, וכמפורש בשער הכונות דרוש ז' מדרושי הלילה וז"ל: ודע כי כמו שיוצאין המזיקין אלו מן האדם המוציא שז"ל כך האשה בוראה מזיקין בלא איש וזה נרמז בפסוק לא תאונה אליך רעה ר"ל לא תאונה אליך שאתה זכר הרעה שהיא לילית אשת זנונים, ונגע לא יקרב באהלך ר"ל נגע שהוא ס"מ דכורא אל יקרב באהלך שהיא אשתך כמ"ש שובו לכם לאהליכם עב"ל, ועאכו"כ בזרע הזכר שטפות אלו שכב' קורא להם לחות שיוצאים מתאוה ובקישוי שמטמאים הם האדם ושורפים קדשים בטומאה זו, והם בכלל דברי הגמרא "אפי' קרי בעולם" ולכן כתב בפע"ח (שער ק"ש שעה"מ פי"א) וז"ל: מורי ז"ל אמר כי גם אותן טיפין שיוצאין מן האדם קודם זיווג הם בכלל שז"ל וצריך תיקון גדול על זה", וכבר הביאו כב' בשאלתנו, וברור שכוונתו על הלחות הזו שבנד"ד, ובשעהמצי"ו פ' נח כתב וז"ל וכן יזהר שלאחר ששמש מטתו אפילו מאותם הטיפות שהם כמו מים ואינם קשורות כלובן

ביצה כי כל זה בכלל השחתת הזרע.¹ ואע"פ שודאי דטיפות שלאחר תשמיש אין ללמוד מהם ללפני תשמיש כי אפשר שהם שאריות של זרע ממש, הבאתי הלשון כיון שהרגיש שהם כמו מים ואינן קשורות כלובן ביצה ואעפ"כ מטמאים הם ובוראים חיצונים רח"ל, ודע כי רבינו האר"י בכמה מקומות קורא לז"ל בשם קרי, ובכמה מקומות נראה דמחלק ביניהם כשנראה שלטיפות הלחות קורא הוא קרי, ושז"ל קורא הוא לזרע היוצא בזעזוע כל גופו, (וזה מתאים לדברי הגמ' שלמדו מקרה אפי' קרי בעולם) וכמ"ש בשעהמצי"ו פ' תצא וז"ל "להיות תמיד מהור מטומאת קרי וש"ז ע"י הטבילה" הרי שחילק ביניהם. (ובשער הגלגולים הקדמה ל"ו והקדמה ל"ח כתב שבהכרח שהיו לרבן יוחנן בן זכאי ולר"ע במו' שנים ראשונים שלחם חטאת נעורים ולסיבה זו הוצרכו להתגלגל אח"כ, וקשה לומר שחטאו בזרע לבטלה ממש ומסתבר שעל לחות כזו שנגרם להם מהרהור נתכוון האר"י).

ומ"ש הרופאים שלחות הבא עם הקישוי אינו מן הזרע אלא ממקום אחר בגוף שיבוש הוא, ונגד הלכה פסוקה דקי"ל "שאינן קישוי אלא לדעת" וכ"כ פשוט הוא לחז"ל עד שאמרו דאין אונס לערוה בגלל זה (יבמות נג): ופירוש דבריהם הוא דכאשר דעתו של אדם מהרהרת בזה טיפה מן הדעת יוצאת וגורמת לקישוי וכמפורש בשער מאמרי רשב"י (על זוהר בראשית מאמר הנצנים נראו בארץ) ושם האריך

¹בגדר אזהרת האר"י יש לומר דצריך להמתין

שיעור עד שימות האבר לדברי הבא"ה.

והרחיב להסביר ענין זה וא"א להעתיק כל הלשון שהוא כבשי דרחמנא, ואעתיק המעט הנצרך וז"ל "ומשם יצאו ואחזו משרשם ג' נקודות אלו דאינון ג' טיפין והורידום למטה בגניזו דרך חוט השדרה ואטמרו גו נביאי קשומי בסוד תרין ביעי דכורא שהם מכניסים הזרע ומבשלים אותו ועל ידי כן מתקשה ברית קודש ומתגלה וזהו אתיליד יוסף" עכ"ל בקצור נמריץ, ולכן פגם הקרי נקרא בכל כתבי המקובלים בשם פגם הדעת (לדוגמא ראה שער הכוונות הרוש א' מדרושי הפסח) וגם הטפות היוצאות מן התרהור ללא קישוי נראה דגם הם מן הדעת, ולא מוכרח דכל טיפה היוצאת מן הדעת שתגרום לקישוי, אבל מוכרח הוא דכל קישוי הוא בא מטיפות הדעת והבן, ומיהו אף אם נאמר שטיפות אלו שללא קישוי אינם מן הדעת אלא ממקומות אחרים בגוף עדיין הדבר אסור באיסור חמור של הוצאת זרע לבטלה דהרי מוכח מהרמב"ם לעיל שאם הרהר ויצא לו טפה שלא בהרגשה וללא קישוי טמא הוא (ולא טיהר הרמב"ם אלא כמי שלא הרהר ולא בא לידי קישוי ולא הרגיש וראה טיפה) וא"כ מאי אהני לן מהיכן באו טיפות אלה, בא וראה שזב שטומאאתו חמורה הרבה יותר מבעל קרי כתב הרמב"ם שהוא משכבת זרע הבא מחוליי החללים שהיא מתקבצת בהם (הלכות מחוסרי כפרה פ"ב ה"א) והמובן מדבריו שאינו ממקור הזרע הרגיל ולכן לא חילק בפע"ח אם הטפות שלפני התשמיש באו עם קשוי או בלעדיו, וסתם לן לאיסור ולומר שנבראים מהם קליפות ר"ל.

ולפי כל האמור יובנו דברי מו"ר המלך הקדוש החיד"א זיע"א בספרו צפורן שמיר דהזהיר מן הדברים הגורמים לקרי בדרך סגולות כגון שמיעת שירים שאינם של קדושה או הישן כשסמוך למראשותיו מנעלים או מכנסים וכדומה, וכתב וז"ל "אל יאמר אדם בראותו אזהרות אלו הן אני עובר כולן או מקצתן ובל אראה קרי, דיש להשיב שנעקרה הטפה ויוצא דרך מי רגלים", עכ"ל.

ואע"פ דלא חלי ולא מרגיש האדם בעקירתו ולא הגיע לידי קישוי לא חשש החיד"א לכך, שכן הרגש מי הרגלים מנעהו מלהוש בהרגשת העקירה, ולכן לא אמר שמא יצאה טיפה ונבלעה בבגדיו, והבן.

ואגב גררא, ראה ללשון צדיק החיד"א זיע"א בספרו מורה באצבע סימן ב' וז"ל "יזכור שעתידי ליתן דין וחשבון אפילו על שיחה קלה, וקורות ביתו, עצי עריסתו, הנה מטתו, הן הן עדי, ומאד מאד צריך להזהר לאזור חיל כי היצה"ר מסיתו היס"ת כפול, וכל מעיניו להחטיאו ומסלק מורא שמים בהבלי העוה"ז הכלים ונפסדים, וכל מענותיו בדבר הנראה לפי שעה כמו שאמר הכתוב וכי תאווה הוא לעינים והבא ליטהר מסיעין אותו".

קנצי למילין, ראה אחי גם ראה איך לשרש המנהג המכוער הזה מקרבך והזהירם לבל יגרו יצה"ר בעצמם ולבל יבאו לידי קישוי וזרע לבטלה בלחות הזו והיה מחניך קדוש.

החותם בידידות

מכתב מא' מגדולי הרבנים

אי פיוס קודם המצוה מותר להיות במטה לאור הנר

לכאורה נראה שזה תלוי במחלוקת המחבר והטו"ז באו"ח סי' מ' סעי' ד' דז"ל המחבר אשתו עמו במטה ואינו רוצה לשמש מקרי אין אשתו עמו, ע"כ, והטו"ז סק"ד סובר שצריך להזהיר שלא יהי' בענין שאסור לו התשמיש דשמא ישכח וישמש, ומביא ראיה לזה מסוכה כו: ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניה בלילה חולץ ואינו מניח דברי רבי נתן, רבי יוסי אומר הילדים לעולם חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה וכו' אמר אביי בילידם ונשותיהן עמהן עסקינן שמא יבאו לידי הרגל דבר, הרי דחשו לישן בתפלין שמא יבא לידי תשמיש. והרי"ז ק"ו לכאן, דמה התם שהתפלין עליו ואיכא אימתא דקב"ה עליו כהאי דברכות ל: דרב ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא דהוה קא בדה טובא משום דהוה תפלין עליו ולא מסתפי מקלות ראש ע"ש, ואפ"ה חיישינן בזה שמא יבא לידי תשמיש דהיינו שישכח שהתפלין עליו כיון שהתשמיש הוא הורגל בהם ק"ו כאן שהתפלין תחת הכר יש לחוש שמא ישכח מהם ויבא לידי תשמיש וכו', ועוד ראיה מהא דתנן בפרק מקום שנהגו לענין יוהכ"פ בין שאמרו להדליק בין שלא להדליק נתכוונו משום איסור תשמיש שמא יתאוה לתשמיש וכו' שמא יתאוה וישכח שהיום יוהכ"פ, וה"ה הכא דחיישינן שמא ישכח שיש תפלין במטתו. ועוד ראיה מדברי הסמ"ג שכתב ואם הניח בכלי תוך

כלי מותר וכו' אפילו אשתו עמו במטה עכ"ל, ומשמע במקום שאסור אסור אם אשתו במטה אף שאין דעתו לשמש. ועוד ראיה מסי' מ"ד ולא היתה עמו אשה וכו', ראיה דאסור בזה אפי' אינו רוצה לשמש מטעם שאמרנו וכו' ע"כ תו"ד הטו"ז. ועי' בשו"ע הרב סי' מ' סעי' ח' שנכון לחוש לדברי הטו"ז.

הנה אליבא דהטו"ז פשיטא דאסור להיות במטה אחת בשעת הפיוס לאור הנר קודם תשמיש, רק נלפענ"ד שגם המחבר מודה בנ"ד שבאמת רוצה לשמש ועושה פיוס כדי לשמש, וא"כ בודאי יש לחוש שמא ישכח לכבות הנר.

וראיתי בספר מטה יהודה סק"ו שדחה דברי הטו"ז וכתב דגם המחבר לא התיר אלא במפרש דהיינו שהסכים בדעתו שלא לשמש, ולכך לא חיישינן שיחזור מהסכמתו, אבל בסתם לא התיר גם המחבר. ופי' ואינו רוצה לשמש אין ר"ל שאינו מתכוון לשמש דהוה משמע דאפי' בסתם מקרי אינו רוצה לשמש אלא ר"ל שמתכוין לכך שאינו רוצה לשמש שיסכים בדעתו שלא לשמש, ובכה"ג הוא דלא חיישינן שמא ימלך ע"ש.

ואף שהערוך השלחן סי' מ' סעי' ג' כתב "ודע באשתו עמו הכוונה כשרוצה לשמש מטתו אבל בלא"ה אפילו הוא עמה במטה מקרי אין אשתו עמו עכ"ל, דלא כמטה יהודה הנ"ל, מ"מ מסתבר כהמט"י.

וכ"ש במקום שבאמת רוצה לשמש יש לחוש טובא שישכח לכבות האור קודם התשמיש, ולכן נראה דאין לעשות הפיוס במעשה לאור הנר. כנלפענ"ד.

ה. על הקונטרס יראת ה'

והנה נהניתי מאד מן הספר, אבל למעשה אינו מביא בכחירות המנהגים השונים שקבלנו מאבותינו שהדריכו את עצמן בדרך הקדושה, (וכן ראיתי דאחד מוגיה על ספרו דהמגיה היה ג"כ משוחד מהשמותים של שכתבו המחברים של זמננו ר"ל). ולפיכך ראיתי חובה לעצמי לכתוב קצת בזה: א. ההדרכה הראויה לבני עליה והפרטים שיש בזה, דמח"ס הנ"ל לא האריך בזה. ב. ההדרכה הראויה לפשוטי עם, שלא יחשבו שהם פטורים ממצות קדושים תהיו שנאמרה בהקהל לכל כלל ישראל אנשים ונשים, והכל עפ"י דרך התורה דנכתב מפורש בספרי קודש, ולא כהדרכים המהודשים של מחברי זמננו המעיזים לכתוב על סעיפים מפורשים בשו"ע שאינם נוגעים בדורנו, ומסלפים הפירוש הפשוט בשו"ע בכמה דינים מפורשים כדי לחזק שיטתם, והכל יתבאר בעזרתו ית'.

ו. בענין שידוכים

זו אודות השידוכים וכו', (ובאים עי"ז להכשל ביודעים ובלא יודעים בחמורות שבחמורות דאין אפוטרופוס לעריות, ואח"כ יש חשש שהרבה עוברים בלא תחמוד כששומע שפלזנית שחשקה נפשו בה נישאה לחברו

ראיתי את הספר קונטרס יראת ה', ובאמת הוא ספר נחוץ מאד, מאחר וכיום נפוצים ברחוב כל מיני הבלים של אנשים המלכשים את עצמם באיצטלא דרבנן כאילו דוקא להם ניתנה התורה מסיני ויש להם קבלות מכל מיני רבנן כוללים ר' חיים ויטאל והגר"א על שיטתם המהובל, ושני הקבלות לפי פירושיהם של הנ"ל סותרים למה שכתוב מפורש בספריהם. וזהו כנגד המנהג המקובל אצלנו מדור דור, ועל כגון זה כתיב שאל אביך ויגדך ואיזהו בן עוה"ב כל שמכבד זקנים ואינו הולך (כ"ב) ואינו הולך אחר יצרו לפתות את כלל ישראל. ואין להם כח אחר רק ע"י הרוצה לשקר ירחיק עדותו ותולין בוקי סריקי באילן גדול כדי שיתקבלו דבריהם, ומכניסים קצת אמת בספריהם כדי שאימינו גם לכזביהם וכאז"ל כל שקר שאין בו קצת אמת בתהלתו אינו מתקבל.

הנה בעוה"ר שמעתי ותרנזו בטני דבכמה מקומות בארה"ב שנקראים מקומות של תורה נפרצה כל קדושת ישראל בענין שידוכים, והבחורים הולכים בחוץ עם בתולות בלי שום צניעות ומדברים זה עם

וכו). ומאד קשה להעלות על הכתב דברים מפורשים בענינים כאלו, ובפרט שאיני רוצה לקטרג ח"ו על כלל ישראל דלכל העם בשגגה, אבל איככה נראה בדמי אחינו הצועקים אלינו ולא נצעק. ומצוה לפרסם ששמענו בשם גדולים וצדיקים שליט"א שפריקת עול גדרי הקדושה והצניעות בכמה פרטים בעוה"ר הם הסיבה והגורם להתפשטות המחלה הידועה רח"ל. ואין לנו שום כח רק לבקש מכל אחד ואחד שיעשה ככל יכלתו למחות על זה ויפעל לתיקון המצב עד שהשי"ת יראה בעני עמו ויגדור פרצות עמו בית ישראל, ונזכה עי"ז לביאת משיח צדקנו בב"א, ועין בעין יראו (וכדפירש ר' אהרן ראטה – כל אחד לפי מה שקידש את עיניו) בשוב ה' את שיבת ציון, אמן.

שאלה: בחר שיעומד בתקופת השידוכים, והציעו לו אחת שנושאת חן בעיניו ברוב הענינים, רק קבל מרבו ברוח קדשו שאין זה הזיווג האמיתי לפי שורש נשמתו ורק נדמה לו שהיא המיועדת לו, האם מותר לו לחכות עד שימצא זיווג אחר או לאו, ואי נימא דמותר, עד כמה זמן מותר לחכות.

תשובה: עי' ברא"ש ביבמות (פ' הבא על

יבמתו) סי' מז וז"ל וכן היה נכון ברווק שעברו עליו עשרים שנה ואינו רוצה לישא אשה שיכפוהו ב"ד לישא לקיים פריה ורביה וכן משמע מהא דאמרי ליה רבנן לרבי אבא בר זבדא נסיב איתתא ואוליד בני ואמר להו אי זכאי הוה לי מקמייתא וקאמר הש"ס דדחויי קא מדחי להו אלא מה שלא נשא משום דאיעקר משמע הא איל או הכי היה צריך לישא אשה ואי לאו הרי הוא כעובר על דברי תורה וכופין אותו, ע"ש. וכן נפסק להלכה בשו"ע אה"ע סי' א' ס"ג, אבל הרמ"א מביא שם דבזמן הזה לא נהגו לכוף ע"ז. (ועי' בקרבן נתנאל שם בס"ק ד' דהקשה מנא לן דכייפינן מהא דרב זבדא, הא אפ"ל דרק הוכיחו לו דלא טוב היות האדם לבדו ע"ש. ונלפענ"ד לתרץ דבשלמא אי ראית הרא"ש היה ממה דהוכיחו לו מקשה שפיר, אבל הרא"ש מביא ראיה ממה דהגמרא אומר ולא היא, דדחויי קא מדחי להו ובאמת היה עקר, ואם בין כך אין חיוב מאי נפקא מינה בזה, אלא על כרחך דבאמת יש לו חיוב ושפיר קמ"ל הגמ' דרק כיון דהיה עקר היה פטור מזה. ולא מסתבר לומר דהגמ' בעי לישב רק אמאי לא קיים הענין דלא טוב היות האדם לבדו, דע"ז מגי בסיבה קלה כי הא דקאמר להו אי זכאי הוה לי מקמייתא.

שער הכוונות

כוונות הרמ"ק

ליקוט מדברי רבינו הרמ"ק זיע"א

צריך לחזור בתשובה שלמה קודם הזיווג, שאל"כ ויש בידו עבירה מטביע בנולד טבע העבירה.

וזוהמת הנחש. (אור יקר פרשת ויקרא סימן טז)

וכל אינון יומין שלא שב בתשובה אשליף ליה וכו' מעין פגימתו ומוריש לבנו פגם, והיינו על ידי נפש פגומה כי אין נפש טהורה נמשכת אלא במקום טהור, ואחר שאיש זה טמא בנגע עונו הוא מטמא בנו הנולד לו, והקב"ה מושך שם נפש לפי ענינו, לכך אינה נמשכת שם אלא נפש פגומה או איזה נפש שתהיה יד הקליפות פגומה מעין זה. ולזה תיקון גדול הוא להתוודות האדם ולהטהר מעונו קודם זיווגו עם אשתו כי יעביר ממנו כל רושם וכל פגם ויטהר ואח"כ יוליד בטהרה. ואם יוסיף שיהיה עוסק ביום ההוא במצוה ובתורה ימשיך על עצמו משך החסד ויוריש לבנו רוח החסד וימשיך שם נפש טהורה נפש חסידה, כענין מה שאמר האי צדיקא זכאה וכו' ועל זה לא התימה [נ"ל דצ"ל: התימה] על מי שהוליד בן פריץ כי הכל לפי מה שהיתה הכוונה בעת ההיא או קודם אליה בקרוב, ולזה רשע מוליד בן כשר ולהפך כענין שפירשו במסכת קידושין על מנת שאני צדיק גמור מקודשת וכן להפך שבשעה קלה ישתנה אדם לכל אחד מהצדדים. ולזה בשעה קלה יוליד רשע

האדם בהזדווג עם אשתו מוליד ממש בדמותו כצלמו, ולכן צריך לשוב בתשובה שלמה קודם הזיווג, דאם לא עשה תשובה ויש בו עברה מטביע בנולד טבע העברה, וזה סוד "אוהזים מעשה אבותיהם בידיהם". ואם תאמר דהיינו סוד הגלגול אבותיהם הראשונים, לא קשיא, דהא והא איתנהו, על ידי שזה חוטא בחטא זה מגלגל בולד נפש שחטא כמוהו, והולד חוטא כמוהו, ולפ"ז יובן מאי דאמרי' בודוי "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו", אב לנפש אב לגוף. (אור יקר פרשת ויקהל סימן ג)

חטא האב פוגם הבן, והטעם כי כפי זכות האדם כן ימושך לבנו נשמה כראוי, ולפיכך כאשר האדם פגום ומלוכלך בעבירות, גם כן אותה נשמה שמושך לבנו היא מלוכלכת כמיט אותם העבירות מפני שנותנים לו כיוצא בו, ואפילו אם יזכה לנשמה שלא יהיה אותו העון מוקדם בו עם כל זה מתעכב כבר בנשמת הבן ההוא מוזהמת הנחש אשר בו בענין שגם בנו פגום אף אם אין הפגם חזק בבנו כמותו, וזה דבר ניכר ליודעי חכמת הפרצוף שכירו אם הפגם בו מעצמו או מאביו דור שני או שלישי. אבל מכאן ואילך אם לא חזר ונתלכלך באותו חטא נשקעה רוח הטומאה

צדיק וצדיק רשע ולא נתמה על רשע בן צדיק ולא על צדיק בן רשע. (אור יקר פרשת אחרי מות סימן כ)

יש כה באב לתת בבנו בעת ההולדה התעוררות וה לפי מה שהוא אם טוב ואם רע, ואני מעיד בתורת עדות שראיתי בחור אחד שיצא מן הכלל שני פעמים האחד לדת ישמעאל והשני לדת הנוצרים. ואביון היה בחזקת הסידות וכשרות גדולה. וחקרתי לוי מפי מגידי אמת וספרו לי שעל אביו עברו שני עברות ההם ממש. ומהתעוררות אביו עשה הדבר ההוא, ודרך זה גם כן לכל עברה שיעשה האדם והיינו סוד אוהזים מעשה אבותיהם. והיינו אבל המאנו אנחנו ואבותינו בזולת דרכים אחרים כי נפש הבן עם נפש האב יש לה קורבא. וממעם זה הבא להוליד בן כשר צריך תשובה ודאי וקדושה נוספת. (אור יקר על עובדא דינוקא שער ט' סימן א')

דירחוי ידיו מחצות ואילך ויטהר מחשבותיו ויפנה מחשבתו מכל מחשבה רעה, ומה גם אם יהרהר תשובה מחטאיו ויתפלל ויתוודה עליהם, ואם יהיה הזיווג להוליד יתפלל על עוניו ולקונו שיהיה זרע הגון כפי כחו. (אור יקר על הרעיא מהימנא שער ה' סימן ה')

הכנה ראשונה, היא טהרת האדם מעונותיו כל מה שאפשר בתשובתו לפני קונו. (אור יקר קודם שה"ש דרישות בעניני המלאכים הדרישה הששית החקירה הראשונה)

כל אותם שנים שפירש מאשתו היה על צד החסידות בראותו ילדיו פגומים מפני דבקות העבירה בו ולא יועיל היותו

מתקדש מפני הפגם ההוא. לכך פירש מאשתו ועמד ק"ל שנה להסתגף ולשוב בתשובה עד שתטהר זוהמתו כדי שיוליד בנים הגונים בקדושה גדי שלא יהיו אוהזים מעשיו בידיהם. ולזה אחר שנטהר ויולד בדמותו בצלמו הוליד בו בהכנה כשרה כדי לשרות עליו נשמה בצלם ודמות שהוא השלמות לאדם כאומרו נעשה אדם בצלמנו וגו'. (הקדמת שיעור קומה פרק יט) **והיה** ראוי שלא יודקק אדם והוה יחד עד ישובו בתשובה, והמעם שהאדם שפגם למעלה פגם תשרה עליו רוח היצוני טמאה. ואם אשתו ג"כ הרי הסכימו שניהם יחד ופגמם יותר גדול, ואם הדעת בהם צריכים לשוב בתשובה שלמה עד יסתלק מעליהם אותו הכח הטמא ואז בניהם שיולידו יהיו טהורים, אמנם אם אין בהם דעת ומולידים באותו כח גם בניהם נמשך להם מאותו הכח הטמא והפגם ולכן מושכים נשמות רשעים, והיינו סוד אומרם אוהזים מעשה אבותיהם בידיהם, והיינו ג"כ סוד אבל המאנו אנחנו ואבותינו. ולכן אדם הראשון כשראה שחווה היה רוח הטומאה זוהמת הנחש בה אלו היה מחזירה בתשובה ומייעץ אותה עד שובה ותסלק אותה ממנה ותפרד ממנה לא היה מוליד קי"ן שהוא כל כח הרשעים שבעולם, וגם הקליפה לא יהיה לה גשם להתלבש בעולם. אמנם לא עשה כן, אלא נזקק לה אחר שחטא גם הוא, וכמו שנתלבשה בה זוהמת נחש טיפה פרוחה לילית גם הוא המשיך על עצמו אל אח"ר, ואותו הכח מצא גשם להתלבש, ולכך הנשמה היה מהחצונים והגוף מהאדם וחווה הגשמיים, ובא עליה נדה והוליד בה ממזר, והיינו

רעה. ומה גם לאותה העברה שהבן יהיה עובר על זה בקל ולזה החמירו רז"ל על הפוגם עצמו ונוטל אשה לשם ממון או לשם יופי או לשם משפחה. והאמירו על הנושא בת ת"ח והסתירו הסוד באמרם שאם יגלה בניו יהיו ת"ח, והיינו שיירשו מאמותם ירושה טובה, וע"ז אמרו כל הבועל בת ע"ה כאילו בועל המורה וכל כיוצא בזה, והיינו שכיוונו רז"ל באמרם מעשה אבותיהם בידיהם שהאב גורם לו, ולזה תיקנו בידוי אבל הטאנו אנחנו ואבותינו בזולת פי' אחרים שיש בסודו. (הקדמת שיעור קומה פרק יט)

שנתגשם אותו רוח שהיה מכשכש בה כדפירשנו מפני שבזווג ממש היה זווג סמאל ולילית וגרמו פירוד למעלה כל אחד כפי מה שהם אוהזים למעלה בסוד אדם וחוה כמו שהאריכו בכמה מקומות בתקונים וכו'. (אור יקר שה"ש סימן יא)

ואפי' יושלמו כל אלו בו, והוא עובר עברה או היא עצמה, והקלו בכבוד התורה והמצות, אף אם יקיימו כל אלו התנאים הנז', אותה העברה מגביר בהם פגם וכה רע מהקליפות שהם התמונה הרעה, וכאשר ירצו להזדקק אל היחוד אותה העברה שהיא באדם יקנה בבן תמונה

בפועל זה מתגבר היצה"ר ביותר, והלכך צריך ענינים גדולים להנצל ממנו

דרך ירכב האדם על החיצוני וכמה בחינות יש בו שצריך אליו ערמה להנצל ממנו. העיקר שהכל תלוי בו הוא יסוד כל דבר ודבר לא יהיה לו אחיזה כלל ועיקר, כענין אומרו הוי בונה ביתו בלא צדק היא מדת המלכות, והיינו מי שכל מעשיו לשם שמים סוד היחוד שם היינו מלכות שמים היינו תפארת, ובהיות האדם מקדים שם שמים בכל מעשיו מיד הקליפה מסתלקת משם. אמנם אם לא יהיו מעשיו לשם שמים מיד הרעה קופצת שם ומולכת על הדבר ההוא, לכך צריך להיות כל מעשיו לשם שמים, במחשבה, שיישיר מחשבתו בפועל ההוא לשם יחוד קונו כנודע. ובדבור, יזכיר בו לשם יחוד קב"ה ושכינתיה. ובמעשה,

ואין לך דבר נכבד כזיווג אילו היה משולל מתאות החומר מפני שעושה הויה ונעשה האדם שותף להקב"ה ולזה נתאווה שיהיה לו חלק בזה ורצה שיהיה לו כח בזה, והיינו הנחש השיאני שהטיל בה זוהמא שבשעת הזיווג יתן חלק בגוף בתאווה הבשרית הן בעון חוללתי וכחמא יחמתני אמי עד שגברה הזוהמא הזאת עד שיתבטל באותו הרגע השק המחשבה המהורה מפני תגבורת המחשבה הבשרית, ולזה יהיה שם זוהמא והיינו מעין נשואין שפירשו רז"ל, ולזה יגביר שם חלק אל החיצוני וגבר יצר הרע מאד מאד בבני אדם. (אור יקר פראשית שער ו סימן לט)

שלא יהיה המעשה מקולקל, כי לא תועיל המחשבה והדבור אחר שהכלי מכוּעַר לא ישרה. ולזה בהיותו בונה בית יהיה מחשבתו לעבודת קונו ובדבורו לשם שמים יחוד קב"ה ושכינתיה ובמעשהו, ואז צדק ילין בה בענין ההוא והרעה נבדלת משם. וזה עיקר גדול בהולדה ביחוד איש ואשתו, שאין לך דבר שיקדם לילית הרשעה להמצא שם כפועל זה מפני שהוא בנין גדול להוליד ולד של קיימא בונה עולם, או להוליד לבהלה בניו של לילית כדפי' בסבא בעשוקים, או להוליד רשעים בני סמא"ל ולילית מהריבי עולם, ולזה ענין זה קשה למאד וצריך ענינים גדולים בהכנות לברוח ממנה. ההכנה הראשונה, היא טהרת האדם מעונותיו כל מה שאפשר בתשובתו לפני קונו. ההכנה השנית, לשמור עצמו מההטא בהיותה נדה, שאז היא משותפת לאשתו ואם יחטא אחריה נדבקת בו אח"כ בהולדה. ההכנה השלישית, בטהרת האשה כדין וכשורה כנודע, וקציצת צפרניה שהם עשרים שגדלו בנדתה שהם גורמים רעה לעולם וכן קצת משערה, ויגנום בחצרה בחור ידוע ובבואה ישרפם, מפני שאותו חלק הוא לחיצוני חלק טומאתו וצריך ביעור ואין ביעור אלא שרפה. ההכנה הרביעית, יחודו עמה בקדושה ובכוונת הלב והצנע, ובזוהר מפרש לחש אחד שיאמר בעת זווגו כדי להרחיק הרשעה הזאת ממנו, וכבר פי' ברעיא מהימנא (שער ד סימן טו) דרך קידוש שיקדש עצמו בשעת התשמיש, ועיקר הכל שלא יהיה לאור הנר ובכיסוי, ועל דרך זה יתרחק האדם מכל הדברים הגורמים פגם לנפש כי ככולם יש לה מבוא, ויתרחק מכל

הדברים המטונפים ומכל המקומות שהמוזיקים מצויים שם כי כולם יגרמו לו רעה, וכן מבתי עבודה זרה כגון בית תפלתם בתי ערכאות שלהם מקום כנסיותם, להתרחק מזונה מד' אמותיה שלא להסתכל במחשבתו בזנותם וכיוצא, כי אלו הדברים גורמין רעה לאדם ומיד אשת זנונים נובעת אחריו להזנותו לאיסור ובמותר לו, וכיוצא מהדברים הרעים, בזולת כמה דברים אחרים כגון כל מיני כישוף וקסמים והסתכל בהם, כי האדם למקרה עמהם מפני שהם המזומנים לאדם ברגע וזו שמחתכם להדבק בו, ועל הכל יזהר מהיותו בעל מריבה וקטטה בתוך ביתו שזה הוא ההכנה העיקרית אשר לה כי מיד היא נמצאת שם וכאשר ידע שהוא נגד ההתן העליון והיא נגד הכלה העליונה ובעשותו קטטה מבריה שלום מבין שניהם וומיד הרשעה נאחזת שם, אין ספק שיראה האדם שהוא פגם גדול. והמריבה בבית היולדת סכנה לולד ומיד היא נמצאת שם. והמריבה במקום השמחה כגון התן וכלה ח"י גורם רעה גדולה ונאחזת באותו הבית, כענין הוי בונה ביתו בלא צדק. וכן יזהר מהדברים הנמאסים שהיא נאחזת בהם ואוכלו במקום המיטונפים, כי לא להנם פי' אל תשקצו את נפשותיכם זה השותה בקרנא דאומנא, כי אלו הדברים גורמים שקיץ הנפש ברשעה הזאת שמשכנה בטינוף. וכן יש לו לזהר שלא יהיה מלוכלך בידיו ומטונף בבגדיו, וכבר הזהירו רז"ל בזה לתלמיד חכם ופירשו הטעם משנאי אהבו מות, ודאי מו"ת שהיא היא בלי ספק, ולא יאכל בהודמן באקראי אם לא בכוונה בישיבה לכבוד קונו שגם היא מזדמנת. ולא

יברך בידים מסואבות ומזוהמות וכל כיוצא, וכבר האריכו בזה רז"ל. כל אלו מצות לא תעשה. ויש מצות עשה, כגון להיזהר בהבדלה אחר שכירך להתפלל על הבדלם ממנו, שאז הן מתגברות וצריך להאריך בפסקי שמירה כפי כחו. וכן בצאתו מפתח ביתו, ומה גם בלילה. ושמירת קונו בפתח, והוא יוצא ונבדל ממונה והחיצוני לשמאלו יתפלל שם לקונו על היות שמירתו עמו בדרכיו, וזהו צדק לפניו יהלך, דהיינו מדת צדק. וכן במעשיו, כגון ברחיצת ידיו להגביה הימין על השמאל כדפי' בזהר. וכן בכל סעם לא יגביה רגל השמאל על הימין ולא יד השמאל על יד ימין אלא להפך יד ימין רגל ימין על השמאל לעולם ובכוונה להכניע החיצונים. וכן בסעודותיו ובשמחותיו וחגיו ובמועדיו. וצדקתו יקדים לכל דבריו, שבאותה פרומה מזדמנת

הקודש מיד. ולא יוציא מפיו דבר נגד השמן ולא יזכירהו. ולא יזרוק בכעס שהוא תקרובת לו וכיוצא. ולא יקלל עצמו ולא יאמר יהיה לשמן או בשעה רעה וכיוצא כי הדיבור גורם גדול, ולא יפחיד הקטן ויאמר התול קחהו כלב קחהו נשכהו וכיוצא, שהוא נקרא כלב והתול וכל שמות הרעים להרע. (אור יקר קודם שה"ש דרישות בעניני מלאכים הדרישה הששית, החקירה הראשונה) **ראשונה** ירחוץ ידיו מחצות ואיך ויטהר מחשבותיו ויפנה מחשבתו מכל מחשבה רעה, ומה גם אם יתרחק תשובה מחטאיו ויתפלל ויתוודה עליהם. ואם יהיה הזיווג להוליד יתפלל על עונו ולקונו שיהיה זרע הגון כפי כחו, ואחר כך ישמחנה בדברי מצוה ויקרב דעתה אל הקדושה ויטיב כוונתה כפי כחו. (אור יקר על הרעיא מהימנא שער המישי סימן ה)

כפי כונתו למצוה ועשותו המעשה בצניעות כך זוכה להמשיך לבנו נשמה קדושה

כבר קדם לנו מענין האותיות ורוחניותם כי לא דבר רק הוא, וכן הענין ממש בהבל פה מההבל מתהוה אותיות ורוחניות ונשמה שהם מסתלקים מעלול לעילה עד המקום הנרצה אליהם המיוחדים בשרשי הנשמה הזאת, וזהו ענין שמים החדשים וארץ החדשה הנעשה מחידושי תורה כמו שנדרש בזהר בראשית (בהקדמה דף ד ודף ה) ובפ' קדושים (דף פה) כי כאשר יחדש האדם חידושי תורה אותם האותיות המתהוות ומצטרפות בפיו יתהוה מהם

רוחניות וענין נחמד. וזהו ענין התפלה שאכתריא"ל מקבל אותה וקושר כתרים לרכו כדפי' בערכו. והקדמה זו היא מפתח לכמה היכלי תורה ולזה או"ל מצות צריכות כונה וכולם הסכימו שאם כונתו שלא לצאת י"ח בודאי שלא יצא. והענין כי בהיות האדם מקיים המצות הגופניות הנה הם יהיו גוף ומשכן לרוחניות כונתו הנמשך מנשמתו, והכונה מתלבשת במעשה המצוה ולכן כאשר אין למצוה כונה הנה לפי האמת היא כגוף בלא נשמה, ומזה

נקיש כי כל עוד שתגדל כונת האדם במעשה המצוה הנה לפי שיעורה תגדל רוחניותה ותעלה מעלה מעלה דרך המדרגות כדפי' לעיל בפ"ו. ואחר היות הקדמה הזאת אמיתית ונכונה הנה בהיות האדם מתייחד עם בת זוגו בטוב ובכונה שלימה לעבודתו ית' כדי ליחד החתן והכלה ולהוציא אליו מתוך כך נשמה מהקדושה הנה אז באמת ימציא לו השי"ת נשמה מתוך נשמות הקדושות. ומה גם אם קדם לו אל הזיווג התפלה הנחמדה הידועה הנה ע"כ"ו טובה כפולה שיתהוה מן המעשה ההוא גוף וטפה מוכנת לנשמה הקדושה. (פרדס רמונים שער לא פרק ט)

הנה בהיות הדור כשר כל מה שיולידו יהיה בתיקון עליון ושעור קומה עליונה יהי כל הנשמות בכשרות ואז בני אדם מתרביין למעלה בסוד גבוה. וענין זה יהיה כגון דור דע"ה או בנייהם הנכנסים לארץ ולזה זכו לימנות להיותם בסוד גבוה כלם זוכים אל השלימות היות בהם נפש רוח ונשמה הקדושה מכוונין כנגד הקומה העליונה, ובכלל זה דור דוד, דור שלמה, דור חזקיה וכיוצא וכו', והכל תלוי בתרבות הדור והנהגתם שאם יהיו רובם תלמידי חכמים וכשרים יהיו זכים ועולים במדרגה זו וכו' כאשר התרבות כשר. וכעבודה הם שני ענינים: האחד הוא שההולדה אינה בשלוח ובהפקר שלא בכוונה אלא יתייחדו בני אדם ויתקדשו בזווגם ויולידו צנועים וכשרים ואז לא נאמר יולדו מאליהם אלא הוליד דהיינו הכוונה או ילד שמורה על הכוונה הכשרה וכו', ועוד שנית ההולדה הכשרה בקדושה יהיה הולדה קדושה מיוחדת להקב"ה שהם בני להקב"ה

כאומרו בנים אתם לה' אלהיכם וכו', והטעם שהזיווג המבורך שהנשמה הקדושה תתלבש בו צריך שתהיה מעין הזיווג העליון וכמו שהזיווג העליון נעלם בחשאי ואין שום נברא נוצר ונעשה מרגיש בו כך הזיווג התחתון צריך שיהיה בצניעות שלא יודע לשום נברא בעולם, ואז תרד נשמה הקדושה הנעשה מן הזיווג העליון. (אור יקר בראשית שער ו סימן מה)

אותם שאביהם מכוון אל קדושת קונם שאז מביאים נפש טהורה בני קיימא בני חיים בני קדושה ואין לה לאותה רשעה בהם שליטה כלל לא בנפש ולא בגוף מכף רגל ועד ראש (אור יקר פרשת אחרי מות סימן כ)

יש אחרים שעוסקים בשתא סדרי משנה בסוד הנשמה הפנימית שהם מארי סתרי תורה מארי מדות, יקראו מארי מדות לשתי סבות: האחד להיותם עוסקים בסודות עשר ספירות שהם מדותיו של הקב"ה, השנית להיותם בסוד נשמתם דאצילות כלולים מעשר מדות. ונוסף על נפש רוח נשמה שיש להם מבריאה יצירה ועשיה, ירתין נשמתין מסטרא דמלכות קדישא, דהיינו מצד האצילות ולא הם ושלוש שיהיה ממלכות דאצילות לכדה בפרוד שזה אי אפשר כדמסיק אלא דאיהי כלילא מעשר ספירן בענין שהוא אוהו בכל עשר ספירות בכלל. ואולם לנשמה זו צריך שתי הכנות: האחת ירושה מאבותיו קידוש עצמן בשעת התולדה, והקדמת תפלה וזהו בירושה, והשנית הכנת מעשיו הטובים ועסקו בסתרי תורה וזהו בזכותו. (אור יקר על הרעיא מהימנא שער שני סימן יח)

ויולד בדמותו כצלמו. החוקר הפילוסוף האלהי כשהגיע לפי זה נבהלו רעיוניו ודימה לתקן ולא הועיל מפני שנעלמו ממנו כמה מפתחות חכמה, הא' שדימה שאי אפשר לאדם הזה להוליד אלא בריאה היולית יקנה לפי הינוכו בהכמות אחר כך, וזה שקר גמור כי יש נשמה מסייעת את האדם אל האושר, ונשמה זו אינה באדם אלא על ידי תנאי שתהיה הולדת האדם בכשרות, ולזה הטעם צייתה תורה מצות בענין הנישואין בזולת הטעמים אשר בהם הם כלם הכנות אל מציאות הולד שיהיה מוכן לשאוב אליו הנשמה הקדושה, דהיינו תחלה יקדשנה ולשון קידושין בזולת מה שפי' בו נוסף על הקידושין ברכה, והיינו כעין קידוש וכדרך שהוא שירת המלאכים לפני קונם כדרך שאנו אומרים ואחר כך יהוד שהוא ענין נפלא להתייחד עם אשתו אחר הקידושין והברכה, ואין מקום ביאורם הנה רק שהם ג' קדושה ברכה יהוד מושפעות מג' ספירות הם ג' אבות, ומתקדש לג' סוד טהרה וליכון ומבילה. ואחר התנאים האלו יוסף קדושה בשעת תשמיש. וכאשר יקדמו הכנות אלו יוליד האדם ילד מוכן לכל טובה שבעולם לעבודה האלהית, ולהמשיך ביניהם בזיווגם קדושה עליונה אל הולד ההוא. (הקדמת שיעור קומה פרק יט)

צריך שני דברים לזכות אל הנשמה החשובה הזאת, ראשונה מצד הכנות מצד אביו בשעת ההולדה בשעת

הזיווג כאז"ל המקדש עצמו בשעת תשמיש כו' ואחר שיתקדש אביו בכך כאשר תעלה כונתו הטובה ההיא יזכה לנשמה קדושה ממקום גבוה ולפי שיעור קדושתו כן תתרומם המשכתו וזה מפורסם בזוהר ובתלמוד במקומות רבים רבו מספר. ואמרם זוכה לבנים הגונים, הכונה שימשיך לבניו נשמה ממקום גבוה בענין שיהיו הגונים וזהו נקרא ירושה מאביו ועל זאת כיון באמרו וירית לה. עוד שנית צריך בעצמו אל מעשים הגונים ורצוים לפני קונו כדי שלא תסתלק ממנו הנשמה ההיא. (פרדס רמונים שער א פרק ה)

המשל כמו שלא נתמה על שני בני אדם שוים כנוי וככה ובהדר וכתפארת היות אחד חכמתו מרובה מחבירו, כי הכל לפי המשכת הרוחניות שהמשיך אביו עליו בעת הזיווג יותר מחבירו, כן האותיות זה חייב עליה רוחנית יותר מחברתה מאת בעל הרצון יתברך. וכמו שצריך כוונה להמשיך הנשמה להולד בשעת הזיווג, כן צריך הכותב כונה בכתיבת האותיות. (פרדס רמונים שער ב פרק א)

ואם תאמר אם אמת הוא שזה הבן [האב] מורישו נשמה מהורה אם כן אין שכר במעשה הבן, ויש לומר כי אין כאן אלא הכנה טובה בלבד אמנם הבחירה היא בידו ועדיין צריך טורח מרובה להמשיך אליו הנשמה מעט מעט על ידי מעשיו, ואין לו מן האב אלא עזר טוב ויסוד טוב לפעול המוב כדפי'. (הקדמת שיעור קומה פרק יט)

אף בקיום מצות עונה במעוברת ומניקה יקדש את עצמו

זכאין אינון אברים וכו', זו מעלה נפלאה על הקודמת והיא מעלת אברהם ושרה. והוא שלא לבד שיקדש עצמו בשעת הולדת הולד לטהרו כדקאמר לעיל דאתעבידו כדקא יאות אלא עוד אפילו מניקה או עוברת יקדש עצמו בשעת תשמיש כי יהיה יחודו ממש במקום קרבן לקשר אותיות יהו"ה ומעלה עליו הכתוב כאילו הקריב קרבן ריה ניהוח ליהו"ה, ואבריו עצי עולה ואשין הם אש שבו ואש שבה, ושם יהו"ה נאחו באשין דלהון, וסוד זה הוא כבשי דרחמנא בסוד זיווגו. (אור יקר על הרעיא מהימנא שער המישי סימן ה)

וכן ענין היתר בעילת המעוברת והמניקה ואינו נקרא זרע לבטלה ח"ו, מפני שעם היות שאינו לענין הולדה גשמית הוא לענין הולדה רוחנית כי בטוב כוונתם יתיחדו התן וכלה העליונים כמו משאר מעשה המצות, וזהו סוד אברהם ושרה שהיו מולידים נשמות לגרים כדפי' רז"ל כי ע"י כוונתם היו מתיחדים ההתן והכלה ומולידים בסוד ההולדה העליונה המבוארת בשער מהות והנהגה נשמות קדושות לגרים ההם והיינו ואת הנפש אשר עשו בחרן. (פרדס רמונים שער לא פרק ט)

אמנם חז"ל אמרו פתם עונת ת"ח וכו' ולא חילקו בין מעוברת למניקה וזקנה הראויה להתעבר, אמנם סוד הענין נוסף על תועלת הבנים כנזכר הוא העונה היא מצוה מן המצות כשאר מצות התורה כהנחת תפלין וציצית וכיוצא ועלתה במעלה יותר ויותר מפני שאין לך מצוה שידומה ממש אל הזיווג העליון בכל צדדיו כמו המצוה הזאת מפני ששאר מצות התורה ירמוזו בצלם והדמות העליון ליחד הספירות. אמנם רמז רחוק מאד, אבל סוד הזכר והנקבה הם ממש סוד הספירות העליונות כאומרו נעשה אדם בצלמנו ויחודם וזיווגם רמוז הזיווג העליון כאומרו, ואין שניהם בלא שכינה כשיהיה הזיווג רחוק מכל מיני כיעור. ולא להנם היא המצוה הראשונה הרמוזה בתורה פרו ורבו וכו' ויכלול אפי' ... לא תהו בראה ויכלול אפי' במיני היה ובהמה ואפי' הטמאים דהא אסור לסרוסי כלבא דכתיב ובארצכם לא תעשו ופי' רז"ל כאילו שממעט הצלם והדמות וכמה הזהירו במצוה זו יותר משאר מצות (סוד תפלה למשה שער עשירי סימן יג)

ע"י כונתו להנאה גשמית ועשית המעשה בפריצות ממשיך לבנו נשמה טמאה

הנשמות החיצוניות או מתתקע"ד דורות או מבני לילית ומעט מזער יהיו השלמים

אמנם כאשר יתרכו בדור פריצים וכיוצא דע שרוב תולדות אדם הם מאותם

פני האדמה הם פנים היצונים ובנות פרוצות יולד"ו לה"ם ומלת יולדו ומלת להם מורה על פריצותם כדפירשנו. (אור יקר בראשית שער ו סימן מח)

אל תהיו כסוס כפרד שטופי זמה שאם תהיו כהם יהיו בניכם אין הכין כלי הבנה וידיעת דרכי התורה אחוזים בקליפות שהם נקראות אין הכין דהיינו והכלבים וכו', לא ידעו שבעה פירוש הכלבים הם מלאכי חבלה שהם עזים לנפש לאבדה ולחבלה לא ידעו שבעה שאינם שבעים מרשעים לגחינם, והמה רועים הם הם עצמם המנהיגים לאדם לגיהנם בפיתויים הרע שהם המשמינים אותם, וכל דא מאן גרים והיינו דכתיב לא ידעו הכין בשעת תשמיש, קדושים תהיו בשעת תשמיש להוליד רוה קדוש מפני שאתם דבקים בי ואני קדוש כדמסיק. (אור יקר פרשת קדושים סימן א)

אמנם יש למטה בתמונה רעה שפי' סי' טו זכר ונקבה והם המכונים בזוהר בשם לילית'ת וסמא"ל, ויהוד זכר ונקבה בתמונה רעה יעורר זאת התמונה הרעה ויערה שם בזווג שהוא מאותו הכח היצוני, ויתלבש בגשם המתילד מבין שניהם ויוצא מהם בן פריץ ולזה הזהירה התורה הזווג על צד היושר והחמירו רז"ל בו כמה ענינים ותנאים מפני שהוא סוד בנין עולם שלם, שאדם עולם הוא, ואותם האותיות יצטרפו פעמים על צד הטוב והתמונה הטובה ופעמים על צד הרע והתמונה הרעה, והכל תלוי בסוד מציאות הזווג בתנאים הנז'. (הקדמת שיעור קומה פרק יט)

וכו' והכל תלוי בתרבות הדור והנהגתם שאם יהיו רובם תלמידי חכמים וכשרים יהיו זכים ועולים במדרגה זו ואם יהיה תרבותם בפריצות תמצאם שהם עזי פנים רובם ואין להם נפש טהורה אלא מנהר החיצוני יוצק יסודם, ולזה אמר ויהי כי החל הרי מלת ויהי מורה צער גדול שהגבירו למעלה מטעם רוע הנהגתם, החל האדם ירדו אל החול ונעשו חולין בצד החיצוני להוליד בחוץ, ולזה לא היה תרבותם על פני הארץ העליונה שהם י"ב פנים י"ב פרצופין קדושים אל הנשמות אלא החל האדם לרוב על פני האדמה הפנים החיצונים מהאדמה האדומה כדיניה הקשים וכו' וכאשר התולדה רעה ומגונה אינם בנים להקב"ה אלא לעצמן דהיינו להנאה גשמית. גשמיים אין לו להקב"ה חלק בהם וזהו שאמר ובנים יולדו להם היתה התולדה להם לעצמן, ואמר ובנות ולא אמר ובנים מפני שהצניעות עיקרו תלוי בנקבה שהם ראוי להיות צנועות ועל ידי כך יהיו הזכרים צנועים ויצא תרבות הבנים צנועים, ולזה תחלת הקלוקל צמה מהפקר הבנות, ולזה אמר ובנות יולדו להם ומכאן הפריצות תחלה להוליד תולדה רעה בנים זרים דהיינו שלילית אין לה מבא [מבוא] להלביש נשמותיה הטמאות אלא על ידי הפריצות הנהוג בעת הזיווג כדפי' בזוהר וכו' וכאשר יהיה הזיווג בגילוי ובפריצות אין הקדושה העליונה שורה שם וכל מקום שאין שם קדושה לילית מזדמנת שם ומביא שם נשמותיה הטמאות ואז הגוף בפריצות והנשמה שם פרוצה והיינו בנים זרים, ועל אלו נאמר ויהי כי החל האדם האבות נעשו חולין בזווגם ותרבותם על

לצאת אלו לעולם באותו העת וינתן רשות לעין הרע לנטוע נשמות גרועות כאלו בטיפי בני אדם המולידים בגריעות ובדרך רע כאותם שפירשו רז"ל ואכרום והוכיחו בני אדם על תשמישן באותן הדרכים זה הכלל כל מקום שימצא בית יד לנטוע נשמותיו שם היא מדומנת מיד. השני גרוע, ולא כל כך, והם נשמות קדושות עשוקות תחת יד לילית והם סוד דמעת העשוקים ואין להם מנחם. ואלו ג"כ הם ביד לילית ונוטעם בטיפי בני אדם כשימצא בית יד בזווגם, וזה אפילו בשבת כשיהיה הזיווג בענין גרוע ובדרך רע כדפי' וג"כ על עון. (סדור תפלה למשה שער עשירי סימן יג)

עמוד והתבונן במ"ש שהאדם היה נברא בצלם ודמות סוד הנשמה המהורה, ונסתלקה ממנו בעונו וירד אל התמונה הרעה וכדפי' לעיל סימן טו, וזווגו עם אשתו היתה על צד הבחינה הרעה כדפי' בפ' פקודי סי' טז. ועתה כיון שנתייחדו בו ג' תכונות רעות כל מה שיוליד יוליד בלי מעלת צלם ודמות. (הקדמת שיעור קומה פרק יט)

והנה הנשמות הם ג' מינים הגרוע מכולם הם נשמות דעיץ הרע שהם בני לילית הרשעה והם עזי פנים שבדור והם תתקע"ד דורות, אשר קומטו והם בני בחלה רחמנא ליצלן. וכשהזיווג בחול קרוב מאד בהיותו בענין גרוע ומכוער

דברים הפוגמים בפועל הזה

הדור מפני שהזרע הכשר יהיה ממציאות כוונת המחשבה, כאשר יסכימו הזכר והנקבה ממש הם עושים מנשמות חלק רוחני אל הנפש הקדושה הבאה שם להתלכש וכאשר לא יסכימו שניהם אלא מחשבתו יתן באשה אחרת או מחשבתה באיש אחר הרי זה זכר בלא נקבה ונקבה בלא זכר אל הזיווג ההוא, ומיד כשימצא הולדה רוחנית זכר בלא נקבה תזדמן שם לילית ותדבק במחשבה החיא הבטלה ויעשה לה נקבה וכן אדם בליעל איש און הפכפך יזדמן אל כוונת הנקבה בלי זכר ויעשה לה זכר, וכיון שהרוחניות ההוא הנולד שם הוא ממציאות ערוה זכר בלא נקבה ונקבה בלא זכר מיד יזדמן שם נשמה

ויראו בני האלהים את בנות האדם, בא להראות טעם שלישי להפקר הזיווג הוא היות האדם מסתכל בנשים ואז לבו חומד וזווג בכוונת אשה אחרת והיינו אומרו ויראו בני האלהים אפילו שיהיו קדושי עליון מכיון שהם מסתכלים בנשים בהיותם מתקשטות ונאות. את בנות האדם הפרוצות כי טובות הנה ויקחו להם נשים משם בכוונתם הרעה כאשר יבואו להזדווג עם נשותיהם אינם מזדווגות עם נשותיהם אלא עם אותם הנשים הפרוצות אשר ראו ברוע בחיבתם. והיינו ויקחו להם נשים במחשבתם נשים מכל אשר בחרו בבחירתם ואלו ממזרים בני תמורה הם מולידים בנשמותיהם. וזה טעם פריצות

רעה מלילית או מאיש און אדם בליעל. והיינו פריצי הדור, והיינו בני האלהים שהם אלו החיצונים את בנות האדם כי טובות הנה מיפות עצמן בפריצות מיד ימצא התערבות המחשבות ולזה יש להם מבוא להכנס הנשמות שם והיינו ויקחו להם נשים על ידי אותם המחשבות הרעות מכל אשר בחרו להלביש הנשמות הרעות אשר תחת ממשלתם. ולפי זה בני האלהים הם לילית ואדם בליעל איש און איש תהפוכות כדפי' בתיקונים שהיא נותן הנשמות הרעות החיצוניות כדפי' בתיקונים שהיא נותן הנשמות הרעות החיצוניות ואמר ויקחו להם נשים כדפי' ממש אותה המחשבה הרעה נבעלת מהם כדפירשנו. (אור יקר בראשית שער ו סימן מח)

שאם נתעורר האדם בתאות הקרי ואוחז באשתו באותה תאוה שמוליד שם ממש מבני לילית ושולטת בו, והמעם כי התאוה המעוררת לאדם בחלום היא על ידי החיצונית המזדקקת לו, ואינה נהנה מן הגוף ממש אלא מתאות העבירה, ולכן על ידי טיפת העברה והתלהבות העון ההוא היא מתעברת ויולדת רוחני טמא כמותה. והמעם שהזכר שלה הוא מסורס ואינו מוליד אלא שיפעלו בני אדם הרעה למטה. ולכך כדי להוליד משחיתים ומחבלים אינה יכולה אלא על ידי הטאי בני אדם ובהיותה הטמאה דבוקה בו צריך שיצטנן ממנה ואחר כך יודקק לאשתו. אמנם אם באותו חימום בא על אשתו אין שכינה נמצאת באותו זיווג מפני טומאת הרשעה היא

ונמצא הטומאה מזומנת ונותנת נפש רעה במה שהם מולידים. (אור יקר פרשת קדושים סימן ג)

הנה שתלה אל ענין זה היותו חושב אל הצורה החיצונית שעלה אל דמיונו בחלומו שאז ממש מכוון לבוא על החיצונית, ולא גרע ממחשב לבוא על אשה אחרת ובא על אשתו שאלו הם נקראים בני תמורה כדפירשו רז"ל. אבל אם נתעורר וכוון למלאות תאותו כמותר לו והעביר המחשבה הרעה קודם מלבו מכל וכל לא נראה שיהיה בו הענין הזה. ועם כל זה יתעכב מעט עד שיראה פונה מלבו כל מחשבה מכל וכל ויהיה מעורר התאוה המותרת לו ולא החיצונית יפה ויפה. כי אחר שפועל ההולדה ביצר הרע מוטב שלא תהיה גם כן ההתעוררות על ידי מחשבה רעה אלא אשתו. (אור יקר פרשת אחרי מות סימן כ)

שלא תהיה אנוסה שאין קדושה נמצאת שם כלל. ויכוונן תרווייהו שלא תהיה ישנה, והמעם שעם היות שעל ידי הנשמות בכל ענין יהיו אחד העיקר שלא יהיה פירוד הלבבות כדי שעל ידי חבור הגוף יהיה שם חבור הנפש. (אור יקר פרשת קדושים סימן ב)

ויש שרצו להוסיף קדושה ולבעול דרך סדין והזהר והשמר, דבהא שבקוה לחסידותיהו שח"ו הוא פירוד בין זכר לנקבה. וקרוב להוליד פסולים בענין זה אלא והיו לבשר אחד כתיב שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבינה כלל וכן פירשו בתיקונים. (סדור תפלה למשה שער עשירי סימן יג)

כוונת הזיווג על דרך הסוד

יכוון בכל כוונתו להמשיך ממוחא דהיינו חכמה שבכתר מוחא דאריך אל מוחא דזעיר. ומשם אל הבינה בסוד התיקונים תיקוני דרישא. ומשם אל דרך קו האמצעי אל תריץ ביעין דדכורא מבשלים ומתקנים אותו ונתן ליסוד, ודרך בו עובר ויוצא מסוד י' של שם חכמה י' שבשם יהו"ה אל י' של שם אדנ"י דאיהי טיפא כלולא מעשר, וזה יהיה בעת נתינת הטיפה ממנו אליה והיינו עשירית האיפה סולת בלי פסולת כלל. והיא כלולה בשמן בסוד כתית על ידי היסוד כדפירשנו בסוד התנועה, והיא נשפעת למלכות הנקבה רביעית ההין ודאי שהיא ה' רביעית של שם, והיא כלולה במקרא תורה שבכתב וכו' ולכך היא נקראת סולת כלולה כדפירשנו ובה מובטח לו שייחד. (אור יקר על הרעיא מהימנא שער המישי סימן ה')

ובענין כוונת גופו של מעשה ידע כי הזכר יש בו רמ"ה, וכן בת"ת סוד רמ"ח איברים עליונים. והם כלולים שלש ראשונות בראש ובהם בחינות כמספר האיברים וכן בזרועות חסד גבורה ובהם בחינות כמספר האיברים וכן בנצח הוד יסוד הירכים והיסוד והרגלים ובהם איברים כמספר לבחינות, וכן הם סוד הנקבה רמ"ח איברים. ויש לה רנ"ב ארבע נוספות כדפי' רז"ל ויש בסודם בעולם המלאכים כדפי' בפרשת בשלח וכאשר יתחברו הזכר והנקבה תחתונים יכוונו ממש קשר ויהוד אותם העליונים רמ"ח ברמ"ח כממש התקשרות הבשר בבשר, ויכוון בסוד היחוד

ואחר כל יכוון בסוד החיבוק שהוא בחינת התפארת והיא בחינת המלכות, ויחבק תחלה בזרוע שמאל תחת לראשה ויכוון בסוד הגבורה האוחזת במלכות בבחינת השמחה אל הזיווג לא בחינת הדין, ואחר כך בימין יחבק מלמעלה לראשה כדי לכלול האהבה בימין ובשמאל, ואחר כך יכוון ביחוד ארבעה פנים שני פני הנקבה ושני פני הזכר שהם ארבעה ארבעה אותיות יהו"ה, וארבעה זרועות הם ארבע כנפים שהם שם אדנ"י וירמוזו אל יחוד יאהדונה"י ואחר כך בייחוד כל הגוף יחד ראש בראש. ושאר הגוף שהם ספירות בראש שלש ראשונות ושתי זרועות חסד וגבורה, ובתרי שוקין נצח והוד. ובאמה היסוד ובגוף התפארת, והוא א"ה תשע ספירות נקשרות עם ד' שהוא אות ברית המקשר שני הגופים, שהיא אין לה אות ברית יסוד והוא משלימה, ואותו האבר חציו כלול בה וחציו כלול בו והיינו ייחוד זכר ונקבה בענין שבו עשר ובה עשר, והיינו סוד עשרה עשרה חכף בשקל הקדש, ועשר שלה ממטה למעלה במציאות תיקון הגוף, ועשר שלו ממעלה למטה בתיקון הגוף. ויכוון בשבע נשיקות אל סוד חיבור פנימיות הספירות בסוד רוחא ברוחא כדפירשנו בספ"ר בשער מהות והנהגה. ושבע נשיקין שבע ספירות מיוחדות ונקשרות בשלש ראשונות שהם פ"ה שבראש המלכות שבשלש ראשונות, ויכוון בייחוד עינים וחוטם זה בזה. ויכוון בתנועתו אל סוד בחינת היסוד האוסף הזרע והאור מהחכמה העליונה. ומשם

העליון. וזהו סודו וכוונתו ראשונה ירחץ ידיו מחצות לילה ואילך ויטהר מחשבותיו ויפנה מחשבתו מכל מחשבה רעה, ומה גם יהרהר תשובה מחטאיו וירבה תפלתו כפי כחו. ואח"כ ישמחנה בדברי מצוה ויקרב דעתה אל הקדושה וייטיב כוונתו כפי כחו. ואח"כ יכוין בסוד החיבוק שהוא בבחינת הת"ת והיא בבחינת המלכות. ויחבק תחלה בזרוע שמאל תחת לראשה ויכוין בסוד הגבורה האוחזת במלכות בבחינת השמחה אל הזיווג לא בחינת דין, ואח"כ מימין מימין יחבק מלמעלה לראשה כדי לכלול האהבה בימין ובשמאל, ואח"כ יכוין ביהוד ארבעה פנים שני פני הנקבה ושני פני הזכר, שהם ארבעה אותיות יהו"ה וארבעה זרועות הם ארבעה כנפים שהם שם אדני"י ומרמוז אל יחוד שם יאהדונה"י ויכוין שסוד ראש בראש הם ג' ראשונות שבו בשלש ראשונות שבה. והזרועות הם חסד גבורה שבו בחסד גבורה שבה, ואח"כ גוף בגוף שהם שש קצוות כשש קצוות ובתריין שוקין נצח והוד ובאמה יסוד בתריין שוקין שבה וסוד הברית י' המקשר סוד ד' של אחד דהיינו א"ה עם אחו"ת דהיינו אחד ועוקץ י' של ד' קושר א"ה תשע ספירות עליונות עם מלכות ולכך יכנס היסוד לתוך מציאות הד' להשלימה שאין לה אות ברית, והזכר משלימה ואותו האבר חציו כלול בה וחציו

כלול בו והיינו זכר ונקבה מיוחדים בענין שבשיעור קומה שבו עשר ובה עשר, והיינו סוד עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. ועשר שלה הם פונים ממטה למעלה במציאות תיקון הגוף, ועשר שלו פונים ממעלה למטה במציאות תיקון הגוף ויכוין בשבע נשיקות אל סוד היבור רוחא ברוחא דהיינו פנימיות הספירות. כדפי' בספ"ר בשער מהות והנהגה ושבע נשיקין שבע ספירות מיוחדות ונקשרות בשלש ראשונות שהם פה שבראש מלכות שבשלש ראשונות ויכוין ביהוד עינים וחוטם זה בזה ויכוין בתנועתו אל סוד בחינת היסוד האוסף הזרע והאור מהחכמה עליונה ומשם יכוין בכל כוונתו להמשיך ממוחא דאריך אל מוחא דזעיר חכמה ממש. ומשם אל הבינה בסוד תיקוני דרישא ומשם אל דרך קו האמצעי אל תריין ביעין דדכורא המבשלים ומתקנים אותו ונתן ליסוד, ומשם דרך בו עובר ויוצא מסוד י' של שם חכמה י' שבשם יהו"ה אל י' שבשם אדני"י דאיהו טפה כלולה מעשר, וזה יהיה בעת נתינת הטפה ממנו אלי' דהיינו עשירית האיפה סולת כלי פסולת כלל והיא כלולה בשמן בסוד כתית ע"י היסוד כדפי' בסוד התנועה, והיא נשפעת למלכות וכו' ובדרך זה יהיה מצוה זו כתקנה. (סדור תפלה למושה שער עשירי סימן יג)

כונות האריז"ל

פרי עין חיים שער ק"ש שעל המטה פרק י"א

ולא בעדב"ך: ולא יהיו כגורלך, שתעשה מהן שדין כמו שאתה רוצה. ומלת עמיפא בקטפא גי' שטן עם ג' אותיות, ועולין כמנין נח"ש עם ג' אותיות והכולל. טוב טוב: כלומר, חוזר חוזר לנזקבא דתהומא רבא שהוא מקומך, כי מלת חוזר אינה נופלת אלא למי שיצא ממקומו ושיחזור למקומו. ואמר כפל טוב טוב וכן שארי שארי א' נגד סמא"ל וא' נגד הנקובא לילית. ימא ארגישת: פי' הים העליון שהוא אמא עלאה, ארגישת, כלומר הרגיש השם שביסוד שלה, שהוא שם אהי"ה מרובע גי' הו"ל, והחול זה הוא גבול ים, ועי"ז ארז"ל בב"ב שהיה מראה לים השם הזה של אהי"ה, והים שוקט מזעפו והיו חוזרים הגלים לאחוריהם, מפני שמתיראים מזה השם, ואומר האדם לקליפה הנ"ל, שכבר נתעורר השם זה, לכן תעלה למקומך שהוא מצולות ים היינו נוקבא דתה"ר. וזהו אומר גלגלוי ל"ך קרא"ן: פי' שהגלגלים של הים קוראין לך שתחזור גם אתה עמהם לנזקבא דתה"ר. ונקט בנוסח לומר גלגלוי ולא אמר גלין לפי שהחזר גם על גלי השם אהי"ה היינו המרובע שזכרנו, שאנו מפחדין אותן שאלו הגלגלים של אהי"ה שהם דין קוראין לה כדי למחוץ את ראשה. בחולקא קדישא אחידנא: כמו דאת אמר ה' מנת חלקי וכוס, ותהפוך מלת חלקי הוא חקל קדישא שהוא מלכות, ואז יכוין שאשתך היא דוגמתה. ואח"כ בקדושא דמלכא אתעטפנא: פי' ז"א מתקדש כשבא אליו

הלחש קודם הזיווג יאמר: עמיפא בקיטפא אזדמנת שארי שארי לא תיעול ולא תנפוק לא דידך ולא בעדבך טוב טוב ימא ארגישת גלגלוי לך קראן בחולקא קדישא אחידנא בקדושא דמלכא אתעטפנא. ע"כ לשון הזהר. פי' כי צריך אתה לדעת שבעת הזיווג להיות שהוא מעשה בהמה ומעורר תאות זימה מזדמנת שם לילית חייבתא, לראות אם אותו האדם מכוין תאות זימה של בהמה, אז היא נכנסת בתוך הסדין שלו ולוקחת אותם הטיפות המתמצות מאבר הקדוש הנשארים בסדין ועושה מהן שדין ורוחין. עוד שנית, שמכח אותן הטיפות היא שולטת בולד שנתהווה מאותן הטיפות של אותו הזיווג, שהיא לוקחת המותר שהיה בסדין שלו, ותיכף שיצא הולד לאויר העולם, היא מזדמנא לחייבא ביה, לכן אמר בזהר ויקרא, אסוותא להאי בשעתא דמזדווג ב"נ באתתא, יכוין לביה לקדושי דמארי, ולימא הכי, עמיפא וכו', וזהו פי' הלחש:

עמיפא: פי' המעוטפות, בקטפ"א בסדין, כמו שפי' בערוך, כי יש בגד רך שמישימין על המטה, שקורין בלע"ז לנעצל"י, ובערבי קטפא. אזדמנ"ת: פי' היא מזדמנת לכנוס בסדין הזה לעשות הפעולה שאמרנו. שארי שארי: פי' תתיר הקטיפה והקשר שלך מן הסדין. לא תיעול: לא תכנוס בסדין. ולא תנפוק: פי' לא תוציא אותן הטיפות משם. לא דידך: פי' לא הטיפות שהולכות לבטלה, לא יהיו שלך.

הארת הקדושה בסוד הטלית כמבואר במקומו, ועכשיו יכוין שהוא בדוגמתו, והוא מאפיל בטליתו, ואז מוכמח שאותן הטיפות לא ילכו לאיבוד ה"ו, אלא יעשו מהם נשמות לגרים נפש, כדכתיב חיל בלע ויקיאנו מבטנו יורשנו אל. וכ"ו תיבות יש בלחש הזה נגד שם הוי"ה, ויש בה קי"ו אותיות והוא נגד אהיה מרובע שעולה מ"ד ושם הוי"ה מרובע שעולה ע"ב, בין הכל קי"ו. שהוא ג"כ ביסוד אמא, שנותנין אותה למלכות ביהוד ק"ש. ויכוין שמכאן אלו הב' שמות הוא מבריה הקליפות וממשיך עליו הקדושה.

פירוש השני. עמיפא: כד"א כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. והכוונה כי תיכף שגזר על הנשמה של הזכר לבוא אל עוה"ז אזי נחצבת ג"כ נקבתו מהיכל לבנת הספיר, ועולה למעלה באחורי הזכר בהיכל עצם השמים, ומתעטפין שניהן יחד ברוח העוטף אותם ממחצבתם, וזה הרוח בא מרוח פסקנית ע"י שרף א' ששמו רוח פסקנית, ומעטף אותם כמו שמעטפין בטלית לחתן וכלה. ומנהג אבותיהם בידיהם ואינם יודעים מה הם עושים. בקטפא, צריך להגיה באות י' היינו מלכות של לבנת הספיר הנקרא קיטפא, שהוא היכל שמקבצין לתוכה פירות הנלקטין מן האילן שהוא ת"ת, שמלכות קולטות אותן הנשמות שנלקטים מלמעלה. ואח"כ אזדמנת: שהוא מלת הזמנה שהוא מבריה הקליפות כמ"ש בזהר בסוד ברכת המזון בפ' תרומה שצריך האדם לומר הב לן ונברך, שהוא הזמנה להבריה הקליפות וז"ם אזדמנת. ודע שעמיפא רומזת לשם הוי"ה שמשם הנשמות של הזכרים ומלת

בקטפא רומזת לאדנ"י, ובאמרו אותו הזמנה ובחשבו ב' שמות אלו יחד הן גוערין על ס"א. ואומר שרי שרי, צריך להגיה בלא א', פי' שרי כדי להבריה הקליפות הג' שקשות, א' הוא רוח סערה ענן גדול אש מתקלחת, והב' שרי הוא קליפות נוגה דכתיב ונוגה לה סביב. והענין הוא שכבר ידעת שכל ס"א הוא בד' קליפות אלו. הג' שהם של ערלה ג' שני ערלה, שם הוא מעשה טומאת עבירות, ובקליפות נוגה תלויים טומאת המחשבה, ולזה אמר שרי א' מלפעול מעשה הטומאה שרי ב' מטומאת המחשבה. ולזה מועיל לחש הזה להסיר המחשבות הזרות והרהורים הרעים מן האדם האומר בעת הזאת. לא תיעול ולא תנפוק: פי' שהקליפות נוגה כשיורד הנשמות הוא לוקחת אותם בסוד המיקלא הנז' בסבא משפטים, שר"ל שקליפת נוגה לפעמים מכרעת לצד הקדושה ולפעמים מכרעת לצד הטומאה, וזה וראיתי אני את דמעת העשוקים ואין להם מנחם, פי' שהקליפת נוגה לפעמים כשהיא לוקחת אותו הנשמה לחסרון כוונת הכעל, לפעמים היא נכנעת לצד הטומאה ועושקות כל אותן הנשמות, וז"ם יש נספה בלא משפט. ולזה אמר לא תיעול: ר"ל בזמן שתיעול בקדושה לא תקח הנשמה בידך. ולא תנפוק: ר"ל כשאת יוצאת להיות נכללת בג' קליפות, לזה אמר לא דידך ולא בעדבך: פי' לא כשאתה בעצמך כולל בקדושה, ולא בעדבך שהם הג' קליפות אחרות, איני רוצה בשליחותך כלל. תוב תוב ימא ארגישת: פי' חזור כך חזור כך, אחר שכבר ימא שהיא המלכות, ארגישת כך, כלומר שהם צירופים של אלהים שהם

ס' גבורים סביב לה, ארגישת שכבר נתנה להן כה ורשות, שיוצא השלהבת מתחת כסא הכבוד כדי להרוג אתכם. וז"ש גלגלוי לך קראן: פי' אותן הגלים שיש סביבותיה שהם סוד ה' עלין תקיפין דסחרין לשובנה שהוא מלכות מכל סמרוהי והם ה' אותיות של אלהים, שהם השורש לס' גבורים שאמרנו, וז"ש גלגלוי כלומר אותן הגלגלים שסביבות השושנה הם קוראין לך וגם הצירופים קוראים לך לרצוץ את מוחך. אח"כ בחולקא קדישא אחידנא: פי' כי אני בסטרא דקדושה תמיד, לא כמותך שלפעמים אתה אוהו בקדושה ופעמים אתה אוהו בקליפה. בקדושא דמלכא אתעטפנא: פי' בקדושה דמלכא שהוא ז"א, אתעטפנא, כלומר זו"א מתעטף בשערות של א"א המעורבים בשערות עצמו בסוד מלית כך אני מעוטף באותו ההארה, כדי שלא תוכל לבוא למקומי כלל, לא למעלה ולא למטה, ובזה גורמים שיביא נשמה לאותו ולד מסטרא דקדושה, וגם דבר זה גורם שרוב הבנים יהיו זכרים. בעזרת יוצר הרים, יה המאיר לארץ ולדרים.

בענין הזיווג עצמו ככוונתו, שיהיה לכוונת המצוה לבד, ולא לשום הנאה גופנית, וכפי מה שיקדש את עצמו כך היא עצמות הכן כיתר שאת. גם שלא יהא מצוי אצלה תמיד אלא מע"ש לע"ש כמ"ש בזהר וע"ז נאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו ר"ל כשהאבות ימתינו ישמרו הזיווג מליל שבת לליל שבת מלשון ואביו שמר את הדבר אז הבנים יהיו הגונים, ואיש אמו ואביו תיראו, ואם לאו ח"ו לא יראו מהם. כפי שהאדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, וזהו

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כי הנה באדם יש ג' שותפין הקב"ה אביו ואמו. האב נותן הלובן והאם אודם ומוזה נעשה גוף הבן, והש"י נותן הנשמה, ואם האדם עשה הגוף בקדושה אז הש"י שוכן בתוכם וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ר"ל אם יעשו דבר זה בקדושה אז ושכנתי בתוכם. ואמר בתוכם לשון רבים כי אם זוכה האדם יהיו לו נר"נ, והנפש מלביש לרוח ושניהם לנשמה, וכנגד הנשמה אמר ושכנתי בתוכם ר"ל בתוך הרוח והנפש. וכי תאמר במה יהיה קדושה, לזה אמר ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ר"ל כשעשה הקב"ה את אדם הראשון לא היתה שום כוונה אחרת רק לבריאתו לבד, וכן תעשו, גם עתה כדי שלא יהיה הזיווג להנאת הגוף, כ"א למצות פריה ורבייה. והנה היו ג' מיני תרומות: תרומת האדנים, ותרומת המשכן ובקע לגולגולת, כנגד נר"ן. וע"ז נאמר ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, ולכן אמר הכתוב אל תהיו כסוס כפרד, שלא תהיו כבהמות להנאת הגוף בלבד. גם שלא יתמיד, כי הסוס הוא יותר שטוף בזימה מכל הבהמות, ואם יעשה כן, אזי הבנים ח"ו שיצאו משם לא יהיו הגונים, וזהו כפרד, כי הפרד אינו מוליד, וגם האדם שתהיה כל כוונתו לתאות גופנית, הבנים שיצאו משם יהיו מכוערים, ולא יראו ממנו ולא יקראו בניו, ואמר במתג ורסן עדיו לבלום. הכוונה שהסריסים המה מכוערים, וכל יופי ועדי האדם תלוי ביסוד, ולכן היה יוסף יפה תואר ויפה מראה. פי' ב', כי מלבד זה שצריך האדם להמתין מליל שבת לליל שבת, גם לליל שבת עצמו צריך להמתין עד אחר

ראוי לאכילה כמו הפרי, וזהו עין פרי וגו'. והארץ לא עשתה כן, אלא שהיא הוציאה עין עושה פרי. ויש לדעת באמת למה שנתה הארץ מאמרו ית', ג"כ קשה למה הניח הש"י. ולאמת הדבר הזה, נראה שכוונתו ית' היה, שכל עולם יהיה כל אחד ואחד צדיק ישר וירא אלהים, אבל הנחש גרם כל המרי הזה, ואין ספק שהכל גלוי לפניו, כמשארז"ל בעלילה באת על בני אדם, ולכן בתחלה ברא העולם בשם אלהים במדת הדין כדי לדון הרשעים, אבל כוונתו היה שכולם יהיו צדיקים, וכמו שהפרי היה ראוי לאכילה כן העין יהיה כן, וגם שלא יהיו כולם שוין במדרגה אחת, עכ"ז יהיו כולם לומדי תורתו כל אחד כפי מדרגתו, כי האדם עין השדה הוא, ואחד ידמה להפרי עצמו ואחד לעלין ואחד לעין. והנה הארץ היא נוקבא בערך השמים, וכראותה שמצד זוהמת נחש מוכרה שיהיו רשעים בעולם לכן לא רצתה להוציא אלא עין עושה פרי, ולא שהעין עצמו יהיה פרי, ושינתה בזה לפי שהזוהמא זה הוא הגורם רשעה, זה הוא מצד הנוקבא דהוא מצדה כנזכר, לכן היא שינתה מאמרו ית' יותר מהשמים, ודי בזה.

הצות, ולכן אמר במתג ורסן עדיו לבלום, ואמר בל קרוב אליך ע"ד לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך, ולרמוז לכל הנזכר, תמצא בר"ת במתג ורסן עדיו לבלום, הוא בועל. להורות שכל זה הוא בענין הזיווג. גם ס"ת גימ' גיהנ"ם, להורות למי שאינו נזהר לקדש בענין זה, סופו לירד לגיהנם. והנה ידעת כי יש באדם ג' שותפים האב נותן הלובן והאם האודם, ואודם זה הוא מדם נדה, והוא מתעכב כל ימי היותה מעוברת, ומדם זה מתברר המוב שבנו ונעשה בשר הולד שהוא אודם שבו. וידוע שיש י' מיני דמים, ה' מהורים וה' טמאים, והם דם טוהר ודם טמא, וכל זה הוא באשה, שנא' ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה, שעם היותה טהורה לשאר דברים, עכ"ז בכל קודש לא תגע, וכל זה גורם לולד לנטות לתאוה גופנית, מצד זוהמא של דם זו, וע"כ נאמר בן חכם ישמח אב, לפי שהאב אומר שודאי מצדו בא היותו חכם, שבטיפה שנתן בו לא היה מסטרא דמסאבא כלל. אבל בן כסיל תוגת אמו, כי הוא מצדה מאותו הזוהמא שבה, גורם לו להיות כסיל, ולכן בבריאת עולם תמצא שאמר ה' תוצא הארץ עין פרי עושה פרי, וארז"ל שהעין עצמו יהיה

מתוך סידור חמדת ישראל שסידר הגה"ק מהר"ש ויטאל זצ"ל סוד הזיווג של ליל שבת

מן החזה דועיר ולמטה ואחר תפלת ערבית הוא זיווג יעקב ולאח ככל אורך שיעור כל

בענין הזיווג של ליל שבת, הנה בתפלת ערבית שבת הוא זיווג יעקב ברחל

הזעיר ואחר הצות יעקב ורחל מן החזה ולמטה זה נראה לי טעות ועיין במקום אחר ותמצא היות זיווג רחל באורך של הזעיר אחר הצות ליל שבת.

סוד הזיווג, דע שהזיווג שנעשה (כבריאה) [בבריאית] של עולם ע"י ת"ת ומלכות להוציא אדם וחוה הוא אהור באהור אך הענין במה שנבאר בקיצור מציאות מיין נוקבין מה מציאותו, דע כי סוד הכלי שנעשה באשה לקבל הטיפה בתוכה נעשה על ידי הידים העליונים כמ"ש כרוה נדיבי העם על או"א שהן סוד הידים העליונים עם הזרועות וזהו פי' מה שאמרו רז"ל מעכה באצבע וכו', אמנם צריך שבכלי זה יהיה בו מציאות מיין נוקבין, ופי' כמו שהאדם מיין דכורין נותנים ונמשכין מן המוח שלו כך המיין נוקבין של האשה מן המוח שלה יורדין ברחם שלה ומאלו המיין דוכרין ונוקבין הנמשכין מן המוח שלהם מהם ממש נוצר הולד שהיא הנשמה וזה רמוז בשני יודי"ן דאל"ף א יו"ד עילאה בסוד מוח הזכר יו"ד תתאה מוח הנקבה ואות וא"ו בינתים הוא פריסו דאתפרסו הנזכר בזהר ויו"ד עילאה מיין דכורין ויו"ד תתאה מיין נוקבין, ומיין דכורין [עולים] עד ההוא פריסו שהוא הוא"ו ומיין נוקבין [יורדין] עד ההוא פריסו, ואמנם כל סוד מיין נוקבין הוא גבורות וסודם הם המלכים שמלכו בארץ אדום, וכבר ביארנו שכל תכלית אותם המלכים שמתו ונתבטלו מהם נעשה ענין הקליפות כנודע כדי שיהיה בעולם בחירה ורצון שכל ועונש, וזו היתה כוונתו ית' לברא מלכים ולהמיתם וסודם הוא סוד הדינין ולעולם בסוד הנקבה ואלו המלכים יש בהם חלק אל המלכות [דבינה] וחלק בהן

אל [המלכות דאבא] וחלק בהן אל המלכות ז"א, וחלק מהן אל מלכות א"א, ואמנם כל מלכים אלה מציאותם הוא המוחין של הנקבות כולם שמחם נעשים מיין נוקבין כמו שאמרנו. ואמנם בהיותן בסוד מוחין שרומז להכמה שנקראת מחשבה ולכן כאשר מחשבה העליונה שהיא אותה חכמה סתימאה אשר ברישא דעתיקא קדישא רצה לתקנם אז אחר שנתקן א"א בתיקונים דיליה יצא אור שלו ע"י המעמט האור בסיבת אותם התיקונים כנודע אז היה כח באלו המלכים להחיות ולקבל האור העליון ואז האיר בהם זו המחשבה עילאה מוחא סתימאה דעתיקא וע"י זה נבררו אלו המלכים והיותר מעולה שבהם שהיא הבחינה עליונה שבכולם שכנגד א"א עלו אז בסוד מיין נוקבין ונבררו והשאר נשאר למטה. וכבר ידעת שכ"ה ניצוצות אלו איך הם ז' מלכים כי ז' פעמים אדם עולה שכ"ה ואמנם אח"כ בא תיקון שני וביורו שהוא אחר שנתקנו או"א כי אותן החלקים של מיין נוקבין הראויין אל הבינה כבר נתעלו כאשר יצאו החלקים הראויין אל הא"א ואז נבררו ועלו אלו למקומן למעלה וכאשר נתקנו או"א אז הובררו אף אלו ועלו בסוד מיין נוקבין של הבינה. ודע כי אותם המלכים שעלו בא"א הם בסוד השער של דיקנא דעתיקא, כ"ש בזוהר בסוד התיקון הראשון שהוא סוד עולם הבריאה שהוא אל שד"י ג' עולמות שהם כל"ע והוש"ם ויוב"ב כנז' באידרא דנשא כי סוד השערות הם נמשכין מן החכמה עצמה, וכבר ידעת כי החכמה היא נקבה לגבי כתר דעתיקא קדישא ושערות אלו הם מיין נוקבין דילה ולכן שערות אלו של דיקנא הם דינין

גמורים. אמנם דע השבעה מלכים אלו הם עשר כי הם דוגמת ז' היכלות שהם כוללים עשר היכלות כי העליון כלול מן ג' היכלות והאחרון כלול משנים וכן הענין בכאן, אמנם אחר שנברר מהם החלק הנוגע אל המלכות שבו ואחר שנתקנה נוקבא כ"ש עדיין שהיא בסוד אהור אמנם כל שאר החלקים נבררו ממנה ע"י המחשבה המבררם ולא הוצרכו למעשה אדם לבררם ע"י תפלותינו לפי שהקליפות אשר כנגדם אין בהם כל כך כח. אך המיין הנוקבין של הנוקבא הלא היא בסוד עשיה אשר שם הוא עיקר השורש ותוקף כל הקליפות ולכן לא היה כח לתקן ולברר אלו המלכים שהן חלק הנשאר מהם אל מיין נוקבין שלא להיותן בעמקי הקליפות ולא היה יכולת בזה עד שבא אדם הראשון ויתפלל ויעשה מצות וע"י זה אז יתבררו אלו המיין הנוקבין של חלקה ג"כ ואז יהיה הכל מבורר כהוגן ואם אדם הראשון לא היה הוטא היו הסיגים מובדלים תמיד מהקדושה כמ"ש אמנם כיון שלא היה כח לברור אלו המיין נוקבין של המלכות עד בא אדם הראשון והנה אז יש בהם אהור באהור זעיר ונוקביה שאם היו פנים בפנים היו הקליפות נאחזים באחוריים בהכרח לרוב תוקפם אז קודם הכירור ולכך הוצרכו להיות אהור באהור. והנה כדי להזדווג ז"א ונוקביה אי אפשר אם לא פנים בפנים וזה אי אפשר כדי שלא יתחזקו הקליפות באחוריים, ולכן מה עשה או"א נסרו את המלכות והעלו אותה למעלה בהיכלם ממש ושם העלו ז"א ונוקביה בחופה זו שהוא היכלא דאו"א אשר אין שם כח הקליפות להעלות ושם נזדווגו ז"א ונוקביה

וזהו סוד ויבן י"י אלהי"ם את הצלע וכו' וכל פרשה זו מכוארת בהקדמה זו אם תעיין בה וזהו בזוהר פ' בראשית ויבאה אל האדם דעד השתא בקדמיתא ויבאה אל האדם ועד הכא וכו' לבתר איחי ייתי לגבה וכו' פ' כי בזיווג הזה היה שו"א עולה בחיק אבא ואמא ושם העלו או"א את נוקביה בסוד ויבאה אל האדם. אך שאר הזיווגים הם למטה בהיכל המלכות מבוררין ומתוקנין ואז כיון שעלתה בסוד הבינה הנה המיין [נוקבין] של הבינה הם אשר שמשו אל המלכות וע"י מיין נוקבין אלו יצאו אדם וחיה כך מעולים ונאחזים עד למעלה כמ"ש בה':

ואמנם כאשר ירדו ז"א ונוקביה למקומם כדי להוריד אח"כ הנשמות שנעשו ע"י זיווגם של אדם וחיה, הנה כאשר ירדו חזרו אהור באהור כמבואר לעיל שעדיין לא היה כח להיות שם פנים בפנים ואז בהיותם אהור באהור הוציאה המלכות נשמת אדם וחיה וזהו סוד שאנו אומרים כי נשמת אדם וחיה יצאו ע"י זיווג אהור באהור ואין הכוונה פשוטה כי לעולם אין הזיווג כי אם פנים בפנים. אך הענין הוא שאם מזדווגים ת"ת ומלכות במקומם למטה פנים בפנים היו יוצאים אדם ואשתו מתוקנים בתכלית התיקונים וכל העולמות היו שלימים והנה כאשר נוצר אדם וחיה אהור באהור ונסרם הקב"ה פנים בפנים להזדווג עם אשתו אם לא היה הוטא ע"י מצותו ומעשיו הטובים היה מכניע את הקליפות והיה מחזיר את ז"א ונוקביה למטה [פנים בפנים] והיו מתבררין המיין נוקבין של מלכות בירור גמור ואז לא היה שם חרבן בעולם וכמו שיהיה בביאת

המשיח בע"ה כי אז יהיו הקליפות מתים כי החיות שלהם הנה הם אלו המיין נוקבין שהוא סוד המלכים שעדיין לא נתבררו מתוכם ואם היו אז נבררין לגמרי היה מסתלק מהן כל החיות והיו מתים כי כן יהיה אחר ביאת המשיח בע"ה כי זהו סוד בלע המות לנצה כי כאשר יכלו כל הנשמות ולא נשאר שום נשמה בגוף ואז לא יהיה עוד חיות לקליפות וימותו ויתבטלו שתתבטל הקליפה מעצמה ותתבלע ותמות, והענין הוא כי אלו המלכים היו מתבררין ועולין בסוד מיין נוקבין ונתחברו עם המ"ד שמהן נוצרו הנשמות ואז יתבררו כולם ויוצרו כל הנשמות ולא נשאר שורש נשמה קדושה תוך הקליפות וימותו לגמרי ויתבטלו: ובוה תבין מציאות מיין נוקבין מחודשין בכל זיווג וזיווג כי המיין נוקבין של הזיווג ההוא ממנו יוציא כל הנשמות וצריך בכל פעם בירור ניצוצות אלו להעלותן בסוד מיין נוקבין לחיות מהן נשמות חדשות ואמנם כאשר הטא האדם גרם לו שלא נתבררו חלק מיין [נוקבין] של המלכות ולכן אעפ"י שע"י זיווג אדם הראשון החזיר הזו"ן פנים בפנים למקומן למטה עדיין לא היה דבר של קיום כי לא הספיק החזרה הזאת רק בשעת הזיווג לבד ואח"כ חוזרת המלכות בסוד אחור תיכף ולכן צריך לעשות תיקון לכל זיווג וזיווג ולכוין להחזיר המלכות פנים בפנים לפחות בשעת הזיווג ולברור אז כמה ניצוצות של אותם המלכים ולהעלותם בסוד מיין נוקבין ולעשות מהם נשמות (דאה) (דאה"כ) חוזרים תיכף בסוד אחור כי אין כח להעלות ולברור כל הניצוצות ביחד רק מעט מעט. ואמנם בסוד עשרה הרוגי מלכות שנתגברו

העונות ולא היה כח בבני אדם להעלות מיין נוקבין ולברור ניצוצות אלו ע"י תפלתם ולא די זה רק שאפי' מיין נוקבין של הבינה ירדו למטה וחזרו להתערב בקליפות וזהו סוד ובפשעיכם שלחה אמכם, ולכן היה נאבד העולם עד שהוצרך השי"ת למסור עשרה הרוגי מלכות כנ"ל וכבר ביארנו עת לדתה של האשה עוד יש מציאות והוא כי אין בחול מיין נוקבין לעלות מעצמן אך הזכר אעיל בנוקביה חד רוחא והוא שם של ב"ן על ידו היא מעלה מיין נוקבין לגבי בעלה וזהו רוחא דשביק בה בעלה כרמוז בסבא פרשת משפטים. אמנם אז בבית שני לא היה כח להעלות מיין נוקבין אם לא בכח בחינה אחרת והוא שיהרגו עשרה חסידים אלו ואח"כ אלו יש בהם כח להעלות מיין נוקבין ולברור את המלכים בכל זיווג וזיווג בין במיין נוקבין של הבינה ובין של המלכות ואמנם זאת היתה כוונת הזהר בפ' פקודי דף רנ"ט בענין עשרה הרוגי מלכות דגופא דילהון אתמסרו לסטרא אחרא ונשמתהון למלא קדישא והענין הוא כי דבר ידוע כי המיין נוקבין של הבינה היו מתבררים רק שאח"כ חזרו להתערב ולכן אלו הנשמות של העשרה הרוגי [מלכות] יש בהן יכולת להעלות המיין נוקבין של הבינה אבל מיין נוקבין של המלכות לעולם היו ברשות סטרא אחרא לעולם ולא יצאו משם ולכן ע"י גופין אלו היו מעלין מיין נוקבין וזהו סוד דגופא דילהון אתמסרו לסטרא אחרא כי הוא סוד הקליפות אשר הם מסטרא אחרא אשר בהן נאחזין מיין נוקבין של המלכות בעצם והם מכוונים בסטרא אחרא ממש והנה גופין אלו אתמסרו ממש ביד

סמרא אחרא והרגום כדי שיהיה בהם כח להעלות המיין נוקבין משם בזכותם כי הגופים הם המקבלים צער ההריגה, ולכן כדי להוציא מיין נוקבין של מלכות אלו שהן משורשין בעומקי הקליפות של סמרא אחרא הוצרכו למסור גופם לסמרא אחרא, ולכן העלאת מיין נוקבין של מלכות הוא ע"י הגופים עצמן של עשרה הרוני מלכות העלאת מיין נוקבין של בינה היא ע"י נשמתן שהיא יותר עליונה ואל תתמה מזה כי הגופים שלהם היו כ"כ מזוככין שהיו ראויין בערך נשמות אחרות שזחו מעלת הצדיקים לזכך גופם ולעשותן צורה ומטעם זה אין מיתה נזכרת בצדיקים וראיה מאליהו ז"ל שעלה בגוף ונפש למעלה וכמו שנבאר עתה ג"כ בסוד גופם של אדם וחיה מהיכן היו ומכ"ש הסידים אלו שנהרגו לתכלית כנו' שגופם נתעלו ממש בסוד רוח וז"ש בפ' פקודי תא חזי הנשמתא דאלין לאשלמותא [דרוחא קדושא] דילהון עשר רוחין מתתא פי' שע"י רוחין יעלו מיין [נוקבין] מתתא לעילא ובגופא דילהון להעלות מיין נוקבין מסמרא אחרא שהן מיין נוקבין של מלכות אשר היתה בתוך [הקליפות] וז"ש מהכא רז"א דקרבנן כלומר שהקרבן מקרב הדברים ומעלה אותם זה

אצל זה בסוד עליית התפלות איך ע"י קרבן התמיד אנו מעלין העולמות עד רוא דאין סוף יתברך ומכאן תבין ענין מעלת מיין נוקבין בכל זיווג וזיווג מה עניינו ותבין שאם היו נבררין ועולין אל הקדושה מתוך הפסולת כבר היה בא משיח וזהו סוד עד שיכלו הנשמות בסוד מ"ש בזהר כד אשתלם וכו':

כתב החתם סופר בהדושויו סוף מס' גיטין וז"ל דביקות הזיווג היא קשירת נפשם העליונה שהרי כן נבראו תחלה דו פרצופין (עירובין יד). ולא היה להם כי אם רוח אחד וגם אחרי כן רוח אלקים שופע על שניהם כאחד והוא דביקות אהבתם האמיתית.

וכן הוא בראשית חכמה (שער הקדושה פ' מ"ז על הזהר) וז"ל בזיווג הם משתלמין הנפשות זכר בנקבה וכן במציאות גופם כדפירש. והיינו נפשא חד וגופא חד שכשם שיש אחדות בגוף כן בנפש. והקדמה זאת מוכרחת ואמיתית בלי פקפוק.

ועיין באגרות הרמ"ז ובהנהגות החיד"א שצריך לכוון בשעת הייחוד צירופי שד"י דהם:

שדי שיד דשי דיש יעד יעד

